STICHTELIJKE
GEZANGEN,

TWEDE DEEL.

STICHTELIJKE
GEZANGEN;

IN VERSCHEIDENE GELEGENHEDEN GEDICHT,

EN MET AANMERKINGEN,

TOT VERSTAND VAN EENIGE STUKKEN UIT DE H. SCHRIFT, VERRIJKT,

DOOR

RUTGER SCHUTTE,

PREDIKANT TE AMSTERDAM.

OP NIEUW MUZIEK GESTELD DOOR

LEONARD FRISCHMUTH.

TWEDE DEEL.

TE AMSTERDAM,

BIJ JOHANNES CÓVENS, JUNIOR,

Op den Vijgendam, 1764.

Met Privilegie.

Uitgegeeven, na voorgaand onderzoek, en goedkeuring van de Eerwaarde Claſſis van Amſterdam, den 9 van Louwmaand 1764.

OPDRAGT.

Geduchte MAJESTEIT! gedoog,
Dat ik Uw' troon genaak' met laage maatgezangen;
Sla gunſtig op ons zingen 't oog,
Ik zing IMMANUEL, die 't jawoord wil ontvangen.
'k Zing hoe zijn dood, ons in het leven leidt;
Het diep ootmoedig hart, zich aan Hem op moet draagen;
En 't beſte deel kieſt in zijn eenzaamheid,
Daar 't Goëls ſchoonheid ziet van al 't gewoel ontſlaagen.

Wek Gij 't Geloof, dat U vertrouwt;
Ontvonk de Liefde in 't hart, door hemelzonneſtraalen;
Schenk Hoop die 't eeuwig anker houdt:
Ik doodverw die voor 't oog, Gij moetze in 't harte maalen.
Leer hoe die ziel geen Kanaans reis verveelt;
Hoe in Uw veldpaleis, de hemelvlammen ſchijnen;
Hoe Goël loſt; de kop'ren Slang ons beelt;
En 't geeſtlijk Jubeljaar, al 't klaagen doet verdwijnen.

Ik volg van ver, den zuiv'ren toon
Der Koninglijke harp, en 't reien van de chooren:

OPDRAGT.

Doe Gij, tot roem van Uwen Zoon,
Die in ons Iſraël op nieuwe wijzen hoorcn.
Ontdek de Zon, wier licht ons 't licht doet zien,
Die onze ziel geneeſt, en koeſtert met Haar vlerken,
De zelfmin doodt, en daar we ons hart U biên,
Door hemelſche genâ, het Echtverbond wil ſterken.

Verlaat ons in geen' donk'ren dag,
Daar 't licht der Heilzon taant, of daalt beneên de kimmen;
En 't oog dat Haar gereezen zag,
Niets ziet in grijze lucht, dan akelige ſchimmen.
Doe Sions heil, aan Sions treurig krooſt,
In 't zwarte rouwſloers zien, met traanen op de wangen;
Droog traanen af, wanneer de hoop, de trooſt,
De blijdſchap van 't gemoed, door klaagſtof wordt vervangen.

Leer door Uw licht, hoe Gij het hart,
Door zelfverlochening, doet in Uw wijsheid zwijgen;
Hoe wijs het ducht voor zwaarder ſmart,
Zoo 't in Uw' liefdeſchoot, door 't ſlaan niet neêr wil zijgen.
Hoe 't Heilgeloof, het ſchreiende gemoed,
Tot God als tot zijn' God, en Vader weêr doet koomen;
Toon in den ſtrijd, den glans van 't hoogſte goed,
De ſchepſ'len in 't verſchiet, als ſchaduwen en droomen.

De

OPDRAGT.

De zelfmin geeft geen troost noch licht,
Hier is geen Paradijs, mijn vaderland is boven:
Mijn VADER, 'k houd op U't gezicht;
'k Volg U in dees woestijn, en wil U leiding looven.
'k Schets Kanaans weg door 't bloed van Uwen Zoon;
Zie op dees teekening, ze zij U opgedraagen.
Zwaai ik besmet, den wierook naar den troon;
Mogt U in 't bloed des Lams, 't gebrekkig werk behaagen.

En Gij, die op een' Cherub rijdt,
O ZOON, doe 't leevend nat uit Horebs rots ontspringen;
Laat Sion door Uw gunst verblijd,
Bij 't zachte Siloa vol hemelvreugde zingen.
Leer, goede GEEST, mij in Uw heilspoor treên;
Leer 't opgewekte volk, 't gezang der Eng'lenbooren.
Zoo zingt men blij, Hosannaas hier beneên;
Zoo doen we in Salem eens, de Halelujahs hooren.

VOORREDE.

HEt twede Deel mijner Stichtelijke Gezangen, verſchijnt laater in 't licht dan ik gedacht had. Behalven de beletſelen der drukpers, heeft tot de vertraging niet weinig toegebragt de menigte van regelen, die men in acht moet neemen in LIER- en MAATZANGEN voor de Muziek. Ik heb reeds in de Voorrede voor 't I Deel, van de moeilijkheid der Muziekaale dichtſtukken geſprooken; maar die nooit klaarer begreepen, dan ſint ik daar over den ſchranderen Hr. LUSTIG geleezen heb, in zijne *Muziekaale Spraakkunſt*, en den Hr. MARPURG in zijne *Anleitung zur ſingcompoſition*, welke laatſte van een goed *Recitatief* of ZANGSPRAAK, vijf; en van een *Aria* of MAATZANG, vijftien regels opgeeft, behalven nog eene afzonderlijke aanmerking over de LIEDEREN, en LIERZANGEN. 'k Heb daar uit gezien, dat in een RUSTGEDICHT of LIERZANG, niet alleen ieder Zangvers, dat bekend is, ruſten moet in een' Zinſtip; maar dat ook de bijzondere Zinſnijding in ieder Zangvers, met de maat, wachtingen, vallen, en hervattingen van de Muziek moet overeenkoomen, zal die eene TOONSPRAAK zijn, gelijk goede Muziek waarlijk dien naam mag draagen. Men heeft hier op, in dit II Deel (en dat koſtte vrij wat moeite en tijd) met zorg acht geſlaagen. Alleen vond men eenige weinige plaatſen, die hier niet wel aan beantwoordden, van welke men daarom de verbeteringen heeft laa-

laaten achter aan drukken. Gelijk men om die reden, Bladz. 21. ŷ. IX: r. 4, 5. dus moet leezen.

In het weifelend geluk.
Dat we in dreigende gevaaren.

en ŷ. XI: r. 4, 5.

Hoor de welvereende beê,
Pleit bij Uw' en onzen Vader,

eindelijk Bladz. 44. ŷ. I: r. 1-17.

Aanbiddelijke Schoonheid,
Waar in zich 't hart verlieſt;
Aanbiddelijke Schoonheid,
Nooit minder door gewoonheid,
Aanbiddelijke Schoonheid
't Is Liefde die ons kieſt!
Zal Liefde ons haaten loonen?
O Liefde die 'k aanſchouw,
O Liefde die 'k aanſchouw,
Daar Ge uw gelaat wilt toonen;
Koom in het laag gebouw
Van ootmoed, bij mij woonen
Ontvonk hier 't waar berouw.
De trotsheid moet verdwijnen;
Die doodelijke kwaal,
Doet mij inwendig kwijnen,
Maakt mij uitwendig ſchraal.

Ook moet TEGENZANG bladz. 120. onmiddelijk boven ŷ. IV. ſtaan.

Deeze oplettenheid nopens de Muziek, zal men ook gebruiken in de gezangen van het III Deel, dat voor de Drukpers gereed ligt, en zoo God wil, ten eerſten ſtaat te volgen.

Ik moet nog met een woord aanmerken; dat het verlangen van eenige Zangers, die in de Pſalmwijzen, welke ze beſt verſtaan, den meeſten ſmaak vinden, voldaan wordt; door in dit II Deel een twaalftal van berijmde Pſalmen te voegen: die men echter voor de Liefhebberen der hedendaagſche Muziek, ook met nieuwe Zangwijzen verzien heeft, alle, gelijk ook die van de overige Lierzangen, geſteld door den kundigen Hr. LEONARD FRISCHMUTH Orgeliſt in de Nieuwezijds Kapel van deeze Stad; welke ik niet twijffel, of zullen, zo wel als die van zijne hand in 't I Deel zijn, kenners van goede Muziek ſmaaken.

Deeze Pſalmen heb ik er te meer ingevoegd, om in de opening van de Aanleiding die de Dichter kreeg, den Inhoud, het Oogmerk, en't juiſte Tijdtoneel; in de afbakening der zingende Reien, de ontzwachteling der Zinnebeelden, 't Verband waar in het ſnaargezang geplaatſt is; gelijk ook in eenige ondergevoegde Aanmerkingen, die hier verder dan ik dacht, zijn uitgedeegen: een proef te geeven van de behandeling, die naar mijne gedachten, in 't verklaaren der Godgewijde dichtſtukken behoort gehouden te worden; en die ik houden zou, zoo ik

(God

(God daar toe leven en kragten verleenende) te raade wierd mijne gedachten over de Pſalmen in 't licht te geeven, en het doorwrochte werk van den Hr. HARTMAN over den Bijbel, waar aan alleen dit Deel der ontledingen ontbreekt, daar meê aan te vullen.

Ik oordeel, zal men wel daar in ſlaagen, dat men behalven 't licht het welk in onze eeuw in de Ooſterſche taalkunde is opgegaan; vier ſtukken met meer naukeurigheid moet in acht neemen, die of geheel verzuimd, of niet genoegzaam in acht genoomen, of na dat ze van eenigen vrij gelukkig aangewend waren, van anderen die het aan ſmaak ontbrak, wederom verworpen zijn.

I. Men moet voor eerſt, nader 't oog ſlaan op Moſes, David, Salomon, en andere H. Dichters, of de Kerk, in hunnen tijd; om daar uit de Aanleiding, 't Oogmerk, het Tijdtoneel enz. van een Zangſtuk aan te wijzen: en te ontdekken uit vergelijking van de uitdrukkingen, en 't beloop van den Pſalm; of die gevallen zelve zijn bedoeld, zoo dat daar het oogpunt van den Dichter zich bepaalde; dan of daar uit ſlechts kleuren gehaald zijn voor 't penſeel, om grooter gebeurteniſſen van Chriſtus en zijn Kerk onder 't N. Teſt. te ſchilderen; welk laatſte dan, de heerſchende en regtſtreeks gemeende zin is.

II. Ten tweden, behoort er vrij wat meer onderzoek gedaan te worden, naar de verbloemde taal der Ooſterſche Poëzij; en de geduurige zinſpelingen

op

op oude plegtigheden, gewoonten, Ooſterſche zeden in Burgerlijke of Godsdienſtige verkering, veehoederij, landbouw, jacht van wilde dieren, gelegenheid van Paleſtina, Jeruſalem, Kedron, de Doode Zee, enz. gelijk ook op voornaame oude gebeurteniſſen, waereldſchepping, zondvloed, Babels torenbouw, enz. welke of ten ſchetſe wierden verkoozen, om er dichtkundige ſchilderſtukken naar af te maalen, of tot een bron geſteld om er eenige ſtukken uit te ontleenen. In dit ſlag van zaaken, hebben ons de Heeren, SHAW, en POCOCKE, en inzonderheid dat edele vernuft de Hr. R. LOWTH, een gebooren dichter, en groot kenner der Ooſterſche poëzij, alreede een' aanmerkelijken dienſt gedaan.

III. Ten derden, moet er met meer zorg gelet worden, op de ingevoerde Reien in de Beurtzangen, gelijk de meeſte van de oude Lierzangen waren. ZWINGLIUS heeft reeds gezien, dat men Pindarus lierzangen nuttig met de Gewijde vergelijken kan. De Hr. VAN TIL, waarlijk een groot uitlegger, is dat voetſpoor loflijk ingeſlaagen. De zoo even genoemde LOWTH, heeft in ettelijke Dichtſtukken, gelukkig die Zangreien aangeweezen: en de wakkere RUCKERSFELDER, de gronden daar voor niet alleen opgegeeven, maar ook de Zegezangen van Debora Richt. V, en van David in den LXVIII Pſalm, in dien ſmaak verklaard. 't Is veel gemakkelijker, dit ſpelingen van 't vernuft te noemen;

dan

dan de bewijzen die er voor pleiten, te wederleggen, of van moeilijke plaatſen, die buiten dat niet te redden zijn, eene voldoende uitlegging te geeven.

IV. Eindelijk, kan de bepaling der Boeken, waar in de Pſalmen verdeeld zijn, en der bijzondere bundels in die boeken; gelijk ook de rang en ſchikking der Pſalmen in dezelve, ons hier en daar aanmerkelijk licht geeven: gelijk ik, meer dan twintig jaaren geleden, in een ruuwe ſchets, daar van de proef genoomen heb; welke in andere handen geraakt, onlangs buiten mijn weeten is uitgegeeven. Dan, ſint laatere overwegingen, mijne gevoelens hier en daar merkelijk veranderd zijnde, verſchilt dit te veel, dan dat de Lezer daar uit, van mijne bevattingen een recht denkbeeld zou kunnen maaken.

't Is de plaats niet, om mij in deeze Voorrede, over die gronden van verklaring uit te laaten. Dit zou den inhoud moeten uitmaaken van een Voorwerk, 't geen ik koomende tot het uitgeeven van mijne ontleding over de Pſalmen, zou laaten voorafgaan. Hier altans houde ik dezelve, in 't uitbreiden van deze twaalf Pſalmen, in 't oog.

Gebruikt ondertuſſchen, gunſtige Lezers, en Zangers, deeze Gezangen ten uwen voordeele. Zingtze met een opmerkzaam hart, naar uwen toeſtand gepaſt; meer lettende op het zaakelijke en wezenlijke, dan op het uitwendige; ſchoon de kunſt noch van de Poëzij, noch van de Muziek, behoeft verwaarlooſd te worden. Bidt

Bidt God, dat Hij u de kragt der waarheid doe ondervinden, tot vrijmaking: en laat u door het ſtreelende van woorden of uitdrukkingen, of het aangenaame, en verrukkende der toonen; geholpen door een zelfvleiend hart; niet in de verbeelding brengen, dat gij zaaken bezit die gij niet kent.

Maar laat u ook, door ongegrondde twijffelingen, 't wantrouwend ongeloof, en een zwaarmoedig geſtel, niet vervoeren; om te lochenen, 't geen God u geſchonken heeft, en dat meer dan gij gelooft, dient tot volmaking van uwen gelukſtaat, en tot eer van uwen grooten Verloſſer.

De Geeſt leere ons recht zingen, met aangenaamheid in 't hart: en doe ons vroeg op aarde de toonen vatten, om door 't Godlijk lied, waar van de hemelen weêrgalmen zullen, het aanbiddelijk Opperwezen, in een zalige onſterflijkheid eeuwige eer te geeven. Amen.

Amſterd. d. 9 van Louwmaand 1764.

AAN DEN

WEL EERWAARDIGEN HEERE

RUTGER SCHUTTE

OP ZIJNE STICHTELIJKE GEZANGEN.

Mijn ziel die dikwerf op de klanken
Van uwe lier, ten hemel voer,
Getrokken door 't fluwelen ſnoer
Der Dichtkonſt; koomt u nu bedanken:
O SCHUTTE! die haar mild vergaſt,
En in een lelijveld doet weien.
Ze volgt de Godgewijde reien,
Schoon haar veelmaal de treurtoon paſt.

Hoe kan uw Zang mijn harte ſtreelen;
Wen Gij uw' Goël ſmeekt en vleit,
In 't eenzaam lommer Hem verbeidt!
Hoe kragtig zijn die liefdezelen!
Ik ſmelt op uw' verliefden toon!
Gij trekt mij meê naar dien Beminden,
Daar al mijn heil in is te vinden;
Uw' Bruidegom Gods groten Zoon!

O Zielverrukkend hemelleven!
Gezeten aan een friſſche bron,
En mild beſtraald van 's Hemels Zon,
Al zingend blij om hoog te ſtreven!
Dat 's leven door gelove en hoop!
Ver boven maan- en ſtarrenkringen:
Bij voorzang, 't zegelied te zingen,
Al voor het einde van den loop.

Hoe dalen de ijdele gezangen
Der wereld, die geen vreugde kent;
Maar aan een wufte drift gewend,
Blijft aan den toon, en klanken hangen!
Daar Sion zingende in den geeſt,
Het hart verheft in 's HEEREN paden;
En prijzende zijn grote daden,
Op hemelmanna gaat ten feeſt'!

Zing, brave SCHUTTE, laat U horen!
Zing met uw' lieven Konſtgenoot! *
En maak den HEERE zamen groot,
Vervul haaſt onze tempelchoren.
Gij hebt mij menigmaal geſtigt,
Gelijk uw halsvriend door zijn ſnaren.
Zing tot Ge uw' ſtemmen zaam zult paren,
Hier boven voor Gods aangezigt.

B. VAN RENSINK Wed. HOFFMAN.

* Den Heer J. E. Voet.

AAN

AAN DEN

EERWAARDIGEN HEERE

RUTGER SCHUTTE.

OP HET TWEDE DEEL ZIJNER GEZANGEN.

VOORZANG.

Italië van ouds befaamd,
Het aardſche Paradijs genaamd,
En vruchtbaar boven andre landen,
In weêrgâlooze puikverſtanden:
Waar kunſt en fraaje wetenſchap,
Allengs befteeg den hoogſten trap;
Dat vrij het Vaderland mag heeten,
Van Schilders, Zangers, en Poëeten;
Waar nimmer droefheid wordt geduld,
Maar al de lucht met zang vervuld,
Om elk op blijden toon te ondhalen;
Schijnt wel een boſch vol nachtegalen.
Of liever, 't is of daar de wijs
Van Efrata, of 't Paradijs,
Gezongen wierd, 't geen ieders ooren,
Door 't konſtig zingen kan bekoren;
Dan hoog, dan middelbaar, dan laag,
Dan ras, dan matig, dan weêr traag.
Wie luiſtert niet naar zulke toonen;
Om in dit Zangpriëel te woonen?

TEGENZANG.

Italië, 't is waar, is lang
Beroemd, door konſtig maatgezang:
Men moet het om zijn toonen prijzen,
Die hooger dan zijn torens rijzen:
Maar, zijn de wijzen wonder ſchoon;
Hoe veel verſchilt, en ſtof, en toon!
De ſtof beſtaat uit ijdle dingen,
't Is zwijnendraf voor waereldlingen:
Terwijl de toon aan deze ſtof
Gehegt, verdient den hoogſten lof.
Elk zoet op galm van zangſieraden,
Moet nochtans zulk een zang verſmaden;
Waar door de loſſe en wulpſche jeugd,
Geleid wordt van het ſpoor der deugd,
En zich gewent aan ijdelheden.
Want hoort die naar geen toom van reden,
Maar naar dien zang en toon; dan wordt
Het kwaad door 't oor in 't hart geſtort.
Sirenen! gij bedriegt 'er velen,
Door de Orgels van uw ſchelle keelen.

TOEZANG.

Een Zanger van Gods heiligdom,
In Nederduitſchland, hoort alom,
Die toonen wel met groot behagen:
Maar moet met groote reden klagen;

Dat

Dat zulke klanken zijn gehuwt,
Aan ſtof waar zijn gemoed van gruwt.
„ Dit voegt niet, zegt hij, bij elkander:
„ 't Is billijk, dat het een aan 't ander
„ Gelijk zij; dat en toon en ſtof,
„ Verſtrekke tot des Heilands lof".
Dus gaat hij door Gods Geeſt verlichter,
Aan 't werk als een Godvruchtig dichter;
En ſtelt op Italjaanſche wijs,
Gezangen op, Gods naam ten prijs.
Dit heet, het nut en 't zoet te paren;
Een wijs te zetten op zijn ſnaren,
Die God en Engelen behaagt.
Mijn SCHUTTE! die Gods kruiskerk ſchraagt,
Tracht zielen, dóor zijn ſchoone zangen,
In 't Euangelinet te vangen.

B. ELIKINK.

Predikant te Papendrecht.

AAN DEN

WEL EERWAARDIGEN HEERE

RUTGER SCHUTTE.

SCHUTTE, die door kracht van woorden
Woelzieke Y- en Amſtelboorden
  Aan uw tong geketend houdt,
Wen gij hun de juiſte ſchakel
Van het Godlijk heilorakel
  Op het allerklaarſte ontvouwt;
Was 't dan niet genoeg met preken
In ons herte deugd te kweeken;
  Deugd, die uit de Godsvrucht ſpruit?
Was het niet genoeg met reden
Dwaling, driften, booze zeden,
  Wederlegt, beſtreen, geſtuit?
Neen: uwe ijver moeſt in dichten
Ook het Chriſtendom noch ſtichten;
  Dichten, Zangkunſt toegewijd;
Dichten, die op cherubſchachten,
Ons, verhemeld van gedachten,
  Voeren boven lucht en tijd.
O! hoe zalig is dit zingen,
Werk der reine hemellingen,
  's Hoogſten wonderdaan ten prijs!
Wufte wereld, zing vrij tonen,

Die

Die Gods eer en wetten hoonen:
SCHUTTE leert ons beter wijs.
Dank heb dies de wijze ſchrijver;
Dank zijn dichtvuur; dank zijn ijver;
Dank zijn kunde in zang en maat.
Lang moog hij onze aandacht wekken!
Lang een David ons verſtrekken,
Daar hij zulke tonen ſlaat!
Maar, wiſt SCHUTTE met gezangen,
Nu al's vromen oor te vangen;
Hemel, hoe zal dan zijn ſtem
Eens ter eere uws Konings klinken,
Wen hij als de zon zal blinken
In het nieuw Jeruſalem!

Z. H. A.

OP DE STICHTELIJKE GEZANGEN

VAN DEN WEL EERWAARDIGEN HEERE

RUTGER SCHUTTE.

O SCHUTTE! die met God, gelijk een Enoch wandelt,
Als Godsvriend Abraham, met engelen verkeert,
Geen wonder, dat ge op aarde een eng'len cither handelt,
Gods kerk hun zangen leert.

't Geloof, verzelt uw kunſt: God zelve zal U kroonen!
Terwijl de liefde, u biedt haar harte en rechtehand:
Meſſias keurvolk hoort, reets Sions blijde toonen,
In Moabieten land.

Gods zanger zij gedankt! Heb dank, o Godgeleerde!
Die bloem en balſem gaart uit 't oud en nieuw verbond;
Bezield door Azafs geeſt, nooit iets dan God begeerde,
Liefwaarde Guldemond!

Draag grijs, des Heeren ark', leer verder zuivre klanken
Van 't Serafijnenchoor, op zwakke menſchenſtem,
Tot Gij, met Davids toon en kroon, uw' God zult danken,
In 't nieuw Jeruſalem.

JOAN PIETER VAN HOOGSTRATEN.

Amſterdam 1762.

AAN

AAN DEN

WEL EERWAARDIGEN HEERE

RUTGER SCHUTTE

OP ZIJNE STICHTELIJKE GEZANGEN.

SCHUTTE! waare vreugdbeſeffer,
Lofbazuiner van Gods Zoon,
Gadelooze minverheffer,
Zieleſtreeler, hartetreffer,
Volger van der Eng'len toon!

SCHUTTE, ei laat het U niet belgen,
Dat hij, die zijn dankbaarheid
Thans niet langer kan verzwelgen,
Van een weinig lettertelgen,
U een lentekransje breidt.

'k Mag mijn drift niet langer ſtillen,
'k Word zo dikwerf opgewekt,
Als mijn ſimbelſnaaren drillen;
'k Marde lang met ſlegts te willen,
'k Heb 't verzuim te lang gerekt.

Dikwerf ſloeg mijn ziel aan 't klagen,
Sints ik dicht, en zang, en ſpel,
Mijnen Maker op mogt dragen,
Om het zingen dezer dagen,
Van ons Neerlands Israël.

Der gewijde tempelchooren
Ongelukkig dicht en zang,
Bij den Godsdienſt ſteets te hooren,
Heeft de kieſche en zuivere ooren,
Reeds gekwetſt veel tijden lang.

't Godeprijzend lied'ren zingen
Veel te ſchaars alom betragt,
In de huisvergaderingen,
Tot Godvruchtige oeffeningen,
Eiſcht eene algemeene klagt.

Hoogverheven kundigheden,
Ziet en hoort men al te vaak,
Op de mankſte voeten treden,
En in laffe toonen kneden,
Ver beneen den zuiv'ren ſmaak.

Rechte dicht- en zanggezinden
Moeten voor der kunſten wet,
Is 't niet jammer! zich verblinden;
Dan, zo kan men ſtichting vinden,
Waar de zin bleef onbeſmet.

't Oude Godsvolk huwde ſnaren,
Keel en dicht, met kunſt te zaam,
Dan de meeſte Chriſtenſchaaren,
In die kunſten onervaaren,
Keuren 't luttel aangenaam.

't Speeltuig ſchijnt men thans te ſchroomen;
Waar men blijde ſnaaren roert,
Durft de Godsvrucht naauwlijks komen:
Als wierd daar geen vreugd vernomen,
Dan die 't hart van God vervoert.

't Misbruik blijv' altijd te vreezen,
Dan zij, die het ſnaarenſpel,
Om het wangebruik verwezen,
Lieten zich te dwaas beleezen,
Zeiden hunnen pligt vaarwel.

Wie kan 't pligtverzuim verbloemen,
Of is 't nu geen Chriſtenpligt,
Op de ſnaaren God te roemen?
Dat als ijdelheid te doemen,
Hoont God in zijn aangezicht.

Billik is Gods toorn ontſtoken,
't Edelſte van dicht en ſnaar,
Durft men aan den afgoôn rooken,
En ſlegts wat gebrekkigs ſmooken,
Op Gods heilig dienſtaltaar.

Wie zou 't niet aan 't harte raaken,
Dat met 's Hemels dierb're gift,
Zich de duivel mag vermaaken,
Wen zijn ſlaaven hollend blaaken,
In hun helſche zondendrift.

SCHUTTE, voelt zijn moed ontbranden;
Poogt ter liefde van zijn Heer,
Thans de boosheid aan te randen,
Rukt haar 't ſpeeltuig uit de handen,
Wijt het toe aan JEZUS eer.

Godsgezant! uw kunſtvermogen,
't Welk een hemelſche aandrift voelt,
Wijſt ons zingend naar den hoogen,
Leert ons ſpeelend 't wit beoogen,
't Welk uw vroome ziel bedoelt.

Dat is dichtkunſt! dat zijn wijzen!
Vloeiend, voegend' aan die ſtof!
Lieflijk daalen! vrolijk rijzen!
Dat ſmaakt naar het zingen, 't prijzen,
Van het juichend hemelhof.

Nu ſtoot zig een keurig zanger,
Die en kunſt, en Godvrucht eert,
Zich aan taal noch toonen langer;
Maar gaat ſtraks van zangdrift zwanger,
SCHUTTE! als hij uw lied'ren leert.

Nu voorzie ik blijde reien,
JEZUS duurgekogte Bruid,
Zal haar Goëls eer verbreien,
Eerepalmen voor Hem ſpreien,
Galmen vaak 't Hozanna uit.

Hoe zal voor het klagen, 't kreunen,
(Zo Gods geeſt uw werk bekroont,)
Sulammith haaſt luſtig deunen,
Dat de hel er van moet dreunen,
En de hemel aandagt toont.

'k Zie het Slangezaad verbaazen,
Als 't dit hemelſch zingen hoort;
And'ren zang, dan 't zinloos raazen,
Dat bij 't klinken van de glazen
Den verdoolden menſch bekoort.

SCHUTTE, wie zou U niet danken!
'k Blijf U dankbaar tot aan 't graf;
Ach, dat bij U lieve klanken,
JEZUS veel zijn liefdeſpranken,
Aan mijn zangziek harte gaf!

Zo mijn wenſch mij mag gelukken:
Voelen we andermaal eerlang,
Ons op 't aangenaamſt verrukken;
Om ons ſnaaren meer te drukken,
Bij 't vervolg van uwen Zang.

Blijf ten kanſel lang verheven!
Sticht, en ſtreel nog veeler oor';
Smaak 't gezeegenst van dit leven!
Tot U God een plaats zal geven,
In het eeuwigzingend choor!

Geertruidenberg 1763. S. VAN DER WAAL.

AAN

AAN DEN

WEL EERWAARDIGEN HEERE

RUTGER SCHUTTE.

OP HET TWEDE DEEL ZIJNER GEZANGEN.

Zouden dwaaze waereldlingen
Nu nog waanen, dat geen vreugd
Paart met heiligheid en deugd?
Dat alleen hun dartel zingen,
't Geen de waare blijdſchap ſtoort,
't Kunſtbeminnend hart bekoort?

Dat ware immers God beſtrijden.
Zielen die haar zang, en ſpel,
Wijen aan Immanuël;
Kunnen zich eerſt regt verblijden:
En, bij 't zoet gebruik der kunſt,
Zich verheugen in Gods gunſt.

Zalig wij! in onze dagen,
In dit mild gezegend land,
Daar men 't puik der ſnaaren ſpant;
Dat ze aan 't Godd'lijk oor behaagen.
Daar men zingt wat Goël geeft,
En hoe 't hart in JESUS leeft.

Wie nu zingen wil, of ſpeelen,
Tot verkwikking voor 't gemoed;
Wie verlangt naar heilzaam zoet;

Wie

Wie in hemelvreugd wil deelen:
Kan in dees gewijde blaân,
Speel- en zangluſt regt verzaân.

SCHUTTES liefde om ons te ſtichten,
En te ſtreelen, ſchenkt ons hier,
Nieuwe proeven van zijn lier;
Zangen die de hel doen zwichten;
't Hart verheffen boven 't ſtof,
En doen leeven in Gods lof.

Komt, geëerde zanggezinden,
Drukt de ſnaaren, zingt een lied.
Alles wat hier SCHUTTE biedt,
Zult gij zielverkwikkend vinden.
Keur van woorden, dicht, en toon,
Zijn hier even zoet en ſchoon.

Wenſcht met mij deez' waarden Schrijver,
Dat zijn dichtgeeſt, meer en meer
Werkzaam zij tot 's Hemels eer;
En door nieuwe kragt en ijver,
Onze waereldſtad aan 't IJ,
Kroon' met nieuwe Poëzij.

CORNELIS BORWINKEL.

LIJST

LIJST DER GEZANGEN.

Bladz.

1. Opwekking tot heilig zingen ter opening van een ſtichtelijk gezelſchap. Kol. III: 14-17. *Nu eens uit de borſt gezongen.* 1
2. Opwekking tot een beſtendige liefde bij 't ſcheiden van 't gezelſchap. *Sions burgers ſpeelgenooten,* . . . 9
3 Chriſtus kruisliefde. 2 Kor. V: 14. *Zie ik Gods Zoon verhoogen?* . . 13
4 's Heilands liefde, in al wat Hij deed en leed. *Liefde, luſt, en welbehagen.* . 18
5 't Geeſtelijk Jawoord. *'t Ja kan onze ooren.* 22
6 Chriſtus verborgen leven in God. Kol. III: 1-4, *Wijkt doodſche trekken.* . . 29
7 't Hart aan Chriſtus opgedraagen. *Godlijke Leeraar, vol mededoogen,* . . 35
8 Goëls liefdedwang. *O wat heerlijk,* 38
9 Het beſte deel. Luk. X: 41, 42. *Wijkt ſchepſelen, wijkt ijdelheên;* . . 40
10 Verbinding aan de volmaakte Schoonheid. *Aanbiddelijke Schoonheid,* . . 44
11. Verſmading van 't valſche, en luſt tot het waare goed. *Godlijke oogen.* . . 47
12 Zugt naar hemelwerk. *Wie zou zijn' ed'len geeſt verſlaaven.* . . . 50
13 Reize uit Egypte naar Kanaan. *O dienſtbaarheid.* 52
14 Het geeſtelijke heiligdom. Exod. XL: 17-38. *'t Luſt mij de Godstent te beſchouwen.* . 58
15 Het hemelſche Vuur. Lev. IX: 23, 24. *Kan 't eigen vuur ooit offeranden,* . . 64
16 Het vreemde Vuur. Lev. X: 1-3. *Wie durft van eigenliefde dronken,* . . 68
17 De groote Goël, en waare Boaz. Lev. XXV: 47-55. *Heerlijke Goël, Iſaïs looten.* 73
18 De groote Verwinnaar der helſche ſlang. *Vlucht ſpreeken.* . . . 76

19 Het

Bladz.

19 Het geeſtelijke Jubeljaar. Lev. XXV: 8-55.
Wie viert met ons het heuchlijk Jubeljaar. 86
20 't Offer van 't hart. Pſal. LI: 12, 18, 19.
Ik ſchond, o God, uw beeld. . . 92
21 't Gering getal van waare vroomen, of de XII Pſalm berijmd. *Behoud o Heer! en red.* 94
22 't Langduurig wijken van Gods licht en Geeſt, enz. of de XIII Pſalm. *Hoe lang vergeet Gij mij in druk.* . . 97
23 De ſnoodheid der Godlochenende waereld, of de XIV Pſalm. *De dwaas zegt in zijn hart „ Daar is geen God".* . 99
24 De Heiligheid van 't geeſtelijke prieſterdom, of de XV Pſalm. *Wie zal, o Heer, in uwe tent.* . . . 102
25 Zieleſtrijd van Meſſias den waaren Hoogepriester in Gethſemane, of de XVI Pſalm. *Bewaar mij toch, mijn God, en Opperheer:* 105
26 Meſſias de trouwe Herder, of de XXIII Pſalm. *Mijn Herder is de HEER.* . 111
27 Gods geſtrengheid en goedheid, of de XXXVI Pſalm. *De afvalligheid des boozen doet.* . . . 113
28 De Zielen dorſtende naar Chriſtus, en zijn heil. of de XLII Pſalm. *Schreeuwt een hert naar waterſtroomen.* . . 119
29 Gods volk zugtende, om bepleiting van hunne zaak, enz. of de XLIII Pſalm. *Doe gij me recht in duizend liſten.* . . 122
30 De Kerk in 't laatſt van't Joodſch gemeenebeſt, of de XLIV Pſalm. *Geduchte God, Gij deedt onze ooren.* . . 124
31 Echtzang op het bruiloftfeeſt van vorſt Meſſias, of de XLV Pſalm. *Mijn dichtaâr vloeit, mijn tong vol heil'gen ijver.* 132

LIJST DER GEZANGEN.

Bladz.

32 Tempelzang ter inwijinge van den volbouwden Tempel, of de LXXXIV Pſalm. *Hoe lieflijk is dit Godspaleis.* . . 138
33 De groote Zielzon. Pſal. XXXVI: 10, 11. *De groote Zon.* 143
34 De genezende Heilzon Mal. IV: 2. *O Heilzon, 'k zie mijn wonden.* . 148
35 De verbranding der Eigenliefde. *O Hemelliefde, o zuivre vlam* . . . 152
36 JESUS alles voor zijn Bruid. *Ik denk aan 't zalig uur toen JESUS 't minnend oog.* 153
37 't Middenpunt der ziel, *Hemelſtraalen.* 157
38 Hart en oogen opgeëiſcht, Spreuk. XXIII: 26. *O Hemelwijsheid, eeuwig Woord.* 159
39 Val der Eigenliefde, *'k Zal 't oogenblik gezegend noemen.* 161
40 CHRISTUS dood, de dood der Eigenmin. *Hoe dieper ik delf.* . . 163
41 Klagt over Vervreemding. *Waar vind ik nu mijn' liefſten JESUS weder.* 165
42 De gejaagde ziel. *Hoe loert de vijand.* 167
43 Bittere klagte. *Verſtond ik mij te recht op klaagen.* 169
44 Klagte over afgoderij. *Helaas! hoe heb ik eed en trouw verbroken!* 176
45 Wederkering der ziel. *Was 's Vaders wil mijn wet en wit.* . . 181
46 De hervatte toenadering *Mijn tranend oog.* 185
47 De geeſtelijke ſtrijd. *Waar heen mijn ziel, waar heenen?* 194
48 Vlugt voor de vijanden. *Waar berg ik mij, voor zulk een woede.* . . . 197
49 De voorbijgaande waereld. 1 Joh. II: 17. *Waereldſche begeerlijkheden* . 199
50 De Eigenmin, in 't Paradijs geteeld en gedoemd. *Doorluchte Dag!* . . 202

OPWEK-

OPWEKKING TOT HEILIG ZINGEN,

TER OPENING VAN EEN STICHTELIJK GEZELSCHAP.

OF AANDACHT OP

Kol. III: 14-17. *En boven dat alles doet aan de liefde, welke is de band der volmaaktheid. En de vrede van God heerſche als Prijsuitdeeler, in uwe harten: tot welken [vreê] gy ook geroepen zyt in een lichaam, en dankbaar komt. Het woord van Chriſtus woone rijkelijk in u, in alle wijsheid. Leert en vermaant malkanderen met pſalmen, en lofzangen, en geeſtelijke liederen, zingende den Heere met aangenaamheid in uw harte. En al wat gij doet met woorden, of met werken; doet het alles in den naame des Heeren Jeſus, dankende God en den vader, door Hem.*

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *Hoog om hoog, mijn ziel naar boven.* enz. Lodeſt.

I.

NU eens uit de borst gezongen,
Harp- en cymbelſnaar geroerd:
's Hemels lof op ſchelle tongen,
Van deeze aarde, om hoog gevoerd.
Zoet gezelſchap, zing om ſtrijd, *

Zing

* *Zoet gezelſchap zing om ſtrijd.*] Ik ben van oordeel, dat de Apoſtel in deeze vier verſen, geſtadig op de ſtrijdſpelen der ouden zindoelt; en onder dit beeld, den pligt der Chriſtenen in hunne ſtichtelijke bijeenkomſten, vooral hunne Zanggezelſchappen, met leevendige kleuren afmaalt. Onder die ſtrijdſpelen had men er ook, en van *Dichters*, vid. Lucian. Epigr. XXV. Tom. III. p. 682, en van *Muzikanten*, gelijk men weet dat Keizer Nero, onder deeze laatſten om ſtrijd gezongen heeft, zelfs te Olympia, waar men anders geene *Muziekſpelen* plag te houden. vid. Sueton. Neron. C. XXII-XXV. p. 520--523. Philoſtr. Apoll. vit. L. VIII. C. 18 p. 361, & L. IV. C. 24. p. 162. Dial.

Zing vol liefde, in God verblijd;
Liefde ſtijft en keel, en longen,
Zing met harten, en verſtand:
Liefde is der volmaakten band. §

II.

Neron. in oper. Lucian. Tom. III. Cap. VI. p. 639, & Cap. IX. p. 641. ibique Moſ. Solan. Men vindt een voorbeeld in 't lichaam der Romeinſche rechten, van Septicia, die geld tot zulk een Muziekſpel vermaakte, en haaren man en kinderen na hem, tot beſtierders daarvan aanſtelde. Dig. L. 50. Tit. 12. §. 20. De grond welke ik voor deeze gedachten hebbe, is kortelijk: dat hier niet ſlechts woorden gebruikt worden, van Paulus uit die ſpelen ontleend; gelijk βραβεύειν *als Prijsuitdeeler beerſchen; Roepen, en dankbaar koomen, op dit roepen*; en allerduidelijkſt *Pſalmen, lofzangen, en liederen*, ja *'t Zingen* van dezelve *met aangenaamheid* of *bevalligheid*; maar 't ganſche beloop van dit deel zijner rede ontfangt daar uit een aangenaam licht, en heeft veel natuurlijker ſchikking, zoo men deeze toeſpeiing in 't oog houdt. Zie hier een ruwe uitteekening van deeze ſchilderij des Apoſtels, die tevens een ſchets uitmaakt van dit Gezang, waar in wij hem op den voet volgen.

I. Hij ſpreekt van de Toeruſting tot den H. Zangſtrijd, door den Band der liefde, die borſt en ſtem verſterkt. ℣. 14. *En boven dat alles doet aan de liefde, welke is de band der volmaaktheid.*

II. Daarop beſchrijft hij nader, 't geen tot den Zangſtrijd zelf behoorde. ℣. 15--17. en wel

א Den Strijdbeſtierder, en deszelfs vredeſtaf, tot welken de geroepenen kwamen; en die, bij gevolge, door zijnen vrede moeſt heerſchen in hunne harten. ℣. 15. Dit

α Stelt Hij voor. ℣. 15a. *En de Vreê van God beerſche als Prijsuitdeeler, in uwe harten.*

β Dringt het aan

1. Uit hunne Roeping tot dien vreê. ℣. 15b. *Tot welken vreê gij ook geroepen zijt in een lichaam.*

11. Uit hun Dankbaar koomen. ℣. 15c. *En dankbaar komt.*

ב 't Opwekkingswoord, waar doorze aangeſpoord wierden tot den Zangſtrijd. ℣. 16a. *Het woord van Chriſtus woone rijkelijk in u, in alle wijsheid.*

ג Den Zangſtrijd zelf. ℣. 16b. *Leert en vermaant malkanderen, met pſalmen, en lofzangen, en geeſtelijke liederen; zingende den Heere met aangenaamheid in uw harte.*

III. Eindelijk maalt Hij af de Dankerkentenis, aan God toe te bren-

II.

Vrede wil den ſtrijd beſtieren: †
't Is de vreêſtaf die ons wenkt;
Vreêolijven, heillaurieren,
Na het wettig ſtrijden ſchenkt.
Eén genootſchap nodigt God,

Tot

brengen wien de Zangſtrijd gewijd was. ℣. 17. *En al wat gij doet met woorden* enz.

§ *Liefde is der volmaakten band.*] DE LIEFDE tot God naamelijk en den Naaſten, heet *de band der Volmaaktheid* τελειότητος. Een band voor den ſtand der *volmaaktheid* geſchikt, welken *volmaakten* gebruikten, dat is zulken die zig *volmaaktelijk* in alles wat de ſtrijdwetten voorſchreeven oeffenden, en waar door zij meer en meer *volmaakt* wierden. Vid. Tertull. ad Mart. C. 1. p. 125. & Fab. Agon. L. III. C. 10. p. 256. De Apoſtel ſpreekt van een' BAND *der volmaaktheid*, welken zij moeſten AANDOEN; en zinſpeelt niet duiſter op de Voorbereiding tot den Zangſtrijd, die men maakte door 't *Aandoen van een' Band*, welken men op keel en borſt lei; gelijk het duidelijk een *Zwachtel*, of *band* genoemd wordt, in een bijſchrift bij Pollux Lib. IV. Cap. 12. T. 1. p. 402. Dat die Band beſtond uit *Papier*, of *dun orgellood*, en dat Nero daar meê zijn ſtem zocht te verbeteren, leert ons Sueton. Ner. Cap. XX. p. 514 & 515. Conf. interpp. ad Lucian. Peregr. T. III. Cap. XXXII. p. 354 & 355. De Apoſtel wil dan: „ Datze alvorens tot den zangſtrijd te koomen, hunn ſtem maar „ voornamelijk hunn borſt en hart, met oprechte liefde tot God „ en den Naaſten moeſten verzien: zijnde dit het rechte mid„ del, dat *volmaakten* paſte, en bekwaam was de zielen tot den „ ſtand *der volmaaktheid* te brengen.

† *Vrede wil den ſtrijd beſtieren.*] Gods vreê wordt door 't woord βραβεύειν van Paulus voorgeſteld, of als de *Agonotbetes* „ Strijdbe„ ſtierder, of als de *Vredeſtaf* welken Hij den *Strijdbeſtierder* in handen geeft: gelijk het niet ongevoeglijk is, den Leevenden God, en Chriſtus in 't bijzonder, als *Strijdbeſtierder* aan te merken, die met een' de *Prijsuitdeeler* was. Zoo ſchrijft Tertull. ad Mart. C III. p. 126. *Bonum agonem habituræ eſtis, in quo Agonotbetes Deus vivus eſt*: „ Gij zult den goeden ſtrijd ondergaan, waar in „ de leevende God de ſtrijdbeſtierder is". Conf. Dig. L. 50. Tit. 13. §. 18 ibique Gothofred. & Tit. IV. §. 18. N. 17.

Tot dien vreê ons zalig lot.
Juichend moet Gods volk dien vieren;
Daar het tot den vreê geleid,
Vriendlijk komt met dankbaarheid. *

III.

CHRISTUS woord moet in ons woonen, †
Dit geeft wijsheid, moed, en kracht;
Toont den glans der eerekroonen,
Die men op den zangſtrijd wacht. §
Luiſter, ô Jeruſalem,
Naar die goddelijke ſtem.
Waar het ſtrijdend volk, zijn toonen,
Hart, en ſtemmen ſamen paart;
Is Gods Zoon met hun vergaard.

IV.

* *Vriendlijk komt met dankbaarheid.*] Ik vertaal dus de woorden, die de onzen overzetten; *En weeſt dankbaar*: om dat dit de tegenſtelling tegen *Roepen*, en de geheele ſchikking van Paulus rede ſchijnt te eiſchen. En γίνεσθαι, dat we hier vinden, wordt zoo van de onzen vertolkt: Mark. IX. 33. Luk. XXII. 40, Joh. VI. 19, 25. Hand. XIII. 5. XXI. 17. 35. enz. Dat de ſtrijders oudtijds, plegtig geroepen wierden, door daar toe geſtelde Roepers, is bekend. Vid. Lucian. Peregr. C. XXXII. Tom. III. p. 353. Dion. Lib. LXI. Cap. 20. T. II. p. 999. & Lib. LXXIX. Cap. 10. Tom. II p. 1359. Edit. Reim. Tertull. ad Mart. Cap. II. p. 125.

† *Chriſtus woord moet in ons woonen.*] Ik meen dat de Apostel ℣. 16ª. zinſpeelt op het *Vermaningswoord* λόγος προτρεπτικὸς, waar door de ſtrijders kort voor 't ſtrijdperk werden aangeſpoord, om wettig en moedig te ſtrijden. Vid. Dionyſ. Halicarn. T. II. p. 41. En dit deeden ook ſomtijds de Strijdbeſtierders, en Richters Vid. Sueton. Ner. Cap. XXIII. p. 521.

§ *Eerekroonen, die men op den zangſtrijd wacht.*] Gelijk te zien is uit Dion Lib. LXI. Cap. 21. p. 1001.

IV.

Leert, en ſticht door maatgezangen.
Zang die ſticht, en 't licht vermeêrdt,
Neemt het hart, door 't oor gevangen:
Hy leert blij, die zingend leert.
Zingt dan GOD met hart, en tong,
Zingt GODS ZOON, die ſtrijdend zong;
Zingt zijn' GEEST, en grootſche gangen
In het hemelſch heiligdom:
Zingt zijn' naam, en roem alom.

V.

't Schor gezang der aartstyrannen, *
Wordt gedoofd door 's Hemels toon.
Smert, en droefheid wordt verbannen,
Daar men zingt van 's Vaders Zoon;
Daar ons JESUS liefde dringt;
Daar men blij in kerkers zingt.
Hel, en dood mag ſamenſpannen;
't Zingen geeft ons heldenmoed,
Die ons zegevieren doet.

VI.

Sionieten, zingt dan Pſalmen,
Hemellofzang, lied op lied;
Doet Morija † wedergalmen,

Waar

* *'t Schor gezang der aartstyrannen.*] Zie Jeſ. XXV. 5.
† *Morija.*] De plaats van den Openbaaren Godsdienſt. 2 Chron. III. 5.

Waar de heilbron § nederſchiet.
Zingt deez' zangberg, deeze bron, *
Zingt den Held die 't al verwon.
Plant hier de overwinnings palmen.
Zingt Hem met bevalligheid,
Zingt waar 't Lam u heenen leidt.

VII.

Zingt tog nimmer bloote klanken,
Wijl geen klank aan God voldoet.
Hemelvonken, liefdeſpranken,
Moet men voelen in 't gemoed.
Zingt van de eigeliefde ontward,
Zelfverlochend in uw hart.

Dat

† *De Heilbron.*] Siloa was een bron aan den voet van Morija. Zie Pococke Deſcript. of the Eaſt Vol. II. Part. 1. p. 23, 24, en Jon. Kortens Reiſe nach dem gelobten lande, 2 Buch 14. Cap. p. 276. Deeze bron ſchilderde de wateren des H. Geeſts. Pſal. LXXXVII. 6. Ezech. XLVII. 3.

* *Zingt deez' zangberg deeze bron.*] Sion met deszelfs heuvel Moria, Jeſ. XXXI. 4, was de heilige zangberg, waar op *God woonde onder Iſraëls lofzangen* Pſal. XXII: 4. De Grieken hebben hunnen Parnas hier van ontleend, die juiſt als Sion met twe kruinen verzien was. Ovid. Met. L. 1. ℣. 316. Lucan. L. V. ℣. 62. Stat. Theb. L. VII. ℣. 345. En Siloa was bij Gods volk de *Kaſtaliſche*, dat is de *Zagtruiſchende* bron. Zie Jeſ. VIII: 6. en Bochart. Chan. L. I. C. XVI. p. 429. Strabo zelf ſchrijft, „ Dat de Thraciërs den Helikon aan de Zanggodinnen hebben „ toegewijd; en dat Orpheus, Muſeüs, en Thamyris alle „ Thraciërs, met Bacchus ganſch Aſië hebben [doorgereiſt, en] „ geheiligd tot Indië toe, en een groot deel der Muziek van „ daar gebragt. Hij bewijſt dit daar uit, dat de naamen der „ meeſte ſpeeltuigen, gelijk de Nabel, de Sambuuk, de Barbi- „ tos, de Magadis enz. alle Barbaarſch of Aſiatiſch waren Geograph. L. X. p. 722 Edit. Janſſon. ab Almel. 't Is geloofliik, dat ze met de Muziek, ook de meeſte verſieringen die den zangberg beröffen, van daar hebben overgevoerd naar Griekeland.

Dat in 't bidden, in het danken,
In het maaken van 't verbond,
't Hart zig voeg bij tong, en mond.

VIII.

Zingt dat u de woorden raaken;
Zingt niet doof, nog ſtom, nog blind:
Zingt zoo, dat gij zelv' de zaaken,
Levendig in 't hart bevindt,
Zingt zoo gij ze in Hem niet kent,
Dat Hij licht en leven zend';
Datge in 't zingen God moogt ſmaaken,
't Hemelzingen regt beſeft,
Sions toonen zuiver treft.

IX.

Houdt in 't zingen, ſpreeken, werken,
JESUS grooten naam in 't oog.
Zoo vliegt gij, op hemelvlerken
Van het kruisgeloof, om hoog.
't Lied van Moſes en het Lam,
Waar de zangtoon aanvang nam,
Zal in 't zingen u verſterken.
Zingt Gods Zoon met hart, en ſtem;
Dankt God zingende, door Hem.

X.

Nu dan uit de borſt gezongen,
Harp-en cymbelſnaar geroerd,
's Hemels lof op ſchelle tongen,
Van deeze aarde, om hoog gevoerd.
Zoet gezelſchap, zing om ſtrijd;
Zing vol liefde in God verblijd.
Liefde ſtijft en keel, en longen;
Zingt met harten, en verſtand;
Liefde is der volmaakten band.

OPWEKKING

TOT

EENE BESTENDIGE LIEFDE EN VRIENDSCHAP;

BIJ 'T SCHEIDEN VAN EEN STICHTELIJK GEZELSCHAP.

ZANGW: *Hemeltoonen, Englentaalen.* Zie I Deel Bladz. 131.

I.

Sions burgers, ſpeelgenooten,
Die 't op vriendſchap hebt gemunt;
Vriendſchap uit Gods liefde ontſprooten,
Wordt van boven ons gegund.
Dat we elkaâr in God beminnen,
En vereenen hart, en zinnen:
Goël zij ons middelpunt

II.

Goël wil zijn vriendſchap geeven,
Aan een ziel in haat verward.
Dit 's een duurzaam vriendenleven,
Dat, en ſtaal, en marmer tart.
Goël ſterft voor helleſlaaven:
Goël mint gelaat, nog gaaven;
Goël is de vriend van 't hart.

III.

Zet op menſchen Uw vertrouwen,
Aan wier ſmaak uw oog beviel.
Zult ge op welzand, huizen bouwen?
Zoekt ge ruſt, in 't ruiſchend wiel?
Argwaan, nijd, en tegenſpreeken,
Kan al 's waerelds vriendſchap breeken,
Goël blijft de vriend der ziel.

IV.

Broederliefde moet hier wijken;
Liefde die een vader voelt,
Zal met 's moeders hart bezwijken;
Eer ooit Goëls min verkoelt.
Min, die duurzaam blijft na 't ſterven;
Zout, dat nimmer kan verderven:
Goël heeft ons heil bedoeld.

V.

Schept een Bruidegom behagen,
In een Bruid aan Hem verloofd:
Om een Bruid, wil Goël vraagen,
Die Hem van zijn eer ontrooft.
Goël wil met bloed ons koopen,
Doet ons op zijn bruiloft hoopen.
Goël is ons Heer, en Hoofd.

VI.

Dat we dan de vriendſchap kwecken,
Met den vriend van ons gemoed;
Nooit haar teed're banden breeken,
Hoe de Hofflang woelt, en woedt.
Dat we haat, en nijd verbannen;
Met de Hel nooit ſamenſpannen.
Goël is zijn vrienden goed.

VII.

't Rechtvertrouwend vriendenleven,
Haat de vleizucht die verblindt;
Zal op reis, beſtiering geeven;
Schenkt een kabel, die ons bindt:
't Anker dat ons zal bewaaren,
In den ſtroom van 's waerelds baaren.
Goël is de trouwſte vrind.

VIII.

Vriendſchap weet van geen verdenken.
Sauëls laſſer, vloek, en ban,
Kan geen broedervriendſchap krenken:
Davids vriend blijft Jonathan.
Vriendſchap wou Gods zoon verwerven;
Vloek nog ban doet haar verſterven:
Goël is er 't leven van.

IX.

Dat we 't zelfde wit bedoelen,
Eendragt die de Hel verwon.
Zoo we 't zelfde niet gevoelen:
Blijft men bij de waarheidsbron,
Goël zal 't ons openbaaren,
En de nevels op doen klaaren.
Goël is de liefdezon.

X.

Hebben wij met hart, en tongen,
Goël onzen bloedverwant,
En zijn vriendſchap blij gezongen;
't Is de toon van 't Vaderland.
Dat we in liefde, en vriendſchap leeven;
Daar we 't hart aan Goël geeven.
Goël zij de vriendſchapsband.

XI.

Sions burgers, ſpeelgenooten,
Die 't op vriendſchap hebt gemunt;
Vriendſchap uit Gods liefde ontſprooten,
Wordt van boven ons gegund.
Dat we elkaâr in God beminnen,
En vereenen hart, en zinnen.
Goël zij ons middelpunt.

CHRISTUS KRUISLIEFDE,

DE BRON VAN ONZE LIEFDE.

OF AANDACHT OP HET ZEGGEN VAN PAULUS

2. KOR. V. 14.

Want de liefde van Chriſtus dringt ons.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *Gij hebt mij dik gezwooren.*

I.

Zie ik Gods zoon verhoogen?
Mijn Liefde fel gekruiſt? *
Zie ik Gods Zoon verhoogen?
Zie ik die ſtervende oogen?
Zijn' Geeſt, deeze aarde ontvloogen,
In 't Paradijs verhuiſt?
Die Liefde kent geen paalen,
Daalt in de graſſpelonk,
Daalt

* *Mijn Liefde fel gekruiſt*]. Dit is de ſchoone ſpreuk van den vroomen Martelaar Ignatius; *Mijn Liefde is gekruiſt:* die men nog vindt in zijnen uitmuntenden brief aan de Romeinen, §. VII. Patr. Apoſt. Tom. II. p. 30. en welke met recht een Parel, en Edelgeſteente genoemd wordt van den Hr. Iſaak Voſſius in zijne aanteekeningen over die plaats. Zoo heet de Heiland Hag. II:7. חמדת כל הגוים, *De Luſt en liefde van 't menſchelijk geſlagt*, gelijk het Mieg vertaalt. Zijnde dit de bekende eertitel, die 't Romeinſche volk aan Titus gaf. Vid. Sueton. in Tit. C. I. ibidemque Caſaub. p. 651.

Daalt in de graffpelonk,
Die zon ſchoot held're ſtraalen,
Toen ze aan de weſtkim blonk.
Nooit zal heur luiſter daalen,
Hoe diep ze ons oog ontzonk.
Dit ſterven ſchenkt mij 't leven;
Hier klimt mijn vreugd in top.
Dit doet den Heldraak ſneeven,
En plet zijn' blaauwen kop.
Nu is de hel geſlooten,
En van haar magt beroofd.
God heeft zijn bloed vergooten,
't Geen helſche vlammen dooft.
De Liefde wint door 't ſterven,
Grijpt in den dood de kroon.
Mijn Rots zal 't graf verderven,
Dat daar geen Dood meer woon'. *

II.

* *Mijn rots zal't graf verderven, Dat daar geen dood meer woon'*] Ik heb het oog op Pſal. XLIX. 15. 't geen ik vertaal: *Men zet-ze als ſchaapen in 't graf, de Dood zal ze afweiden: maar de Oprechten zullen over hen heerſchen in dien Morgenſtond; en hunn Rotsſteen zal zijn om 't graf te vernielen, dat het geen woning meer zij voor Hem.* namelijk voor den Dood. Ik volge hier de Keri, en leeze צורם *Hunn Rotsſteen*, en niet צירם, dat de onzen vertaalen, *Hunne gedaante*, anderen *Hunne Herre*, of *Hunn Afgezant*. „ De zin is: Men zet de Godloozen als ſchaapen in de Graf„ ſpelonk, waar de woonplaats is van den Doot, die hen zal af„ weiden, hun vleeſch en been knaagen, en hunne zielen door „ helangſten verſcheuren. Maar heel anders is het met de Op„ rechten gelegen. Deeze zullen met hun zalig Hoofd heer„ ſchen in den blijden morgenſtond van 't ander leven. Ja zij „ zullen heerſchen over die godloozen, om datze met den

„ groo-

II.

Die Liefde zal mij dringen:
Ik voel een' teed'ren band,
Dit zwoegend hart omringen;
Uit de oogen traanen wringen,
't Vermaak der hemellingen,
De vreugd van 't Vaderland.

Die

„ grooten Koning, als Koningen op troonen zullen zitten, en „ die ſnooden zullen veroordeelen, in zoo ver zij 't beſtuur, en „ 't vonnis van hunnen Koning, zullen toeſtemmen en goedkeu„ ren. Want dan zal het gelukkig tijdpunt zijn, waar in hunn „ Vorſt, de Rotsſteen waar op ze vertrouwd, en in wien ze „ ook in 't graf liggende geſchuild hebben, de Graſſpelonk, „ waar in de Dood tot nog toe als een Vorſt in zijn paleis ge„ woond heeft, geheel zal *vernietigen*, en door ouderdom zoo „ doen inſtorten, dat die vernielde ſpelonk voor Hem geen „ woonplaats meer zijn kan". Zie בלות dus gebruikt. 1 Chron. XVII: 9. en Jeſ. LXV: 22. Mij dunkt, dat deeze vertaling, en verklaring van een der duiſterſte plaatſen in den Bijbel, vrij duidelijk en eenvoudig is. Alleenlijk kan men in bedenking neemen, waarom de vernieling van 't graf de woonplaats des Doods, hier aan den Meſſias den God en Koning van zyn Volk, wordt toegeſchreeven, onder de benoeming van een Rots. Ik antwoorde, dat צור *Rots*, zulk een plegtige en gewoone naam van den Heiland is, in de Dichterlijke taal van 't oude verbond, dat men het voor een ſoort van eigen' naam moge houden. Zie Deut. XXXII: 15. 30, 31. Pſal. XXVIII. 1. enz. Zoo dat men hier geen nader reden van zou behoeven te geeven, dan dat het Meſſias bekende naam is, en dat hier door zijne ſterkte wordt uitgebeeld, door welke Hij in ſtaat is het graf te vernielen. Evenwel ben ik in der daad van oordeel, dat Hij hier met nadruk dus genoemd wordt; om dat de Rotſen doorgaans de Doodſpelonken, holen, of grotten in de bergen dekten. Hier was het tegendeel waar. Deeze Rots zou, in den morgenſtond van den jongſten dag, de graſſpelonk niet meer dekken, maar die geheel vernielen. Waar in men reeds een voorſpel zag, in de aardbeving, het ſcheuren van de rots, en 't openen der graſſpelonken, bij 's Heilands dood, en opſtanding. Mat. XXVII: 51-53, en XXVIII: 2.

Die Liefde houdt ons ſamen: *
Zij is de heilbanier, †
Zij is de heilbanier.
Zij wil 't ontwerp beraamen,
Waar door ik zegevier.
Zij zegt gelovig, Amen,
Op 't zaligſte beſtier.
Zij houdt de legerſchaaren,
Met 's levens Vorſt vereend:
Zij kan ons hart bewaaren,
Van 's waerelds min geſpeend.
Die Liefde zal ik prijzen;
Zij is mijn lied, en lof.
Die Liefde zal ik prijzen,

Zij

* *Die Liefde houdt ons ſamen*] De groote Griekſche taalkenner Henr. Stephanus meent, dat men Συνέχει ἡμᾶς, wel zoo kragtig vertaalt: „*Conſtrictos nos tenet*". *Houdt ons te ſamen, Houdt ons gedrongen bij een*: en dat men 't ook dus niet kwalijk vertolkt Luk. XIX: 43. Συνέξουσί σε πάντοθεν, *Zij zullen u van alle kanten bij een gedrongen houden.* Vid. Theſ. Ling. Græc. T. I. Col. 1366. Conf. Euripid. in Alceſt. ℣. 900 & 901. Ael. Var. Hiſt. L. IV. C. 14. p. 329. Op onze plaats in deezen zin gevat, doelt de H. Ignatius in den reeds aangetoogenen brief aan de Romeinen, §. VI. Patr. Apoſt. Tom. II. p. 29.

† *Zij is de heilbanier*] De banieren houden de legers, de legioenen, en krijgsbenden ſamen; en hierop meent de Hr. Lydius dat de Apoſtel ziet Syntagm. de re milit. L. I. C. II. p. 7. vergelijk Hoogl. II: 4. 't welk dan juiſt het zelfde is met het geen de Apoſtel hier, in woorden die een weinig verſchillen, uitdrukt. Dit is zeker, dat Paulus in den aanvang van dit V. Hoofdſtuk, geſtadig op de legertenten, bekleeding met de wapenruſting, ſchandelijke ontbloeting van dezelve, triumfkleed., enz. zinſpeelt: waar uit ℣. 1-4 een aangenaam licht ontfangen. 't Zou niet vreemd zijn, dat hij ℣. 14 in deeze zelfde zinſpeeling bleef.

Zij zal in waarde rijzen,
Ver boven 't blinkend ſtof.
Wijk aarde uit hart, en zinnen;
Wijk ſchoon, 't welk mij beviel.
Mijn JESUS zal ik minnen.
Zijn liefde dringt mijn ziel.

'SHEILANDS LIEFDE,

IN AL WAT HIJ DEED EN LEED.

ZANGW: *Sombre ſchaduw, ſtille lommer.* Zie I Deel bl. 42.
OF: *'k Zie Gods Zoon van zondaars hoonen.*
Zie I Deel bl. 140.

I.

Liefde, luſt, en welbehagen
Van Gods uitverkooren ſchaar;
Bruigom, waar zij roem op draagen;
Noodhulp in hunn grootst gevaar;
Middelpunt van hunn verlangen;
Trooſt van hunn ontrust gemoed:
Onze blijde maatgezangen,
Looven uwen liefdegloed.

II.

Liefde, gij bemint de Zielen,
Die de haat U fier ontzeit.
Haaters zijn 't, die U bevielen
In de onpeilbaare eeuwigheid.
Gij woudt van den hemel daalen,
Op deeze aarde uw voetſchabel;
En de zege daar behaalen,
Op den duivel, dood, en hel.

III. Liefde

III.

Liefde, Gij verkooſt deez' broſſen,
En verachten levensſtand;
Om ons door Uw bloed te loſſen,
Als de naaſte aan ons verwant.
Gij, Gij ſtortte bloed, en traanen,
In 't benaauwd Gethſemané.
Om voor ons den weg te baanen,
Naar 't geweſt van ſtilte, en vreê.

IV.

Liefde, Gij droegt 's Vaders tooren,
Die U 't bloed uit de ad'ren wrong;
Gij moeſt hoon, en ſpottaal hooren,
Die door merg en beenen drong.
Liefde, die deez' kelk moeſt drinken,
Fluks tradt Gij naar Golgotha,
Liet U aan het kruishout klinken,
En verworft voor ons genâ.

V.

Liefde, Gij woudt voor ons ſtrijden,
Schoonwe ons zelv' en U verraân:
Liefde, Gij hadt medelijden,
Schoonwe Uw goedheid tegenſtaan.
Liefde, die ons hart wilt lokken,
't Woord bezielt met kragt en klem:
Gij hebt zelf de ſchets getrokken,
Van het nieuw Jeruſalem.

VI.

Liefde, Gij bemint ons teder:
Hemelliefde, daal ai daal,
Zend uw' wind, en vlammen neder;
Als in Sions tempelzaal.
Gij hebt ons aan U verbonden:
Wij erkennen 't voor den troon;
Wij ontfluiten keel en monden,
En verheffen 's Vaders Zoon.

VII.

Liefde, in U is al ons leven,
Hier beſpieg'len wij het goed,
Dat het Kruishout heeft gegeeven,
Aan 't Godlievende gemoed.
Hier, hier vinden wij ons Eden,
Drinken uit den levensſtroom,
Plukken vruchten, door gebeden,
Van den waaren levensboom.

VIII.

Leer ons, Goddelijke Liefde,
Die ons hart vernoegen kunt,
Wat ons aftrok, wat ons griefde,
In dit waare middelpunt,
Ziel, en zinnen, weêr vereenen.
Leer ons, door het heilgenot,
't Hart van al het aardſche ſpeenen,
Dat het zig gewenne aan God.

IX.

Liefde, leid ons in Uw paden,
Dat de drift ons nooit verrukk'.
Roer en ſtier Gij, hart, en daaden;
Dat we in 't weifelend geluk,
In de dreigendſte gevaaren,
In een zee van tegenſpoed,
In 't geklots van 's waerelds baaren,
Leeven bij een hooger goed.

X.

Liefde, maak ons dus tot beelden,
Van U zelv' het Godlijk beeld:
Doe ons ſmaaken zuiv're weelden,
Wier genot de zielen ſtreelt.
Schenk Uw heil aan Sions kind'ren,
Dat het onheil wijd verbant.
Nooit moet hunn geloof vermind'ren,
Liefde blijft in 't vaderland!

XI.

Leef, o Liefde, in onze zielen.
Gun de hoope, Uw kalmte en vreê,
Zoo deez zuchten U bevielen,
Draag de welvereende beê,
Voor den troon van Uwen Vader:
Uit Hem ſproot de ganſche ſtam. *
't Heilgeloove leidt ons nader,
Tot de Bruiloft van het Lam.

* Eph. III: 15.

'T GEESTELIJK JAWOORD

AAN CHRISTUS GEGEEVEN, MET BETREKKINGE TOT ZIJN

GEBOORTE, DOOP, LEVEN, DOOD, OPSTANDING, EN HEMELVAART.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWYZE.

I.

't Ja kan onze ooren
Alleen bekooren.
O Hemelchooren,
Wat wedergâ
Van Englentaalen!
Wat kan 'er haalen,
By Ephrata?
Dit jawoordgeeven,
Doet Edens dreeven
Voor ons herleeven.
God is verſcheenen,
De nacht verdweenen.
Zingt, Bethlems velden,
Dit puik der helden.
O Ja.

II.

Gij ziet bij 't Doopen,
Gods erfdeel hoopen,
Den Hemel open;
Bethabara! *
Gij hoort verkonden;
„ 't Lam draagt de zonden,
„ Verwerft genâ.
's Wetgevers trekken,
Die aandacht wekken,
Ziet Gij ontdekken: †

Hem

* *Bethabara!*] Zoo veel gezegd als *'t Veerhuis* Joh. I: 28. 't zelfde, zoo ik denk, met *Ginnabaris* of *Gennabara*, dat is *Veerhoven*, 't welk Joſephus meldt de Bel. L. III. C. VIII. §. 2. p. 298. Edit. Hav. zijnde dit laatſte ſamengeſteld uit ABARA *'t Veer*, en GEN of GENNE, *Hoven, tuinen*, 't eerſte deel van 't woord *Genneſareth*, waar meê de ſchoone landſtreek aan 't Zuiden, en 't weſten der Galileeſche Zee, benoemd werd. Ik denk dat de naam van 't veir, aan de Weſtzijde van den Jordaan of naar de kant van *Genneſareth*, *Gennabara* werd genoemd, en aan de Ooſtzijde *Bethabara*. Dit is uit den Joodſchen Hiſtorieſchrijver zeker, dat het aan 't Noorder end lag van de Jordaanvlakte, digt bij de Galileeſche Zee. En men kan klaarlijk zien uit Johannes, dat het digt bij Galilea, en Kana, moet gelegen hebben, in welke laatſte plaats, de Heiland van Bethabara in eenen dag ſchijnt gekoomen te zijn. Zie Joh. I: 41, 44-46. en II: 1. en 2. Bethabara lag dan in Gads erfdeel. Zie Joſ. XIII: 27, 28.

† *'s Wetgevers trekken —— Ziet gij ontdekken:*] Ik doel op Deut. XXXIII: 21 't geen ik met geachte uitleggeren vertaal: *En hij heeft zig van 't eerſte verzien, om dat aldaar het deel zal zijn van den Wetgever die bedekt was: daarom kwam hij met de hoofden des Volks; hij verrichtte de gerechtigheid des HEEREN, en zijne gerichten met Iſraël.* Deeze Godſpraak is, met betrek-

Hem met 's volks hoofden, *
Die hem geloofden,
Gods recht verrichten,
Zijn volk verplichten.
O Ja.

III.

O Ja, o Amen!
Gij voegt die naamen,
O Goël, ſaamen:
Geen Berſeba, †
Maar 't Godlijk zweeren,
En trouw te leeren,
Komt ons te ſtâ.
Wat wonderdaaden!
Wat leiden, raaden!
Wat zielverzaaden!

Gij

king tot Gads erfdeel gedaan. Tot nog toe was de Heiland *bedekt*, of *verborgen* gebleeven; vergelijk Juſtin. Mart. Apol. II. p. 75. E. Maar bij zijnen Doop te Bethabara, in 't erfdeel van de ſtam Gad, is Hij door Johannes getuigenis, aan de geheele waereld geopenbaard. Zie Joh. I: 15--36. Toen is Hij *gevonden* Phil. II: 8 Verg. met Joh. I: 42.

* *Hem met 's volks hoofden* enz]. Van dit doorluchtige tijdſtip af, heeft Chriſtus zijne XII. Apoſtelen beginnen te roepen, de hoofden van 't geeſtelijke Iſraël. zie Joh. I: 37-52 Mat. IV: 18--22. Mark I: 16-20.

† *Geen Berſeba,*] d. i. „ De Put des eedzweerens": om dat daar, menſchen met elkanderen 't verbond bezwoeren. Gen. XXI: 31.

Gij wekt de dooden;
Wilt Sion nooden:
Dit zal vol leven,
U andwoord geeven
„ O Ja"!

IV.

Beſproei deez duinen, *

* *Beſproei deez duinen* enz.] Van Sion namelijk, 't geen van de dorheid zijnen naam kreeg. Siloa, gelijk ik boven reeds hebbe aangemerkt, lag aan den voet van Morija niet ver van Sion, dus aan 't zuidooſten van Jeruſalem, en niet aan 't weſten, gelijk die bron verkeerdelijk in de meeſte plans van die Stad getekend wordt (1). Hieronymus plaatſt haar aan de wortelen van Morija, Com. ad Mat. X. Tom. IX. p. 26. (2) Zoo vertoonen ook alle reisbeſchrijvers, de bron Siloa, 't bad Siloa, het dorp Siloa, aan 't zuidooſten, bij Sion en Morija: en men heeft er nog de oude overblijfſels van. Zie Sandijs, Maundrell, Shaw, Pococke, Korte, enz. (3) Wijders, Siloa lag aan 't end der kaazemakers vallei, volgens Joſeph. de Bel. L. V. C. IV. §. 1: doch dit end moet men aan 't zuidooſten zoeken, en niet aan 't weſten. (4) Daarbij, deeze fontein moet van een punt van Akra, (welke berg doorgaans zeer verkeerd getekend, aan de noordzij van den Tempel lag, doch met een punt *halvemaanſchwijze*, ἀμφίκυρτος zegt Joſ. B. L. V. C. IV. §. 1. p. 327, om den Noordweſten hoek van Morija zwaaide naar 't zuidooſten) niet ver hebben afgelegen. Zie Joſeph. B. L. V. C. VI. p. 337 en L. VI. C. VII. §. 2. Dit nu is onmogelijk, zoo men de bron aan 't weſten plaatſt. Men ſla 't oog op Pocockes grondtekening van Jeruſalems bergen. (5) Dus kan men vatten, hoe de overſte Neapolitanus, die van Jamnia, dat is van de weſtkante komt, de Stad doorgaat tot aan Siloa toe, van 't weſten namelijk naar 't ooſten, en daar in den Tempel ſtapt; geliik Joſephus duidelijk verhaalt B. L. II. C. XVI. §. 1, 2. (6) Eindelijk dan kan men eerſt begrijpen, hoe *Sions oude muur*, welke berg in 't weſten een draai krijgt, waar door hij allengskens naar 't zuiden en zuidooſten oploopt, *van de poorte der Eſſeers in 't weſten, gaat naar 't zuiden TOT of BOVEN de fontein Siloa, en van daar zig meer ooſtwaard keert*

naar

Des Konings tuinen,
En Salems kruinen,
O Siloa.
Vloeit Gihons bronnen,
Die laaven konnen,

Langs

naar Salomons vijver Joſ. B. L. V C. IV. §. 2. p. 327, 328. (7) Ten laatſten, op deeze opwelling van Siloas wateren aan de rechter- of zuidzijde van den tempelberg, ſchijnt Ezech. XLVII: 1, 2, niet duiſter gezinſpeeld te worden.

* *Beſproei des Konings tuinen*, enz.] t Water werd uit Siloa, in 's Konings tuinen geleid Neh. III: 15. die waarſchijnlijk lagen in 't hangen der bergen Sion, en Morija; waar ze te regt van J. Korte geteekend zijn II. B. XIV H. p. 276: en wel over de vermakelijke vallei Siloa, volgens R. Pococke Deſcript. of the Eaſt Vol. II. P. 1. Chap. VI: p. 24. Hier om ſtreeks, gelijk de grond uitneemend voor de morgen- en middagzon ligt, zijn nog tuinen te vinden. Altans Maundrell ſchrijft, dat hij er in eenen geweeſt is, aan de Zuidkant van den berg Morija. Reiz. bladz. 127. Wijders werd het fonteinwater, door het Kaazemakers dal, of Millo gelijk het in de H. S. heet, verzonden naar de Stad, en in den onderwelfden berg Morija, waar men nog huidendaags verſcheidene overwelfde kluizen heeft, ten minſten van 150 voeten onder de aarde, gelijk Maundrell aantekent bladz. 127. Hier van getuigt Tacitus Hiſt. L. V. C. 12. p. 429. *Men beeft er* (te Jeruſalem namelijk) *een altoosvlietende waterbron: bergen onder den grond uitgehoold; en vijvers en regenbakken om den regen te bewaaren.* Verg. Ariſteas Hiſtor. LXX. interp. p. 261. Uit deeze overwelfde kluizen van Morija, werd het water door de *Magrepha* een ſoort van groote Waterpomp, in 't voorhof opgepompt. Vid. L. E. Vriemoet Obſ. L. I. C. VIII. §. 6-18. Hier uit kan men de uitdrukkingen ophelderen, Pſal. XLVI: 5, LXV: 10, LXXXVII: 7, Jeſ. VIII: 6, XII: 3, Ezech. XLVII: 1, 2, Zach. XIII: 1, XIV: 8, enz. 't Beeldt ons uit het water des Geeſts, op 't nauwſt verknogt met 's Heilands verdienſten, in 't Ooſten ontſpringende, en van daar naar 't Weſten ter beſproeijing van 't geeſtelijk Jeruſalem, afdaalende.

† *Vloeit Gihons bronnen* enz.] De bron Gihon lag ten weſten van Jeruſalem, waar men nog hedendaags, den ruimen vijver Gihon heeft, regtſtreeks tegen Siloa over; en de kom Berſeba naar 't zuidweſten. Uit deeze bron werd het water gevoerd

Langs Golgotha.
't Licht zaagtge boven
Zijn' fakkel dooven;
De rots geklooven;
Den voorhang kerven;
Bij 't Godlijk ſterven.
'k Hoor op die plaatſen,
Haaſt de Echo kaatſen,
„ O Ja"!

V.

O Ja! zoo galmen
De bruiloftpſalmen.
Teel zegepalmen,
Kalvaria.
Speel op uw ſnaaren,
Zijn hemelvaaren,
Bethania.

Komt

door het dal Gihon, naar de ſtad, en wel langs den berg Golgotha; gelijk de Hr. Pococke uitdrukkelijk ſchrijft: „ *Bijkans een mijl ten noord noordweſten is de poel van Gihon, welke ik onderſtel den opperpoel te zijn. —— Daar is een kanaal van den poel naar de ſtad, 't welk een deel van den weg onoverdekt is, en 't gaat, zegt men, naar den poel, in de ſtraaten digt bij 't heilig graf.* Zie Deſcript. of the eaſt Vol. II. P. 1. Chap. VI. p. 25, 26. Verg. 1 Kon. I: 33, 38, 45 2 Chron. XXXII: 30, & XXXIII: 14. Dus had Jeruſalem deeze bron van 't weſten, gelijk Siloa van 't ooſten: moetende ook de geeſtelijke ſtad van 't ooſten, en 't weſten bevogtigd worden; van 't ooſten in 't begin des N. Teſt. en van 't weſten in 't laatſte der dagen; gelijk de prediking van 't Euangelie, eerſt van den opgang der zon tot haaren ondergang, en naderhand van den ondergang der zon tot haaren opgang voortgaat, Mal. I: 11, en Jeſ. LIX: 19.

Komt laat ons zingen,
Dees toonen dringen,
Door all' de kringen
Der zaalge volken:
Door lucht en wolken,
Door ſterretranſen,
Door hooger glanſen.
O Ja!

CHRISTUS VERBORGEN LEVEN IN GOD,

DE GROND VAN 'T VERBORGEN LEVEN ZIJNS VOLKS.

Of AANDACHT OP Kol. III: 1-4.

Indien gij dan met Chriſtus opgewekt zijt, zoo zoekt de dingen die boven zijn, waar Chriſtus is zittende aan de rechterhand van God. Bedenkt de dingen die boven zijn, niet die op de aarde zijn. Want gij zijt geſtorven, en uw leven is met Chriſtus verborgen in Gode. Wanneer nu Chriſtus zal geopenbaard zijn die ons leven is, dan zult ook gij met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid.

Op eene nieuwgemaakte Zangwyze.
Of, *Felice amante* &c. Raccolta bladz: 4.

1.

Wijkt doodſche trekken! *
'k Voel mij met CHRISTUS wekken,
Die 't Erfland zal ontdekken.
Hij geeft zijn rijksgeboôn,
Die meer dan Amrams zoon,

Dus

* *Wijkt doodſche trekken*] van wettiſche pligten door MOSES voorgeſchreven, en van Joodsgezinde Gnoſtieken tot *verzading van 't vleeſch* aangedrongen. Paulus toont naar 't voorſtel H. II: 11-15. I Uit het *lijden en ſterven der gelovigen met CHRISTUS* dat ze met de Moſaiſche inzettingen niet meer moeſten belaſt worden H. II. 20-23. II. Uit *hunn leven en verheerlijking met CHRISTUS*, dat ze de dingen die boven zijn moeſten zoeken H. III: 1-4. CHRISTUS de wetgever en leidsman van 't geeſtelijk Iſraël, is grooter dan MOSES.

Dus ſpreekt van 's Vaders troon:
„ Zou na 't ontwaaken,
„ Dit Sina u vermaaken?
„ Neen! 't vleeſch moet gij verzaaken.
„ Zoek Horeb niet, maar mij: *
„ Mijn Sion is nabij;
„ Dit maakt u waarlijk vrij.
„ Hoor naar uw' bloedverwant
„ Aan 's Vaders rechterhand. †
„ Zoek met uw ſtil gemoed,
„ Hier 't manna dat u voedt.
„ Tans wijſt de Schechina,
„ Geen Kadesbarnea, §
„ Maar 't heilrijk Golgotha".

II.

Zoo leef ik boven!
'k Wil zaligheden looven,

Die

* *Zoek Horeb niet*] Schoon hoog liggende in tegenſtelling van 't laag Egypte, gelijk overtuigden dikwerf van de laagte der vleeſchlijke begeerlijkheden, ſchielijk overſtappen tot de wettiſche hoogten van hunne pligten, en eene Wettiſche zedekunde, niet afgeſchrikt door 't rampzalig voorbeeld van 't oude Iſraël. Zie Exod. XVI: 3 verg. met XIX: 8 & XX: 19.

† *Aan 's Vaders rechterhand*] De HEER *deed*, oudtijds, *den arm zijner heerlijkheid*, de wolk & vuurkolom *gaan aan de rechterhand van Moſes* Jeſ. LXIII: 12. Hij zelf was daar door een ſchaduw aan Iſraëls rechterhand Pſal. CXXI: 5. Maar meer dan Moſes is hier. De tegenbeeldige Leidsman van zijn volk moeſt zelf aan Gods regterhand zitten Pſal. CX: 1 enz.

§ Deut. I: 2. II; 14.

Die aardſche blijdſchap dooven.
Ik zoek geen Horeb meer:
Op Sion leeft mijn Heer,
En ſchenkt wat ik begeer.
O gloed van ſtraalen,
'k Voel U in 't harte daalen:
Hier kan ik ademhaalen.
Het laag Egypte zucht; †
Ik voel een ruime lucht,
In deeze hemelvlucht.
Nu leef ik door 't geloof,
Voor hel en waereld doof.
Hier is mijn eenig AL,
Dat mij vernoegen zal.
Ik denk (wat ik hier mis)
Na dees verrijzenis,
Om 't goed dat boven is.

III. Ik

† *Het laag Egypte zucht;*] Ik zinſpeel hier, op het *booge Sion den berg van Gods ervenis*, in tegenſtelling van *'t laag Egypte*. Verg. Exod. XIV: 17, Dat Egypte in 't gemeen, en 't Land Goſen of Rameſes in 't bijzonder, zeer laag geleegen hebben; is bekend, en nog te zien uit de landkaart van Egypte. Verg. Gen. XLV: 10, XLVI: 28, 34. XLVII: 1, 4, 6, en 11. Pſal. LXXVIII: 43. Hier aan zijn de uitdrukkingen haaren oorſprong verſchuldigd, van AFTREKKEN *naar Egypte* Gen. XII: 10 XXVI: 2 XLIII: 15, enz. en OPTREKKEN *uit Egypte* Gen. XIII: 1. XLVI: 25. Exod. XII: 38.

III.

Ik ben geſtorven.
Het leven is verworven;
Voor een' welke afgezworven,
Tans kleeft aan CHRISTUS mond,
Die Sions rijksverbond,
In veertig dagen, grondt. †
Wijkt dwaaze zorgen:
Hem ſchenkt de blijdſte morgen §
Het leven in 't verborgen.
Hij keert tot God weêrom,
Woont in de wolkkolom, *

En

† *In veertig dagen grondt.*] Mij dunkt, dat Paulus, hier ſpreekende van *ons leven* dat *met Chriſtus in God verborgen is* ℣. 3, klaarlijk doelt op 's Heilands herſtelde leven, 't welk Hij na zijne opſtanding uit den dood, gekreegen heeft, en XL dagen hier op aarde genooten. Geduurende welken tijd, Hij de grondſlagen van 't Rijksverbond gelegd, en zijne leerlingen in deſzelfs geheimen onderweezen heeft. Min of meer als Iſraëls oude wetgever Moſes, die XL dagen op den berg Horeb was, en daar onzigtbaar voor Iſraëls oog, leefde in de wolke, dat plegtig zinnebeeld der Godheid, om er de grondſlagen te leggen van 't oude Godsrijk. Zie Exod. XX: 21, en XXIV: 15-18. De Heiland leeft, ſint zijne opneming in den Hemel, ten eenemaale onzigtbaar voor ons oog, en woont als de Bondengel in de wolk.

§ *Hem ſchenkt de blijdſte morgen*] De morgen van den grooten heildag der Chriſtenen, ſchonk aan den Heiland het leven, en aan de Waereld het blijdſte licht, dat ooit voor ſtervelingen rees. Zie Mat. XXVIII: 5--8, Mark. XVI: 6--11, Luk. XXII: 41, Joh. XX: 16--18, Pſal. XX: 6, XXI: 7, XXII: 24-27.

* *Woont in de wolkkolom*,] Gelijk Moſes Exod. XX: 21, & XXIV: 18; doch CHRISTUS tegenbeeldig, die in de wolkkolom ten hemel voer.

En ſchetſt het Heiligdom. *
O Leven in mijn' God
Verborgen, zalig lot,
Dat ik met CHRISTUS erf,
Die met Hem leef en ſterf;
Ge ontſchuilt het ſcheem'rend oog
Der waereld, die om hoog
Nooit met haar' aandacht vloog.

IV.

Mijn Licht en Leven,
Die Moſes glans woudt geeven,
En mij om hoog doet ſtreeven:
Haaſt klimt een nieuwe dag,
Nu blijder dan hij plag,
En groet U met ontzag.
Prijſt Eng'lentaalen,
Gods Zoon gehuld met ſtraalen.
Hij zal van Sion daalen;
Hij dekt geen aangezicht †,
Schoon voor dien glans, het licht
Van

* *En ſchetſt het Heiligdom.*] Te weeten de Kerk des N. Teſt. Hand. I: 2. II: 1.

† *Hij zal van Sion daalen, Hij dekt geen aangezicht*]. Ik zin ſpeel met den Apoſtel, op Moſes nederdaalen van den berg Sinai, wanneer zijn *aangezicht glinſterde* van de ſtraalen der *Heerlijkheid* כבוד, welke God op hem gelegd had Exod. XXXIV: 29--35. Daar ſchijnt hier, de *Heerlijkheid* δόξα, waar in *Chriſtus zal geopenbaart worden* en *Gods volk met Hem*, tegen over te ſtaan.

Van Moſes aanſchijn zwigt.
De groote CHRISTUS leeft,
Waar 't vol van Eng'len zweeft.
Het dor gebeente, hoort
Nu 't magtig levenswoord.
'k Wacht met die Majeſteit,
Wier wolkkoets ſtaat bereid,
Het licht der heerlijkheid.

'T HART AAN CHRISTUS OPGEDRAAGEN

ALS PROPHEET, PRIESTER, EN KONING.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE

OF: *Liefelijk boſchje en zilveren vlieten.*

I.

Godlijke LEERAAR, vol mededoogen,
Zie op mijn ziel met meêlijdende oogen.
Ben ik nog duiſter, blind, en verward;
Och onderwijs mij, leer mij aan 't hart.
Woorden der waarheid mag men mij leeren:
Waarheid der woorden zal ik ontbeeren,
Als ik niet diep naar 't grondige delf.
'k Geef U het hart, ai leer Gij me zelf.

II.

Hoogſte PROPHEET, Uw godlijk orakel,
Toont mij alleen, de keurige ſchakel
Van Uw verbond, en zaligen weg:

Leer mij, dat ik er Amen op zeg.
Schoorge in Uw' wandel heldere ſtraalen,
't Goddelijk vuur moet inniger daalen:
Koeſter den grond, verwarmende gloed,
'k Geef U het hart, ontvonk het gemoed.

III.

Pleitende Borge, PRIESTER voor zonden,
'k Hebbe melaatſch de lippe bewonden;
't Hoofd is ontbloot, de kleêren geſcheurd;
Door mijn onreinheid alles verbeurd. *
Pharpar is droog, met Abanaas beeken †:
't Outer, en 't waſchvat, zuiv'ren gebreken.
Pleit Gij me vrij; zoo waſcht mij Uw hand.
'k Geef U het hart, het zij U verpand.

IV.

Stervende PRIESTER, ſterven mijn krachten,
Stervende zal ik leven verwachten;
Stervende wordt al 't Eigen gedood;
Stervende werk ik 't geen Gij geboodt.
Stervende Held, den Draak te betemmen,
Golven van 't hart weêr effen te kemmen,
Hoort tot Uw macht: en zwijgen die ſtil;
'k Geef U het hart, en volg uwen wil.

V. Lee-

* Zie Lev. XIII: 45.
† Zie 2 Kon. IV: 12-14.

V.

Leevende HEILVORST, die mij het leven,
Door Uwen dood hebt wedergegeeven:
Schrijf uwe wetten in mijn gemoed;
Zend uwen ſchepter, geef Uwen gloed.
Doe mij in 't ſtrijden hulpe verwachten;
Schenk mij Uw leven, ſchenk mij uw krachten:
Dat ik door U den vijand verwinn'.
'k Geef U het hart, ai heerſch er toch in.

VI.

Hemelſche KONING, 'k roem Uwen luiſter.
Jammerlijke aardkloot, akelig duiſter;
Mengelklomp vol van zonde en verdriet:
Alles belooftge, 't Hemelſche niet.
Opperſte Koning, 't hemelſch is boven;
Mag ik U lieven, leeven, en looven:
Wat mij mishaagde, wat mij beviel;
'k Geef U het hart, dit 's 't leven der ziel.

GOËLS LIEFDEDWANG.

Op eene nieuwgemaakte Zangwijze.

Of: *Dan ſi goadi.*

I.

O wat heerlijk,
Wat begeerlijk
Zielsvermaak;
Nu ik door Gods liefde blaak!
'k Zal beneden,
't Stof vertreeden:
Goël is mijn ſchat en luſt;
Goël al de grond van ruſt.

II.

'k Voel mij dringen,
'k Voel mij dwingen;
Hemelſtem,
Die mij krachtig noodt tot Hem.
Hart en oogen,
De aarde ontvloogen,
Slaan op 't ondermaanſch geen acht,
Nu mijn ziel de heilzon wacht.

III.

Daar is 't heilig,
Daar is 't veilig,
Daar is licht:
Licht, waar voor het duiſt're zwigt.
Hem te aanſchouwen;
In 't vertrouwen;
Maakt mijn ziel in God bedaard,
En 't benevelde opgeklaard.

IV.

Zijn ontferming,
Zijn beſcherming,
Doet mij ſtaan,
In den ſtrijd gemoedigd gaan;
Die mijn' Borge,
Al de zorge
Voor mijn heil, geheel betrouw;
Hij 's de rots, die ik behou.

HET BESTE DEEL.

OF AANDACHT OP LUK. X: 41, 42.

En JESUS antwoordende zei tot haar: Martha Martha, gy bekommert, en ontrust u over veele dingen; maar een ding is nodig. Doch Maria heeft het goede deel uitgekoren, het welk van haar niet zal weggenoomen worden.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *Onnozel diertje ſpraak uw taal.* uit Lodeſtein.

I.

Wijkt ſchepſelen, wijkt ijdelheên;
'k Zal nooit met u, in vriendſchap treên;
Ik zeg op al uw aanbod, Neen!
Ik kan uw luſt, en ruſt ontbeeren.
Uw draaikolk wraak ik door genâ;
Ik kies het zachte Siloa,
En ſtap naar 't ſtil Bethania,
Om 't heil uit JESUS mond te leeren.

II.

Wat zou al 't aanzien, al het goed,
Gemak, vermaak, en overvloed
Van ſcheps'len, voor 't ontroerd gemoed,
In 't nijpen van den nood tog baaten?
Wat helpt ons al 't onnoodig veel,
Eén ding is noodig, groot, en eêl:
MARIA kieſt het beſte deel;
Wil 't veel, en vol, aan de aarde laaten.

III. MA-

III.

MARIA die de wijsheid mint,
En 't oor aan 's Heilands leſſen bindt;
Heeft alles, waar zij JESUS vindt:
Zij heeft dit goede deel verkooren.
Welzalig Hij, wien dit vermaakt,
Wien deeze ſchoonheid innig raakt,
Die door haar liefdevlammen blaakt!
Wat godlijk heil is Hem beſchooren!

IV.

Die JESUS miſt, is ganſch verward
In duizend ſcheps'len; 't angſtig hart
Gevoelt in ruſt een fijne ſmart;
Een fijne ſmart vergalt de zoetheid.
Maar al wie God in 't harte heeft,
En door 't geloof in JESUS leeft;
Leeft blij, ſchoon Hij door doornen ſtreeft.
De Godheid is de hoogſte goedheid.

V.

Wat luiſter U in de oogen ſtraalt,
Wat ſchoonheid hier beneden praalt,
Waar in 't nieuwsgierig oog verdwaalt;
Het ſlijt door jaaren, of gewoonheid.
Is God uw goed, uw doel, en deel,

Dit ééne in plaats van al dat veel;
En geeftge uw hart aan Hem geheel:
Dan hebt ge eene onverwelkb're ſchoonheid.

VI.

Wordt Gij op de aarde rijk vergaſt,
Daar 't ruim volop van alles waſt:
Wat wordt eerlang die luſt een laſt;
Hoe ſchoon 't onthaal, voor 't oog mogt ſchijnen!
Waar blijft de waereld? Ach wat is't,
Zoo Ge alles hebt, en JESUS miſt,
En zorg, en tijd, aan 't aardſch verkwiſt?
Haaſt ziet ge al 't ondermaanſch verdwijnen.

VII.

Maar heeft u JESUS ooit geſmaakt;
Zijn goed, en zoet uw ziel geraakt;
En 't hart naar Hemelman gehaakt:
Dan moogtge u in dit deel verblijden.
Dan zal in armoê, nood, en pijn;
De Heiland voor u alles zijn:
Dan drenkt Hij u met Hemelwijn;
Dan zult gij dorſt, nog honger lijden.

VIII.

Geniet Gij aanzien, roem, en eer;
Buigt elk zig ned'rig voor u neêr:

Straks

Straks neemt dit onverwacht een' keer;
Zelfs Vorſten ziet ge onttroond van ſlaaven.
Hoe zalig kieſt dan 't godsgeſlacht,
Van elk vergeeten, en veracht,
Het beſte deel hun toegedacht,
Dat God in 't zoutverbond wil ſlaaven.

XI.

Wat hoogheid, men verlaagen zag;
Wat vreugd, verdween in rouwbeklag;
Wat nacht, ooit volgde op ſchooner dag;
Waar ooit verandering mogt koomen:
Mijn JESUS is, en blijft mijn ſchat,
Die al mijn luſt, en heil vervat;
Hij wijſt mij 't zuiv're hemelpad;
Dit deel wordt mij nooit afgenoomen.

VERBINDING AAN DE VOLMAAKTE

SCHOONHEID,

EN VERLOCHENING VAN ZICH ZELVEN.

ZANGW: *Zie ik Gods Zoon verhoogen.* Zie boven bladz. 13.

I.

Aanbiddelijke ſchoonheid,
Waar in zich 't hart verlieft:
Aanbiddelijke Schoonheid,
Nooit minder door gewoonheid;
Aanbiddelijke Schoonheid,
Gij die de ſnoodſten kieft,
Wilt haat met liefde loonen.
O Liefde, die'k aanſchouw,
O Liefde, die 'k aanſchouw,
Daar Ge Uw gelaat wilt toonen,
En in het laag gebouw
Van ootmoed, bij ons woonen.
't Geloof doe door 't berouw,
Den hoogmoed eens verdwijnen.
Dit is de booze kwaal,
Die mij, helaas! doet kwijnen.
Hoe doodelijk, hoe ſchraal,
Hoe ſnood zijn all' mijn daaden;
Hoe trotſch, en ganſch verkeerd!

Hoe ſnood zijn all' mijn daaden!
Het merg is, door de maden
Van de Eigenmin, verteerd.
Dit zielverdervend Eigen,
Verkankert al mijn werk,
Die drift kan 't harte neigen;
En valt den geeſt te ſterk.

II.

'kHeb de Eigenmin en zonden,
Te veel den toom gevierd;
Door de Eigenmin en zonden,
Gods majeſteit geſchonden;
Door de Eigenmin en zonden,
Mijn ziel te veel ontſierd.
'k Moeſt U alleen bedoelen,
Mijn God, mijn hoogſte goed,
Mijn God, mijn hoogſte goed.
Wat helpt al 't ijd'le woelen,
Van 't aardsgezind gemoed?
Wie kan die drift verkoelen,
Wier vlam in 't harte woedt?
Och kon ik, in de hoeken
Van 't hart, mij zelv' verſpiên.
Och kon ik 't eigenzoeken,
Bij Godlijk licht, eens zien.

Mijn zon, 'k zal licht verwachten,
Tot zelfverlochening;
Mijn zon, 'k zal licht verwachten,
En gloed in donk're nachten,
Tot zielsverbetering.
Dan wije ik mijn gezangen,
Al wat ik denk, en doe;
Mij zelv', mijn' weg, en gangen,
U, O mijn Goël, toe.

VERSMADING VAN 'TVALSCHE

EN LUST TOT HET WAARE GOED.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *Hemelſch ooge* uit Lodeſtein: als men den zang der drie eerſte regels, op de drie volgende herhaalt.

I.

Godlijke oogen;
Uw vermogen
Trekt de ziel van 't laage ſtof.
Wat heeft de aarde,
Luttel waarde;
Bij het goed van 't hemelhof?
All' de ſchatten,
Die men vatten,
Al wat ons verheffen kan;
Al 't vermaaken,
Wigt van zaaken,
Zijn als kaf in 's Hemels wan.

II.

Streelt ons 't Eigen
Wil 't ons neigen
Tot een goed dat ons bekoort;
Toont de waereld

Rijk

Rijk bepaereld,
Breeder weg en ruimer poort;
't Is bedriegen,
Enkel liegen;
Wat men ons voor heil belooft.
't Zondig ruſten
In de luſten,
Heeft ons 't waare heil ontroofd.

III.

Die, in 't harte,
Diepe ſmarte
Voelt, van 't eeuwig zielsgemis;
Raakt aan 't klaagen,
't Ernſtig vraagen,
„ Waar of God mijn maker is"?
Al 't begeeren,
Al 't vermeêren,
Van het goed, zoo lang men leeft:
Al het loopen,
Al het hoopen,
Toont dat niets het wezen heeft.

IV.

Mogt die waarheid,
Door haar klaarheid,
Straalen ſchieten in 't gemoed;

Dan verkoor ik
(Al verloor ik
Alles) God voor 't hoogſte goed.
Dan zou de aarde,
Die 'k vergaarde,
Niet bevord'ren mijnen val;
Dan zou 't leven
Blijdſchap geeven;
Dan was God mijn eenig Al.

ZUGT NAAR HEMELWERK.

OP EENE NIEUWE ZANGWIJZE:
OF: *Eſt nouvelliſte politique.*

I.

Wie zou zijn' ed'len geeſt verſlaaven
Aan aarde en ſtof, waar in ons onheil waſt?
Wie zou zoo diep naar rampen graaven,
Daar 't bovenmaanſche aan hemellingen paſt?
O hemelſtaat! O ruſt, O vergenoegen!
Daar 't ruſteloeze zwoegen,
Niet meer vermoeit: daar 's Vaders eeuwig Woord
Ons hart bekoort.

II.

O God, wie kan, in 't ſtof gezonken,
Zoo dor als koud, verkeeren by het Lam?
Och dat uw gloed mij mogt ontvonken:
Ontſteek, o Geeſt, in mij uw hemelvlam.
Dan naak ik hen die 't Paradijs bewoonen;
Dan hoor ik eng'lentoonen,
't Gezang van 't Lam, en 't galmen van Gods lof,
In 't hemelhof.

III. Wil

III.

Wil ik dit in mij zelven zoeken,
Ik voel het lood, dat mij naar de aarde drukt.
'k Wil de aarde, en 't logge vleesch verkloeken,
Dat mij doet gaan in 't ak'lig zwart gebukt.
Daal goede Geest: ai stijf gij hier beneden,
Mijn waggelende schreden;
En schiet mijn ziel, om vlugger op te gaan,
Uw vleug'len aan.

STICHTELIJKE REIZE UIT EGYPTE NAAR KANAAN.

Op eene nieuwgemaakte Zangwijze.
Of: *Mijn God en Heer.* Voet.

I.

O Dienſtbaarheid,
O Rameſes, waar uit Gods hand mij leidt; *
O dienſtbaarheid,
Zoo menigwerf beſchreid:
Waar zwerf ik heen,
Nog pas verloſt van klei, en tichelſteen?
Waar zwerf ik heen?
God let op all' mijn treên.

II.

God grijpt mij aan
In Zoans veld, doet mij in vrijheid ſtaan.
God grijpt mij aan;

Leert

* *O Rameſes waar uit Gods hand mij leidt*]. Het land Rameses betekent zoo veel, als *'t Land der Herders*, in 't Egyptiſch; en is dezelfde landſtreek, die anders Gosen heet. Dus werd ze benoemd, om dat ze door de Iſraëlieten, die herders waren, beſlaagen werd. Zie Gen. XLVII 6, 11, Exod. XII. 37, Num. XXXIII. 3, 5. Men moet dit Rameses, of 't *Herderland*, onderſcheiden van de Stad Raamses, die de Iſraëlieten gebouwd hebben, Exod. I. 9-11 Conf. Jablonski Diſ. IV. de terra Goſen §. VI-VIII. p. 43-45.

Leert me als een voedſter gaan.*
Neemt nu de zee,
En zandwoeſtijn, al dreigtze wee op wee;
Neemt nu de zee,
Geloof en blijdſchap meê?

III.

Gaf vleeſch, en vis,
Komkommer, en meloen†, op mijnen diſch;
Gaf vleeſch, en vis,
Dan al wat ſmaaklijk is?
Haalt Memphis zand, §
Daar, voor ons zweet, elk vorſt een grafnaald plant;
Haalt Memphis zand,
Iets bij het Vaderland?

IV. Neen

* *Leert me als een voedſter gaan*]. Dit is de kracht van 't Hebreeuwſch woord תִּרְגַּלְתִּי Hoſ. XI. 3.

† *Komkommer en meloen.*] Verg. Exod. XVI. 3, met Num. XI. 4-6. Dat אֲבַטִּחִים *Meloenen* betekent, is 't gemeen gevoelen. Zie J. H. Urſin. Herb. L. II. C. 2. p. 84, Mat. Hiller. Hierophyt. P. II. p. 57. en vooral Ol. Celſius Hierobot. p. 356-383, die dit zeer geleerdelijk heeft opgehelderd.

§ *Haalt Memphis zand* enz]. De grafnaalden, of Piramieden worden meeſt alle gevonden niet ver van Memphis, op eenen hoogen grond Strab. Lib. XVII. p. 1161 Edit. Almelov. hebbende deeze Stadt, tuſſchen de Piramieden van Gize, en Sacara, gelegen. Verg. Pococke Deſcription of the Eaſt Vol. I. Book I. Chap. V. p. 40-48. Joſephus ſchrijft, dat de Egyptiſche vorſten, de Iſraëlieten, als ſlaaven gebruikt hebben, onder anderen ook tot het maaken der Piramieden, Ant. L. II. Cap. IX. §. I. p. 97. Ed. Hav. En dit maakt de Heer J. Perizonius zeer waarſchijnlijk tegen den Ridder J. Marsham, Aegyp. Orig. Cap. XXI. p. 387-392.

IV.

Neen, neen, ik doem
Het ongeloof, die God mijn' Koning noem;
Neen, neen, ik doem,
De luſt; die Goël roem.
Hij is de Held,
Die Pharo in de zee door blikſems velt *;
Hij is de Held,
Hij breckt al zijn geweld.

V.

O laatſte nacht,
Ik denk aan U, die 't heil hebt aangebragt.
O laatſte nacht,
Ons Paſcha is geſlacht.
Dit Godlijk Lam,
Schenkt nu Gods liefde aan Jakobs echten ſtam,
Dit Godlijk Lam,
Dat uit Hem d'oorſprong nam.

VI. Het

* *Door blikſems velt*]. Exod. XIV. 24. leezenwe dat *de HEER op het leger der Egyptenaaren* ZAG IN *de Kolom des vuurs en der wolke:* of liever; *zig over hen* BOOG, UITSTREKTE, MET *de Kolom des vuurs en der wolke*, naar de kragt van 't Hebr. וַיַּשְׁקֵף; Gelyk dit verklaard wordt Pſalm XVIII. 10. *En Hij boog den hemel en daalde neêr.* Hij overdekte hen met eene donderende en blikſemende wolk, en *verſchrikte daar door 't Egyptiſch leger.* Dit blijkt zeer klaar uit de ſierlijke en dichtkundige uitbreiding die 'er aanſtonds Pſalm XVIII. 11-15. wordt bijgedaan, daar op de leiding door de roode Zee buiten twijfel wordt gezinſpeeld. Dat God op de Egyptenaars, een' zwaaren donder, en blikſem, met ijſlijken ſlagregen, geſtort heeft; verhaalen ook Artapanus een heidenſch Schrijver bij Euſeb. Præp. Euang L. IX. C. 27. p. 436. en Joſephus Ant. L. II. Cap. 16. §. 3. p. 115.

VI.

Het heilverbond,
Tuigt Sions kruin in ſteê van Parans grond: *
Het heilverbond,
Sloot God door JESUS mond.
Geen Afgods beeld,
Geen gulden kalf, waar't dart'lend volk bij ſpeelt,†
Geen Afgods beeld,
Verbreekt wat God beveelt.

VII.

Hij is in nood,
De groote God, die 't hemelſch man gebood:
Hij is in nood,
Die 't vocht uit rotſen goot.
De vijand vlugt,
Wanneer de ziel tot God in ootmoed zucht;

De

* *Van Parans grond*]. Daar het Sinaïtiſch verbond gemaakt werd Deut. XXXIII. 2. Hab. III. 3.

† *Geen gulden kalf waar 't dart'lend volk bij ſpeelt.*] Het volk dacht waarſchijnlijk in de maand Tammuz welke overeenkomt met de Egyptiſche Epiphi, en voor een gedeelte met onzen Juni, om zijne oude vermaaken, welke men in deeze maand op het Feeſt van Oſiris in een Koe of Kalf geëerd, bij 't zichtbaar zwellen van den Nijl den teugel vierde, gelijk die vreugdebedrijven noch huidendaags daar ſtand grijpen. Zie Plutarch. de Iride & Oſiride Opuſc. Tom. I. p. 634 Græc. Ed. Steph. in Octav. 1572; en Maillet Beſchrijving van Egypte 1 D. II Brief bladz. 93; Vergel. met Herodot. L. III. C. 28. p. 170 Edit. Gron. & L. II. C. 130-132. p. 138.

De vijand vlugt,
Voor Moſes hand beducht *.

VIII.

Nu pluk ik al,
Granaat, en vijg, en druif, uit Eskols dal:
Nu pluk ik al,
't Geen mij verkwikken zal.
'k Vertrouw, en wacht,
Van God mijn hulp, en ſchroom geen helſche magt:
'k Vertrouw, en wacht,
Van God mijn ſterkte, en kragt.

IX.

Mijn ziel, hoe lang
Smoort gij 't vergift? Aanſchouw de kop'ren ſlang.
Mijn ziel, hoe lang;
Kwijnt gij? Ik zie de ſtang!
Al de aandacht oogt,
Op 't offer met mijn ſchuld aan 't kruis verhoogd.
Al de aandacht oogt,
Op God die traanen droogt.

X.

God draagt mijn' laſt;
Zijn oog gaat voor, dat op mijn treden paſt:
God

* *Voor Moſes hand beducht*]. In 't bidden om hoog geſtooken, en door Aaron en Hur ondersteund, zie Exod. XVII. 8-16.

God draagt mijn' laſt;
Ik naak den landſtroom vaſt.
Wijk kille ſtroom,
O ſchrik des doods, gij maakt om 't Land een' zoom:
Wijk kille ſtroom,
Tot dat ik binnen koom'.

XI.

Noch graf, noch dood,
Scheidt mij van God, die mij zijn' bijſtand bood.
Noch graf, noch dood,
Heeft mij van hulpe ontbloot.
'k Omhels deez' boô,
Al ziet het vleeſch dit grimmend aanzicht noô.
'k Omhels deez' boô,
Wijl 'k hier mijn luſten doô.

XII.

De Bondark gaat,
Vaſt voor mij heen, die mij van vrees ontſlaat.
De Bondark gaat;
't Kriſtal dat vloeide, ſtaat.
Ik hou Gods hand,
Die aan mij ſchonk zóo menig onderpand.
Ik hou Gods hand,
En ſtap in 't Vaderland.

HET GEESTELIJKE HEILIGDOM

ONDER DE NIEUWE HUISHOUDING OPGERICHT.

OF AANDACHT OP EXOD. XL: 17-38.

ZANGW. *Wie zou zyn' edlen geeſt verſlaaven.*
bladz. 50.

I.

't Luſt mij de Godstent te beſchouwen,
Die Moſes op het hemelſche bevel,
Deed naar 't beſtek van Horeb * bouwen.
Aholiab mag met Bezaleël,
Hier blijken van vernuft, en kunſt vertoonen:
'k Zie 't werk met heil bekroonen;
Zoo 'k Sinaï, naar 't godgewijde boek,
Op Sion zoek.

II.

Door voeten, berders, en pilaaren,
Sluit God den wand van 't veldpaleis rondom;
Hij zet, om 't Godshuis te bewaaren,
Een ſpitſe Tent † op 't vierkant Heiligdom.

Zoo

* *Naar 't beſtek van Horeb*]. Dat God aan Moſes op den berg Horeb toonde Exod. XXV. 9. 10. verg. Heb. VIII. 5.

† *Een ſpitſe tent* enz]. Schoon de meeſte oudheidkundigen het Dak of bovenſte van den Tabernakel plat begrijpen, en die doorgaans in de printverbeeldingen dus wordt vertoond; is het volkoomen zeker, dat er boven op gelijk op onze huizen een

Zoo wil Hij 't volk, door JESUS gunſt behouën.
Daar liefde, en 't heilvertrouwen,
Ten

een ſpits dak hebbe geſtaan. (1) Dit eiſcht de natuur der zaak, want anders zouden de dekkleden over eene ruimte van tien ellen, door de zwaarte van regen en zand dat er op woei, buiten twijffel hebben ingezakt. (2) Daar bij waren alle *de Tenten* אֹהָלִים boven ſpits toeloopende: waarom zou men de Veldheers tent anders ſtellen? (3) Te meer daar Moſes, *de Tente* אֹהֶל, zoo duidelijk van מִשְׁכָּן *den Tabernakel* of de vierkante woning waar op ze gezet wierd, onderſcheidt. Exod. XXVI: 1-7. gelijk over den מִשְׁכָּן *Tabernakel* de veelverwige koſtelijke ſprei gelegd wierd om van binnen een zoldering of plat verhemelte uit te maaken; en daar over de אֹהֶל *Een ſpitſe Tent*, van elf geitenhairen gordijnen geſpannen, Exod. XXVI: 7-13. Op welke ſpitſe Tent, dan een *Dekſel* מִכְסֶה kwam van *roodgeverwde ramsvellen*, *en daſſevellen*, gelijk de onzen het vertaalen Exod. XXVI: 14. verg. XXX: 11: en Num. IV: 25. Zulk een onderſcheid tuſſchen den *Tabernakel* en *Tente*, vindt men ook 1 Chron. XVI. 9 en 39. En daar uit kan men alleen verklaaren 1 Chron. XVII: 5. Daar in 't Hebr. ſtaat: *Maar ik ben gegaan van Tente tot Tente, en uit den Tabernakel.* Niet *van Tabernakel tot Tabernakel*, gelijk het de onzen vertolken: want dat ſtrijdt zoo wel tegen den Hebr. tekſt, als tegen de geſchiedenis. God is gegaan *van Tente tot Tente*, wijl Hij uit de Tente te Gibeon, met de Bondkiſt vertrokken is, naar de Tente welke David voor haar ſpande op Sion. 1 Chron. XVI: 1, en 2 Sam. VI. 17. maar nooit is Hij gegaan van *Tabernakel tot Tabernakel*, wijl 'er niet meer dan één *Tabernakel* geweeſt is, die onder haare *Tente* te Gibeon bleef 1 Chron. XVI. 39. (4) Hier uit kan men eindelijk alleen de waare reden zien, waarom 'er aan de geitenhairen ſpreide voor de Tente geſchikt een Gordijn van 4 ellen meer was. Te weten deeze 4 ellen werden gebruikt, de helft voor, en de andere helft achter, om 't gat van 't Geveltje door 't opgaand ſpits dakje gemaakt, te dekken Exod. XXVI. 9 en 12. (5). Om nu van de breedte der onderſte ſprei, die vlak over 't vierkante gat van den *Tabernakel* gelegd werd, en 28 ellen bedroeg, en van die der geitenhairen ſprei tot de ſpitſe *Tent* behoorende en daarom 30 ellen breed Exod. XXVI. 2, 8, en 13. niet te ſpreeken. Zie breeder den boukundigen Lamy, die met mij in 't zelfde gevoelen is, de Tabern. L. III. C. III Sect. VII. Col. 364, 365. en 367, 368.

Ten top gevoerd, de nauverbonden leên,
Met heil bekleên.

III.

Nu zal de Schechina verſchijnen;
Gods heerlijkheid daalt op de Bondark neêr.
Verzoeningdekſel, Cherubijnen,
Gij ſchetſt het heil van zyn genadeleer.
De voorhang moet Gods zuiv'ren troon bedekken,
Tot Hij zijn' zoon zal wekken,
Die door zijn' dood, den weg waar door men leeft,
Geopend heeft. *

IV.

De gouden tafel zie ik brengen,
In 't Heiligdom, dat ons het voedſel toont,
't Geen 't zieleleven moet verlengen,
Door Gods genâ geſchonken, en verſchoond.
Den Kandelaar laat Hij in ons ontſteeken;
Zoo zien wij zielsgebreken,
En in dees Tent, bij 't zevenvoudig licht,
Genade en plicht.

V.

'k Zie bij dit licht mijn' outer praalen,
Den Heiland voor den troon in 't Heiligdom, †
'k Zal

* *Geopend heeft.*] Vergelijk Heb. IX: 8, met Hoofdſt. X: 20.

† *Voor den troon in 't Heiligdom*]. 't Is opmerkelijk dat de Reukaltaar wel *in 't Heilige* gezet wierd, doch *VOOR de Arke der getuigeniſſe*, d. i. kort voor den voorhang, waar achter de *Arke* ſtond Exod. XXX: 6, XL: 5. Zoo dat hij een zekere nauwe betrekking had tot het *Heilige der Heiligen*, en den *troon*

van

'k Zal van Gods Geeſt het reukwerk haalen,
Het myrrheſap, de zuiv're nagelgom, *
En Galbans harſt, al keur van Speſerijen,
Die in den druk verblijen;
Met wierookgeur, die 't heilgeloof ons brengt,
Naar kunſt gemengd.

VI.

God laat een twede dekſel hangen;
Dit ſluit de deur van 's HEEREN legertent.
't Leert afgezonderd licht te ontvangen,
Waar door men zich, in 't ſtille aan God gewent.

Al

van God gelijk hij duidelijk gezegd wordt *voor den troon te zijn.* Openb. VIII: 3 't geen uit de beſchrijving van den Tempel, daar de Altaar, tot דְּבִיר *De Aanſpraakplaats* gebragt wordt 1 Kon. VI: 20--22 ontegenzeggelijk ſchijnt. Dus koomen we een groote zwarigheid te boven, en zien waarom Paulus zegt, dat het H. der Heiligen het χρυσοῦν θυμιατήριον, *den Gouden reukaltaar hadde*, begrypende dien ſchoon in 't Heilige ſtaande, als in zekeren opzichte tot het Heilige der Heiligen behoorende, Heb. IX: 4. zoo gebruikt Joſephus 't woord θυμιατήριον van den *reukaltaar* Ant. L. III. C. 6. §. 8. En dat laat zich uitneemend in den geeſtelijken zin van CHRISTUS verklaaren, die nu als de Voorbidder *voor den troon* is. Heb. VII: 25, en IX: 24, verg. Openb. VIII: 3, 4.

* *De zuivre nagelgom.*] ONICHE zo veel als *Nagel* een ſoort van *Gom*, dus genoemd om datze de gladheid en glans heeft van *een nagel op den vinger*, uit de BDELLIUM druipende, en van daar שְׁחֵלֶת *Schecheleth* geheeten van שָׁחַל *Schachal*, dat by de Syriers *uitwaaſſemen*, *druipen*, *traanen* betekent, gelijk Dioſcorides ze beſchrijft als *een Traan uit een Saraceenſchen* of Arabiſchen *boom*, die op de grenzen van Judea groeide. Uit hoofde van deeze afleiding, en den Arabiſchen naam *Chiſlon* die deeze *gom* door letterverzetting draagt, gelijk ook dat de overige Speſerijen die in 't reukwerk komen, alle *Gommen* zyn; meent Joh. Simon, dat de ONICHE of *welriekende Nagel*, een *gom* geweeſt zy. Vid. Lex. p. 985. Bochart ſchijnt daar ook niet vreemt van Hieroz. P. II. L. V. c. 20. p. 808.

Al 't kerkgebaar kan ons geen voordeel geeven;
Ten zij 't inwendig leven,
By 's HEEREN dienſt, geſtaâg in 't binnenſt zij,
En 't hart verblij.

VII.

Wie leert mij, dat ik geeſtlijke oogen,
Verheffe, naar den kop'ren brandaltaar?
Ik zie Gods zoon daar op verhoogen,
Het offer voor mijn zonden vind ik daar.
Hij is 't Altaar, Hij zal mijn Prieſter heeten;
Door hooger geeſt bezeten,
Vol hemelvuur, en ijver van Gods huis,
Sterft Hij aan 't kruis.

VIII.

'k Zal 't Waſchvat nu gepaſt ontmoeten,
't Geen bij 't altaar kort voor de tente ſtaat:
Hier waſch ik handen in, en voeten,
Wanneer 't gemoed naar tente of outer gaat.
God geeft bevel den voorhof op te richten,
Voor zuiv're godsdienſtplichten:
Zoo wordt door Hem, die licht in 't harte zendt,
Al 't werk volend.*

IX.

Doorluchte wolk, daal op ons neder,
Vervul dit huis, vervul vooral mijn hart;

Ver-

* Zie Exod. XL: 33.

Verſchijn, o Heerlijkheid, nu weder,
Gelijk weleer, op dat ik nooit verward,
In dees woeſtijn den rechten weg moog treffen.
Gij moet u zelv' verheffen;
Dat ik, zoo 'k reis, of zoo 'k mij nederſla,
Met CHRISTUS ga.

X.

'k Zal dan de Godstent recht beſchouwen,
En door Gods geeſt, op goddelijk bevel,
Voor Hem een Tent in 't harte bouwen.
Aholiab hoeft met Bezaleël,
Hier blijken van vernuft, nog kunſt te toonen;
'k Zie 't werk met heil bekroonen,
Die Sinaï, naar 't godgewijde boek,
Op Sion zoek.

HET HEMELSCHE VUUR

TOT HET BRANDOFFER VAN ZELF-VERLOCHENING,

ONDER 'T N. T. OP DEN I PINKSTERDAG UITGESTORT, TER INWIJING VAN 'T GEESTELIJKE HEILIGDOM.

OF AANDACHT OP LEV. IX. 23, 24.

Toen ging Moſes met Aaron in de Tente der ſamenkomſte; daarna kwamen zij uit en zegenden 't volk; en de heerlijkheid des HEEREN verſchen al den volke. Want een vuur ging uit van 't aangezichte des HEEREN; en verteerde op den altaar het Brandoffer en 't vet: als het gantſche volk dit zag, zoo juichten zij, en vielen op hunne aangezichten.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *Wie zou zijn ed'len geeſt verſlaaven.*

I.

Kan 't eigen vuur ooit offeranden,
Ontvlammen doen, daar 't al de kragt verteert?
Smelt dit het vet der ingewanden,
En wordt daar door verlochening geleerd?
Neen! 't godlijk vuur wekt heilige outervlammen:
Dit ſpelt voor Is'rels ſtammen,
De milde gunſt der hemelheerlijkheid
Zoo rijk verſpreid.

II.

Wat heil ſtort hier de Prieſterzegen,
Na 't wijen van Gods legertent, op 't volk?

Toen

Tans ſtapt Gods heerlijkheid hun tegen;
Zijn godlijk licht ſchijnt uit een donk're wolk.
Straks vliegt een vlam van 't aangezicht des HEEREN,
Om 't offer te verteeren,
Met al het vet, op 't rookend brandaltaar.
Juich Iſrels ſchaar!

III.

God toont in barre woeſtenijen,
Dat Hij met licht en vuur, daalt in zijn tent.
Men mag zich in zijn komſt verblijen,
Die hemelgloed in koude zielen zendt.
Des Vaders Woord daalt neêr, 't wil bij ons woonen.
Men zalft met blijde toonen
't Nieuw Heiligdom. Hier deelt des Prieſters beê,
Den zegen meê.

IV.

O God, kan 't ijs ooit vonken geeven,
Of heilig vuur doen blaaken in 't gemoed?
Neen! 's Hemels geeſt moet in ons leeven;
Dit Pinkſtervuur ontvonkt ons door zijn' gloed.
Dan juicht mijn ziel, mag zij Gods kragt ontvangen;
Dan

* *Men zalft met blijde toonen, 't Nieuw Heiligdom*]. De Kerk des N. Teſt. Zie Lev. VIII: 10, en 11, verg. met Dan. IX: 24; en over de laatſte plaats den Heere H. S. van Alphen.

Dan hoor ik feeſtgezangen
Van 't Englenchoor, terwijl ik nader kom
Aan 't heiligdom.

V.

Mijn vuur kan 't offer niet ontſteeken,
Die vlam is voor dit branden te gering.
Al 't eigen vuur ontſteekt gebreken:
De hemelvlam helpt zelfverlochening.
Algoede God, zendt Gij uw vuur van boven:
Dan zal ik 't mijne dooven;
Dan ſmelt mijn ziel, die de aarde en 't ſtof ontvloog,
En klimt om hoog. *

VI.

Dan mag ik mijnen Prieſter volgen,
Door 't verſche bloed, in 't binnenſt heiligdom.
Dan zie ik God niet meer verbolgen;
Maar 't heilig vuur in eene wolkkolom.
Gods heerlijkheid, zal daar mijn ziel ontmoeten.
Al wankelen mijn voeten;

Het

* *En klimt om hoog*]. Gelijk een *Brandoffer*, 't geen om dat het geheel op den altaar kwam, en van daar in 't vuur *naar boven klom*, bij de Hebreers עולה een *Klimoffer* genoemd werd. Zie onder anderen Lev. IX: 2, 3, 7, 12--17 & 22. Dit was een levendig beeld van onze geheele opdraging aan God in 't verbond, door waare verlochening van zich zelven.

Het heilgeloof doet, door den voorhang heen,
Mij binnen treên.

VII.

Ik brande aan God geene offeranden,
Met eigen vuur, dat al mijn kragt verteert.
Ik voel een' gloed in de ingewanden,
Die mij den grond der zelfverloch'ning leert.
O hemelvuur! Onſtervelijke vlammen!
Gij ſpelt voor Iſreis ſtammen,
De milde gunſt der hemelheerlijkheid
Zoo rijk verſpreid.

HET VREEMDE VUUR,

WAAR DOOR 'T REUKWERK NIET OP DEN ALTAAR JESUS CHRISTUS MAAR OP 'T WIEROOKVAT VAN EIGEN WAARDIGHEID ONTSTOOKEN WORDT; ONGEPAST VOOR 'T GEESTELIJK HEILIGDOM.

OF AANDACHT OP LEV. X. 1--3.

En Aarons zoonen Nadab en Abihu, namen een ieder zijn Wierookvat, en deeden vuur IN DEZELVE, en leiden reukwerk OP DAT [VUUR]: DUS bragten zij vreemd vuur voor 't aangezichte des HEEREN, 't welk Hij hun niet gebooden had. Toen ging een vuur uit van 't aangezicht des HEEREN, en verteerdeze: en zij ſtorven voor 't aangezichte des HEEREN. En Moſes zeide tot Aaron; Dit is het dat de HEER geſprooken heeft zeggende: „ In „ hen die tot mij naderen zal ik gheiligd, en voor 't aangezichte „ van al het Volk verheerlijkt worden": Doch Aaron zweeg ſtil.

ZANGW. *Wie zou zijn' ed'len geeſt verſlaaven.*
boven Bladz. 50.

I.

Wie durft van eigenliefde dronken,
In 't Wierookvat, doch buiten 't reukaltaar,
Door 't vreemde vuur, 't gebed ontvonken?
Of ſmaakt aan God het bloote kerkgebaar?
Neen! God is rein! nooit ſloeg Hij uit den hoogen,
Zijn mededoogende oogen,
Op 't Wierookvat, wijl 't outer Hem behaagt,
't Geen 't offer draagt.

II.

Aärons roekelooze zoonen,
Doen ijv'rig 't vuur in 't heilig Wierookvat:
Maar de ijver kan hen niet verſchoonen *,
Die buiten 't ſpoor van 's Hemels wetten ſpat.

Het

* *Maar de ijver kan ben niet verſchoonen* enz]. De misdaad van Nadab en Abihu, wordt doorgaans van de uitleggers geſteld, daar in beſtaan te hebben, datze 't reukwerk zouden aangeſtooken hebben niet met het *vuur*, 't geen even te vooren uit den *hemel* was neêrgedaald, maar met *gemeen vuur*. Doch dat is zonder grond. Men leeſt daar van geen enkel woord: en 't komt mij niet ongelooflijk voor, dat ze 't hemelſch vuur tot het reukwerk gebruikt hebben. Maar men ſtelle, ze hadden 't niet gedaan. Dit kon hun niet ten miſdaade aangerekend worden: want waar geen wet is, daar is geen overtreding. Nu leeſt men van 't Gebod, nopens 't gebruik van dat Hemelſch vuur geen enkel woord. Hunne zonde was in een ganſch andere zaak gelegen: te weten in de wijze van 't offeren des reukwerks, datze dit niet op *den Gouden reukaltaar*, maar *in 't Wierookvat*, of *op de Vuurpan*, (waar men één holligheid voor 't vuur, en twee voor 't reukwerk had, gelijk men uit de afbeelding op Titus triumfboog zien kan) onder wege eer ze bij den reukaltaar kwamen, hebben aangeſtooken. Dat dit zoo is, blijkt duidelijk uit de taal van Moſes, die met zoo veel woorden zegt: „ *En zij namen een ieder zijn wierookvat, en deeden* „ *vuur IN DEZELVE*„ namelijk *Wierookvaten*, waarop בָּהֵן te rug ſlaat, in 't meervoudige van 't vrouwelijk geſlacht. Dan volgt er; *En leien reukwerk OP DAT* [*VUUR*]: want עָלֶיהָ in 't enkelvoudige van 't vrouwelijk geſlacht, kan nergens op zien dan op אֵשׁ *vuur*, 't geen doorgaans in 't vrouwelijk geſlacht voorkomt. Omtrent het Offeren nu van 't reukwerk, dat niet in 't Wierookvat, of op de Vuurpan, maar op den reukaltaar zelve geſchieden moeſt, was een bepaalde Wet gemaakt, die men vindt Exod. XXX: 7 *En Aaron zal* עָלָיו DAAR op te weten op den *Reukaltaar* in 't voorgaande beſchreeven, *aanſteeken welriekende Speſerijen alle morgens* enz. Dit is de reden, waarom ik niet begrijpen kan, wat de meeſte oudheidkenners beweegt tot die vreemde ſtelling, dat de Prieſters het reukwerk zouden hebben aangeſtooken, in een *Konfoor*, of *Vuurpan*, gezet op

Het reukwerk doen zij op dat vuur verteeren,
In 't Wierookvat, voor 't oog des HEEREN,
Dit vuur is vreemd; dit uur hun doodlijk uur,
Door godlijk vuur.

III.

God wordt in hun die tot Hem nad'ren,
Gelijk het paſt aan 't geeſtlijk prieſterdom,
Door 't heilgeloof van Is'rels vad'ren
Geheiligd, daar Gods vuur op 't outer glom.
Zijn heerlijkheid ſtraalt met een' heldr'en luiſter,
Dan uit het zwarte duiſter,
En dikken rook der goddelijke wolk,
Voor 't oog van 't volk.

IV.

Gods vuur moet tans van boven daalen,
Een hemelvlam, die van zijn gunſt getuigt,
En 't brandaltaar zoo wil beſtraalen,
Dat al het volk van gulle blijdſchap juicht.

De

den gouden reukaltaar. Daar van ſpreekt de H. Schrift geen woord. De aart der zaak, wanneer men 't ongelukkig geval van Nadab en Abihu beſchouwt, ſchijnt het tegendeel te raaden. En Joſephus Ant. Lib. III. C. VI. §. 8, meldt duidelijk een Ἐσχάρα of *Rooſter*, die aan den Altaar vaſt was. Gelijk de LXX overzetters, מִזְבַּח DAK, door Ἐσχάρα *Rooſter* vertaalen. Behalven dat de natuur van een Altaar ſchijnt te eiſchen, dat hij met een haardſteê zij verzien geweeſt, zoo als de meeſte Altaaren van de Oudheid ook verbeeld worden, en ik er zelf een' bezitte,

De Godheid wil vol glans aan hun verſchijnen:
Maar 'k zag mijn hoop verdwijnen,
Zoo 'k geen altaar ter offering bezat,
Dan 't wierookvat.

V.

Ik zal gepaſte leſſen leeren,
Uit Nadabs en Abihus ondergang.
Het godlijk vuur mogt mij verteeren:
Bedagtſaamheid, voegt Gods, en mijn belang.
Geen wierookvat van 't hart, kan 't reukwerk ſteunen;
Ik moet op JESUS leunen.
Dit outer geeft den wierook dien ik bragt,
En moed en kragt.

VI.

Bondengel, Gij moet in mij daalen:
Gij zijt voor mij, de Prieſter en 't Altaar.
Wie kan uw' glans, en luiſter maalen?
Door u genaakt tot God de Prieſterſchaar.
Mijn Prieſter, ik zal U al 't reukwerk geeven:
Schenk vuur, en licht, en leven;
En zwaai dit zelf van 't bidden nimmer moê,
Der Godheid toe.

VII.

Dan maakt geen eigenmin mij dronken:
'k Zal 't reukwerk, nooit van mijnen reukaltaar
Geſcheiden, door Gods vuur ontvonken.
Ik weet Hem ſmaakt geen enkel kerkgebaar.
De Schechina ſlaat op mij uit den hoogen,
Haar mededoogende oogen.
't Is 't reukaltaar, dat aan mijn' God behaagt,
't Welk 't offer draagt.

DE GROOTE GOEL, EN WAARE BOAZ.

Lev. XXV. 47-55 & Ruth. II. 1.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *Godlijke Leeraar vol mededoogen* boven bladz. 35.

I.

Heerlijke Goël, Iſaï's looten
Zijn uit uw' wortel tierig ontſprooten;
Gij zijt de telg uit Iſais geſlacht, *
Wien alle de eeuwen hebben verwacht.
Gij zijt een menſch, uit menſchen gebooren;
Gij gij herſtelt ons al het verlooren';
O waare Boaz, trooſter in rouw, †
Heerlijke Goël, 'k roem uwe trouw.

II.

Magtige Goël, bron van Gods gaaven,
Eenige bloedvriend, loſſer van ſlaaven:
't Wigtig randſoen werd heilig bepaald,
Door u als Loſſer alles betaald.
Leven en vrijheid zaagt Gij ons derven;

Le-

* Zie Jeſ. XI: 1 en 10. en Openb. XXII: 16.
† Zie Ruth II: 1 en 13.

Leven en vrijheid woudtge verwerven;
Goël dit heeft u 't leven gekoſt;
Magtige Goël, God die ons loſt.

III.

Schatrijke Goël, zaagtge ons verſchooven
't Erfland ontneemen, alles ontrooven;
Hadden wij 't recht ten hemel verbeurd;
Gij hebt het recht verkrijgbaar gekeurd.
Gij woudt tot ons benedenwaarts daalen,
Gij onze ſchâ volkoomen betaalen.
Welk is de prijs waar door Gij ze boet?
Schatrijke Goël, 't Goddelijk bloed.

IV.

Minnende Goël, wilt ge beneden,
Met uw geloſte in 't huwelijk treeden,
Breidt ge uwen vleugel over haar uit:
Niemand verkoos behoeftiger Bruid.
Eeuwige liefde, zalig verklaaren!
Goddelijk aanzoek, heuchelijk paaren!
Boaz beminde een ſchamele vrouw: *
Minnende Goël, 't ſchetſt uwe trouw.

V. Zui-

* Ruth. IV: 1-11.

V.

Zuivere Goël, 'k zie all' uw deugden.
Waar zijn de ſchoonheên, die ons verheugden?
Godlijk gezicht, verluſtig mijn oog;
Vleklooze ſchoonheid, U ſchat ik hoog.
Bruigom der ziel, bezitter van ſchatten,
Die nimmer ſterv'ling recht kon bevatten;
Gij zijt de rijkſte, en ſchoonſte die 'k min.
Zuivere Goël, 'k min uwen zin.

VI.

Eeuwige Goël, 'k zal me verſieren,
Om met u eeuwig bruiloft te vieren,
't Avondmaal wacht ik, goddelijk Lam,
En dit ontvonkt een hemelſche vlam.
Mogt ik met u vertrouwender leeven,
Met u volſtandig hemelwaard ſtreeven,
Van 't ondermaanſche ganſchlijk ontward.
Eeuwige Goël, 'k geef u mijn hart.

DE GROOTE VERWINNAAR

DER HELSCHE SLANG.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *O wat heerlijk.* boven bladz. 38.

I.

Vleiend ſpreeken!
Snoode ſtreeken!
Lachend ooft! *
Wierd de Hofſlang nooit geloofd:
't Liſtig vraagen,
Duizend laagen,
Deên mij nooit verlegen ſtaan;
Hoe den vrager af te ſlaan. †

II. Fel

* *Lachend ooft!*] Ik beoel een' ſtaat van voorſpoed, en zinſpeel op de eerſte verleiding in Edens hof, Gen. III: 1.

† *Hoe den vrager af te ſlaan.*] Dit ziet op den naam הַנָּחָשׁ. *Die ſlange*, eigenlijk zo veel als: *Die Vrager*, ὁ πειράζων *Die Verzoeker* Mat. IV: 3. 't Wortelwoord is in zijne eerſte betekenis, nog bij de Arabiers overig, en zegt: *vraagen, naaukeurig onderzoeken, en navorſchen*, en van daar bij de Hebreers, *waarneemen, naerſtelijk waarneemen.* Gen. XXX: 27. XLIV: 5, 15. 1 Kon. XX: 33. Met dit נחש *Nachas*, wordt פתן *Pethen*, zoo veel als *Adderſlang* of *Adderdraak*, Pſalm LVIII: 1-7. verwisſeld, daar op 't helſch venijn der Hofſlang, dat zich in de godlooze Jooden, een Slangenzaad en Adderengebroedſel, verſpreid

II.

Fel beſtrijden!
Hevig lijden!
Als de Draak, *
Zwadder ſpuwt, op 's Hemels zaak:
Die Gods waarheid,
Licht, en klaarheid,
Met een' donk'ren nevel dekt;
't Hart verdoemt, ſchoon opgewekt.

III.

Boos verklaagen,
Angſtig jaagen,
Van de hel!
Val, o Draak, voor Michaël.
Wijk bedriegen,
Schaadlijk liegen:
Bluſch, o GEEST', die helſche vlam;
Dat ik win door 't bloed van 't Lam.

IV. Hors

ſpreid had van de geboorte af, niet duiſter wordt gezinſpeeld. En 't is eene hoedanigheid, bijzonder aan פתן *Pethen* de Adderſlang eigen, dat ze 't ongelukkig voorwerp waar op ze 't gemunt heeft, onder een ſchaare van menſchen, al is ze nog zo groot, weet *op te zoeken*, en *na te vorſchen*, door alle de zwarigheden heen te berſten, ongemeeten ruimten door te kruipen, zijnde niet dan door rivieren of een ſchielijke vlucht te ontwijken, vid. Geſner. L. v. de Aſpid. C, D. p. 29. klimmende zelfs, om alles naukeuriglijk te onderzoeken, op de boomen, Anthol. L. I. C. XIII. §. 16.

* *Als de Draak*, enz.] Zie Openb. XII: 3-10.

IV.

Hors woeſtijnen,
Doen mij kwijnen:
Droogte maakt,
Dat de vuurſlang gloeit, en blaakt. *
Donk're vlerken,
Draagen merken,
Van een doodelijk vergift;
Van een vuile, en helſche drift.

V

'k Voel, door wonden,
't Gif der zonden
Ingeſtort;
Dat mijn geeſt ontſtooken wordt.
't Vuur der ſlangen,
Wekt verlangen;
Dat op Salmon, † 't gloeiend rood,
Sneeuwit worde in 's Heilands dood.

VI. Door

* *Droogte maakt, Dat de vuurſlang gloeit en blaakt.*] שְׂרָף Num. XXI: 6, 8. is een *gevleugelde waterſlang*, die haar water miſſende, daar door veel vergiftiger wordt. Vid. Bochart. Hieroz. P. II. L. III. C. XII. p. 422 en 423. Geeſtelijke droogte en een barre wildernis, daar men de wateren des H: Geeſts miſt, maakt de Helſche Slang veel vergiftiger en verwoeder.

† *Dat op Salmon*,] Dat hier de geneezing door 't aanſchouwen der koperen Slang geſchied is, blijkt uit vergelijking van Num. XXI: 4-10. met XXXIII: 41-43. Hier van wordt deeze plaats

VI.

Door bezweeren,
't Gif te weeren,
Wijd verſpreid;
Is Egyptes kunſt ontzeid. *
't Gif verandert
Door den ſtanderd,
Welke een ſlang die ons belaagt,
Tot een zegeteken draagt. †

VII. Iſais

plaats צלמון genoemd van צלם, 't welk *een Beeld* beteekent, om dat daar *het beeld* der koperen Slang werd opgericht. Dit heeft de ridder Marsham reeds voor mij gezien, Can. Sec. IX. p. 148. Duidelijk wordt daarop gezinſpeeld, Pſalm LXVIII: 15. *Als de Almagtige de Koningen daar in verſtrooide, werd zij ſneeuwit op Salmon.* Want dat men hier om *Salmon* bij Sichem in 't land Kanaän niet kan denken, 't geen nochtans de meeſte Uitleggers doen, is blijkbaar uit het voorgaande ℣. 9-14, en 't volgende ℣. 16. welke aantoonen, dat het leger hier nog buiten Kanaän in de woeſtijne is.

* *Is Egyptes kunſt ontzeid.*] De Egyptenaars wiſten Slangen uit hunne holen te lokken, bij een te zamelen, en te leiden waar ze wilden, volgens Ælianus Hiſt. Anim. L. VI. C. XXXIII. p. 358. En met de *Aſpis* ADDERDRAAK (die men onderſcheiden moet van de ADDER אפעה *Vipera*) waren ze zeer gemeenzaam, zoo als blijkt uit zijn verhaal, L. XVII. C. V. p. 965. Conf. Plut. de Iſide & Oſiride T. I. p. 678. Marsh. Can. Sec. IX. p. 148. & Spanh. de Uſu & præſt. numiſm. T. I. Diſſ. IV. p. 223.

† *Door den Standerd, Welke een Slang die ons belaagt, Tot een Zegeteken draagt.*] 't Hebr. נֵס *Stang* vertaald Num XXI: 8, 9. betekent eigenlijk, een *Vaan*, *Standaard*, of *Krijgsbanier*, oudtijds in de gedaante van een *Kruis* gemaakt. 't Is dan een beeld van 't *Kruis*; en het *Koper* נְחֹשֶׁת daar aan gehangen, van *Chriſtus*, die hier, in zijne zuivere heiligheid vrij van alle vergift, in zijnen ſchitterenden luiſter van verre zichtbaar, en in zijne onbezweeken ſtandvaſtigheid, levendig wordt geſchilderd; en die

VII.

Iſais wortel, *
Slaat te mortel,
Satans magt;
Is de heilbanier in kragt.

'k Hoor

die door Moſes dat is de Wet verhoogd, het geeſtelijk gewond Iſraël zou tot zich trekken, 't welk op Hem ziende, daar door in 't leven zou behouden worden, Joh. III: 14, 15. VI: 40. XII: 32, 33. verg. Openb. I: 15. Ezech. I: 4, 27. Doch dit belet niet, dat men deeze *Stang*, gelijk de aart van 't geval in de woeſtijne ons daar heenen leidt, aanmerke als een *Krijgsbanier*, waar aan 't *Slangevel* of de *Slangengedaante*, dat is al de wapenruſting en magt der Paradijsſlang en haar zaad, is opgehangen, ten zegeteken of krijgstropeé, welke oudtijds gemaakt werd van een opgericht hout met een dwarshout boven aan, 't geen men met de wapenen der overwonnene en naakt uitgeſchudde vijanden bekleedde, zoo als uit veel oude penningen blijkt, vergel. Plutarch. Vit. Romul. T. I. p. 49. Tertul. Apol. C. XVI. p. 162. Ed. Hav. Hier op zinſpeelt Paulus duidelijk, Kol II: 15. En zoo wordt het Kruis van Euſebius genoemd το Σωτηρίε τρόπαιον πάθες. *Het zegeteken van's Heilands lijden.* Hiſt. Eccl. L. IX. C. 9. p. 294. conf. Vit. Conſt. L. I. C. 28. p. 346. de laud. Conſt. C. XV. p. 540, 541. &c. Chriſtus is hier met de ſlangengedaante bekleed, om dat Hij *in de gelijkenis kwam van ons zondig vleesch*, en *zonde*, ja *een vloek werd voor ons*, Rom. VIII: 3. 1 Kor. V: 21. Gal. III. 13. Het zuivere, ſchitterende, en vaſte KOPER, vertoont ons dan CHRISTUS in zijne heiligheid, luiſter, en beſtendigheid; de gedaante eener SLANG waar in dat Koper gegooten werd, ſchildert ons het beeld des SATANS, de zonde in haar vergiftig en boos beſtaan. Toen CHRISTUS ſtorf aan het kruis, hechtte Hij daar aan niet ſlegts het *handſchrift der zonde*, maar al 't gebied, de magt, en wapenruſting des Duivels, Kol. II: 14, 15. En dit is de reden, dat de Oudvaders de koperen Slang in eenen adem op *Chriſtus* en den *Duivel* toepaſſen, onderwerpen die zoo wijd van elkanderen verſchillen, Vid. Juſtin. Mart. Dial. cum Tryph. p. 321, 322. Tertull. adv. Jud. Cap. XI. p. 102. Gregor. Nazianz. T. I. p. 692. et Auguſt. Serm. CCCI. III. Tom. V. p. 1374. Tom. III. Part. II. p. 388. Tom. IV. p. 771. en p. 1347

* *Iſais wortel.*] Zie Jeſ. XI: 10.

'k Hoor God ſpreeken:
„ Zie dit teeken,
„ Veſtig 't oog op 't ſlangebeeld,
„ Dat de ontſtooken wonde heelt".

VIII.

Zaal'ge woorden,
Liefdekoorden,
Zou ik 't oor
Stoppen, dat ik God niet hoor'? *

Dit

* *Zou ik 't oor ſtoppen dat ik God niet hoor'?*] Ik zindoel op Pſalm LVIII: 5, 6. Schoon men niet verpligt is alles te gelooven, wat en oudtijds en hedendaags, van 't beleezen der Slangen, en 't ſtoppen van haare ooren verhaald wordt, kan men echter zeer bezwaarlijk aan alles geloof weigeren. Behalven de voorheen aangehaalde getuigen; zinſpeelen er de H: Schrijvers meer dan eens op, zie buiten den Pſalm waar op ik 't oog heb, Pred. X: 8, 11. Jer. VIII: 17. 't Geen ze, ware het een louter verdichtſel, naar mijn oordeel niet zouden gedaan hebben. En 't verhaal van den opmerkzaamen Shaw, die niet minder dan ligtgelovig is, verdient hier zeer zijne aanmerkinge. „ Onder de Haagdiſſen, zegt hij, is die welke men „ de Warral noemt van eene zeer leerzaame geſteldheid, en „ ſchijnt veel op te hebben met de muziek. Ik heb er ge„ zien die in hunne beweegingen naaukeurigijk de maat „ hielden met de Dervies, naar gelang zij met hoofd en armen „ zich beweegden in 't voortgaan, terwijl ze in 't ronde dans„ten; draaiende als de Dervies draaiden en ophoudende als zij „ ophielden. Gelijk er overeenkomſt genoeg is tuſſchen een „ Hagedis, en een Slang, geloof ik dat het op iets diergelijks „ ſteunt, 't geen men van de Slang zegt, dat ze van natuure „ het muziek bemint. De Dichter maakt daar op ook eene „ zinſpeeling, Pſalm LVIII: 5, 6". Zie de reize van den Hr. Shaw P. II. C. 5. pag. 169, 170. —— De zin van den Pſalmiſt, die ons het godlooze Joodendom ten tijde van Chriſtus, en derzelver uitroejing door de Romeinen afmaalt, komt ℣. 4-9. hier op uit: „ De godlooze Jooden zijn van de ge„ boorte af, van God en den heilweg vervreemd, zijnde uit „ den Vader den Duivel (Joh. VIII: 44). Uit dien hoofde zijn „ zij, gelijk die Verzocker met vuurig vergif verzien. Als een

Dit beleezen,
Kan geneezen.
God belaſt mij, zelf mijn' pligt:
„ Leef door 't heilig ſlanggezicht".

IX.

Heuglijk wekken,
Dat door trekken,
Traanen droogt:
Van deeze aarde is God verhoogd.*

'k

„ *doove adderſlang* פתן חרש, een ſoort van ſlangen dat naar geen
„ beleezen luiſtert, ſtopt elk zijn oor toe, wanneer er oor-
„ deelen of zegeningen uitgeſprooken worden; op dat hij niet
„ hoore naar de ſtem des hemelſchen belezers, die, wat men
„ ook weete te verrichten met de belezingen der eigenlijke
„ ſlangen, vrij wat ervarener is in 't geeſtelijke om een *ſlan-*
„ *genzaad en adderen gebroedſel*, uit hunne holen te lokken,
„ en tot God van wien ze afgeweeken zijn te verzamelen. Zij
„ zoeken gelijk een Adderſlang פתן, toe te ſchieten, en hunne
„ felle en vergiftige tanden te zetten in 't vleeſch van hunnen
„ grooten Belezer en Geneesmeeſter, om dien ter dood toe te
„ wonden. Maar gij, o God, verbreek die addertanden in
„ hunnen mond. Breek af de voorſte tanden der *Leeuwſlan-*
„ *gen* כפירים (vid. Geſner. *de Cerebrine* Lib. V. p. 36. en
„ Bochart. Hieroz. T. II. L. 3. C. 3. p. 376.) O getrouwe
„ en onveranderlijke HEER, laat die Slangen ſmelten, en van
„ etter wechvloeien als water. Leggen zij hunne vergiftige
„ Slangentongen als pijlen aan, om felle wonden toe te
„ brengen, laatze zijn als of ze afgeſneeden waren. Laat-
„ ze heen gaan door ſmelting; en dat men hen eerlang niet
„ anders beſchouwe, dan als een ſmeltende flekke, die ſlegts
„ een geringe gedaante van een Slang vertoont, maar al
„ de kragt is kwijtgeraakt".

* *Van deeze aarde is God verhoogd*]. De Heiland zegt Joh. XII: 32. *En ik, zo wanneer ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal ze allen tot mij trekken.* Dat Hij dit van zijnen kruisdood

zei

'k Zal hem volgen,
Hoe verbolgen
Deeze vuurſlang woelt en woedt:
JESUS kruis heelt mijn gemoed.

X.

'k Ben gevlooden,
Op al 't nooden,
Naar dit hout,
Daar 't geloof Gods zoon aanſchouwt.
Zien mijne oogen,
Hem verhoogen
Aan het kruis, naar 's HEEREN mond:
'k Zie aan 't kruishout mij gezond.

XI.

't Kruis, zal 't leven
Wedergeeven;
Boet al 't leed;
Heelt de vuur'ge ſlangebeet.

In

zei, blijkt uit de verklaring V. 33. Daarom drukt het de Syriſche vertaler uit, met een woord, dat dikwijls van 't verhoogen aan een kruis gebruikt wordt. Zie Mat. XX: 19, XXIII: 34, XXVI: 2, gelijk Bochart zeer wel heeft opgemerkt Hieroz. P. II. L. 3. C. 12. p. 426. De goddelijke Leeraar zinſpeelt op de koperen ſlang in de woeſtijne, die *na datze verhoogd was, de Iſraëlieten tot zich trok.*

In vertrouwen,
't Kruis te aanſchouwen,
Daar de ziel gelovig wacht;
Geeft mij nieuwe levenskragt.

XII.

's Hemels ſterkte,
Die dit werkte;
Doet mij treên,
Dwars door ſteile klippen heen. *
Salmons bergen,
Die God vergen

De

* *Dwars door ſteile klippen heen*]. Ik doele op den moeilijken weg van Hors gebergte naar de ſchelfzee, waar *op de ziel des volks verdrietig werd*, en die door *Salmon* liep, Num. XXI: 4, 5, XXXIII: 42. Hier in ſtem ik overeen met den doorgeleerden reiziger Thomas Shaw P. II. Chap. II. p. 47. „ De Iſraëlieten, zegt hij, toen Edoms Vorſt hun den doortogt weigerde door zijn land Num. XX: 18, hebben zich gewend ter rechter zijde naar den berg *Hor*, Num. XX: 21, welke, volgens mijne giſſing, ooſt-zuidooſt van Kades, op den weg van daar, naar de roode zee gelegen heeft Num. XXI: 4. En vermits gezegd wordt, dat *de ziel des volks verdrietig werd op deezen weg*, zoo is zeer waarſchijnlijk, dat de berg *Hor*, dezelfde keten van bergen is geweeſt, dien de Arabiers tans *Akkaba* noemen; alwaar de Mohammedaanſche bedevaarders, door de ſlegtheid van den weg, en de veelvuldige ruuwe doortochten, dieze beſtijgen moeten, zeer vermoeid worden, en geſtadig veel kameelen verliezen". De ſterkte des geloofs doet de zielen, de ruuwſte klippen en grootſte zwarigheden op den hemelweg, te boven koomen.

De onderſteuning van zijn hand,
Grenzen aan het Vaderland. †

† *Salmons bergen* ——— *Grenzen aan het Vaderland*]. Dit blijkt, om dat de Iſraëlieten van den berg *Hor* reisden op den weg der Schelfzee, die hun zoo verdrietig viel, en welke over de keten van *Hors* gebergte loopt. Hier morren zij tegen God, waarom Hij *vuurige ſlangen* onder hen zendt Num. XXI: 4-6. Dus is *Salmon* zekerlijk een gedeelte van Hors uitgeſtrekt gebergte, gelijk het ook de Hr. Shaw begrijpt. Maar dat het gebergte *Hor*, digt bij de grenzen van Kanaan gelegen hebbe, blijkt klaar uit Num. XXI: 1--4, en XX: 22--25. Het wordt niet alleen aanſtonds na *Kades* geplaatſt, maar duidelijk verhaald, dat de *Kanaanieter* Koning van Harad, woonende tegen 't zuiden, verſlaagen werd op dit gebergte, en de *Kanaanieten* met hunne ſteden verbannen. Verg. Joſ. XII: 14 en Richt. I. 16. ——— 't Gebeurt in 't geeſtelijke ſomwijlen, dat de booste beſtrijdingen des Satans, en de vergiftigſte ſlangebeeten, als men er door de waare koperen ſlang van geneezen wordt, 't naaſt verbonden zijn met de zalige genieting van, of invoering in het hemelſch erfland.

HET GEESTELIJKE JUBELJAAR;

OF DE BLIJDE TIJD DES NIEUWEN TESTAMENTS;

GESCHETST UIT

LEV. XXV: 8--55.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE

OF: *Op die van Pſalm* LI.

I.

Wie viert met ons het heuchlijk jubeljaar?
Wiens ving'ren ſlaan gepaſte en blijde toonen?
Wie helpt ons 't jaar der wederbrenging * kroonen?
Kom zing met ons, o godgewijde ſchaar.
Ik hoor alreê, ik hoor den blijden klank
Der heilbazuin, die 's HEEREN knechten blaazen,
De Hemel juicht, deeze Aarde geeft Hem dank;
Al de Afgrond beeft; dit doet de Hel verbaazen.

II. De

* *'t Jaar der wederbrenging*]. 't Is bij mij zeker dat יובל *Jobel* (dus heet dit jaar in 't Hebr.) zoo veel zegt als *De wederbrenger*. Want dit is het Deelwoord in den tegenwoordigen tijd van יבל 't geen eigenlijk zegt, *Met een groote drift vloeien*. Schult. ad Har. Conſ. 11. p. 46, en van daar *overvloedig brengen*, *opbrengen*, *toebrengen*, *of wederbrengen*. Zie Pſal. XLV: 15, 16. LX: 11. Richt. XIX: 21. Zeph. III: 10. Jer. XXXI: 9. 't Is dan t *Jaar der wederoprechting*, of *der wederbrenging aller dingen*, ἀποκαταστάσεως πάντων gelijk het Petrus vertaalt, Hand. III. 19. Men ziet duidelijk dat er de wetgever zelf deeze verklaring aan geeft Lev. XXV. 10b. *Het zal u een Jubeljaar zijn; en* (of *want*) *gij zult wederkeeren, een ieder tot zijne bezitting, en zult wederkeeren een ieder tot zijn geſlachte.* Verg. vs. 13.

II.

De zoendag rijſt! * We zien den zaal'gen tijd,
Waar op Gods volk trompetten blij hoort ſteeken;
Op eenen dag 's Lands zonden doorgeſtreeken; †
En ſchuldenaars van 't maanen ganſch bevrijd.
Dit 's 't jaar waar in ons Goël 't heil verwerft;
Dit is de tijd van 't godlijk welbehaagen; §
De groote dag waar op de Heiland ſterft, **
Als 't offer 't welk de zonden wech moet draagen.

III.

't Was zevenmaal, dat Kanaan 't zevental ††
Van jaaren, in verwachting heen zag glijden:

Het

* *De zoendag rijſt* enz]. Op den tienden der zevende Maand met onze Herfſtmaand gedeeltelijk overeenkoomende, welke de groote verzoendag was, ziende op 's Heilands waare verzoening; moeſt men de bazuin des geklanks doen doorgaan in 't ganſche land, om 't vijftigſte jaar te heiligen, en vrijheid uit te roepen in den lande, voor alle zijne inwooners Lev. XXV. 9 en 10a.

† *'s Lands zonden doorgeſtreeken*]. Dit is de eigenlijke betekenis van't Hebr. מרש Zach. III. 9, daar op 't Jubeljaar en 't Zoenfeeſt gezinſpeelt wordd.

§ *Dit is de tijd* enz]. Zie Jeſ. XLIX. 8b, daar de Propheet het jubeljaar bedoelt, door den *Tijd des welbehagens.*

** *De groote dag* enz]. Den *Dag des heils* meldt Hij, met opzigt tot den Dag der verzoening, waar meê dit Jubeljaar in kracht aanving Lev. XXV. 9.

†† 't *Was zevenmaal, dat Kanaan 't zevental* enz]. De Wetgever belaſt Lev. XXV. 8--11. *Gij zult u ook tellen zeven jaarweeken, zevenmaal zeven jaaren; zoo dat de dagen der zeven jaarweeken u negen en veertig jaaren zullen zijn. Daarna zult Gij in de zevende maand, op den tienden der maand de bazuine des geklanks doen doorgaan:* op *den* verzoendag *zult gij de bazuine doen*

Hèt jubeljaar vervult de hoop der tijden;
Gewis nu naakt de Wet tot haaren val.
De Pinkſterdag ſchonk ons zoo mild Gods Geeſt,
Toen 't Paaſchlam was geſlagt voor zeven weeken:
Dit Pinkſterjaar * ſchenkt ons het blijdſte feeſt;
Dit zuivert ons van zonden en gebreken.

IV. 't Ba-

* *doorgaan in uwen ganſchen lande. En gij zult DAT vijftigſte jaar heiligen, en vrijheid uitroepen in den lande.* ——— *Dit jubeljaar zal U het vijftigſte jaar zijn.* ——— Deeze uitdrukkingen, zoo er niets is dat er tegen ſtrijdt, ſchijnen ons natuurlijk te leeren, dat men eerſt *Zeven jaarweeken* dat is *negen en veertig* jaaren moeſt tellen, en dat daar op het *vijftigſte* volgde, onderſcheiden van de *negen en veertig* voorgaande. De *negen en veertig* jaaren worden als verloopen geteld, dan moeſt in de VII maand op den tienden van die maand, de bazuin door 't Land gaan. Zoo is dan dit het *vijftigſte*. Ja 't wordt duidelijk ℣. 10. *DAT vijftigſte* genoemd. Indien dit het zelfde ware met het *negen en veertigſte*, waarom wordt het het hier niet zoo wel als ℣. 8. het *negen en veertigſte* genoemd? Ondertuſſchen geeft de telling ℣. 8. te kennen, dat dit 50ſte jaar, altoos op het zevenmaal zevende of 49ſte jaar volgde, en niet door alle de jaaren heen zworf, veel minder den kring der Sabbathjaaren in de war bragt. Dit laatſte heeft de Hr. H. v. Alphen over Daniel Bijl. 1 D. V. Hooſdſ. bladz. 20--29 betoogd. Dit 50ſte jaar was dan, zoo ik denk, wederom het eerſte van de volgende jaarweek. Conf. Bengel. Ord. Temp. C. XII. Sect. 11. §. X. p. 426 & 427.

* *Dit Pinkſterjaar* enz]. 't Jubeljaar d. i. het 50ſte, ſchijnt in dezelfde betrekking te ſtaan, als de Pinkſterdag welke de 50ſte is na Paaſchen. Beide zijnze aan de nieuwe wet des Geeſts gewijd. Gelijk het oude Pinkſterfeeſt ter gedachtenis der Wetgeving op Sinai, 50 dagen na het geſlachte Paaſchlam en den uitgang uit Egypte werd ingeſteld, zie Lev. XXV. 10, verg. met Lev. XXIII. 15, 16, zoo is 50 dagen na 't ſlachten van 't Paaſchlam, de geeſtelijke wetgeving op Sion geſchied Hand. H. 1.

IV.

't Bazuingeklank roept ons de vrijheid uit,
En zegt tot die geboeid in 't donker zaten: *
„ Gaat uit; Gij moet de kerkers tans verlaaten;
„ Verſchijnt voor 't oog; gelooft het heilgeluid.
Nu knelt geen band, de vrijheid is herſteld;
Men hoort Gods volk verkoelingstijden † zingen:
We zien eerlang het jaar in 't woord geſpeld,
De tijden der herſtelling aller dingen.

V.

Hoe zalig is dat volk, 't welk God het oor
Geopend heeft, om Kanaans klank te vatten! §
Dit wekt een vreugd, die ons nooit uit doet ſpatten,
En baant op 't nieuw naar 't Paradijs het ſpoor. **

Hier

* *En zegt tot die geboeid* enz]. Zie deeze toeſpeling op het jubeljaar Jeſ. XLIX. 8b.

† *Verkoelingstijden* —— *De tijden der herſtelling aller dingen*]. 't Eerſte met zinſpeling op 't *Sabbathjaar* uitbeeldende het ſlot des O. Teſt. van 's Heilands komſt tot den *dag der verzoening* door zijn' dood. Het laatſte met eene duidelijke vingerwijzing op 't Jubeljaar, ſchetſt ons den geheelen Tijd des N. Teſtaments; van den grooten *dag der waare verzoening*, tot de volkomene herſtelling aller dingen in 't laatſte der dagen en in eene zalige eeuwigheid. Zie Hand. III. 18–21.

§ *Om Kanaans klank te vatten.*] Zie Pſal. LXXXIX: 16a.

** *En baant op 't nieuw naar 't Paradijs het ſpoor*] 't Is geloofelijk, dat oudtijds het *Sabbath-* of *Ruſtjaar* zag op de *ruſt* na de oorlogen in Kanaan gevoerd, en 't *Jubel-* of *Herſtellingsjaar* op de daadelijke *herſtelling* van Kanaan aan het berechtigde volk de Iſraëlieten, welke het toekwam volgens de belofte aan Abram Gen. XII: 7 en XV: 7, 8, 18. Alles ziet het in 't geeſtelijke op

Hier toont ons God zijn gunſtrijk aangezicht.
Verlooren wij deeze aarde, en 't hemelſch Eden;
Hij ſchenktze weêr. Nu mogenwe in het licht
Naar 's levens bron, voor 't Godlijk aanſchijn treeden.*

VI.

Gods zoon herſtelt een Kanaan voor 't gemoed;
't Verbond des volks om 't aardrijk op te richten, †
Zal de erfenis hoe zeer verwoeſt herſtichten:
't Geen elk tot zijn bezitting keeren doet.
De Wet had tot den arbeid ons gewent:
Dit mag met recht het groote Ruſtjaar heeten,
Het welk geen zaai- geen oogſt- geen ſnoeitijd kent;
Van 't veld mag elk de milde vruchten eeten. §

VII.

Maar 't Jubeljaar vangt hier beneên ſlegts aan,
Wat zou het ons, zoo 't hier bij bleef, tog baaten?

Een

op de herſtelling van de ruſt in 't Paradijs verlooren, en van de Aarde en 't Paradijs zelve, gelijk de menſch uit Edens hof verdreven als een balling op deeze aarde omzworf. Behalven dat Hij tot deeze aarde geen recht heeft, die allerwege de kenmerken van haare verwoeſtingen draagt, welke in 't Jubeljaar van Gods welbehaagen, den dag der nieuwe huishouding moeten herſteld worden, gelijkwe dit in zijn toppunt verwachten in 't laatſt der dagen. Deeze herſtelling der aarde, wordt duidelijk, als een gevolg van 't geeſtelijk jubeljaar aangemerkt, Jeſ. LXI: 4 Verg. v. 2, en XLIX: 8. en de herſtelling van 't hemelſch Paradijs, vindt men afgeſchilderd Pſal. XXXVI: 9, 10, Ezech. XLVII: 1--12, en Openb. XXII: 1--3.

* Zie Pſal. LXXXIX: 16b.

† Vergelijk Jeſ. XLIX: 8 met LXI: 4.

§ Zie Lev. XXV: 11, 12.

Een Sabbathsruſt wordt voor Gods volk gelaaten: *
Wij moeten naar de Hemelruſte ſtaan.
Och mochten wij in deezen minnenstijd,
Aan al het goed dat ons Gods hand wou ſchenken;
Aan 't ſnoode kwaad, 't welk ons het hart verwijt;
Bij 't jubelfeeſt met diepe ſchaamte denken!

VIII.

Kwam ons gemoed vaſt nader tot de ruſt,
En raakte in 't end al 't woelen eens verlooren;
Wierd JESUS als ons ruſtpunt ganſch verkooren:
Men zag dan 't vuur der eigenmin gebluſcht,
Och vierden wij beneên met zulk een hart,
Dit Jubelfeeſt en all' de Jubeljaaren:
Dan was 't gemoed in 't ſtof niet meer verward;
Dan kreeg het ruſt, dan zou 't in God bedaaren.

* Heb. IV: 9.

'T OFFER VAN 'T HART.

OF: AANDACHT OP Pſal. LI: 12, 18, 19.

Schep mij een rein hart, O God, vernieuw in 't binnenſte van mij eenen vaſten geeſt. Want gij hebt geenen luſt tot offerande enz.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

I.

Ik ſchond, O God, uw beeld, naar 't welk ik was her-
ſchapen,
En dorſt me aan 't lachend oogſt vergaapen.
Schep mij een zuiver hart, het geen zich rein bewaar'.
Vernieuw een' vaſten Geeſt in 't binnenſt; laat mijn
ſchreden
Geveſtigd zijn, om naar uw tent te treeden:
Dan breng ik U dit hart, ten offer op 't altaar.

II.

Gij hebt, O Majeſteit, geen luſt tot offeranden,
Die op het rookend Outer branden.
Neen 't offer dat Gij kieſt, is een gebrooken geeſt.
Een diep verſlaagen hart, mag uwe gunſt verwachten;
Dit zultge, O God, nooit in uw volk verachten.
Mijn offer zij dan 't hart, het welk U teder vreeſt.

III.

Ik heb geen rund, noch lam, noch geit, noch duif,
noch doffer,
Geen olie, wijn, noch meel: mijn offer
Is enkel een gemoed, dat voor Uw woorden beeft.
Een ziel die treurt om 't kwaad, in 't misdrijf nooit
vermetel;
Daar 't heilgeloof verkoos een' vaſten zetel.
Dies zich dit hart aan U, mijn God, ten offer geeft.

IV.

Dit offer eiſcht gij, HEER, gij wilt het zelf beſchikken,
Gij loſt de ziel uit 's vijands ſtrikken.
Uw godlijk zalig licht ſtraalt in het blind verſtand;
Het oordeel maakt Gij wijs; den wille wilt Gij buigen;
't Geheugen moet van al uw trouw getuigen.
Ik offer U dan 't hart, 'k ontving het uit uw hand.*

* *'k Ontving het uit uw hand*]. Vergelijk 1 Chron. XXIX. 14 en 16.

*'T GERING GETAL VAN WAARE VROOMEN, EN DE MENICHTE VAN HUICHELAAREN, KORT VOOR MESSIAS KOMST.

OF DE XII. PSALM BERIJMD.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *Op de wijze van den XII. Pſalm.*

ZANG.

I.

Behoud O HEER! en red: Gij moet ons ſpaaren;
Daar 't volk ontbreekt, dat in de godvrucht leeft.
En wie 't verbond van God nog bleef bewaaren,
In 't menſchdom ſchier den geeſt gegeeven heeft.

II. Wat

*'T GERING GETAL VAN WAARE VROOMEN, KORT VOOR MESSIAS KOMST.] Dat de XII Pſalm op dit Tijdgewrigte ziet, blijkt niet alleen uit het verband met den voorgaanden IX, X, en XI, die tot zoo wijd waren afgedaald; maar ook uit de klaarſte Tijdmerken die we in den Pſalm zelve vinden (1). 't Gebrek van de *Goedertierenen*, of *Godvruchtigen* חסידים *Chaſidéen* ℣. 2. Verg. Jeſ. LVII. 1-3 & Pſal. XLIII. 1. (2). De valſche leer, de geveinſtheid en trotsheid der Pharizeen ℣. 3-5. (3) De verachting en verdrukking van 't arm en elendig volk ℣. 6 (4) Het rondom draaven om Joodegenooten te maaken, en de verhoging van de ſnoodſte menſchen in 't geſlagt der Herodeſſen ℣. 9. —— De Sieraad en 't leven, benevens de duidelijkheid, welke aan dit Dichtſtuk wordt bijgezet door 't invoeren van Reien; doet mij denken dat het met een ZANG, TEGENZANG, en SLOTZANG is opgezongen. Behaagt dit iemand

II.

Wat valſche taal laat zich hunn' mond ontglippen:
De vleierij, een bron van zoo veel ſmart,
Vloeit als een ſtroom van hunne gladde lippen;
Men ſpreekt en denkt, maar met een ander hart.

TEGENZANG.

III.

De HEER die 't waare en 't valſche weet te ſcheien,
En 't liſtig hart der menſchen diep doorgrondt;
Beſnoeit eerlang de lippen die ons vleien,
En kerft de tong die grootſpreekt uit den mond.

IV.

Zij zeggen: „ Wij, wij zullen zegevieren
„ Met onze tong, wier gladde taal nooit ſtiet.
„ Wie buiten ons zou lip, en mond beſtieren?
„ Wie is de HEER, die over ons gebiedt?

V.

„ Ik zie, zegt God, elendigen verpletten;
„'t Wordt al verwoeſt, de nooddruft treurt en zucht:
„ Nu

mand niet, hij volge hier in zijne keuze. In de zaak zelve komt daar door geen de minſte verandering. ——— Dat ik in deezen gelijk ook in de volgende Pſalmen, zoo na als 't mogelijk was, den Hebr. tekſt, en de Zinſpelingen van den Dichter, hebbe zoeken uit te drukken, zal een kundig lezer merken.

„ Nu ſta ik op, 'k zal hen in ruimte zetten,
„ Die adem geeft, zoo haaſt de vijand vlugt.

SLOTZANG.

VI.

Des HEEREN rede is rein! 'k zal hulp verbeiden:
Ze is onvervalſcht als 't allerfijnſt metaal.
Nooit wordt het ſchuim van 't zilver zoo geſcheiden,
Al loutert het de ſmeltkroes zevenmaal.

VII.

Gij, HEER, zult hen in zoo veel ramp bewaaren,
Als liſt of magt des vijands, dwingt of vleit.
Gij zult hen voor dit boos geſlachte ſpaaren,
Hunn trouwe God blijft gij voor de Eeuwigheid.

VIII.

Gij zult uw woord, en heilbeloften ſtaaven,
Hoe 't godloos volk, en ſtaat, en Kerk beroert:
Al zie ik hen vol drift alomme draaven,
En 't ſnoodſte ſchuim ten top van eer gevoerd.

'T LANGDUURIG WIJKEN VAN GODS LICHT EN GEEST, IN 'T LAATST VAN 'T JOODSCH GEMENEBEST VOOR 'S HEILANDS KOMST.

OF DE XIII. PSALM BERIJMD.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *Op die van den XIII Pſalm.*

I.

Hoe lang vergeet Gij mij in druk,
Getrouwe HEER, daar 'k onder buk?
Hoe lang zal ik U hulpe vergen?
Hoe lang zultge Uw gezicht verbergen?
Ik mis met U, mijn waar geluk.

II.

Hoe lang zal 't hart, dat dwaaſlijk oogt
Op 't ſchepſel, daar Gij 't al vermoogt;
Met raadſlaan in mijn binnenſt woelen?

Zal

* 'T LANGDUURIG WIJKEN VAN GODS LICHT EN GEEST, IN 'T LAATST VAN 'T JOODSCH GEMENEBEST VOOR 'S HEILANDS KOMST.] Dat de XIII Pſalm op deezen tijd ziet, beſluit ik, (1) Deels uit het verband waar in hij ſtaat met de voorgaande; (2) Deels uit den aart der ſpreekwijzen, die een langduurig miſſen van Gods tegenwoordigheid in de Schechina, of wolk- en vuurkolom, en van den Geeſt der Voorzeggingen ſchijnen aan te duiden; (3) Deels uit vergelijking met den X, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII. Pſalm. —— Men vindt hier I. Een klagte ℣. 2, 3. II. Een Gebed ℣. 4, 5. III. Het zegevieren van 't geloof ℣. 6.

Zal 't al den dag † zijn ſmert gevoelen?
En blijft mijn vijand ſtaâg verhoogd?

III.

Aanſchouw, verhoor mij, HEER mijn God,
Geef door 't geloof mij 't heilgenot
Van uwe gunſt, doe d'afgrond zwigten.
Laat 's levens Zon mijn oog verlichten;
Geen donk're doodſlaap zij mijn lot.

IV.

Mijn neêrlaag zij nooit 's vijands roem;
Dat hij zijn kragt geen Godheid noem;
't Is louter afgodsdienſt en leugen.
Dat geen verdrukkers zich verheugen;
Zoo 'k wankel, en mijn dwaasheid doem.

V.

Neen! ik vertrouw op Uw beleid,
Uw magt en goedertierenheid.
Ik zal mij in uw heil verblijden.
Ik zing U HEER, die na al 't lijden
Mij weldeed, daar mijn ziel op pleit.

* *Al den dag*] יוֹמָם in 't Hebr. betekent volgens R. Salomo, die dit uit R. Menachem aanhaalt, het zelfde met יום יום, dat is *Dag aan dag*. En dat ſluit op deeze plaats zeer wel, gelijk ook, ſchoon de Hr. Guſſet het anders begrijpt, op Exod. XIII. 21, 22, & Num. IX. 21, vergelijk Neh. IX. 19. Pſal. LXXVIII. 14, & Jeſ. XXI. 8. De Hr. Rhenferd zet het over, *Den ganſchen dag*: Op. Philol. p. 799. Doch 't eerſte gevoelen geeve ik de voorkeur.

DE

DE SNOODHEID DER GODLOCHENEN-DE WAERELD, *

HET VERLANGEN NAAR CHRISTUS KOMST ONTSTEEKENDE.

OF DE XIV. PSALM BERIJMD.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.
OF: *Op de wijze van den XIV. Pſalm.*

EEN REI KLAAGENDE OVER HET DIEP VERVAL.

I.

De dwaas zegt in zijn hart: „Daar is geen God„!
Zij hebben 't al door euveldaân verdorven;
Door grouwelen, is 't goeddoen ganſch verſtorven;
Terwijl men ſtout, en op zich zelv' verzot,
Met alles ſpot.

II. De

* DE SNOODHEID DER GODLOCHENENDE WAERELD *enz.*] Niets is, dunkt mij, klaarer; dan dat in den XIV Pſalm, Waereldburgers, Kinderen van Adam, beſchreeven worden in het toppunt hunner verdorvenheid, even voor 's Heilands komſte in 't vleeſch; waar door het verlangen van verlichte zielen werd opgewekt naar zijne komſte uit Sion, en de verloſſing van Israëls gevangenen, die nog niet weêrgekeerd waren. Verg. Pſal. LXXXV. 2-5 Dit eiſcht I. Het in 't oog loopend verband van dit Lied met de voorgaande; II. En bijna ieder vers heeft duidelijke kenmerken: dat hier geen algemeen ſtuk wordt behandeld, maar de toeſtand van 't Menſchdom wordt afgemaald in deszelfs uiterſte bederf, kort voor Meſſias komſte in 't vleeſch. Men lette ſlegts op (1) De doorbreekende Godlochening ℣. 1. (2) De algemeenheid van 't bederf ℣. 1, 2, en 3. (3) 't Opeeten van Gods volk als brood ℣. 4. (4) 't Voorbeeldig ſtraffen der vervolgers ℣. 5. (5) 't Wenden der gevangenis van Gods volk, met het koomen van Iſraëls verloſſing uit Sion tot ongemeene blijdſchap van Jakob en Iſraël ℣. 7. III. Dan ziet

II.

De HEER wiens magt, en wijsheid alles wrocht,
Sloeg uit de lucht op 't menſchdom ſtarrende ooge'
Hij zag hen aan, zijn ſchaal heeft hen gewoogen;
Of iemand, waar 't natuurlicht ſchijnen mogt,
De Godheid zocht.

III.

Dan 't was vergeefs. Hij zocht, maar vond 'er geen';
't Is ſaam verrot, vol ongerechtigheden:
De ſtank gaat op van hunn' verdorven zeden.
Daar is geen menſch, die goed doet, groot of kleen;
Ja zelfs niet een.

GOD ZELF UIT DEN HEMEL DIE GODLOOZEN BESTRAFFENDE, EN ZIJN VOLK VERTROOSTENDE.

IV.

Is dan al 't licht van kennis uitgegaan,
In zondaars, die mijn heilig volk vergeeten,
En als hunn brood met graage tanden vreeten?

Zij

men eindelijk, hoe wel ter ſneê Paulus den zin van ℣. 1 en 3 aanhaalt Rom. III. 10 12 —— Dewijl het leven en vuur van ſpreeken, en de uitdrukking *Mijn volk* ℣. 4 en 5, vereiſchen, zoo men op de voegzaamheid wil acht ſlaan, dat men die beide verſen in den mond van God legge; zoo volgt dat hier I. Een Rei klaagt ℣. 1-3, II. God hen moed geeft ℣. 4, 5. III. En dit alles wederom door een Rei nu moedſchepPende beantwoord wordt ℣. 6. 7.

Zy roepen tans (elk ijz' van 't ſnood beſtaan!)
Geen' God meer aan.

V.

't Rees daar in top! Daar dreef ik door mijn kragt,
Den ſchrik in 't hart met duldelooze neepen.
Vervaardheid heeft hen daar fel aangegreepen:
Maar God is in 't rechtvaerdige geſlacht,
Dat op Hem wacht.

DE REI VAN 'T KLAAGEND VOLK, HIER DOOR GESTERKT.

VI.

En Gij beſpot, als liep het alles mis,
O Helſche tong, Gods raad omtrent de vroomen:
Daar toch de HEER, als ze in ellende koomen,
Naar de eeuw'ge trouw van zijn getuigenis,
Hunn toevlucht is.

VII.

Kwam Is'rels heil uit Sion in deez' tijd!
Och mogt de HEER gevang'nen herwaards leien!
Dan zag ik haaſt met vreugde, Jakobs reien,
En Is'rel nu verdreeven wijd en zijd;
In God verblijd.

DE HEILIGHEID VAN 'T GEESTELIJKE PRIESTERDOM, *

DAT IN DE WAARE TENT DE KERK DES N. T. VERKEEREN MAG.

OF DE XV. PSALM BERIJMD.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANWIJZE.

OF: *Op die van den XV. Pſalm.*

DE REI 'T GODDELIJK ORAKEL RAADVRAAGENDE NOPENS DE RECHTE GESTELDHEDEN VAN GEESTELIJKE PRIESTERS.

I.

Wie zal, O HEER, in uwe tent,
Met U' den zuiv'ren God verkeeren?
Wie woont bij U die waarheid kent,
Op uwen heil'gen berg gewent?
Wie zal U daar als Prieſter eeren?

'T

* DE HEILIGHEID VAN 'T GEESTELIJKE PRIESTERDOM *enz.*] Nadat in den XIV Pſalm de Godloosheid was afgemaald der Waereld-Burgers, zoo wordt in den XV de Heiligheid geſchilderd van 't geeſtelijke Prieſterdom, dat in de waare Godstent de Kerk des N. Teſt. op den berg van Gods heiligheid verkeeren mag. Dit eiſcht de rang waar in deeze Pſalm ſtaat, en 't melden van enkel zedelijke hoedanigheden, zonder dat er een woord gerept wordt van de uitwendige die 't oude Prieſterdom moeſt

'T GODDELIJK ORAKEL DAAR OP ANTWOORDENDE.

II.

Hij die oprecht als Sadok leeft,*
't Verbond naar 't recht wil overleggen.
Wiens heilgeloof naar 't outer ſtreeft;
Die voor bedrog en valsheid beeft,
Wiens hart en mond de waarheid zeggen.

III.

Die zich voor achterklappen hoedt,
En 't ſnelle tonglid voor 't verhaaſten:
Die zijnen vriend geen onrecht doet;
Geen ſmaadreên opneemt in 't gemoed,
Noch laſt'rend werpt op zijnen naaſten.

IV. Wiens

moeſt hebben. De Aanleiding zoek ik in die groote hervorming, welke David gemaakt heeft omtrent den Tabernakeldienſt, en die ſchikking omtrent de ambten en 't werk der Prieſters en Levieten, welke in 't vervolg van tijd duurzaam ſtand zou grijpen; en bijzonder mogelijk in Abjathars vernedering naderhand van een geheele verſtooting uit hoofde van zijne trouloosheid gevolgd, die uit het geſlacht van Ithamar was; en de verheffing van Sadok uit Eleazars geſlacht. Zie 1 Chron. XXIII. & XXIV. 6 2 Sam. VIII. 17 Verg. met 1 Kon. I. 6, 7, 19, 25 en II. 26, 27 35. ——— Dat men hier een vrager moet erkennen, die met het goddelijk Orakel raadpleegt ℣. 1, en dat de Godſpraak hem daar op antwoordt ℣. 3-5; is zoo klaar, dat men met ongeneeſlijke vooroordeelen moet bezet weezen om dit niet te zien.

* *Hij die oprecht als Sadok leeft*]. Sadok wordt een *getrouw prieſter* genoemd, die deed *al wat in Gods hart en ziel was*, 2 Sam. II: 35. Verg. 1 Kon. II: 35.

IV.

Wiens oog verworpenen veracht,
Maar eert wie 's HEEREN vrees verkooren.
Die zich voor 't loſſe zweeren wacht;
Bezwooren plicht getrouw betracht,
Al had hij tot zijn ſchâ gezwooren.

V.

Die geld nog goed op woeker geeft,
En de onſchuld nimmer laat bezwijken;
Die voor 't geſchenk geen oogen heeft.
Al wie dit doet, en daar in leeft,
Zal van Gods heil'gen berg nooit wijken. *

* *Zal van Gods Heil'gen berg nooit wijken*]. Dus wordt van Sadok voorſpeld 2 Sam. II: 35. *Dien zal ik een beſtendig huis bouwen, en Hij zal altijd voor 't aangezichte mijns Gezalfden wandelen.*

ZIELESTRIJD VAN MESSIAS DEN WAAREN HOOGEPRIESTER IN GETHSEMANE.

OF DE XVI. PSALM BERIJMD.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.
OF: *Op die van den XVI. Pſalm.*

DE ZIEL DES GROOTEN HOOGEPRIESTERS, GEREED OM IN TE TREEDEN IN 'T H. DER HEILIGEN.

I.

Bewaar mij toch, mijn God, en opperheer:
'k Vertrouw op U, nooit heeft me uw hulp ontbrooken,

HET

* ZIELESTRIJD VAN MESSIAS DEN WAAREN HOOGEPRIESTER IN GETHSEMANE]. Gelijk in den voorgaanden Pſalm de Prieſters, zoo wordt in deezen de groote Hoogepriester afgetekend van 't N. Teſt gereed om met zijn bloed, d. i. zijn ziel in 't H. der Heiligen te treeden op den waaren grooten Verzoendag. I. Hij komt ℣. 4, zoo men dat wel overweegt, niet duiſter voor als de Hoogepriester op den grooten verzoendag: want *de Naam van Iſraëls Kinderen*, werd nooit zoo plegtig als op deezen dag gemeld. Zie Lev. XVI: 5, 15-17, 19, 21, & 34. II. Men ziet Hem ℣. 5, 6. als een' Prieſter afgemaald, die geen Erflot had in Iſraël: maar wiens *Deel en Ervenis de HEER zelf was.* verg. Num. XVIII: 20. III. Hij wordt ℣. 7, 8 ook als een Prieſter uitgebeeld, die 's NACHTS 't *onderwijs kreeg* in zijn binnenſt, om תמיד GEDUURIGLIJK, dat is *'s morgens en 's avonds* Exod. XXIX: 38, 39. XXX: 7, 8, *den HEER* in 't offeren van het dagelijkſch Offer en 't reukwerk, *voor zich te ſtellen.* IV. Wijders alle die groote hoedanigheden, vooral dien heldenmoed en zuivere heiligheid, welke in het bitterſte lijden, en de opoffering van zich zelven ℣. 7-10, doorſtraalen; zijn in David niet te vinden, maar alleen in zijn' grooten zoon. V. Doe hier bij, dat, noch aan David, noch aan eenig ſterveling na zijn' tijd, buiten Chriſtus, de belofte

HET GODDELIJK ORAKEL UIT HET HEILIGDOM HAAR AANMOEDIGENDE.

Bedaar, o ziel, in 't lijden, die weleer
Tot God hebt in den vrederaad geſprooken:

Gij

is vervuld ℣. 10 gedaan: *Gij zult niet toelaaten, dat uw Heilige de verdervinge zie.* VI. Eindelijk hier wordt ℣. 9-11 door (1) 't *Zeker woonen*, of *Tabernakelen van 't vleeſch* בשר; (2) 't Nederdaalen *der ziel* לשאול *in de Hel* van Kedrons dal, of Gehenna; (3) *'t Pad des levens*, of Karavaanweg in de WOESTIJNE, welke *Hem* moeſt worden *bekend gemaakt* (4) en *Jehovahs aangezichte* dat Hij gezien had; zoo ik mij niet bedrieg, gezinſpeeld op verſcheiden ſtukken van den grooten verzoendag. Te weten (1) De Bewaring van 't *Vleeſch* בשר des *Hoogepriefters in de Tente*, in tegenſtelling van 't *Vleeſch* בשר der *Zondofferen* Lev. XVI: 24 & 27 (2) Het daalen van 't *Gifferbloed* na dat het aan den voet des Brandaltaars was uitgegooten, in de *Vallei Kedron* Miſchn. P. II Jom. C. 1. §. 6. p. 236. P. V. Meila C. 3. §. 3. p. 272 Ed. Surenh. (3) 't *Pad des levens* waar langs de *Levende Bok* geleid werd in de WOESTIJNE Lev. XVI: 10 & 20-22. (4) En *'t Heilige der Heiligen*, of het Verzoendekſel der Arke, waar God zijn *aangezicht en rechterhand*, als zittende op den troon, op dien Dag bijzonder *Lieflijk* vertoonde, Lev. XV: 12, 13. VII. Ten laatſten op den grooten Tegenbeeldigen verzoendag, paſt het Petrus toe Hand. II: 25; en Paulus Hand. XIII: 35. Gemerkt nu de groote verzoendag 's avonds den 9 van Tiſri reeds begon, Lev. XXIII: 32 verg. ℣. 27 & R. Sheringham ad Cod. Joma Cap. 1: § 4. p. 209: zoo moet men hier, gelijk de uitdrukking en 't beloop der zaaken klaarlijk leeren, deezen Hoogepriester begrijpen te ſpreeken in den hof Gethſemane, op den Avond waar meê de tegenbeeldige groote verzoendag aanving: gelijk Hij daar op dezelfde wijze driewerf tot den Vader gebeden, en van 't Godlijk Orakel, door den toegezonden en Engel een verſterkend antwoord ontvangen heeft. 't Welk alles met een zoo leevendig penſeel van den Dichter wordt uitgebeeld, als of Hij zelf in Gethſemane er bij ware tegenwoordig geweeſt. ——— 't Is uit dien hoofde niet te begrijpen, hoe ſommigen ook hier de ſpreekende perſoonen zoeken uit te monſteren. Ik merk dit aan, als 't uitwerkſel van een ſterk en verouderd vooroordeel tegen een ſtuk, dat vooral in de aloude Poëzij zeer gemeen was. Men voert daar door niets anders uit, dan dat men zich van 't weinig licht berooft,

dat

„Gij zijt mijn Heer! 'k zal 't Prieſtererfdeel looven.
„Mijn hoogſte goed; geen goed gaat U te boven *.

II.

„'k Ben Prieſter voor de heiligen op aard,
„En 't heerlijk volk, mijn' luſt en welbehagen.
„Maar 't ſnood geſlacht, dat huwlijksgiften ſpaart
„Voor and're Goôn, zal duizend ſmerten draagen;
„Hunn' offerwijn van bloed zal ik niet plengen,
„Noch voor uw' troon hunn' naam als Prieſter brengen.

DE ZIEL DES HOOGEPRIESTERS HIER DOOR GESTERKT.

III.

Gij zijt, O HEER, mijn Prieſterdeel, mijn erf, †
Mijn beker wiens genot geen ramp kan ſtooren.

Mijn

dat ons voor een baken kon dienen, in 't verklaaren der Heilige Dichtſtukken, en Prophetiſche redevoeringen, die buiten dat niet kunnen verſtaan worden. Zoo iemand niet vooringenoomen is, kan hij klaarlijk zien, dat hier I. De ziel des waaren Hoogeprieſters pleitende voorkomt in Gethſemane ℣. 1. II. Waar op 't Godlijk Orakel haar antwoord geeft ℣. 2-4. III. En 's Hoogeprieſters ziel, daar door geſterkt, wederom ſpreekt ℣. 5-11.

* *Mijn hoogſte goed, geen goed gaat U te boven*]. De vertaling die Guſſet geeft van ℣. 2, behaagt mij beſt: *Gij hebt tot den JEHOVAH gezegd; Gij zijt mijn Heer: O mijn Goed, niets gaat u te boven.* Er is geen overzetting die beter voldoet aan den aart der Hebr. taal.

† *Gij zijt, o HEER, mijn Prieſterdeel, mijn erf.*] Er is niets natuurlijker, dan dat men hier des Heilands ziel begrijpe den Vader antwoord te geeven: gelijk ook de woorden niet eenvoudiger noch beter naar 't Hebreeuſch kunnen vertaald worden ℣. 5, dan op deeze wijze: O JEHOVAH, *deel mijnen erve en mijns bekers; Gij* enz. 't Antwoord ſlaat dan juiſt te rugge op het aangehaalde uit den vrederaad. Had des Heilands ziel

daar

Mijn erflot maakt Gij ruim, * alſchoon ik ſterf:
O Vader Gij, Gij, hebt dit zelf verkooren.
Deeze erv'nis heeft uw ſnoer mij afgemeeten;
Zij lacht mij toe; † hier ben ik rijk gezeten.

IV.

Ik zal den HEER, die door den vrederaad
Mij heeft beſtierd, met pſalmgezang verhoogen:
Zijn onderwijs komt 's nachts mijn ziel te baat.
Ik mag op Hem bij 't daaglijkſch offer oogen: §
Nu houdt de HEER mijn rechterhand in 't lijden;
Dies zal mijn voet niet wankelen noch glijden.

V. Daarom

daar gezegd: *O JEHOVAH Gij zijt mijn Heer, O mijn goed, niets gaat u te boven:* hier verklaart zij dit nader, en toont dat zij er noch in ſtemt; gemerkt ze met verſmading van al 't goed dat Kanaans erfdeel kon geeven; te vreden is met het deel der Prieſteren, wier *Deel en Erfenis JEHOVAH, was.* Had zij daar verklaard *al haaren luſt te hebben in de Heiligen en Heerlijken:* hier zegt ze in dezelfde zinſpeling; *De ſnoeren zijn mij in lieflijke plaatſen gevallen* enz.

* *Mijn erflot maakt Gij ruim*]. Zoo vertaal ik; ℣. 5. אתה תומיך גורלי met den Hr. A. Schultens.

† *Zij lacht mij toe*]. Dus vertaalt die zelfde Heer ℣. 6de de woorden שפרה לי.

§ *Ik mag op Hem bij 't daaglijks offer oogen*]. Petrus vertaalt het Hand. II: 25. *Ik zag den Heere alle tijd voor mij.* En 't is volkomen zeker, uit deeze vertaling, en de Hebreeuſche zinſnijding, dat שויתי niet tot het laatſt van 't voorgaande 7de vers behoort, maar tot het begin van dit 8ſte. Ook is er niets vreemds in deeze vertaling van שוה door *zetten, ſtellen*; zoo men met behoorlijken aandacht hier meê vergelijkt Jeſ. XXXVIII: 13, Pſal. XVIII: 34, en LXXXIX: 20. Hij ſtelde als Prieſter, den JEHOVAH wien 't offer werd opgebragt, zich voor; en maakte uit vergelijking van zich zelven als Prieſter, met den *Jehovah* als den Ontvanger van 't offer op, wat offer hem paſte,

V.

Daarom heeft zich dit zwoegend hart verheugd,
Mijn tong prijſt U, mijn eer zingt blijde toonen.
Ook zal mijn vleeſch tot roem der blanke deugd,
Spijt 's vijands liſt, in 't graf verzekerd woonen.
Geen Kedrons hel * doet mij voor eeuwig ſterven;
Uw Heil'ge weet in 't graf van geen verderven.

VI. Gij

paſte, en hoe dit moeſt opgeofferd worden. Dit is de juiſte kragt van 't Hebr. שוה. Ja Hij ſtelde den JEHOVAH, לנגד tot een *Uitmuntend voorwerp* voor zijne oogen. תמיד *Thamied* dat de onzen *geduurigkijk*, Petrus διὰ παντὸς *alle tijd* vertaalden; moet uit de Offerſchool verklaard worden. Daar betekent het *'s Morgens en 's Avonds*, gelijk het in de wet duidelijk verklaard wordt. Exod. XXIX: 38, 39, XXX: 7, 8. Num. XXVIII: 3, 1 Chron. XVI: 40. 2 Chron. XXIV: 14.

* *Geen Kedrons Hel*]. KEDRONS vallei *Tophet* of *Gehinnom* genoemd in 't O. Teſt. wordt onder den naam van *Gehenna* tot een levendig beeld der HELLE geſteld Mat. V: 29. Gelijk Homerus en Virgilius hunn ἅδης *Hades*, of onderaardſch rijk, uit de *Katakumben*, of onderaardſche kelders van Kampanië gehaald hebben, 't geen de Heer Lowth aanmerkt de Poëſ. Hebr. T. 1. Prael. VII: p. 127, 128; zoo hebben de Heilige Dichters na Moſes tijd, t beeld van hunn onderaardſch rijk der dooden, en in 't bijzonder van de HEL שאול *Scheool*, ontleend uit de onderaardſche ſpelonken, en grafkelders, die men bij Jeruſalem, vooral in de *vallei* KEDRON had; en uit de vallei *Tophet*, of *Gehenna:* gelijk zij uit *Sion*, en *'t Heilige der Heiligen* in den Tempel op Sions heuvel Moriah; een levendig beeld ſchilderden van den HEMEL. Zoo vindtge uitdrukkelijk Sion als den HEMEL beſchreeven, daar שאול de HELLE en plaats der Dooden, tegen over ſtaat, die men bijgevolge wat het zinnebeeldige betreft, in de onder aan Sion liggende vallei van Kedron, waar de plaats der dooden was, behoort te zoeken. Zie Jeſ. XIV: 9 verg. met ℣. 13 en XXXVIII: 18. verg. met ℣. 20. Men beſchouwe om dit ſtuk levendig te begrijpen, de afbeelding van Jeruſalems bergen, met de *vallei* KEDRON, of het dal Joſaphat en Gehinnom, in het Plan van Pococke Deſcr. of the Eaſt. vol. II. P. I. L. I. C. II. p. 7. en in dat

van

VI.

Gij maakt in 't kort mij 't levenspad bekend, *
Het geen mij reeds in 't Heiligdom verheugde.
Uw aangezicht hebt Gij tot mij gewend: †
Dit geeft mijn ziel verzadiging van vreugde.
Uw rechterhand ſchenkt louter lieflijkheden,
En 't heilgenot van 't eeuwig zalig Eden.

van Korte Reiſe B. 2. C. 14. p. 276. Al het bloed der Offerhanden, dat aan den voet des Brandaltaars uitgegooten wierd, daalde door een onderaardſch Kanaal in dit *dal van* KEDRON, of in dit שאול *Scheool*, gelijk men deels uit de gelegenheid van den berg Moria en Kedrons dal, deels uit het brengen van de vuilnis des Tempels in dit dal 2 Kon. XXIX: 16; deels uit de beek naar 't Ooſten uit den Tempel vloeiende Ezech. XLVII. 1; deels uit het duidelijke getuigenis der Jooden. Cod. Jom. C. 5. §. 6. en Meila C. 3. §. 3. met zekerheid beſluiten mag. Hierom wordt gelijk dat bloed der Offerdieren in dit שאול *Scheool* nederdaalde, 's Heilands ziel gezegd in 't שאול *Scheool* DE HELLE te zijn, wanneer Hij den Hellenangſt uitſtond in Gethſemane, welke plaats in de *vallei* KEDRON aan den voet van den olijfberg geleegen was.

* *Gij maakt in 't kort mij 't levenspad bekend*]. Gelijk de *Levende Bok* op den grooten Verzoendag in de woeſtijne werd uitgelaaten en wechgeleid; buiten twijffel langs een zeker *Pad* of *weg* (al ſlaat men geen geloof aan alle de bijzonderheden welke ons de Jooden daar van verhaalen Cod. Jom. C. VI. §. 4-6. p. 240.) en wel om te LEEVEN, en niet gelijk de Joodſche Leermeeſters verzinnen om door 't neêrſtooten van eene ſteilte te STERVEN; zoo wordt hier met zinſpeling op die plegtigheid, geſprooken van 't *Bekendmaaken van 't Pad des* LEVENS, langs het welke de Heiland als de waare tegenbeeldige bok voor Azazel, vrij uit zou gaan in 't LEVEN. En dit pad wordt ארח genoemd eigenlijk een *Karavaanweg*, langs welken de reizigers in de Arabiſche WOESTIJNE trekken. Zie Job VI: 18, 19.

† *Uw aangezicht hebt Gij tot mij gewend*]. In het tegenbeeldig Heilige der Heiligen namelijk, gelijk gij oudtijds boven de Bondark woonende op het verzoendekſel, uw *vriendelijk aangezicht* keerdet naar den Hoogepriester, als Hij op den grooten verzoendag met zijn koolen, reukwerk, en bloed, voor *'t aangezicht des HEEREN* intrad binnen den voorhang Lev. XVI: 12-16.

MESSIAS DE TROUWE HERDER.

OF DE XXIII. PSALM BERIJMD.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWYZE.

OF, *Op die van den XXIII. Pſalm.*

I.

Mijn Herder is de HEER,
Ter mijner hoede:
Waarom ik niets ontbeer,
Van 't heil en 't goede.
Hij legert mij,

In

* *PSALM XXIII*]. David Gods knegt, welken Hij van 't herderleven, tot het Rijksbeſtuur had bevorderd, ſchijnt daar uit in 't gemeen aanleiding gekreegen te hebben, tot het opſtellen van dit Dichtſtukje. In 't bijzonder ziet Hij op 't verſlaan der Jebuſieten en Philiſtijnen, 't inneemen van Sions burgt, 't opvoeren der arke, naar die burgt, en 't maaken eener Tente over dezelve, om daar God ten woonplaatſe te dienen, benevens de toegeruſte tafels, en maaltijden toen gehouden. Hij de *Herder der volken* nu beveſtigd in zijn rijk, denkt aan 't Goddelijk orakel door Iſraëls oudſten aangehaald 2 Sam. V: 2, en ſchept zijn vermaak, dat Hij zich als een ſchaap van 's Heilands kudde afmaalt. ℣. 1-4. Hij denkt aan zijn voorgaande Herderleven, en zinſpeelt hier niet duiſter op de grasrijke weiden, en de aangenaame wateren van Bethlehem, daar Hij weleer zijn ſchaapen dreef ℣. 1-3. gelijk Hij aan de andere kant het oog heeft op Kedrons vallei, ook Topheth en Gehenna genoemd, en het Dal Rephaim d.i. der „ *dooden* " daar aan grenzende. Waar de Vorſt tweemaal in grooten nood was, tweemaal Gods mond heeft raadgevraagd, tweemaal een troostelijk antwoord bekoomen, tweemaal de Philiſtijnen geſlaagen, kort na zijn zalving tot Koning over Iſraël, en 't inneemen van Sions burcht, 2 Sam. V. 17-25. Het ſlot van den Pſalm ℣. 5 6, zindoelt op de verkering in de op Sion geſpannen Tente, waar onder David, de arke des verbonds plaatſte, en op de toegerichte tafel der Dankofferen, en de maaltijd toen plechtig van ganſch Iſraël gehouden, 2 Sam. VI: 17-19.

In rijkbegraasde weiden:
Hij wil me blij,
Aan zachte wat'ren leiden.
Verkwikt mijn ziel door flaaute neêrgezegen;
En leidt mij om zijn' naam in rechte wegen.

II.

Al ging ik in een dal,
Door donk're lommer,
Door dood en ongeval,
Door leed en kommer:
'k Zou kwaad noch ſtraf,
Noch eenig onheil vreezen;
Uw ſtok, en ſtaf,
Zou mijn vertroofting weezen.
Gij richt voor mij een tafel toe na 't lijden;
Voor 't nijdig oog van die mij fel beſtrijden.

III.

De geurigſte olij, moet
Mijn hoofd beſproeien;
Mijn beker, overvloed
Van wijn doen vloeien.
'k Heb God verbeid;
Hij zal mij 't goede geeven;
Weldadigheid,
Volgt mij door al mijn leven.
Wie zou mij ooit uit zoo veel goeds verdrijven?
'k Zal dagen lang, in 't huis des HEEREN blijven.

GODS GESTRENGHEID EN GOEDHEID,

IN 'T OORDEEL DES ZONDVLOEDS, EN NIMRODS STRAF; *

GESCHILDERD TEN SPIEGEL VAN JOODEN EN HEIDENEN IN 'T BEGIN DES N. T.

OF DE XXXVI. PSALM BERIJMD.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *Die van den XXXVI. Pſalm.*

DE EERSTE REI,

DREIGT GODS OORDEEL OP HET DIEP VERVAL DER WAERELD.

I.

De afvalligheid des boozen doet

Een

* IN 'T OORDEEL DES ZONDVLOEDS, EN NIMRODS STRAF;] Men vindt, zoo men eenige oplettenheid gebruikt, dat den Dichter toen hij deezen fraaien Beurtzang maakte, geſtadig voor oogen gezweefd hebben; I De Afval der eerſte waereld en de Godſpraaken nopens den Zondvloed ỳ. 2-5. II. Wijders de Zondvloed zelf, de Regenboog in de wolken, 't Godsgebergte Ararat, waar op de Arke ſtil ſtond en den HEERE een Altaar gebouwd werd, de behoudeniſſe van menſchen en beesten in de Arke, de doorgaande wind, de heldere Zonneſchijn, na zoo veel bewolkte dagen, en zwaare ſtortregenen, enz. ỳ. 6-9 III. En eindelijk de ſchenking van Gods heil, en bewaring van Gods volk, tegen den trotſchen overmoed van Babels torenbouwers, en tegen den vervolgingsgeeſt van Nimrod, uit wiens hand Abraham door de goddelijke roeping gered is, gelijk hij verſcheidene van zijne nazaaten Amraphel, Arioch, Kedorlaomer, en Tideal verſlaagen heeft;

Een godſpraak ſtil in mijn gemoed: *
„ Gods vrees, al zien 't Gods oogen, †
„ Geldt niets! § Doch ſchoon zijn oog zich vleit,**
„ Gods wraak vindt haaſt zijn ſnood beleid,

„ Zal

en zoo dat machtig rijk doen te gronde gaan ℣. 10-13. Op die overwinning door Abraham behaald, wordt niet alleen in onzen Pſalm gezinſpeeld, maar ook in den CX: en Jeſ. XLI; 1-5. ——— Ondertuſſchen kan men naaulijks twijffelen, of het voornaamſte uitzicht van ons zangſtuk, is op de eerſte eeuwen van 't N. Teſt, den verdorvenen ſtaat van 't Joodendom, den Zondvloed der Romeinſche verwoeſting over het zelve, de bewaring van 't overblijffel naar de verkiezing, den opgang van de Zon der gerechtigheid, den Regenboog van Gods liefde, en waarheid, waar meê Gods troon omringd werd, en de beveiliging tegen trotſche Tyrannen heidenſche Keizers, die haaſt zouden neêrgeſtooten worden zonder ooit weêr te kunnen opſtaan. Dit eiſcht, zoo ik mij niet bedrieg, (1) De aart van de doorluchtige beelden, die hier aaneengeſchakeld gebruikt worden. (2) De kragt der uitdrukkingen die op het N. T. zien ℣. 6-11. (3) En eindelijk de aanhaling van, of ſpeling op die ſpreekwijzen, welke niet duiſter geſchiedt, Joh. I: 4, 14, & 16.

* *Een Godſpraak ſtil in mijn gemoed:*] Zoo druk ik de kragt uit van נְאֻם dat altoos van een *Godſpraak* gebruikt wordt. Deeze wordt hier aan de *overtreding*, of *Afval des godloozen* toegeſchreeven, om dat die de bron was, waar uit ze de Propheeten haalden; Verg. Openb. XIX: 10. Hij zinſpeelt op de GODSPRAAKEN, die nopens den zondvloed zijn voorafgegaan van Henoch Jud. ℣. 14, 15. van Lamech Gen. V: 29. en van Noach Gen. VI: 3. Verg. 1 Pet. III: 18, 19. 2 Pet. II: 5. En deeze zijn alle gehaald uit den AFVAL van 't Menſchdom.

† *Al zien 't Gods oogen,*] In 't Hebr. *Voor zijne oogen, Recht in zijn gezicht*, 't geen gevoeglijkſt tot het onmiddelijk voorgaande GOD gebragt wordt. Doch daarom, behoeft men dit niet als de taal van dien *Godloozen* te begrijpen.

§ *Geldt niets!*] „ Is niets waardig, wordt van hem niets ge„ ſchat: ja is er in 't geheel niet te vinden."

** *Doch ſchoon zijn oog zich vleit,*] ℣. 3. Vertaal ik: *Wanneer hij zich zelven in zijne oogen gevleid heeft: is 't op het punt, dat men zijn ongerechtigheid vindt, dat men ze haate* of *haatelijk ten toon ſtelle.* מצא *vinden*, moet hier van *ſtraffen* verklaard worden, gelijk Pſal. X: 15, en XXI: 9.

„ Zal de ondeugd niet gedoogen.
„ Want de aarde zeilt in Kaïns zog,
„ Elk ſpreekt van onrecht en bedrog;
„ Ver van weldadigheden:
„ Daar 't hart op 't leger onrecht ſmeedt,
„ De voet op ſlinkſche wegen treedt,
„ Niet ſchuw van ſnoode zeden.

DE TWEDE REI,

PRIJST GODS GOEDHEID EN TROUW VOOR DE BEWARING IN DEN ZONDVLOED.

II.

O HEER, hoe rijſt Uw gunſt om hoog!
'k Zie in de lucht uw' regenboog, *
Uw waarheid aan de wolken.
't Is 't godlijk recht dat eeuwig ſtaat,
Als 't Godsgebergt; † ſchoon 't oordeel gaat,
Zoo diep als de afgrondskolken. §

HEER

* *'k Zie in de lucht uw' regenboog,*] Mij dunkt dat men 't 6 v. niet gevoeglijker kan verklaaren, dan met zinſpeling op den *Regenboog* Gen. IX: 12-17. Want deeze is het Teeken van Gods *goedertierenheid en waarheid*; hij is juiſt *in de Hemelen*, en reikt *tot de regenwolken*; waar in hem de zonneſtraalen teekenen.

† *Als 't Godsgebergt;*] Als 't gebergte ARARAT, dus genoemd, om dat er de Arke op bleef ſtaan, aan welke het ten duurzaamen ſteunſel diende; en om dat er een Altaar gebouwd, en daar op den HEERE een Brandoffer geofferd werd. Gen. VIII. 4, en 20. Zoo vaſt ſtaat Gods gerechtigheid de grondſlag van heil, voor zijn volk. Jeſ. LIV: 9, 10, is dezelfde zinſpeling.

§ *Als de afgronds kolken*] De kolken van den *grooten afgrond* die nu de aarde bedekt hadden. Zie Gen. VII: 11. VIII: 2.

HEER, Gij behoudt en menſch en vee, *
Hoe dierbaar is uw heil en vreê,
Kieſt Adams krooſt uw vlerken! †
Dan ſtort Ge op hen uw hemelgoed; §

Drenkt

* *HEER gij behoudt en menſch en vee.*] In de Arke namelijk, bij de eerſte waereldvernieuwing, of PALINGENESIE, gelijk het de Grieken noemen, Zie Gen. VI: 18, 19, 20. VII: 1-9 en 13-16. VIII: 16-19. Nu zou er een twede Waereldvernieuwing, of PALINGENESIE eigenlijk *wedergeboorte* zijn, waar in de zielen Chriſtus moeten volgen Mat. XIX: 28. Hier door zou God zijn volk maar op een zaliger wijze behouden, en met hun al het redenloos gedierte, gemerkt dit noodig is tot het beſtaan van Gods volk, zoo lang de HEER zijn Kerk op de aarde heeft. Op die groote vernieuwing van de waereld onder 't N. T. wordt dikwijls gezindoeld. Zie Pſal. CII: 26-29, Jeſ. LI: 6, LIV: 9, 10. 2 Kor. V: 17. enz.

† *Kieſt Adams krooſt uw vlerken!*] Als het door 't geloove den toevlugt neemt, tot de ſchaduw of verkoelende genade van uwen Geeſt, dien aangenaamen Wind, en adem des Almagtigen; gelijk God op de vleugelen des Winds wandelde, dien *Hij over de Aarde deed doorgaan, om de wateren ſtil te doen worden* Gen. VIII: 1. Daar aan worden *vleugelen* toegeſchreeven Pſal. CIV: 3. & XVIII: 11. Dat Noach den wind een tijdlang hebbende zien *doorgaan over de Aarde*, en deszelfs uitwerkſelen hebbende beſpeurd, daar op vertrouwd heeft, dat God eerlang door dien Wind het aardrijk herſtellen zou: is genoeg uit alle zijne handelingen te zien, die aangeteekend ſtaan Gen. VIII: 6-13.

§ *Dan ſtortge op hen uw hemelgoed;*] Door *Gods Huis*, worden we in de letter geweezen op 't *Godsgebergte* ARARAT, waar van de Hemel het dak uitmaakte. Want plaatſen waar altaaren geſticht werden, en God zich op een bijzondere wijze tegenwoordig vertoonde, werden *Huizen van God* genoemd, gelijk onwederſpreeklijk blijkt uit Gen. XXVIII: 12, 17, 19 en 22. Van dit *Godshuis* Ararat, ſtroomde niets dan vettigheid, in den zegen uitgeſprooken over al wat leefde op de aarde, en in de herſtelling van de Saizoenen, zaaitijd, oogſt, koude, hitte enz. die duuren zouden zoo lang de aarde zou ſtaan Gen. VIII: 17 en 22. verg. Mal. III: 10. Dit *vette van Gods huis* moet hier geeſtelijk genoomen worden, van de Hemelgoederen, die God, uit kragt van 't verbond der genade, aan zijn volk wil ſchenken.

Drenkt hen uit Edens friſſchen vloed, *
Die 't harte zal verſterken.

DE DERDE REI,

SPELT GODS HEIL EN BEWARING VAN GODS VOLK, MET DEN VAL VAN TROTSCHE TYRANNEN.

III.

Ja bij U is de Levensbron;
't Licht zienwe in 't licht van U, mijn Zon,

Dit

* *Drenkt hen uit Edens friſſchen vloed*]. In 't Hebr. ſtaat: *En Gij drenktze uit de beek uwer Edens* עֲדָנֶיךָ. Dit is het meervoudige van עֵדֶן *Eden*, een aangenaame en uitgeſtrekte landſtreek in 't Ooſten, waar in 't Paradijs geplant werd. Gen. II: 8. en waar van we ook gewaagd vinden 2 Kon. XIX: 12. Jeſ. XXXVII: 12 en Ezech. XXVII: 23. uit vergelijking van welke plaatſen men kan afneemen, dat deze landſtreek omtrent Armenië gezocht moet worden, of 't bovenſte gedeelte van Meſopotamië. Nergens wordt dit woord in 't enkelvoudige, anders gebruikt, dan als een *Eigen naam* van een Landſchap. Er is geen reden, waarom men hier van 't meervoudige, anders zou ſtellen. Kanäans hoofdſtad wordt in 't Hebr. יְרוּשָׁלֵם *Jeruſalem* genoemd en יְרוּשָׁלַיִם *Jeruſalaïm*, zo veel als *de Jeruſalems*. Zoo is 't ook hier, עֵדֶן *Eden*, en עֲדָנִים *De Edens*. En dit komt mij te aannemelijker voor, dewijl David in zijne rouwklagte over Saul en Jonathans dood zegt, 2 Sam. I: 24, dat Saul *Iſraëls Dochters kleedde met Weelden*, עִם־עֲדָנִים. Maar *met Weelden iemand kleeden*, is zeer oneigen. Eigenlijk ſtaat er: *Met Edens*. 't Is geloofſlijk, dat David wil zeggen; dat hij hen *met Edens kleederen* heeft gekleed, of *op zijn Edens* d. i. met zulke koſtelijke gewaaden, gelijk men in 't land *Eden* droeg. Bijna gelijk er Joſ. VII: 21. van אַדֶּרֶת שִׁנְעָר *een Sinëars mantel*, of *Babyloniſch overkleed* gewaagd wordt, zoo als het de onzen vertaalen. Ik houde dan ook hier *Edens beek* in onzen Pſalm. En zoo blijft de Dichter geſtadig in dezelfde zinſpeling: gemerkt het Land *Eden*, niet ver van den berg ARARAT gelegen heeft, ja volgens het gevoelen van Sanſon door Reland nader geſtaafd, genoegzaam aan den

Dit ſchetſe op zwarte wolken,
't Groen van Uw goedertierenheid,
En 't rood van 't recht, dat zich verſpreidt*
Op all' de oprechte volken.
Dat nooit de voet der hovaardij
Mij trapp', geen Nimrods hand beſtrij, †
Noch beevend om doe zwerven.
Triomf! daar viel het trotſch gebied,
Toen God het van zijn hoogte ſtiet.
Zoo moet de boosheid ſterven!

voet van dat gebergte, zoo men daar ter plaatſe, gelijk die Heeren met veel ſchijn ſtaande houden, het Paradijs moet zoeken.

* *'t Groen van uw goedertierenheid, en 't rood van 't recht* enz.] 't Groen en 't Rood, zijn de voornaamſte kleuren van den Regenboog; 't eerſte een beeld van Gods *goedertierenheid*, het laatſt van zijne *gerechtigheid*. Zoo was de Regenboog rondom den troon die Johannes zag, den Smaragd gelijk, miſſchien den Koperſmaragd, die groen is met eenige roode koperaderen gemengd. Zie Openb. IV: 3, & Plin. Hiſt. L. XXXVII. C. V. p. 889.

† *Geen Nimrods hand beſtrij*,] Gelijk weleer Abraham die met zijn geſlacht voor hem moeſt vlugten. Gen. XII: 31. XIII: 1-4 verg. met Gen. X: 8-10. XIV: 1-16 & Joſ. XXIV: 2, 3.

DE

DE ZIELEN DORSTENDE NAAR CHRISTUS, EN ZIJN HEIL.

OF DE XLII. PSALM BERIJMD.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.
OF: *Op die van den XLII. Pſalm.*

ZANG.

I.

Schreeuwt een hert naar waterſtroomen, *
Hijgende, zoo ſchreeuwt mijn ziel,
Om tot U, o God, te koomen,
Wiens nabijheid mij beviel.
Dorſtend zoektze, waar ze zweeft,
Is'rels God die eeuwig leeft.
Och wanneer zal ik, na 't kwijnen,
Voor Gods aangezicht verſchijnen.

II.

Dag en nacht, zijn brakke traanen
Mij ten ſpijs; daar ieder ſpot,

Stout

* *Schreeuwt een hert naar waterſtroomen,*] De Zinſpelingen zijn in deezen en den volgenden XLIII. Pſalm, op de uitleiding uit Egypte. En hier wordt de Kerk vertoond in haare worſtelingen I. Met VIJANDEN VAN BUITEN. א. *Aſſyriers*, *Babyloniers* enz. in wier landen veele ballingen zaten. Pſal. XLII: 2-6. ב. *Syriers*, *Arabiers*, *Egyptenaars*, onder de Seleucieden en Lagieden, de *Edomieten* onder Antipater, Herodes den grooten enz. ג. 7-12. II. Met VIJANDEN VAN BINNEN beſtrijders der Chaſideen, en vervolgens ſnoode Pharizeen, verbaſteraars van de Leer der verzoening Pſal. XLIII: 1-5. Zie dit uitgebreid in 't I Deel der Gezangen bladz. 26-36.

Stout mijn vreugdezon doet taanen,
En mij vraagt „ Waar is uw God?
Ja Hij leeft! en ziet op mij,
'k Stort mijn ziel uit; wijl ik blij
Naar Gods huis met lofgezangen,
Treeden zal in Feeſtgedrangen.

TEGENZANG.

III.

O mijn ziel, wat zoudtge U buigen?
Waarom zijt ge in mij ontruſt?
Hoop op God! gij kunt getuigen
Van zijn trouw, uw liefde en luſt.
Voor 't verloſſen, voor het licht,
Van zijn zalig aangezicht,
Zal ik de eeuw'ge Goedheid looven:
Looven gaat de klagt te boven.

IV.

'k Denk aan U in 't angſtig dwaalen,
Uit de vlakte der Jordaan;
'k Voel mijn zugt naar Hermons paalen,
Uit het klein gebergte gaan.
Hermons afgrond, 's Hemels roê,
Roept hier Sodoms afgrond toe;
't Hol gedruiſch der watergooten,
Zal Uw gramſchaps vloed vergrooten.

V.

All' uw baaren, all' uw golven,
Gaan mij over 't hoofd. Hoe leit
Hier mijn arme ziel bedolven!
Nog is 't goedertierenheid.
God is 't die ze 's daags gebiedt;
's Nachts is bij mij 't godlijk lied:
'k Zal dan 't reukwerk biddend geeven,
Aan den God, die mij doet leeven.

VI.

'k Zal tot God mijn ſteenrots ſpreeken,
Hoe vergeet Gij al mijn ſmart?
Zult Gij geen verdrukking wreeken?
Waarom ga ik ſtaâg in 't zwart?
Met een doodſteek in 't gebeent,
Daar mijn ziel om klaagt en weent,
Wordt mij hoonend toegedreeven;
„ Waar 's Uw God de bron van 't leven"?

VII.

O mijn ziel, wat zoudtge u buigen?
Waarom zijtge in mij ontruſt?
Hoop op God! gij kunt getuigen,
Van zijn trouw, uw liefde en luſt.
Veel verloſſing, heuchlijk licht,
Vond mijn treurig aangezicht:
Nimmer heeft Hij mij vergeeten;
'k Zal Hem ſtaâg, mijn' Bondgod heeten.

GODS VOLK ZUGTENDE, OM BEPLEITING VAN HUNNE ZAAK, EN OM DE LEIDING VAN DEN GEEST DER WAARHEID.

OF DE XLIII. PSALM BERIJMD.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *Op die van den XLIII Pſalm.*

TOEZANG.

I.

Doe Gij me recht in duizend liſten,
O God, weêrſta het onbeſcheid.
Mijn twiſtzaak moet Gij zelf betwiſten;
Wijl ſnoode Richters haar beſliſchten,
Daar recht noch goedertierenheid,
Maar liſt en onrecht pleit.

II.

Gij moet me, o God, ten ſterkte ſtrekken,
Waarom verſtootge die U wacht?
Waarom zou dit uw' roem bevlekken?
Waarom zou 't zwart mijn leden dekken?
Daar 's vijands drukkende overmagt,
Mij tot het uiterſt bragt.

III. Och

III.

Och! woudtge uw licht en waarheid zenden:
Och! wierd mijn ziel daar door geleid.
'k Zou mij gered uit all' de ellenden,
Naar uwen berg gelovig wenden,
Die woningen vol heiligheid
Der Hemelmajeſteit.

IV.

'k Zal tot Gods outer met gebeden,
En tot den God der blijdſchap gaan.
Ik zal verheugd ten reie treeden;
Zoo wordt uw lof door mij beleeden;
'k Zal daar, o God mijn Bondgod, ſtaan,
En blij de harpe ſlaan.

V.

Wat zoudtge U, o mijn ziel, dan buigen?
Wat zijt ge ontruſt in al den ſtrijd?
Ai hoop, al viel 't Heelal in duigen,
Op God: ik zal met lof getuigen;
Hoe Hij mijn aanzicht heeft bevrijd.
Hij blijft mijn God altijd.

DE KERK IN 'T LAATST VAN 'T JOODSCH GEMEENEBEST, TEGEN DE HEIDENEN STRIJDENDE, EN ONDER VEELE VERVOLGINGEN OM VERLOSSING PLEITENDE.*

OF DE XLIV. PSALM BERIJMD,

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWYZE.

OF, *Op die van den XLIV. Pſalm.*

ZANG.

I.

Geduchte God, Gij deedt onze ooren
't Verhaal van onze Vad'ren hooren,

Wat

* DE KERK IN 'T LAATST VAN 'T JOODSCH GEMEENEBEST, TEGEN DE HEIDENEN STRIJDENDE, enz.] Dat de Pſalm op de uitleiding uit Egypte, en voornamelijk op de verdrijving van de heidenen uit Kanaan zinſpeelt, is klaar uit een menigte van uitdrukkingen. Zie ℣. 2-4, 20, en 27.

Men ziet hier de Kerk gemoedigd hoe kleine kragt ze heeft tegen de Heidenen; daarop bitter klaagende over alle de rampen en felle vervolgingen; en eindelijk hartelijk tot God pleitende om verloſſing. De onderwerpen die vervolgd worden, zijn van afkomſt Jooden, 2-4 in hunne verwagting zeer getrooſt en leven- en alleen ſteunende op de Goddelijke hulp ℣. 5-9. Doch OOK, of MET DIT ALLES אף, van God veeltijds verlaaten die niet meê optrok, en opgegeeten onder de heidenen ℣. 10-12. Terwijl zij echter Iſraëls God getrouw aankleeven, en van 't verbond niet wijken ℣. 18, 19. Ja even daarom die vervolgingen uitſtaan. ℣. 23. De vervolgers worden *Heidenen*, en *Volkeren*, genoemd ℣. 15. De Vervolging beſtaat in beroving, verſtrooiing, verkoping, en een reeks van marteldooden ℣. 11-13 en 23; wijders in laſteringen, die hunnen goeden naam bezwalkten ℣. 14-17 Wordende dit hun aangedaan in een *Woonplaats der Draaken* תנין of *Krokodillen* ℣. 20; en zijnde zoo langduurig in tijd, als ondraaglijk in felheid. Elk, die dit met behoorlijke opletтenheid zonder

voor-

Wat werk, Gij in hunn' dagen deedt,
Van ouds met majeſteit bekleed!

Gij

vooroordeel overweegt; zal zien, dat zich deeze tijdmerken niet vlijen op Davids noch Hiskias tijd, noch op die van de Babyloniſche gevangenis. De eerſte tijd die ons ontmoet, aan welken men kan denken, is het laatſte Tijdvak van het Joodſche Gemenebeſt onder de Seleucieden en Lagieden, de Haſmoneeſche of Makkabeeuwſche Vorſten, en eindelijk de Romeinen, of de Herodeſſen. Ik ben in der daad van oordeel, dat ons dichtſtuk daar op ziet, en kieze dit gevoelen van Theodoreet, Kalvijn, en Vitringa, boven dat van den Hr. van Til die deezen Pſalm brengt tot de Eerſte Chriſtenkerk uit de Jooden oorſpronkelijk, en in haaren uittogt ter beêrving van 't Heidendom, door Jooden en Heidenen vervolgd. Daar voor pleiten deeze redenen. α. Voor eerſt, zyn daar, naar 't mij toeſchijnt, de zoo even opgenoemde tijdmerken alle blijkbaar te vinden: 't geen iemand ligtelijk zal ontdekken, die uit de geſchiedſchriften zich een levendig denkbeeld van 't gelaat dier tijden gemaakt heeft. Ja er zijn eenige uitdrukkingen, die ons zeer duidelijk wijzen (1) op het Joodendom nog in 't land Kanaan in 't midden van nijdige nabuurige volken woonende ỳ. 14. (2) Op de geringe heirmagt, waar meê ze te velde zijn getrokken; doch, waar door God wonderen heeft uitgevoerd ỳ. 2-9. (3) Op het omſlaan van 't geluk, en 't ophouden van den voorſpoed hunner wapenen ỳ. 10, 11. (4) Op het verkoopen van dit volk voor ſlaaven ỳ. 13 't geen letterlijk in de Jooden vervuld is, onder anderen, toen Antiochus Epiphanes Jeruſalem inneemende, er bij de veertigduizend voor ſlaaven liet verkoopen 2 Mak. V: 14. Al 't welke zich, mijns oordeels, niet dan hard en zeer gedrongen, laat toepaſſen op het eerſte Chriſtendom. Men zie bijzonder, hoe vreemd en onnatuurlijk de aanwijzing der vervulling van ỳ. 10, 11, en 14, is in den Hr. van Til bladz. 44. β. Ten tweden, komt onze Pſalm vrij naukeurig over een, met den LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXIX, en LXXX; die alle ruimer of bepaalder op dit zelfde tijdgewrigt zien, en doorzaaid zijn met dezelfde zaaken, het zelfde beloop van zaaken, en veel al dezelfde ſpreekwijzen die we in onzen Pſalm vinden. In 't bijzonder moet men hier meê vergelijken den LXVI. Pſalm, daar we in 't 18 ỳ. een dergelijke betuiging van Godvrugt, en zuiverheid van beſtaan vinden als hier ỳ. 18-22, en die het juiſte kenmerk uitmaaken van de *Chaſideen*, en verdere gelovige wachters op 's Heilands komſt. verg. Pſal. LXXX: 19. Jeſ. LVII: 1, 2. γ. Doe

hier

Gij hebt de Heidenen verjaagd,
Maar ons geplant, die hen verdreeven;
Gij hebt de volken fel geplaagd,
Ons groei en bloei in 't land gegeeven.

II.

Want dat ze 't land ten erve ontvingen,
Kwam door hunn' hand noch ſtaalen klingen;
Geen heldenarm, geen ſchepſelskragt,
Gaf heil aan Is'rels oorlogsmagt.
Maar voor hun ſtreed Uw rechterhand,
Uw arm uw wolk die zij er zagen;
't Licht van Uw aanſchijn wees hun 't Land:
Gy ſchepte in hun een welbehagen.

III.

Gy zelf, geduchte God der Goden,
Gy zyt myn Koning, wiens geboden

Ik

hier eindelijk bij de zigtbaare en in 't oog loopende gelijkheid tuſſchen onzen Pſalm, en de voorgaande XLII, en XLIII^de, die we aantoonden op dit zelfde tijdgewrigt te ſlaan. Dan ziet men klaarlijk de reden, waarom deeze XLIV Pſalm door 't zelfde Kunſtgenootſchap van Korahs kinderen gedicht, achter den XLII, en XLIII, is geplaatſt.

Hier mede kan, mijns bedunkens, zeer wel vereffend worden, de aanhaling van het 23^ſte ℣. door Paulus Rom. VIII. 36; dewijl het Tijdvak waar op de Pſalm ſlaat, naar mijn oordeel, zich uitſtrekt tot Paulus leeftijd toe.

De aart van 't Gedicht, en 't beloop van zaaken, toont dat het een Beurtzang is van drie Reien. I. De voorzang zingt de overwinningen en voorſpoed van dit Tijdvak ℣ 2-9 II. De Tegenzang geeft een ſchets van alle de rampen ℣. 10-20. III. De Slotzang ſmeekt om verloſſing ℣. 21-27.

Ik diep eerbiedig; ai gebied,
Dat Jakobs zaad Uw heil geniet'.
Den Vyand doet Gy ons alleen,
Met hoornen ſlooten en verpletten;
Wij zullen in uw' naam vertreên,
Al wie zich tegen ons verzetten.

IV.

'k Zal nooit mijn ſtaalen boog beſchouwen,
Noch op zijn pees of pijl vertrouwen:
Geen zwaard, noch oorlogsdapperheid,
Redt mij met al mijn krijgsbeleid.
Maar Gij verloſt ons door uw magt,
Van onze felle weêrpartijders:
Gij die hunn' haat en wraak veracht,
Beſchaamt eerlang all' mijn beſtrijders.

V.

Wij zullen ons in God beroemen,
Wij zullen Hem den Bondgod noemen;
En buigen ons, met diep ontzag,
Voor zijne voetbank dag aan dag.
Wie zwijgt, of zijnen naam verbreidt:
Wij zullen Hem eerbiedig looven;
Wij prijzen Hem in eeuwigheid;
Zijn naam gaat allen lof te boven.

TEGENZANG.

VI.

Nochtans was 't in benauwde tijden, *
Zeer ver van roemen en verblijden.
Wat waren de onderdrukkers wrang!
De zege keerde in treurgezang!
Gij zelf, O God, die ons verſtoot;
Gij wilt met ſchande ons overdekken,
Dewijl Gij ons van hulp ontbloot,
En met ons heir niet uit wilt trekken.

VII.

Gij doet vol ſchrik ons rugwaard keeren,
Voor haaters die uw' naam onteeren,
Daar 's vijand liſt en euvelmoed,
Ons fel berooft van goed en bloed.
Als ſchaapen weereloos en ſtom,
Geeft ge ons ten ſpijs, en doet ons ſterven;
Wij zijn vervoerd in 't Heidendom,
Daar wij verſtrooid vol kommer zwerven.

VIII.

Uw volk, 't geen 't heilverbond mogt ſtaaven,
Verkoopt Gij als verachte ſlaaven,
Voor geen waardij; hoe laag men biedt;

Hunn'

* *In benauwde tijden.*] Verg. Dan. IX: 25. *De ſtraaten, ende grachten zullen wederom gebouwd worden, doch* (of *ook*) *in de benauwdheid van die tijden.*

Hunn' laagen prijs verhoogt Gij niet.
Gij maakt ons 't voorwerp van den ſmaad
Der buuren, die ons bitter hoonen;
De ſchimp ſtraalt uit het boos gelaat
Van ſpotters, die rondom ons woonen.

IX.

Het heidendom lacht met ons weenen,
En durft 'er ſpottaal van ontleenen;
Tans ſchudden, daar m'onze eer ontrooft,
Zelfs Is'rels volken 't weiflend hoofd.
Mijn ſchande ſtaat den ganſchen dag,
Voor mij; ik hoor mijn' roem bevlekken;
Ik voel, waar 't oog zich wenden mag,
Met ſchaamte onſchuldig 't aanzicht dekken.

X.

Het felſte hoonen, moet ik hooren,
De vuile laſter kwetſt mijn ooren;
De vijand drukt Gods volk en zaak;
En ſchendt en ſmaadt ons vol van wraak.
Dit alles gaf ons wond op wond':
Nog hebben wij U niet vergeeten;
Nooit valſchelijk Uw heilverbond,
Of band van pligt aan ſtuk gereeten.

XI.

Ons hart gedrukt door harde heeren,
Dorſt nimmer achterwaards zich keeren;

Nooit is de voet van 's levens baan,
Die Gij ons aanweeft, afgegaan:
Hoewel Uw hand nog uitgeftrekt,
Ons heeft verplet in 't hol der draaken;
Daar ons een donk're fchaduw dekt,
En wij de doodsvalleien naaken.

SLOTZANG.

XII.

Ja hadden wij zoo fel verbeeten,
Den naam van onzen God vergeeten;
Ooit bij een' vreemden God gepleit,
Of daar de handen uitgebreid:
Zou God met zijn vuurvlammend oog,
Die euveldaân niet onderzoeken?
Hij weet al wat men 't licht onttoog;
Hij kent in 't hart verborgen hoeken.

XIII.

Om U, vermoorden ons die fnooden,
Den ganfchen dag, met duizend dooden;
Als fchaapen worden wij geacht,
Die 't offermes bij 't outer flacht.
Ontwaak! hoe flaapt Gij nog, O Heer?
Blijft dan 't nooit fluim'rend oog geflooten?
Ontwaak, en bied hun tegenweer.
Gij zult ons niet altoos verftooten.

XIV.

Waarom, daar ons die ſnooden tergen,
Zoudt Gij Uw aangezicht verbergen?
Waarom vergeeten onzen nood,
In al den druk van hulp ontbloot?
Want onze ziel die ſchrikt en beeft,
Zinkt weeh in 't ſtof ganſch neêrgeboogen;
Daar onze buik aan de aarde kleeft,
De kragt bezwijkt in onvermoogen.

XV.

Sta op, O God, gij moet ons helpen:
Gij kunt de traanenbronnen ſtelpen,
En daar men ſchendt, en moordt, en woedt,
De ſtroomen ſtoppen van ons bloed.
Ik ken Uw bloed waar op ik pleit;
't Ranſoen van 't Paaſchlam * en zijn lijden,
Gij moet uit goedertierenheid,
Ons van 't Egyptiſch juk bevrijden.

* *'t Ranſoen van 't Paaſchlam*] In 't Hebr. ſtaat het woord פדה v. 27, van de onzen *Verloſſen* vertaald, maar dat in 't Ooſten, gelijk de groote A. Schultens aanmerkt, nooit anders gebruikt wordt dan van *Loſſen*, dat is door 't betaalen van ranſoen, of door zich zelven in de plaats te ſtellen, iemand vrijmaken. Dat is de grond van mijne uitbreiding op deeze plaats.

ECHTZANG OP HET BRUILOFTFEEST VAN VORST MESSIAS. *

OF DE XLV.-PSALM BERIJMD.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.
OF: *Op die van den XLV. Pſalm.*

VOORREDE VAN DEN DICHTER.

1.

Mijn dichtaâr vloeit, mijn tong vol heil'gen ijver,
Is als de pen van eenen vluggen ſchrijver.

Ik

* ECHTZANG OP HET BRUILOFTFEEST VAN VORST MESSIAS enz.] Zoo het Genootſchap van Korahs kinderen, die ik voormakers houde van dit *Liefdelied*, eene aanleiding gehad hebben tot het opſtellen van dit verheeven Dichtſtuk, moet men die niet zoeken in Salomons huwlijk met de Egyptiſche Prinſes, want op deezen Vorſt en zijn' Echt paſſen de kleuren, waar meê dit ſtuk geſchilderdis in 't geheel niet: maar in de tedere Liefde welke David had voor Michal Sauls dochter, aan welke hij twemaal verbonden, en die twemaal tot Hem op eene plegtige wijze gebragt is. Hier vindt men iets van de merken, en in den Vorſt, en in de Vorſtelijke Bruid, zoo veel men dit in 't ſchaduwachtige aan kan treffen. *a.* David was; (1) Beroemd van wege zijne ſchoonheid, en lieftaaligheid *v.* 3. verg. 1 Sam. XVI: 12, XVII: 42, 2 Sam. XXIII: 1, 2. (2) Hij was een dapper Krijgsheld *v.* 4 & 6. verg. 1 Sam. XVII: 1-58, XVIII: 17, XXIII: 1-5, XXVII: 8-12, XXX: 1-18, 2 Sam. V: 6-8 enz. (3) Hij had en binnen en buiten 's Lands veele vijanden, die eerſt afkeerig, hem naderhand zeer toegedaan waren, als of hunn hart getroffen en ganſch was omgezet *v.* 6. verg. 1 Sam. III: 1, en 8-21, V: 1-3 enz. (4) Zijn Koningrijk wordt na eenig omzwerven beveſtigd, vooral door zijn rechtmaatig en zagt beſtuur *v.* 7, 8, verg. 2 Sam. I: 14, 15, II: 1-7, 10-17, III: 1, & 7-21, IV: 1, 5-12, V: 1-25, VIII: 15, & Pſal. CI: 2-8. (5) Niemand is ooit rijker gezalfd dan David, ten minſten tot drie reizen toe, rijker dan *Saul*, rijker dan *Iſ-*

boſeth,

Ik zing ter eere eens Konings, wiens bewind,
En groote magt, geen end noch paalen vindt.

ZANG.

boſeth, die men zijne *medegenooten*, kon noemen. Ja hij heeft een gedeelte van deeze zalving gekreegen na zijne doortuchtige krijgsbedrijven. Verg. hier ℣. 8, 9; met 1 Sam. XVI: 13, 2 Sam. II: 4-7, V: 1-3. β. En dit is zeer opmerkelijk: Men vindt hier een Vorſtin, die aan de Rechterhand *ſtaat*, of *gezet is* נִצָּבָה ℣. 10; en ſtraks daarop wordtze evenwel genoodigd, *haar volk en Vadershuis te verlaaten* ℣. 11. Ja terwijlze genoodigd wordt, merkt haar de Rei aan als eene welke tot deezen Vorſt betrekking heeft, als tot *haaren Heer*, *voorwien* zij zich moeſt *nederbuigen* ℣. 12. 't geen in haar als eens *Konings Dochter* niet duiſter eenige trotsheid en onbuigzaamheid onderſtelt ℣. 11, 12, & 14. Nergens vindt men daar van een' zweem, buiten David, en Michal. De Vorſt krijgt in zijne jeugd deeze Dochter van Saul, vrij trots van aart, tot zijne vrouwe. Naderhand met Saul in onmin geraakt zijnde, wordt ze hem ontnoomen; en aan Paltiël ten huwlijke gegeeven. David, die geduurende haar afweezen, verſcheiden andere vrouwen trouwde, wordt door een reeks van jaaren, in welke hij haar miſt, in zijne liefde omtrent haar, niet veranderd. Hij blijft aan haar zoo gehecht dat hij Abner, die kwam om ganſch Iſraël aan hem te onderwerpen niet wil zien, of hij moet hem Michal weêr bezorgen, in wier gemoed waarſchijnlijk vrij wat verknochtheid zal geweeſt hebben, aan de belangen van haars Vaders huis, en die van haaren tegenwoordigen man Paltiël teêr bemind werd, doch nu bewoogen om tot haaren voorigen man David weder te keeren 2 Sam. III: 13-16, verg. VI: 20-27. γ. Doe hier eindelijk bij, dat men dan zien kan, hoe hier de Tyriers met hunne geſchenken voor 's Konings Bruid, te pas koomen ℣. 13. 't Waren de Tyriers, die kort na Michals wederkeeren tot David, met hunne geſchenken om een vorſtelijk Paleis te bouwen gekoomen zijn 2 Sam. V: 11, 2 Chron. XIV: 1, XXII: 4. ——— Ondertuſſchen ſpreekt het van zelve, dat, zoo hier al de Aanleiding gezocht moet worden, niet David en Michal, maar Davids groote Zoon de Meſſias, en zijn Kerkbruid het Joodſche Volk, dat aan Hem plegtig ſint den tijd van Horeb verbonden, doch ſedert afgeſcheiden geleefd hebbende, wederom tot Hem zal gebragt worden in het laatſte der dagen; de onderwerpen zijn, welke rechtſtreeks in dit keurig ſtuk bedoeld worden, zijnde ſlegts eenige kleuren, om het levendig en kragtig te ſchilderen, uit het gemelde geval ontleend. De Vorſt wordt ons zoo beſchreeven; ten opzichte van, (1) Zijn ſchoon-

ZANG.

O ſchoonſte Vorſt, o puik van Adams looten,
Genâ is op Uw lippen uitgegooten:
Dies U de gunſt der hoogſte majeſteit,
Gezegend heeft tot in alle eeuwigheid.

II.

Gord nu Uw zwaerd op zij', O roem der helden,
Kleed U met glans, rijd in de vlakke velden;
Uw heerlijkheid blinkt in de wolkkolom;
Gij zit op de ark in 't geeſtlijk heiligdom.
't Verzoeningbloed, en 't blad der zuiv're waarheid,
Verzacht, en dekt het recht vol glans en klaarheid.
Uw rechterhand vervuld met blikſemlicht,
Werpt uit de wolk tans vreeſlijk ſchicht op ſchicht.*

III. Uw

heid ℣. 3; (2) Zijn' Veldtocht ℣. 4-6; (3) Zijn' troon ℣. 7; (4) Zijn' Goddelijken naam bij zijne overvloedige zalving gemeld ℣. 8; (5) Zijne vorſtelijke zoonen in ſteê der vaderen te ſtellen, die over de ganſche aarde zouden koningen zijn ℣. 17; (6) En eindelijk met betrekking tot den lof Hem van alle de volken tot in alle eeuwigheid toe te brengen ℣. 18: dat men niet kan twijffelen, of dit is de Meſſias. Gelijk daar in de meeſte Joodſche en alle Chriſten uitleggers overeenſtemmen. Voor deeze laatſten behoort het gezag van Paulus Heb. I: 8, 9, alleen genoeg te zijn. — Men ziet dan hier I. Na de voorrede van den Dichter ℣. 2: II. In 't Lichaam van deezen Beurtzang, ℵ. Een' Zang over den Bruidegom ℣. 3-10. ב. Een' Tegenzang over de Bruid ℣. 11-16. ג. Een' Slotzang over de Vorſtelijke kinderen ℣. 17, 18.

* *Uw rechterhand ——— Werpt uit de wolk tans vreeſlijk ſchicht op ſchicht.*] Ik volge hier, de vertaling van mijnen geleerden, en nu zaligen boezemvriend den Heere C. Boott, in le-

ven

III.

Uw pijlen zijn geſcherpt, wie kan ze keeren?
Valt volk op volk, het zal Uw hoogheid eeren;
De vijand die den Vorſt ſlus heeft getart,
Valt voor hem neêr, nu buigt het trotſche hart.
Uw troon, O Gód, dien Gij met kragt wilt ſtijven,
Zal eeuwig vaſt, en onbeweeglijk blijven;
De ſchepter, die Uw hand met majeſteit,
En luiſter zwaait, heerſcht vol rechtmatigheid.

IV.

Gij mint het recht, Gij haat godlooze zeden;
Dies heeft, O God, toen Ge in 't bewind zoudt treeden,
Uw God, wiens Geeſt de vreugdenolie goot,
U rijk gezalfd meêr dan Uw' meêgenoot.

Nu

ren zeer geacht Leeraar te Middelburg, mij al voor veele jaaren in een' Latijnſchen brief meêgedeeld, die 't laatſt van 't 6 V. overzet, *En Uwe rechterhand zal U vreeſlijk ſchichten werpen.* Hij geeft er deeze redenen van: (1) Dat ירה in Hiphil eigenlijk, *ſchieten* of *ſchichten werpen*, beteekent; (2) Dat het verband met het voorgaande en volgende dit eiſcht; (3) Dat aan de HAND, het *Werpen* van *ſchichten*, ἄκοντα bij Homerus genoemd, beter voegt, dan 't *Leeren*; (4) Dat hier gezinſpeeld wordt, op de voorbeeldige leiding van 't oude volk door de Woeſtijne, en 't vreeſlijk werpen van blikſemſchichten uit de wolk- en vuurkolom toen geſchied. verg. Exod. XIV: 24, XV: 12, Pſal. XVIII: 15, LXXVII. 18, CXI: 22, Hab. III: 3, 4, & 11; (5) En dat zelfs de Apoſtelen en eerſte Euangeliegezanten, wanneerze de Woeſtijne der Heidenen zouden t'onderbrengen, als zulken die *Pijlen werpen*, of *ſchieten*, worden afgemaald Jeſ. XLIX: 2, en Zach. IX: 15. Dit alles is geleerd en kundig aangemerkt: en ik konde mijnen lezer, dit kleen gedenkſtukje van een der edelſte vernuften die ik gekend hebbe, niet weigeren. Dat het Leeren door de twe blikſemende tafelen der wet, zoo wel als door Gods oordeelen hier gemeend wordt, blijkt uit Deut. XXXII: 2b, en Hab. III: 4.

Nu wordt van myrrhe, en aloë gezongen,
En kaſſiegeur, die Uw gewaad doordrongen.
't Minneeſche volk waar 't glimt van elpenbeen,
Zal blij tot U met zijn geſchenken treên. *

V.

Nu zal Uw ſtoet met Konings docht'ren pronken,
Daar Uw Vorſtin, door God aan U geſchonken,
Uw rechterhand bekleedt, en heerlijk praalt,
In 't fijnſte goud van Ofirs kuſt gehaald.

TEGENZANG.

O Dochter, hoor, en zie, en neig uwe ooren:
Vergeet Uw volk, en wat U kon bekooren.
't Is meer dan tijd, zet alles uit uw' zin,
Uws Vaders huis, en dwaaze ſchepſelsmin.

VI.

Dan zal uw ſchoon des Konings hart verrukken:
Hij is uw Heer; gij moet u voor Hem bukken.
Zie, Tyrus krooſt vliegt van des Vorſten wenk,
Het rijkſte volk ſmeekt u met zijn geſchenk.

Wie

* *'t Minneeſche volk waar 't glimt van elpenbeen*, enz:] Ik weet geen gemaklijker noch beter vertaling van ℣. 9b. dan deeze; *Uit de Elpenbeenen paleizen hebben U de Minneers verblijd*: die de Heer B. S. Cremer dat ſchrander brein, heeft opgegeeven in zijn Poecile Tom. I. Spec. I. p. 1. Van de *Minneers* bij de *Sabeen* en *Kletabeenen* in Arabië gelegen, kan men zien 't geen Dionyſius heeft Perieg. ℣. 958, 959. Verg. Euſtathius in zijne aanteekeningen op die plaats, en Eratoſthenes bij Strabo Lib. XVI. p. 1112, & 1113. Edit. Almelov.

Wie kan het ſchoon van 's Konings Dochter maalen!
't Inwendig ſchoon! Wat ſchoon kan daar bij haalen!
Het blinkend ſtof van haare ſtaatſijkleên,
Schijnt met meer gloed door 't goud borduurſel heen.

VII.

Men zal haar in geſtikte kleding leien,
Tot U, o Vorſt, bij 't juichen van de reien.
Zij wordt gevolgd, door dochteren van ſtaat
Tot U gebragt in 't heilig ſiergewaad.
'k Zie ze alle eerlang met ſchelle feeſtgezangen,
Vol vreugd geleid. Elk volg' die blijde gangen,
Tot dat die ſtoet waar 't galmt van hemellof,
Ter bruiloft treedt in 't Koninglijke hof.

SLOTZANG.

VIII.

O Vorſt, Gij zult Uw braave Vad'ren kroonen;
Ik zie in plaats van hen uw wakk're zoonen,
Gij ſtelt hen, daar Ge uw olie op hen goot,
Tot vorſten op den ruimen waereldkloot.
Ik zal Uw' naam, bij elk geſlagt verheffen,
Die klank zal 't oor van 't laate nakrooſt treffen.
Zoo rolt uw lof door 't wijde waereldrond,
Eeuw uit, eeuw in, uit aller volken mond.

TEMPELZANG TER INWIJINGE VAN DEN VOLBOUWDEN TEMPEL.

OF DE LXXXIV. PSALM BERIJMD.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *Op die van den LXXXIV Pſalm.*

I. ZANG,

Van een' Rei Iſraelieten, door 't Moerbeidal van veel verdrukkingen, naar den Geeſtelijken Tempel gaande.

I.

Hoe lieflijk is dit Godspaleis,
'k Mag de aardſche zorg door deeze reis,

* TEMPELZANG TER INWIJINGE VAN DEN VOLBOUWDEN TEMPEL.] Deeze Tempelzang is van Korahs kinderen gemaakt: ter gelegenheid, dat Salomons Tempel plegtig ingewijd, en de Tabernakel 't oude Godshuis 't welk tot nog toe te Gibeon geſtaan had, door het dal der Moerbezieboomen, 't geen niet ver van Gibeon lag, werd overgebragt naar den Tempelberg, te gelijk met de Bondark voor welke God een Tente geſpannen had op Sion. Zie 1 Kon. VIII: 1-5 2 Chron. I: 2-5, & 13, V: 5. Wanneer men dit onderſtelt, ziet men een aangenaam licht verſpreid, op de ſchikking van deezen Pſalm, en veele uitdrukkingen hier gebruikt. Doch het ganſche beloop van zaaken, en de kragt der ſpreekwijzen, geeven grond van te denken, dat deeze optogt ter Feeſtviering en plegtige inwijing van Jeruſalems Tempel, ons een ſchets geeft van de geeſtelijke optogt des waaren Iſraëls ter inwijing van den tegenbeeldigen Tempel onder 't N. Teſt. Bijna gelijk het met den CXXXII Pſalm gelegen is, op deeze zelfde Tempelinwijing en allerbijzonderſt op de opvoering der Bondark gemaakt, gelijk onze Pſalm meer de overbrenging des Tabernakels

O Heiërſchaaren God, ontwijken.
Mijn ziel begeert geen ijdelheên,
Maar wil naar 's HEEREN voorhof treên,
'k Voel van verlangen haar bezwijken.
Mijn hart en mond aan God gekleefd,
Roept om dien God die eeuwig leeft.

II.

De muſch vindt ligtelijk een huis, *
De zwaluw bouwt van klei haar kluis;

Daar

kels van Gibeon naar Morijah bedoelt. ——— We zien hier dan I. In 't eerſte vertoog ℣. 2-8 ℵ. Een Rei Iſraelieten, die den Tabernakel van Gibeon, naar den Tempelberg opbrengt, ℣. 2-5. verheffende, α. Den Tempel ℣. 2, 3. β. De Altaaren ℣. 4. γ. De Inwooners van Gods huis, Prieſters en Levieten ℣. 5. ב. Een Rei Prieſters en Levieten, de Bondark opvoerende ℣. 6-8. Deeze, α. Verheffen den grondſlag van heil, dat men de Bondark zijner ſterkte alleen in God vindt, die daar meê voorgaat, en de wegen baant ℣. 6. β. Hier op wordt het geluk geroemd van hun, die door 't Moerbeidal naar den Tempel optrekken ℣. 7, 8. II. In het twede vertoog ℣. 9-12, ziet men, ℵ. Den Koning biddende voor 't Godshuis. ℣. 9. ב. 't Antwoord van een Rei Iſraelieten, die uit Salomos gebed, het ſlot 2 Chron. VI: 42. overneemen en nader aandringen ℣. 10-12. α. 't Slot van Salomos gebed neemenze over ℣. 10. β. Ze dringen daarop nader aan ℣. 11, 12. III. In het derde Vertoog, wordt dit alles beſlooten met een' Slotzang van de Reien met den Koning ℣. 13.

* *De muſch vindt ligtelijk een huis* enz]. Het 4de ℣. dat de uitleggeren zoo veel moeite veroorzaakt, om datze niet begrijpen kunnen, hoe hier *muſſchen en zwaluwen* met *haare neſten*, in 't Heiligdom *bij de Altaaren* koomen, daar ze immers de Prieſters en Levieten wel zouden geſtoord hebben, vertaal ik eenvoudig dus: *Zelfs vindt de muſſche een huis, en de zwaluwe een neſt voor zich, daar ze haaren jongskens legt: bij uwe altaaren, o HEER der heirſchaaren*; [*vindt het*] *mijn Koning en mijn God.* Want de Hebr. zinſnijding, wier opſteller de Hebreeuwſche

Daar zij haar jongskens zacht bewaaren.
Dus vindt mijn Koning en mijn God,
Mijn huis bij de Outers. Welk een lot!
Wat heil, o HEER der heiërſchaaren!
Welzalig die in 't Godshuis woont,
Met ſtem en ſnaar uw deugden kroont.

I. TEGENZANG,

Van een' Rei Prieſteren, die op hunn beurt de naar den Tempel optrekkende Iſraelieten verheffen.

III.

Ja zalig is hij, die U mint,
In U zijn ſterke Bondark vindt:
't Geloof ziet daar gebaande wegen.
Wien ſteekt in 't moerbeidal de zon?
Hij ſtell' den Heiland tot een bron:
Daar ſtort de Geeſt een' milden regen;
Die rijklijk daalt, en uitgeſtrekt,
Hen met een' zegenvloed bedekt. *

Dus

ſche taal beter verſtaan heeft, dan eenig kenner der ooſterſche taalen in laater' leeftijd, voegt de woorden, *Bij uwe altaaren*, niet bij de voorgaande, daar ze niet bij hooren; maar bij de volgende. En dan is alle zwarigheid wechgenoomen. Ik herhaal alleen 't werkwoord מצא *vinden*, uit het voorgaande lid in 't volgende, dat duizendmaal geſchiedt in alle taalen, ook in 't Hebreeuwſch. Zie Pſalm. I: 5, LXIX: 22, XCI: 7; en vooral Spreuk. XIV: 14. waar שבע *verzadigd worden*, volſtrekt op dezelfde wijze, uit het eerſte in het twede lid van 't ℣. moet herhaald worden.

* *Hen met een' zegenvloed bedekt.*] In 't laatſt van 't 7 ℣. ſtaat in

IV.

Dus gaan zij voort van kragt tot kragt,
Slaan nauwer op hunn paden acht;
Tot ze op Gods berg voor Hem verſchijnen.

II. ZANG,

Van den Meſſias, als den tegenbeeldigen Salomo biddende, voor het waare Godshuis.

O HEER der legerſchaaren God,
Hoor mijn gebed, mijn deel en lot:
Nooit liet uw liefde uw volk verkwijnen.
Neig tot mijn bidden gunſtig 't oor;
O Jakobs God, gij geeft gehoor.

II. TEGENZANG,

Van een' Rei Iſraëlieten, ſmeekende dat God het gebed van den waaren Salomo voor zijnen Tempel, wilde verhooren.

V.

O God, ai zie op onzen ſchild,
Uw' Zoon dien Gij verhooren wilt;
Aanſchouw tog uw' gezalfden Koning.
Ik ſchat deez' Feeſtdag in Uw huis,
Veel meer dan duizend, wier gedruiſch
Mij trekt van God en zijne woning.

'k Wil

in 't Hebr. duidelijk: *Ook zal de regen hen met zegeningen als een vloed overdekken.* 't Woord ברכות *zegeningen*, vindt men er letterlijk uitgedrukt. En עטה, zoo als men uit vergelijking van 't Arabiſch mag beſluiten, beteekent: *Met een' vloed van water die hoog opzwelt, overdekken.*

'k Wil liever aan zijn' dorpel ſtaan,
Dan met godloozen binnen gaan.

VI.

Want God die groote en trouwe HEER,
Is ons een zon, een ſchild, een eer;
Hij wil genade en eere geeven.
Hij weigert nooit het zielengoed,
Aan die zich met getrouwheid voedt,
En in oprechtigheid wil leeven.

SLOTZANG,

Van de Reien der Prieſteren, en Iſraelieten, met den geeſtelijken Salomo.

O HEER, o Heirvorſt, wat aanſchouwt
Hij zaligheid, die U vertrouwt!

DE GROOTE ZIELZON.

OF AANDACHT OP PSAL. XXXVI. 10 en 11.

Want bij U is de fontein des levens: door Uw licht zien wij het licht. Span den booge uwer goedertierenheid voor de geene die U kennen, en Uwe gerechtigheid voor de oprechten van harten.

OF EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OP: *Dieu des plaiſirs.*

I.

De groote Zon,
En Levensbron,
Schiet haare ſtraalen:
'k Voel hemelgloed,
Die warmt en voedt,
In mijn gemoed,
Terwijl ik zucht,
Door wolk en lucht
Gelukkig daalen.
Op Noachs beê, ſcheen 't zonlicht weêr: *
Uw zon, O HEER,

En

* *Op Noachs beê ſcheen 't zonlicht weêr.*] Ik zinſpeele, zo wel als onze Dichter *v.* 6-11, op de geſchiedenis van den Zondvloed. Dat Noach een groot prediker der gerechtigheid, en voorbidder Ezech. XIV: 14-20; om de herſteliing der onder den vloed bedolvene aarde gebeden, en die bede van God verworven hebbe: blijkt niet duiſter, uit den aart van zijn godvruchtig beſtaan Gen. VI: 8, 9; uit de godſpraak van zijnen vader

En 't vuur der leer
Zoo wijs en goed,
Stelt nu den vloed
Der aarde ook paalen.
Uw zoon, de zon, en zoen van 't volk,
Verdrijft de wolk,
Droogt d'afgrondskolk.

II.

Dit zonnelicht, *
Doet mijn gezicht,
Het licht aanſchouwen.
'k Zie mijn gemis,
In duiſternis,
Hoe zwart zij is.

'k

vader Lamech, dat hij 't *menſchdom zou vertrooſten, over hunn werk, en over de ſmerte hunner handen, van wege 't aardrijk dat God vervloekte* Gen. V: 29; en eindelijk uit de verhooring van Noachs zuchten, want er ſtaat duidelijk Gen. VIII: 1. *En God gedachte aan Noach* enz. Gelijk hij den HEERE ook na de verloſſing plegtig gedankt heeft, Gen. VIII: 20.

* *Dit zonnelicht* enz.] *In*, of *door uw licht, zien wij het licht*; ſtaat er ℣. 10. Ik weet niet, dat men eene uitdrukking, die zoo zeldzaam is en opmerkelijk, ergens beter uit kan verklaaren, dan uit den Regenboog; daar in der daad, het licht der Zon, in de Waterdroppelen welke vlak tegen over de Zon nedervallen, terwijl er achter die droppelen een zwarte wolk ſtaat, haar eigen licht als in een' ſpiegel doet beſchouwen. Zie G. J. 's Graveſande Phyſ. Elem. Mathem. Tom. II. L. III. C. XXI. §. 875-884. De ſtraalen van de goddelijke zielzon, ſchijnen dikwerf zoo in een' ſtortregen van traanen, en op de zwarte wolken van onze geeſtelijke duiſterniſſen en verdrukkingen, dat we daar in, 't godlijk licht, bij weêrkaatſing zien kunnen.

'k Zie JESUS glans,
Aan 's hemels trans;
Dat 's mijn vertrouwen.
Ik volg het licht en 't godlijk vuur,
In zoet en zuur,
Naar 't wijs beſtuur.
Die 't Zonlicht ſchat,
Zal 't hemelpad
In 't midden houën.
Rijs Zonne der gerechtigheid,
Die 't licht verſpreidt,
Vol majeſteit.

III.

Wat licht of gloed,
Zou mijn gemoed
Tog meerder wenſchen?
Wijk donkre lucht;
Wijk bange zucht,
Die d'afgrond ducht.
Wijk duiſternis:
Waar 't leven is,
Is 't licht der menſchen.
Gij wilt, o Zon, het heilſaizoen, *

Her-

* *Gij wilt, o zon, het heilſaizoen* enz.] Gelijk oudtijds, door 't vrolijk rijzen van de zon, na eene drabbige lucht, en zoo veel ſtortregen, de ſaizoenen herſteld werden. Gen. VIII; 20.

Herleeven doen,
Mijn krachten voên.
Door 's Hemels hand,
Zal nooit mijn ſtand,
Noch bloei verſlenſchen.
O JESUS wees mijn licht, en zon,
Mijn levensbron,
Waar 't heil begon.

IV.

Vlugt, waangeloof,
Uw miſt verſtoof,
Met all' de dampen.
De nacht verdween;
Toen 't Heillicht ſcheen,
Door 't donker heen.
O heilgezicht,
Dit Zonnelicht
Dooft mind're lampen.
Vlugt, twijfeling, dit Hemeloog *
Spant ons om hoog,
Den regenboog.

Dit

* *Dit hemeloog* enz.] Dat is, deeze Zon. Groote natuurkundigen hebben beweezen, dat de Regenboog in de regendroppelen, enkel door de ſtraalen van de zon in één' droppel twemaal gebrooken, en eens te rug gekaatſt, wordt gemaakt. Zie C. Wolff Natuurk. 1 Deel §. 291-302. & G. J. 's Graveſande in de boven aangehaalde plaats.

Dit rood en groen,
Zal mij behoên
In 's waerelds rampen.
't Is God die door zijn rechterhand, *
Ten liefdepand,
Den booge ſpant.

* *'t Is God die door zijn rechterhand, — Den booge ſpant*]. Ik doel op het 11de ℣. Het Hebr. woord משך van de onzen *Uitſtrekken* vertaald, beteekent eigenlijk *Spannen*, en zegt bij de Ethiopiërs bijzonder *Den booge ſpannen*. Zoo wordt het ook bij de Hebreen duidelijk van *den boog te ſpannen* gebruikt 1 Kon. XXII: 34, en 2 Chron. XVIII: 33. Schoon eenige Godgeleerden denken, dat de Regenboog, een Boog zonder Peeze is, leert echter de natuur der zaak dat hij die hebben moet; want anders zou de Regenboog geen קשת *Schietboog*, maar alleen een *Halve kring* weezen. De Peeze wordt hier gemaakt, door de kimmen van onze aarde, waar op de twee uiterſte einden van den Regenbooge ruſten. En in der daad, uit den grond wordt het vocht opgetrokken, in 't welke de Boog door de zonneſtraalen wordt geſpannen. God ſpant den boog van zijne genade en 't heilig recht in de wolken ten doorluchtigen zegel en onderpande, dat Hij zijn volk door die twe glansrijrijke deugden verdedigen wil. En de oorzaak van al dit heil is de Zon der gerechtigheid in 't geeſtelijke.

DE GENEZENDE HEILZON.

OF: AANDACHT OP MAL. IV. 2.

Uliedn daarentegen, die mijnen naame vreeft, zal de zonne der gerechtigheid opgaan; en daar zal genezing zijn onder haare vleugelen: en gij zult uitgaan en toenemen als mestkalveren.

ZANGW: *Zie ik Gods Zoon verhoogen.* Bl. 13.

I.

O Heilzon, 'k zie mijn wonden,
En voel mijn hart bekneld;
O Heilzon, 'k zie mijn wonden,
Schoon door Gods hand verbonden;
O Heilzon, 'k zie mijn wonden,
Tot in 't gebeente ontfteld.
Dit is door al het zwijgen,
Verouderd en vergaan,
Verouderd en vergaan.
Mijn brullen, zwoegen, hijgen,
Deed flaau mijn' nood verftaan:
Ik kan geen antwoord krijgen,
En de angft klemt feller aan.
'k Moet nacht en dagen zuchten,
Daar Gods gevreefde hand,
Mijn fappen wech doet vluchten,
Voor fellen zomerbrand.
Hoe fnood zijn mijn gedachten,

Wat

Wat is dit hart vervuild!
Hoe ſnood zijn mijn gedachten?
Waar is er hulp te wachten,
Daar 't kwaad in 't binnenſt ſchuilt?
De Heiland ſterkt de peezen,
Ook dan wanneer ik lij;
Mijn Heilzon wil 't geneezen;
Haar vleug'len koeſt'ren mij.

II.

Mijn Heilzon, die uw ſtraalen
Met licht en gloed verſpreidt;
Mijn Heilzon, die uw ſtraalen
Doet in de zielen daalen;
Mijn Heilzon, 'k voel de ſtraalen
Van uw gerechtigheid.
Hoe rijſt Gij uit de kimmen!
Hoe gloort uw morgenlicht,
Hoe gloort uw morgenlicht!
Ik zie u hooger klimmen;
Gij toont uw ſchoon gezicht,
Na vaale en doodſche ſchimmen.
Dat nu de Zongod zwigt', *

Geen

* *Dat nu de Zongod zwigt'* enz.] 't Is bekend, dat het dwaaze heidendom aan Apollo of den Zonnegod, eene geneezende kragt toeſchreef, en Hem tot een' vader van Eſculaap, en voorzitter der Geneeskunde maakte. Vid. Vriem. Obs. L. 1. L. IV. §. 19. p. 100.

Geen menſch zijn heelkunſt roeme,
Nog eenig heilgenot:
Dat elk dees zielzon noeme,
En houde voor zijn' God.
Lei de Oudheid haare zieken,
Die niemand helpen kon,
Lei de Oudheid haare zieken,
In koeſterende wieken *
Der laauwe morgenzon:
'k Schuil onder uwe vleug'len,
O Zon van mijn gemoed;
Gij kunt het kwaad beteugl'en,
In levensſap en bloed.

III.

Mag ik dees Zon aanſchouwen,
En vrees ik voor Gods naam;
Mag ik dees Zon aanſchouwen,
En ſta ik in 't vertrouwen,
Mag ik dees Zon aanſchouwen;
Hoe diep ik mij ook ſchaam,
Dan voel ik artſenijen,
Daar kunſt en heelkruid zwigt,

Dan

* *In koeſterende wieken.*] Dat noemde men Ἡλίωσις *Heelioſis*, en Ἡλιοκαΐα *Heliokaïa*. Vid. Diog. Laert. in Zenon. L. VII. §. 1. p. 367. Pers. Satyr. IV: v. 18 & 33. Conf. Turneb. Adverſ. L. XV. C. XXI. p. 286.

Dan zal mij God verblijen,
Dan ſchenkt Hij gloed en licht.
Mijn Zon geneeſt het lijen,
Zij toont haar aangezicht.
Wil God het kwaad vergeeven,
Zij ſchenkt den glans aan 't recht,
En voor den dood, het leven
Aan ſnooden toegezegd.
Zij wil ons hart verwarmen,
Zij koeſtert onze leên;
Zij wil ons hart verwarmen,
Ze omhelſt ons met ontfarmen,
En dringt door merg en been.
Ik voel mijn Heilzon rijzen,
'k Voel licht en levenskracht.
Haar zal ik eeuwig prijzen;
Mijn Zon kent geenen nacht!

DE VERBRANDING DER EIGENLIEFDE.

Op eene nieuwgemaakte Zangwijze.

I.

O Hemelliefde, o zuiv're vlam,
Gij dreigt de vlerken van onze Eigenmin te zengen,
Waar zich dit nachtgeſpuis in uwen dag durft mengen.
Gij leert, dat onze ziel uit God haar' oorſprong nam;
En dat ze in God volmaakt kan ruſten,
Zoo ze uit zich zelven gaat, en nooit weêr tot haar luſten.

II.

De zelfmin ſchroomt geen hemelgloed;
Haar vlugt met waſch gehecht durft zich naar boven heffen;
Och dat Uw liefdevlam haar ſmeltende mogt treffen!
Won zelfverlochening voor JESUS mijn gemoed,
Mogt ik Gods wet mijn wit bedoelen:
'k Vond dan in God de ruſt, na 't eigenlievend woelen.

III.

Mijn JESUS Gij, Gij zijt mijn zon,
Zend licht, en gloed in 't hart; Gij ziet, waar 't mij aan ſcheelde.
Geef dat zich de Eigenmin niets van uw min verbeelde.
Och dat ik ruſtte in U, en eens mij zelv' verwon.
Uw godlijk vuur ſtoov' de ingewanden;
Die zal'ge liefdevlam moet de Eigenmin verbranden.

JESUS

JESUS ALLES VOOR ZIJN BRUID.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *Almagtig Vaderlief* uit Lodeſtein.

II.

Ik denk aan 't zalig uur, toen JESUS 't minnend oog,
Op mij die Hem trotſch verſtiet,
Mededogend vallen liet;
Uit Tophets ſlijk mij toog.
Hoe ſprong toen Siloa in mijn onrein gemoed!
JESUS waare levenswel,
Voor wiens oogen ik mij ſtel,
Gij die mijn zonden boet:
Geef de loog der zuiv'rende aſch;
Zeep en hand, dat ik mij waſch.
Waſch mij op mijn beê,
In de kop'ren zee,
In het zuiv'rend bloed,
In een' traanenvloed,
Waar in mijn troofbron was.

II.

'k Min U, mijn Bruidegom, die mij in liefde kent:
Liefdes oorſprong, eeuwig heil!
Liefdes afgrond zonder peil!
O liefde zonder end!

't Is 't Amorietiſch krooſt, dat Gij Uw liefde biedt,
Duur verzegeld met Uw bloed,
Diep geworteld in 't gemoed,
Dat door 't geloof U ziet.
'k Vind mijn voorwerp hier alleen,
'k Vind in U mij wel te vreên.
Eenig eeuwig Al,
Dat ik minnen zal,
Hoogſte hartenluſt,
Vaſte zielenruſt,
Wien ik in de armen val.

III.

Gij zijt uw Sulammieth, een ſchut, een ſchild, een borg,
Brandt des Hemels felle wraak,
Gij alleen bepleit haar zaak,
Gij zijt haar ſteun in zorg.
Gij voedt door 't heilgeloof Uw Bruid, die Gij bemint:
Al haar pligtwerk, al haar doen,
Kan het mag're hart niet voên,
Dat hier geen Manna vindt.
JESUS ſpijzigt het gemoed;
JESUS ſchenkt zijn vleeſch en bloed.
JESUS is mijn deel;
't Hemelman is eêl:
JESUS is al 't zoet;

Dat

Dat mij laaft en voedt:
Wiens zorge ik mij beveel.

IV.

De Luſt een vlugtig Niet, dat in den Nood niet baat,
't Witte zilver, 't roode goud,
Laaten zielen arm en koud,
En zonder trooſt of raad.
Waar vliegt de Rijkdom heen? Waar de Eer die de aarde biedt?
Welluſt duurt een oogenblik;
't Klatergoud, 't geen eigen Ik
Omhelsde, blinkt nu niet.
Schepſels biedt geen hulp meer aan;
'k Zal in d'Echt met JESUS ſtaan.
JESUS is mijn ſchat,
Die mijn luſt bevat;
JESUS is mijn Heer,
En zijn echt mijn eer:
Hij heeft mij lief gehad.

V.

Zie daar mijn hand en hart, O Goël, 'k geefze aan U,
Eeuwig bij het echtaltaar;
'k Worde Uw' liefdegloed gewaar,
Van mededingers ſchuw.
Of ſchool er nog een vonk, die 'k niet te regt kon zien;
Ai ontdek die aan mijn oog,

Die

Die mij voor U nederboog,
Mijn hart U aan dorſt biên.
Hij die 't hart bewaaren kan,
Is mijn maker en mijn man.
JESUS Echt is zacht,
Vol van liefdekragt:
JESUS die mij zocht,
Heeft mij vrijgekocht.
Ik roep: „ HET IS VOLBRAGT".

'T MIDDENPUNT DER ZIEL.

ZANGW: *O wat heerlijk.* Bl. 38.
OF: *Vleiend ſpreecken.* Bl. 76.
OF: *Dan ſi goadi.*

I.

Hemelſtraalen,
Die, in 't daalen,
Treffen kunt,
Juiſt vereend in 't middenpunt:
Schepſels kwijnen,
En verdwijnen;
'k Vind in God mijn hoogſte goed,
't Ruſtpunt voor 't ontroerd gemoed.

II.

Deed mij 't zwerven,
JESUS derven;
't Heilbegrip
Drijft mij naar dit middenſtip.
Is door de oogen
't Hart vervloogen,
't Wordt (o allerheuchlijkſt lot!)
Weêr verzameld in mijn' God.

III.

'k Vind door 't bidden,
Hier het midden:
's Waerelds kring
Geeft geen ruſtpunt hoe gering.
Na al 't woelen,
Ruſt te voelen;
Maakt mijn ziel, die zwerft en zweeft,
Stil, nu God haar antwoord geeft.

IV.

Gods bewaaren,
't Stil bedaaren,
Doen mij ſtaan;
En nooit uit mijn ruſtpunt gaan.
Zalig ruſten,
Daar de luſten
Sterven, of van 't aardſch geſpeend,
Ganſchlijk zijn in God vereend.

HART EN OOGEN

DOOR DE OPPERSTE WIJSHEID OPGEËISCHT.

OF AANDACHT OP SPREUK. XXIII: 26.

Mijn zoon geef mij uw harte, en laat uwe oogen mijne wegen bewaaren.

ZANGW. *O Hemelliefde, o zuiv're vlam.* Bladz. 150.

I.

O Hemelwijsheid, eeuwig Woord,
Die 't wijdverdoolde hart wilt tot zijn' oorſprong brengen;
En daar 't verzoenend bloed met laagen yſop ſprengen:
Gij eiſcht, „Geef mij uw hart, mijn zoon, dat mij behoort.
„ Dan komt uw ziel tot ſtil bedaaren;
„ Dan zal 't oplettend oog mijn wegen trouw bewaaren".

II.

O Goël, zoo U 't hart behaagt,
Zoo Gij in mijn gemoed als 't Heiligdom wilt woonen,
En daar in vuur en licht, U tegenwoordig toonen:
Gij zijt de groote Heer en Schepper, die het vraagt.
Ik geef het U, die 't mij woudt geeven:
Op U ſla ik mijn oog! Och leer mij voor U leeven!

III.

Myn Heiland, Gij hebt mij gezocht,
Gij woudt door uwen Geeſt in 't hart een' tempel bouwen:
Aan wien zou ik het ooit geruſter toevertrouwen?
Gij zijt met recht mijn Heer, Gij hebt mij vrijgekocht.
Gij vormt mijn' geeſt door uwe handen:
Aan U wil ik mijn ziel voor de eeuwigheid verpanden.

IV.

O Zelfmin, trotſche vijandin,
Durft Gij U tegen 't Woord, en zijnen eiſch verzetten?
U moet des Hemels min verbannen, of verpletten.
Kom, zelfverlochening, vermeeſter mijnen zin;
Doe mij den zin van CHRISTUS weeten.
Wie 't ſchepſel haat, Hem mint; wil Hij zijn' leerling heeten.

V.

Mijn Goël, die uw maakſel kent;
Vul 't hart met uwe min, en 't oog met uwe ſchatten,
Dat de eerzugt nooit mijn ziel vol grootsheid uit doe ſpatten:
Och! dat er waarheid zij, die 't hart aan U gewent.
Uw liefde doe mijn liefde blaaken;
En leer' mij door haar' gloed, het grondig zelfverzaaken.

VAL DER EIGENLIEFDE.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

I.

'k Zal 't oogenblik gezegend noemen,
Dien dag den allerblijdſten dag;
Toen ik met licht mijn' rampſtaat zag,
En de EIGENLIEFDE in 't hart kon doemen.
Ik kwam uit al het aardſch' gedruiſch,
O Heiland, toen de Godheid nader;
Ik vond in God een' ted'ren vader,
En artſenijen aan uw kruis.

II.

Mijn roem klinkt eens op Eng'lenwijzen;
Zoo al mijn roem in ootmoed is:
En daal ik hier, ik zal gewis,
Door daalen naar den hemel rijzen.
Leer mij, mijn God, als 'T EIGEN woelt,'
Mijn NIET in laagheid recht beſchouwen;
Leer 't hart op 't eenig AL vertrouwen,
Daar 't in zijn laagte uw hoogheid voelt.

III.

Verhoor tog mijn ootmoedig zuchten;
Ban al de grootsheid uit mijn ziel.
Och dat de trotſche Dagon viel,
Voor wiens verheffing ik moet duchten.
Val, Hoogmoed, die den hemel tart;
Al 't Eigen ſteunſel is ellendig:
Mijn Bondark, blijft alleen beſtendig;
Mijn JESUS, is de ſteun van 't hart.

CHRISTUS DOOD, DE DOOD DER EIGENMIN.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *Aimable vainqueur.*

I.

Hoe dieper ik delf;
Hoe meer ik mij zelv'
Begin te verveelen,
Aan 't vriendelijk ſtreelen
Van 't harte verkleefd.
Waar zal ik mij bergen?
Wien 't kruiſigen vergen,
Van de Adder die leeft?
Foei, vleiend gemoed,
't Geen 't leven bevoordeelt;
Schoon Goël veroordeelt,
Wat koeſtert en voedt.
O heuchelijk oort
Van Eden, bekoort
Hier zelfmin de zielen,
Die jammerlijk vielen?
Daar zijnwe vermoord!
Uw vruchten zijn wrang!
Gij morzelt de hielen,
Vergiftige Slang!

II.

Rampzalige val!
Gethſemane zal
Met Golgothas beden,
De Slange vertreeden,
Die alles verderft.
O Goël, wat leven
Zal 't kruiſigen geeven,
Als 't Eigen verſterft?
Kom kruiſig mijn hart,
Met nagels der liefde:
Och dat ze mij griefde;
Dan heelt mij de ſmart.
Zoo ſmaak ik den vreê:
Zoo leert mij uw beê,
Al de aardſche vermaaken,
En 't Eigen verzaaken:
Zij maakt me gedwee;
Dat nimmer 't gemoed,
Gods wille zal wraaken,
Zoo heilig en goed.

KLAGT

OVER VERVREEMDING.

OF EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

I.

Waar vind ik nu mijn' liefſten JESUS weder,
Die korts van mij werd afgeſcheurd?
Helaas, wat lot valt my te beurt!
'k Lag diep geruſt, en zorgeloos ter neder,
En dagt niet om mijn' zielevrind.
O neen! Hij werd van mij, naar waarde niet bemind.

II.

'k Moeſt Hem alleên, mijn eenig AL, bedoelen;
Hij is mijn God, mijn hoogſte goed:
Maar 't onbedacht, verſtrooid gemoed,
Vindt zig omringd met duizend ſnoode boelen,
Die ik welcer dit harte gaf,
En ach! die ſteelen mij van mijnen JESUS af.

III.

'k Zal dan op nieuw, zijn Godlijk aanzicht zoeken;
'k Werp mij voor zijne voeten neêr:
Mijn JESUS is mijn Opperheer;
'k Wil vuile luſt, en ſchepſelsmin vervloeken.

Foei! dat ik ooit afzwerven dorſt:
Dat heeft mijn arme ziel te deerelijk bemorſt.

IV.

Kon ik nu eens hunn tyrannij ontvlugten;
Wou mij mijn Heilvorſt hulpe biên;
En op een' ſnooden zondaar zien.
Ik zugt tot Hem; maar ach! ik kan niet zugten.
En zoo mij dit ſomtijds gelukt;
Ikvoel,hoe haaſt mijn hart,op'tnieuw wordtweggerukt.

V.

Immanuël, mogt U mijn beê beweegen;
Dat Gy het willen in mij wrocht.
Gy zoekt my die naar U niet zocht:
Ik ben alleen om Uwe hulp verleegen.
Zoo ik U trouweloos verliet:
Gy blijt alleen getrouw, en Gij verlaat my niet.

VI.

Ach, breek dan eens, mijn God, die ſtaalen boeien;
Maak, dat ik U weêr trouwe zweer:
Ik zijg tans in uw armen neêr!
Laat heim'lijk kragt, en leven in my vloeien,
Gij zijt alleen mijn Heer, en Hoofd:
Zoo wordt het vreemde vuur,doorHemelmingedoofd.

DE

DE GEJAAGDE ZIEL.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *'k Zal 't oogenblik gezegend noemen.*

I.

Hoe loert de vijand op de gangen,
En 't hart van Gods eenvoudig volk!
De ziel beneveld door een wolk,
Vreeſt, dat haar liſt, of magt zal vangen.
Zoo ſchroomt een hert in 't kreupelboſch
Verward, voor duizend felle monden
Van wolven, of ſcheurzieke honden;
En wenſcht op elk een ſchrik zich los.

II.

De onnoos'le duif, die in de reeten
Van naare klippen kirt en zugt,
Nog pas den blaauwen pijl ontvlugt;
Wordt van den havik nagezeeten.
Zoo gaat het een verloſte ziel:
Is ze in de rots, de hel ontvlooden;
Straks zendt de helvorſt zijne booden,
En zit haar driftig op de hiel'.

III.

Gij, groote Heilvorſt, zijt veel ſterker,
Die 't aan geen macht, of wijsheid ſchort:

Zoo Gij hunn' vlugge wieken kort,
Dan ſchroomt zij voor geen' donk'ren kerker.
Laat dan een heir van dolle wraak,
Op 't weêrloos volk zijn uitgelaaten;
Laat hen de ganſche waereld haaten:
Gij doch verdedigt hunne zaak.

IV.

Zoo ik voor 's waerelds hechte banden,
Nog hier of ginder vreezen moet:
Red uit haar ſtrik en hand, en voet;
Daar mond en oogen ſamenſpanden.
Och laat mij nooit, een valſche ſchijn
Van 's waerelds lachend ooft betov'ren,
Gij woudt voor U mijn hart verov'ren:
Dit zal geheel U eigen zijn.

V.

Immanuël, mogt ik U vinden,
Van al het aardſche losgemaakt!
Zoo Gij mijn zugtingen niet wraakt;
Ai maak mijn voeten als der hinden.
Ik zal, ſchoon de Afgrond openborſt,
O JESUS, mij tot U begeeven:
Gij zijt het leven van mijn leven;
De bron, waar naar mijn ziele dorſt.

BITTERE KLAGTE

VAN EEN ZIEL, OVER HAARE VERVREEMDINGE EN HARDIGHEID.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *O Kersnagt.*

I.

Verſtond ik mij te regt op klaagen,
Al 't land zou op mijn klagt gewaagen,
Hoe trooſteloos mijn toeſtand is:
Maar ach! dit hart in 't aardſch zoo woelig,
Schijnt in het hemelſche ongevoelig,
En ziet al ſluim'rend zijn gemis.

II.

Mijn God, ik kan niet tot U vlugten,
Noch, zoo ik moeſt, er onder zugten,
Met dit verſteend en ſtomp gemoed:
Wat ik als heuchlijk moog begeeren,
En werwaard ik mij heen moog keeren;
't Is niet naar God het hoogſte goed.

III.

Foei! dood'lijk hart zoo vol van wonden,
Kunt ge uwe ellende en ſnoode zonden,
Met onverſchillige oogen zien?

Mijn Heiland, doe mijn oogen weenen,
Ontſluit mijn hart, verbreek de ſteenen;
Dan zal 't als water tot U vliên.

IV.

O Engel van Gods aangezichte,
Die in den vuurpilaar mij lichtte;
Hoe ſtaat Gij nu, helaas, van ver! *
'k Zie in mijn tent, een' nacht van kwaalen;
Ik voel geen' held're liefdeſtraalen,
Van U mijn Zon, en morgenſter.

V.

Dies moet ik vol benaauwdheid kermen:
Toon mij uw aanzicht vol ontfermen; †
Trek met mij op, zend heil en ſpoed.
Mijn Goël, 'k zie mijn vuile zonden,
Maar ſpringt niet uit uwe open' wonden,
Een milde bron van zuiv'rend bloed?

VI.

O zuiv'rend bloed! o zalig waſſchen!
Spreng offeraſch en levensplaſſen;
Die loog verbijt de onreinigheid. §

Dan

* *Van ver*] Als eertijds na de bondbreuk Iſraël wedervoer Exod. XXXIII: 7.

† *Toon mij uw aangezicht* enz]. Ik zinſpeel op Exod. XXXIII: 12-16.

§ *Spreng offeraſch en levensplaſſen; Die loog* enz.] Ik doel hier op de aloude wetten van ontzondiging. Men mengde de aſch van de verbrandde roode veerze met fonteinwater of *levendig* water, zoo als de Tekſt heeft: in welke loog men yſop moeſt doopen, en ſprengen ze op de Tente, 't gereedſchap, of de lichaa-

Dan zal ik uit die bron gereezen,
Als 't hagelwitte ſchaapje weezen,
Dat even van de waſchſteê ſcheidt.

VII.

Wat toverkunſt, deed ooit mijn zinnen,
Blanketſel als wat ſchoons beminnen,
Waar over zich mijn ziel nu ſchaamt?
Mijn God, Gij moet die ſchoonheên weeren,
Uw ſchoon gezicht weêr tot mij keeren:
Och, dat Gij met uw liefde kwaamt!

VIII.

Gij vindt mij wank'lend en ellendig,
In all' mijn daaden onbeſtendig,
Zoo Ge op mij ſnooden nederziet.
Mijn JESUS, ai! heb mededoogen;
Aanſchouw, met uw ontfermende oogen,
Een al te bros en beevend riet.

IX. Ik

lichaamen, die verontreinigd waren. Zie de wet Num. XIX: 17, 18, 19. Ongetwijffeld, was de *Aſſche* van de veerze een voegzaame zinnprent om af te beelden de *reinigmaakende kragt*, van de zoenofferande van den H. Jeſus, die na deszelfs opoffering nog *gedurig overblijft*.

Het *fonteinwater* is een ſchilderij van den H. *Geeſt*, menigmaalen door water afgebeeld: door welk geeſtelijk water, de verdienſten van den Heiland aan de zielen moeten geſprengd, d.' i. tot daadelijke ontzondiging toegepaſt worden. Paulus ſchijnt mij dit zoo te verklaaren, *Hebr.* IX: 12, 13. Hij had in 't 12 *v*. nevens *'t bloed der ſtieren* gemeld, niet alleen de *aſſche der jonge koe*, maar ook de beſprenginge met dezelve tot reinigheid des vleeſchs. Hier ſtelt hij *'t bloed van Chriſtus*, en den *eeuwigen Geeſt* tegen over vers 13.

IX.

Ik moet door mijn beklaaglijk zwerven,
Zoo lang uw heuglijk bijzijn derven,
Beminnelijke Immanuël!
En och! dan ſtort ik traanenbeeken,
Ganſch moedeloos en ſchier bezweeken.
Mijn God! Gij ziet het immers wel!

X.

Ik wil het, U in handen geeven.
De weg, de waarheid, en het leven,
Zijt Gij alleen, mijn God en Heer.
Hier houde ik ſtand: ik ren niet verder,
Zeg Bruigom, trouwe zielenherder,
Kent Gij uw Sulammieth niet meer?

XI.

Kent Gij uw Bruid niet aan haar treden?
Wijk, wijk niet weg, met wijder ſchreden;
Herſchep de lente- en minnenstijd;
Hoe zou mijn levenszon dan ſchijnen!
Hoe zou de wintertijd verdwijnen!
Hoe wierd mijn geeſt in U verblijd!

XII.

Gij, Gij alleen, mijn borg, zijt magtig;
Uw geurig offerbloed * pleit kragtig,

Daar

* *Uw geurig offerbloed*] Ik noem dus de offerande van Jeſus Chriſtus op 't ſpoor van Paulus Eph. V: 2. Daar hij dit noemt

Daar 't zout, en wierook klimmen doen. *
Gij zijt mijn redder, en mijn rader:
Treê in, mijn Prieſter, bij uw' Vader;
Wees Gij mijn losſer, en ranſoen.

XIII. Doe

noemt een *offerande*, of *ſpijsoffer* gelijk het eenigen vertaalen, *en ſlagtoffer*, *Gode tot eenen welriekenden reuke.* Hier van geef ik nader reden in 't vervolg.

* *Daar 't zout, en wierook klimmen doen.*] Zout werd bij alle offeranden gedaan, om drieërlei reden, zegt de beroemde Theod. de Haze, om 't vleeſch voor 't verrotten en ſtinken te bewaaren; om de ſtukken, met de *nieren* en 't *vet* op 't *vuur* gelegd, zoo veel te eer te doen verbranden; en eindelijk om den zwaaren damp van de koolen waar op 't vleeſch gebraaden werd, weg te neemen. Zie Bib. Brem. Cl. 11. p. 554. Doch meeſt ſchijnen de twee laatſte einden hier in bedoeld: want het verrotten kon hier geen plaats hebben, niet in de *ſlagtofferen*, wijl die aanſtonds verbrand wierden; en nog veel minder in de *ſpijsofferen*, wijl 't zout daar die uitwerking niet doet, noch behoeft te doen. Ik denke, dan dat men vooral op den *reuk* en *ſmaak* heeft te letten: en dit laatſte 't geen men doorgaands niet opmerkt, dient niet over 't hooſd gezien te worden; wijl men in den offerdienſt, aan Iſraëls God toegebragt, een volledige tafel heeft te begrijpen, daar de ſpijs voor de Opperſte Majeſteit naar behoren werd aangerigt; dit kan men klaar afneemen uit *Lev.* III: 16, *Pſ.* L: 12, 13, *Mal.* I. 7. Dat nu zout tot vleeſch, en meelvladen of koeken behoort, om er den regten ſmaak en geur aan te geeven, weet ieder. Zoo is dan 't zout een Zinnebeeld van die Goddelijke en hemelſche *wijsheid*, waar meê de H. Jeſus de offerande van zijn lichaam, all' zijn woorden, daaden, en overleg, zijn ganſche leven door, en vooral in 't uitſtaan van een allerſmertelijkſt en ſmaadelijkſt *lijden* beſprengd heeft. Echter kan men 't zout, in deeze Goddelijke verbondsmaking *over* Meſſias *offerande*, gelijk in andere verbondsmakingen, aanmerken als een vertoog van de eeuwigdurenheid van 't genadeverbond; daarom *'t zout des verbonds* genoemd Lev. II. 13. *Wierook* werd nevens *olie*, behalven het zout, 't geen bij alle offerhanden kwam, gedaan bij 't *ſpijsoffer*; ja dit ſchijnt een bijzonder kenmerk te zijn geweeſt van 't *ſpijsoffer*, gelijk men enigzins kan afneemen uit de Wet *Lev.* II. 15. Daar men dit eerſt beſaſt vindt, en dan achter aangevoegd als een reden: *'t Is een*

ſpijs-

XIII.

Doe mij uw zielgemeenſchap ſmaaken;
Gij ziet mij naar die bruiloft haaken,
Dat vet vol merg, dien reinen wijn.
Wat kan ooit ſmaak of voedſel geeven,
Aan hun die van den Outer leeven!
Wat ſpijs kan zoo verkwik'lijk zijn!

XIV. Laat

ſpijsoffer. En hier uit ſchijnt mij eenvoudig te kunnen verklaard worden de Wet Lev. V: 11. Waar in eenige uitleggers een groot geheim zoeken: als wierd hier verbooden, bij de zondofferen *Olie* en *Wierook* te doen, 't geen bij alle de andere geoorloofd was. Waarom men verder meent, dat die offeranden waarbij men Wierook deed, alleen gezegd worden van een' *lieffelijken reuk voor God te zijn*, terwijl de andere en vooral de *zondofferen*, van die eer, volgens hunne gedachten, worden uitgeſlooten; dat aanleidinge geeft tot ſpeelende en aartige gedachten. Doch de grondſlag daar van waggelt: want men vindt deeze ſpreekwijze, uitdrukkelijk ook van het *zondoffer* gebruikt. Lev. IV: 31. Ik ben dan van gedachten, dat die paſt op alle offeranden: gelijk ze ook inderdaad van alle offeranden gebruikt wordt; en dat die welriekenheid, van den *Wierook* in de offeranden daar die plaats had; en van 't *zout*, dat in alle offeranden vereiſcht wierd; en van 't *offervleeſch*, of *vet* zelve, dat gebraaden en verbrand moeſt worden, haaren oorſprong trekt; welk laatſte onlangs van een' vermaarden uitlegger deezer verborgenheden niet kwalijk is aangemerkt. zie Lev. III: 14-16. Maar ondertuſſchen houd ik vaſt, gelijk uit het gezegde blijkt, dat *Olie* en *Wierook*, noch bij zondoffer, noch bij dankofferen, noch bij brandofferen van beeſten gedaan werd: maar alleen bij de ſpijsofferen; 't zij ze aanhangſels waren van de ſlagtofferen, 't zy ze op zich zelve beſtonden.

Indien 't nu niet ongevoegelijk is, gelijk Godsgeleerden willen, dat de ſpijsoffers inzonderheid 's Heilands *leven en daaden* afſchilderden, gelijk de ſlagtoffers zijn bloedig *lijden en Kruisdood* vertoonden; zoo ziet ieder ligtelijk, dat de *Wierook* hier zeer gevoegelijk, zijne vuurige gebeden kon afbeelden, die Hij overvloedig met den *Olie* van den geeſt der gebeden overſtort, God door 't vuur van eenen heiligen ijver

heeft

XIV.

Laat U mijn offerdienſt behaagen,
Die als uw vat uw' Naam moet draagen,
Dat Prieſterambt is groot voor mij:
Mijn Hoogeprieſter, zie mijn gaaven,
'k Wil voor U ſlooven, ſlaaven, draaven;
En ſchat in zulk een dienſt mij vrij.

XV.

Moet ik dan in uw' voorhof wand'len,
Moet ik gewijde zaaken hand'len,
'k Vind al mijn' luſt in deezen laſt:
Ai! ſtuur mijn daaden, ſtuur mijn woorden
'k Ben zelf Uw offer, krijg uw koorden,
Bind me aan deeze altaarhoornen vaſt.

heeft toegezwaaid, telkens tuſſchentreedende voor de zijnen, vooral in dat Hoogeprieſterlijk gebed, 't geen Joh. XVII. geboekt ſtaat.

't Is dan een *geurig*, of welriekend offer in allen opzichte, zelfs 't *Offervleeſch* niet uitgezonderd, maar een *bijzondere geur*, wordt daar aan bijgezet, door *'t zout* van Goddelijke *wijsheid*, 't geen 't offer met eenen duurzaam maakt; en door den *Wierook* van heilige, en Gode aangenaame *gebeden*, door welke Hij, op den grondſlag van zijn zoenoffer, tuſſchentreedt voor de zijnen.

KLAG.

KLAGTE, OVER

AFGODERIJ, EN ZONDENDIENST.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

I.

Helaas! hoe heb ik eed en trouw verbrooken;
Mijn Paradijs, mijn Heiligdom!
Een vlammend lemmer keert zich om. *
'k Mis 's levensboom, ik ben helaas! verſtooken,
Van 's levens bron, en 's levens vliet,
Die van Gods troon in 't harte ſchiet. †

II.

De heilſtroom ſchijnt vermodderd, met zijn bronnen;
't Verſchroeide hart gelijkt bijna,
Een akelig Akeldama. §
Hoe heb ik ooit dit bitter kwaad verzonnen!
Geen Paradijslucht wordt vereend,
Met Tophets ſtank, ‡ en doodsgebeent.

III. O

* Gen. III: 24. †Ezech. XLVII: 1, 2. Openb. XXII: 1, 2.

§ *Akeldama.*] Dat is *De Akker des bloeds* Hand. I: 19. vergelijk Maundrell Reize bladz. 128.

‡ *Met Tophets ſtank*] Dit was een dal onder de muuren van Jeruſalem, *Tophet* d. i. *Trommeldal* genoemd, om dat daar de afgodendienaars hunne kinderen met trommelſlag aan den Moloch opofferden. Daarom *verontreinigd* en vol ſtank en doodsbeenderen Jeſ. XXX: 33. Jer. VII: 31-33. 2 Kon. XXIII: 10. Oudtijds werd het GEHINNOM, d. i. *Zugt-* of *Traanendal*, geheeten Joſ. XV: 8. een verſchriklijk beeld van de *Hel*, daar van GEHENNA, of de GEHENNA DES VUURS genoemd, in den grondtekſt Mat. V: 22. Zie boven bladz. 109.

III.

O lachend ooft, dat mij zoo bang doet ſteenen,
Wat hebt ge mij al goeds beloofd,
Hoe deerlijk van al 't goed beroofd!
Mijn zielzon taant, heur glans ſchijnt uitgeſcheenen.
Ik roep in boſch, en dal, en beemd;
„ Mijn JESUS is van mij vervreemd". *

IV.

Mijn JESUS is vervreemd, hoe kan ik leeven!
Nu 't leven van mijn ziele ſcheidt, †
En 't doodig hart om 't leven ſchreit!
Wie kan ooit trooſt, wie zielverkwikking geeven?
Daar m'enkel deze klagt verneemt,
„ Mijn JESUS is van mij vervreemd".

V.

Hoe kan ik ooit dit hartenleed verkroppen!
Die korts nog hengelde op Uw zij,
Die korts Uwe oogen trok naar mij;
Dwaal nu alleen op Senirs doodſche toppen; §
Daar 't uitgehongerd roofgediert,
Door boſch en wilderniſſen zwiert.

VI.

Och! lukte 't mij zijn aanzicht weêr te vinden!
'k Werp mij voor deeze bondark neêr.
Val Dagon; Dit 's mijn regte Heer. ‡

Val

* Hoogl. III: 1, 2. † Hoogl. V: 6. § Hoogl. IV: 8, en Deut. III: 9. ‡ 1 Sam. V: 3.

Val ſnoode luſt, die mij zoo kondt verblinden,
Valt ſchepſelen uit hart en ziel:
't Is JESUS, daar ik nu voor kniel.

VII.

Breek voor Gods ark, en hoofd, en hand aan ſtukken; *
O zonde, uw overleg, en daad,
Is niet dan hemeltergend kwaad.
Of zal Gods ark in 't end nog moeten bukken,
Voor iets dat God nog menſch gelijkt,
Als God en menſch van de arke wijkt? †

VIII.

Neen! Is'rels God laat zich niet ſtrafloos hoonen,
Hij woont ook in dit heiligdom,
En werpt u op den drempel om.
Zoo moet men uw vervloekte ſtukken loonen.
Mijn God! ik ſchrik § voor 't heilig vier:
Kies anders uw Bethſemes ‡ hier.

IX.

'k Zal U met liefde, en diep ontzag omarmen;
Ik zugt in dees gevangenis,

Daar

* *En hoofd en hand aan ſtukken;*] Met het verbreeken van *'t hoofd* des helſchen Dagons, wordt zijn overleg; met het verbreeken der handen *de uitvoering* vernietigd. Zie 1 Sam. V: 4.

† *Als God en menſch van de arke wijkt.*] De Engel des Verbonds namelijk, die in eene lichamelijke gedaante zich vertoonde in de Wolk- en Vuurkolom, en dus een ſchets gaf van zijne Menſchwording. zie Exod. XIV: 19, 24, XXXIII: 22, 23, en XXIV: 10. verg. met Joh. I: 14. en Openb. XXI: 3.

§ 1 Sam. VI: 19. ‡ 1 Sam. VI: 12.

Daar ſchepſels heil, mijn onheil is.
Maar och! ik kan niet regt meer tot U karmen;
Bepaal mijn oog op Abels ſteen, *
En ſtuur hier zelf de Bondkiſt heen.

X.

Ruſt bondkiſt, ruſt geheimkas van Gods wetten,
Daar 's Hemels wet en heilverbond,
De grondſlag is die eeuwig ſtond.
Kom, daal mijn Vorſt, en laat uw wolk zich zetten
Op 't bloed, dat verſch en onbevlekt,
Door Cherubijnen wordt gedekt. †

XI.

Verſtoot Gij mij; 'k zal U op 't nieuw weêr bidden.
Een regenboog omgeeft den troon §
't Groen

* *Abels ſteen.*] Op deezen ſteen, werd de Ark gezet 1 Sam. VI: 18.

† *Door Cherubijnen wordt gedekt.*] De Bondark beeldde oudtijds Gods Genadeteſtament uit, in den hemel gemaakt, en ontdekt in 't O. en N. Teſt. Hier in is ook juiſt de Wet vervat als de grondſlag, en daar over 't Zoendekſel gelegd, d. i. de Leer der Verzoening, of liever Chriſtus de groote inhoud van die leer Rom. III: 25. Door de Cherubijnen verſta ik de buitengewoone dienaars van Gods raad, die onder 't O. en N. Teſt. het bloed, en de leer der verzoening hebben aangekondigd, en met hunne vleugelen gedekt of beſcherind. Deeze; daarze elkanderen *ontmoeten*, als aankondigers van de *goedertierenheid* onder 't O. en van de *Waarheid* onder 't N. Teſt. ſlaan de oogen op het zelfde zoendekſel 't geen ze beide bedoelen, *begeerig om in die geheimen in te zien.* Vergelijk Pſal. LXXXV: 11, Jeſ. VI: 1-3, 1 Pet. I: 12. En zie boven in dit II Deel bladz. 60. en 134.

§ Openb. IV: 3.

't Groen ſpelt genâ; en God de Zoon,
Die Judaas Leeuw en Lam is, ſtaat in 't midden;*
Hij ſtaat in 't midden als geſlagt,
Daar Hij verſlaagen zielen wagt.

XII.

Daar komt', op dat mij niemand ooit verdenke,
Daar komt geen dag, dat 'k U niet noem
MIJN' JESUS, en de zonde doem.
Daar komt geen dag, dat 'k mij niet aan U ſchenke;
Die duizendmaal mij noem, UW KIND,
Mij duizendmaal aan U verbind.

XIII.

Noem Gij mij ook, UW KIND; is 't uw believen:
Dan zal 't zoo klaar zijn als de dag,
Dat ik U, VADER noemen mag.
Laat zulk een oog, †als Petrus, mij ook grieven.
'k Heb driemaal U verloochend § Heer;
Vraag driemaal naar mijn liefde ‡ weêr.

* Openb. V: 5, 6. † Luc. XXII: 16. § Math. XXVI: 5.
‡ Joh. XXI: 15-17.

WEDERKERING DER ZIEL,

TOT HAAREN VADER.

Op eene nieuwgemaakte Zangwyze.

I.

Was 's Vaders wil, mijn wet en wit:
'k Zou wat ik denk, of ſpreek, of werk, of bid;
Hem ganſch'lijk wijen.
Och! wierd al de eigenmin gebluſcht!
Och! vond mijn hart in 's Vaders wil de ruſt!
Dan zou mij 's Vaders oog verblijen.

II.

Wie ooit dit Vaderoog beſeft;
Voelt, daar zich 't hart tot God om hoog verheft,
De banden ſlaaken.
Dan biedt de ziel zich ledig aan;
Dan vliegt haar zugt, ver boven zon, en maan,
Om tot haar' Vader recht te naaken.

III.

Wat draalt gij nog, o logge ziel,
Wat is 't genot, dat aan uw oog beviel,
En 't hart kon ſtreelen?
Verkieſt ge in 's Vaders huis uw goed;

Een vaderhand klopt tans aan uw gemoed.
Een vaderhand kan niet verveelen.

IV.

Hoe! vliegt een kinderlijke zucht,
Naar 's Vaders huis? o Ja! hij klieft de lucht,
Om door te dringen.
Dan ach! in 't ſnelſte vliegen, wordt
De ſchoonſte veêr van deezen pijl gekort:
Hij dwarrelt in deez laage kringen.

V.

Span ik mij in; die ſtijve boog
Slaat om, of breekt: een nevel dekt mijn oog,
Met duiſterniſſen.
Het floers van 't ſcheem'rend avondlicht,
Doet, als ik mik, geduurig ſchicht op ſchicht,
't Azuure dak mijns Vaders miſſen.

VI.

En roept de Vaderliefde; „ Zoek
„ Mijn aangezicht": hoe zeer ik mij verkloek,
Ik kan niet nad'ren.
Ik zie, dat mijn geloof bezwijkt,
Mijn hoop vergaat, mijn vlugge liefde wijkt.
'k Voel geen beweging in mijn rad'ren.

VII.

Verwarde ziel, waar gaat dit heen?
Uw Vader leeft! ſtort traanen, en gebeên:
Hij heet ONTFERMER.
Mijn God, en Vader, zoek mij weêr.
Ik roep tot U; Mijn Vader, keer, ai keer;
Uw groote Zoon, is mijn beſchermer.

VIII.

Mijn Vader, och! ik ben uw kind,
't Mag U, hoe zeer door 't ongeloof verblind,
Nog Vader noemen.
Gij zijt (wat is mijn ziel verheugd!)
Mijn Vader, en de leidsman mijner jeugd;
Ik zal Uw liefde, en trouwe roemen.

IX.

Een Vader die zig teêr ontfermt,
Wil 't kind, dat om zijn miſdaân treurt, en kermt,
In gunſt verſchoonen:
Mijn Vader, och! dat eens mijn oog,
't Welk traanen ſchreit, uw ingewand bewoog.
Och! doe mij weder bij U woonen.

X.

'k Verfoei mij zelv' in ſtof, en aſch;
Dat ik Uw kind, zoo onbezonnen was,

En om dorſt zwerven.
Nu komt het hart voorheen zoo ſtug,
In 't bloed van 't Lam, tot 's Vaders huis te rug;
Het kan Uw liefde en gunſt niet derven.

XI.

Nu koom ik, daar 'k mij zelv' vergeet,
En niets zoo wel als dit vergeeten weet,
Tot U weêr nader.
Nu viert mijn ziel het blijdſte feeſt;
En zegt, geleerd door JESUS goeden Geeſt,
Tot U, o Vader, „ Abba Vader".

XII.

Mijn Vader, hoogſte wet, en wit;
'k Wil, wat ik denk, of ſpreek, of werk, of bid;
U ganſch'lijk wijen.
Nu wordt mijn eigenmin gebluſcht;
Nu vindt mijn hart in 's Vaders wil de ruſt.
Uw vaderoog zal mij verblijen.

DE HERVATTE TOENADERING.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *O Dienſtbaarheid.* Zie boven Bladz. 52.

I.

Mijn traanend oog,
Spant daar het ſchreit, een ted'ren liefdeboog;
Mijn traanend oog,
Schiet pijl op pijl om hoog.
Och! vloog een ſchicht,
Ontlaſt van de aarde, en 't drukkend zondenwigt,
Och! vloog een ſchicht,
Om hoog naar 't Godlijk licht!

II.

'k Schiet vleug'len aan,
En meen nu blij de wieken uit te ſlaan.
'k Schiet vleug'len aan,
Om voor den troon te ſtaan:
Maar ach! hoe wordt
De Hoop gefnuikt, waar door ik nederſtort;
Maar ach! hoe wordt
De liefdewiek gekort!

III.

Buig, o mijn ziel,
Buig u in 't ſtof, zink weg, bedek u, kniel!
Buig u, mijn ziel,
Nog gloeit het zonnewiel!

Een vonk alleen,
Van 't hemelvuur afſpattend naar beneên,
Een vonk alleen,
Verteert en merg, en been.

IV.

Helaas! mijn God,
Mijn kragten zijn te jammerlijk geknot,
Helaas! mijn God,
Hoe beeft het overſchot!
Gij greept mij aan,
En 'k meende U trouw te volgen op Uw paân:
Gij greept mij aan,
Maar 'k blijf van verre ſtaan.

V.

Sta Bondkiſt, ſta,
In 't midden van de golven waar ik ga;
Sta Bondkiſt, ſta,
Ik volg U moedig na.
Of zou ik vliên,
Die Kanaän aan de overkant mag zien?
Of zou ik vliên,
En 't erfland ſlegts beſpiên?

VI.

Armzalige aard',
Egyptiſch look, dat zoo veel onheil baart;
Armzalige aard',
Zijt gij me dan zoo waard?

Wat is dat goed,
't Geen mij mijn' God, mijn goed, vergeeten doet?
Wat is dat goed?
Verguld, maar bitter roet!

VII.

O weelde, o luſt!
Uw toverdrank had mij in ſlaap geſuſt.
O weelde, o luſt!
Wie ſtoort die zachte ruſt?
Dit doodlijk hart
Vervuld met kwaad, in 't ongeloof verward;
Dit doodlijk hart,
Gevoelt met recht zijn ſmart.

VIII.

Daar ligt het kwaad;
En is er dan voor mij, mijn God, geen raad?
Daar ligt het kwaad;
En is er dan geen baat?
Of baat geen boet,
Wanneer de kwaal verſpreid is in het bloed?
Of baat geen boet,
Voor mijn verſteend gemoed?

IX.

Het aarden vat,
Verbrak men, als 't onreinheid in zich had: *

Het

* *Het aarden vat, Verbrak men als 't onreinheid in zich had*].
Naar de wet Lev. XI: 33.

Het aarden vat,
Draagt ook een' hemelſchat. †
Werpt Gij mij neêr;
Vergruis mij niet, ik draag Uw doding HEER:
Werpt Gij mij neêr;
Mijn God, herſtel mij weêr.

X. Waar

† *Het aarden vat, Draagt ook een hemelſchat.*] Ik heb het oog op 2 Kor. IV: 7-12, daar de Apoſtel, zoo ik mij niet bedrieg, geſchakeld zinſpeelt op *Het aarden vat*, Lev. XIV: 4-7; in 't welke een vogel geſlagt werd tot reiniging van den melaatſchen; terwijl men den anderen met Cederenhout, ſcharlaken, en yſop in deszelfs bloed gedoopt, waar meê hij dus doortrokken wierd, liet vliegen. De Melaatſche, is een beeld van ons Melaatſche zondaaren uit het Heidendom. De vogel die geſlagt wierd, van Chriſtus die ſterft; de leevende van 't leven, dat het vrijgaand volk ontvangt. 't Levendig Water van de gaaven des H. Geeſts. 't Cederen hout, ſcharlaken, en yſop, die bij den leevenden vogel koomen, beelden ons uit de hoedanigheden, die gepaard gaan met 's Heilands leven, in hun die 't waarlijk bezitten: te weten, Verhevenheid van Geeſt, Geloove in JESUS bloed, en Nederigheid. 't Indoopen van den leevenden vogel, met het Cederenhout, ſcharlaken, en yſop, in het bloed; geeft te verſtaan de vereeniging der Gelovigen met 's Heilands bloedige verdienſten. Dat de vogel vrij heen vliegt, maalt ons het vrijgaan der Gelovigen af. Terwijl de Borge ſterft, krijgen zij 't leven, door de kragt van zijnen dood, met welke zij vereenigd zijn. Het aarden vat, waar in 't levendig water, en de geſlagte vogel waren, geeft een ſchilderij van de werktuigen, die God gebruikt, om er CHRISTUS in te draagen, als geſtorven, ten einde het leven en de vrijheid voor Zondaaren te verwerven, en tevens de gaaven des H. Geeſts, door welke dat leven in de zielen moet verwekt worden. Wanneer men dit beeld voor oogen houdt, zal men verſcheidene uitdrukkingen in deeze plaats van Paulus verſtaan, die buiten dat niet wel te vatten zijn. (1) Hij noemt ℣. 7, zich zelven met de leeraaren uit de Jooden, *Aarden vaten*, waar in hij deezen ſchat hadde, namelijk JESUS CHRISTUS, want dat gaat onmiddelijk in 't laatſte van 't 6 ℣ vooraf. Welke ſchat door Goddelijk onderwijs van boven, en toevertrouwen van

hèt

X.

Waar zou ik heen?
Waar vlood ik met mijn traanen en gebeên?
Waar zou ik heen?
Was 't niet tot U alleen?
Tot U, mijn God;
Hier vier ik vrij mijn bange klagten bot.
Tot U, mijn God;
Beſchouw mijn treurig lot.

XI.

Mijn lot, en leed,
Dat klaag ik U, die MYN ONTFERMER heet.
Mijn lot, en leed,
Schoon Gij het grondig weet.

In

het woord der verzoening in hun gelegd was 2 Kor. V: 19, (2) Waren *Aarden vaten* bros, zo dat ze met eene bijzondere hoede, en voorzichtigheid moeſteh bewaard worden, op dat ze niet *in de knel kwamen* door iets van buiten, niet aan het *berſten raakten* door heete ſtoffen van binnen, niet vergruiſt wierden door *Uitſtooten*, *uitwerpen*, *neerwerpen*: in alle deeze gevallen bevonden zich de Leeraars. *Doch eene uitneemende kragt die niet uit hun was, maar uit God, bewaarde hen*, ℣. 7b. 9. (3) In 't Aarden vat werd de vogel gedood. Hij werd er niet *Dood* ingelegd, maar de *Doding* zelve geſchiedde daarin. Nu ziet men de reden, waarom Paulus meldt; τὴν νέκρωσιν, *de Doding des Heeren* JESUS ℣. 10a. (4) Ja die *Doding*, worden ze gezegd, *in den Lichaame om te draagen* ℣. 10, als in een *Vat*, met duidelijk ſpeling op het *Aarden* vat 't welk de Doding van den eenen Vogel droeg. (5) Eindelijk hy meldt ook van *JESUS leven*, dat *in hun ſterflyk vleeſch*, in dat zelfde vat geopenbaard wierd, met zinſpeling op het levend water vloeiende uit Chriſtus dood. (6) Ten laatſten, DE DOOD *werkte* in de APOSTELEN, als 't *Aarden vat*, maar 'T LEVEN in de GELOVIGEN, die als de Leevende vogel vrijgingen ℣. 11.

In bangen nood',
Stort elk zijn klagt graag in een' vriendenſchoot;
In bangen nood,
Waart Gij 't die hulpe boodt.

XII.

Ach! Majeſteit,
Hier ſtaat er een, die om genade ſchreit.
Ach! Majeſteit,
Vergeef mijn onbeſcheid.
Dit harte looſt
Zijn zugt, terwijl 't gezicht van ſchaamte blooſt.
Dit harte looſt
Zijn zugt, om hulp, en trooſt.

XIII.

Daar Kedrons vloed,
Zijn' zwarten ſtroom vermengt met offerbloed; *
Daar Kedrons vloed,
Naar 't doode meir zich ſpoedt:
Stort,

* *Daar Kedrons vloed, zyn' zwarten ſtroom vermengt met offerbloed*]. De Beek KIDRON of KEDRON, zoo veel gezegd als *Zwarte Beek* of *'t zwarte water*, was haaren oorſprong verſchuldigd aan den regen die van de naaſtgelegen bergen afdaalde, en vooral aan 't bloed en 't water dat bij 't ſlachten der Offeranden wel eer dagelijks op den Tempelberg vergooten wierd. Gelijk men niet alleen daar uit kan afneemen, dat ze haaren aanvang neemt omtrent het graf van Maria d. i. 't Noordelijk end van den Tempelberg, maar ook wordt ze om die reden, zoo 't ſchijnt, tans van meeſt alle de reizigers droog gevonden. Ze liep van den Tempelberg omtrent de hoogte van Gethſemane, door het dal JOSAPHAT d. i. *Jehovas gericht*, en vervolgens door het donkere GEHINNOM d. i. *Huildal*, en ſtortte haare drabbige wateren in de *Dood zee*. Zie H. Myrike Reisbeſchrijving bladz. 51. J. Kortens Reiſe 2 Buch 13 Cap. p. 232.

Stort, gij, O HEER,
Door 't ſtroomend bloed, waar toe 'k mij beevend keer,
Stort, gij, O HEER,
Mijn zonde in d'Afgrond neêr.

XIV.

Vloei naar die zee; †
Vloei, Kedron, langs het doodſch Gethſemane.
Vloei naar die zee,
En neem mijn zonden meê.
Vloei Siloa,
Vloei Levenswel, daar ik naar Sion ga:*
Vloei Siloa,
Dat ik mijn' dorſt verſla.

XV. Drong

* *Stort Gy, o HEER, Myn zonde in d'afgrond neêr*]. Ik zie op Mich. VII: 19. *Gy zult alle hunne zonden in de diepte der Zee werpen.* Daar op den loop van de Kedron, die met de onreinheid van 't huis des HEEREN, 't bloed der offeranden, en de zonden der Iſraelieten, waar voor ze geſlagt waren, beladen, zich in de Doode zee ontlaſte, waarſchijnlijk wordt gezinſpeeld. Vergelijk 2 Kon. XXIII: 4 en 6, 2 Chron. XXIX: 16; met H. Myrike Reisbeſchrijving door Kanaan bladz. 52, en J. Kortens Reiſe 2 Buch 13 Cap. p. 232.

† *Vloei naar die Zee*] *De Ooſterzee* namelijk, of *Doode Zee.* Op deezen loop der Kedron, zinſpeelt de uitdrukking van, *de helft der Wateren, die uit Jeruſalem zouden vlieten naar de Ooſtzee* Zach. XIV: 8, en Ezech. XLVII: 1. *Daar na bragt hy my weder tot de deure des huizes: en zie, daar vlooten wateren uit, vait onder den dorpel des huizes NAAR 'T OOSTEN.*

* *Vloei levenswel, daar ik naar Sion ga*] Gelijk Hinnoms dal of Gehenna, en de Doode Zee, ons de *Hel*; zoo beeldt ons Sion 't *Jeruſalem* uit, *dat boven is*, en Siloa *'t water des Geeſts*, 't geen daarom gezegd wordt, *afte daalen van onderen, uit de rechter zijde des huizes, van 't zuiden des altaars* Ezech. XLVII: 1. *De Rechter zijde* הימנית is, naar den Hebr. ſpreektrant, *de Zuidzyde:* waarom

XV.

Drong deeze zugt,
Mijn Prieſter, al dit aardſch gewoël ontvlugt;
Drong deeze zugt,
Tot U door wolk en lucht:

Geen

rom het aanſtonds wordt verklaard מנגב למזבח *van 't Zuiden des altaars* verg. ℣. 2. Deeze wateren in *'t Zuiden* van den Tempel, zijn te onderſcheiden, van die aan de *Ooſtzijde* des Tempels afvlieten naar 't Ooſten, in 't begin van 't ℣. beſchreeven. Eerſt zinſpeelt Hij op de drabbige wateren, daar 't offerbloed, en de vuiligheid des Tempels als die afgeſpoeld wierd, ſamen liepen, en de voornaamſte oorſprong waren van de Kedron; en dan op de zuivere bron Siloa, die aan de zuidzijde van Morija uit de wortelen van den berg ontſprong. Daarom wordt er ℣. 9 duidelijk geſprooken van *twe beeken*, die zoo ik begrijp elk een' bijzonderen weg liepen. Want het is volkomen zeker, dat de Kedron, zoo haaſt zij in het dal Gehinnom komt, den weg naar 't Ooſten kieſt. Dit getuigen alle reisbeſchrijvers eenpaarig, en haar loop wordt van alle landbeſchrijveren zoo afgemaald. In regendeel ontſprongen Siloaas wateren aan de zuid-of zuid-ooſtzijde, van Morijah, en werden van daar door Kanaalen, en door waterwerktuigen op den Tempel gebragt, zie Pſal. XLVI: 5, LXXXVII: 7, Jeſ. XII: 2, Zach. XIII: 1. Luk. XIII: 4. vergelijk de aanteekening op dit II. Deel bladz. 6, en 26, met Joh. IX: 7. Dus ſpreekt het van zelve, dat deeze die in 't Zuiden des Tempelbergs ontſprongen, naar 't Weſten gingen. Hier uit kan men Zacharias ophelderen; die Hoofd. XIV: 8, van *levendige wateren ſpreekt, die uit Jeruſalem vlieten zouden, de helft van die naar de Ooſtzee, en de helft van die naar de achterſte zee aan.* Door de helft der wateren, die naar de *Ooſtzee* vlieten zouden, ſpeelt Hy op de wateren van de Kedron; door de andere helft welke naar de *achterſte zee* aan, d. i. naar de kant van *'t Weſten* zouden loopen (zoo noemen die de Hebreen zich verbeeldende met het aangezicht naar 't Ooſten te ſtaan) zinſpeelt hij op de wateren van Siloa, die in der daad naar 't Weſten in de Stad geleid wierden. Want de bron zelf lag, gelijk Hieronymus en alle de reisbeſchrijvers eenpaarig getuigen, niet in *'t weſten*, ſchoon ze Reland en andere voornaame Landbeſchrijvers daar plaatſen, maar in *'t Zuidooſten* van de Stad. Zie boven in dit II. Deel bladz. 25.

Geen Jonathan,
Trof beter doel, daar 't ſchieten ſpreeken kan;
Geen Jonathan,
Was boô van vloek en ban. *

XVI.

Mijn zielevrind,
Geen David ſlegts, maar Davids Heer, en kind;
Mijn zielevrind,
Die mij aan U verbindt!
Ik zie U ſtaan;
Gij ziet het doel, waar naar mijn zuchten gaan.
Ik zie U ſtaan;
Mijn oog ſchiet op U aan.

XVII.

Mijn traanend oog,
Spant, daar het ſchreit, een ted'ren liefdeboog;
Mijn traanend oog,
Schiet pijl op pijl om hoog.
Och! vloog een ſchicht
Ontlaſt van de aarde, en 't drukkend zondenwigt;
Och! vloog een ſchicht,
Om hoog naar 't godlijk licht!

* 1 Sam. XX: 20-22, en 35-37.

DE GEESTELIJKE STRIJD, TEGEN DE VIJANDEN, DEN DUIVEL, DE SONDE, EN DE WAERELD.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *Tree voort mijn welbeminde.*

OF: *Drieënig Opperwezen.* I. Deel bladz. 37. door den vijfden en zesden regel te herhaalen, en dan op de laatſte lettergreep van den vijfden, twe nooten meer te zingen.

I.

Waar heen mijn ziel, waar heenen?
Waar leidt U 't naauwe pad,
Van luttel glans beſcheenen,
Met brein en bloed beſpat?
't Is alles zwart en naar,
En vol van doodsgevaar.

II.

De WAERELD zal U ſtreelen,
Terwijl ze U laagen leit;
De ZONDE U 't hart ontſteelen,
Terwijl de HOFSLANG vleit.
Wie is 't, die 't eedgeſpan
Geheel vernielen kan?

III.

De DRAAK wringt duizend bogten,
In 't roodgevlamde vel:
Daar kookt in merg en vogten,

Het

Het heet venijn der hel.
Hoe drilt zijn tong! Ik ſchrik,
Vaſt ieder oogenblik.

IV.

Het VLEESCH durft mij verraaden;
Dit opent het klinket.
't Verraad zal 't meeſte ſchaaden,
Dat poorten open zet.
't Liet, kreeg het Vleeſch zijn' zin,
Den ſnoodſten vijand in.

V.

En ben ik dit ontweeken,
De WAERELD lacht mij aan.
Zij lokt door ſnoode ſtreeken,
Mij op haar kronkelpaân.
Of dorſt geheel verwoed,
Naar rookend menſchenbloed.

VI.

'k Ruk mijn bezweeken krachten,
En flaauwen moed bij een.
Ik breng in mijn gedachten,
Een leger op de been'.
Zoo meen ik niet te vliên,
Maar moedig 't hoofd te biên.

VII.

Dan ach! 't is ijdel poogen!
De Vijand is te ſterk.
Ik vind mij haaſt bedroogen,
Met al mijn eigen werk.
'k Hou in den ſtrijd geen' ſtand;
Dit eiſcht een ſterker hand.

VIII.

Ik ſchuil dan in de vleug'len,
Der ongeſchapen zon.
Mijn Vorſt moet hen beteug'len,
Die Draaken temmen kon:
Dan zie ik, door mijn' Held,
Al 's vijands magt geveld.

IX.

Dan zal Hij mij bevrijden,
Van doodlijk Draakeſpog:
Hij leert mij, 't Vleeſch beſtrijden,
Hij voert den oorelog.
'k Zal bij zijn liefdevaan,
De waereld tegenſtaan.

X.

Mijn Heirvorſt wiltge U wenden,
Mijn ſtrijd is kort van duur.
Ik loop met U door benden,
En ſpring op ſchans en muur.
Hoe angſtig ik ook zwoeg;
Uw heil is mij genoeg.

VLUGT VOOR DE VIJANDEN NAAR JESUS.

ZANGW. *Hoe loert de vijand op de gangen* bladz. 54.

I.

Waar berg ik mij, voor zulk een woede
Van 't helſch en onderaardſche rijk?
Dit booze rot neemt nooit de wijk,
En treft mij meeſt niet op mijn hoede.
Mijn vleeſch ſpant met den duivel aan,
En durft mij trouweloos verraaden.
Dit ſtoort mijn allerbeſte daaden,
En leidt mij af op ſlinkſche paân.

II.

Waar heen, verſtaald gemoed, waar heenen?
Bemerk eens recht waar 't u aan ſcheelt,
Of zijt ge in 't kwaaddoen al vereeld,
En wilt ge uw oor hier niet toe leenen?
O toomelooze drift, hoe zal
Dat weig'ren u eerlang bekoomen!
Of hebt ge nu niet meer te ſchroomen?
Gewis u naakt een zwaare val.

III.

Ach! kondtge uw' toeſtand eens beſeffen!
En dacht ge: „ Zo ik niet ontwaak,
„ Zal mij Gods langgetergde wraak,
„ Om all' mijn euveldaaden treffen " !
Dat treffen trof nog korts mijn hart,
Maar ſchijnt nu weêr in rook vervloogen.

Zoo houdt een dwaaze lust mijn oogen
Verblind, en in zijn net verward.

IV.

Mijn vorst, die op de blaauwe tinnen
Van 't hemeldak nu zegeviert,
En 't strijdend heir van daar bestiert,
Laat 's vijands arm mij nooit verwinnen.
Bestorm het bolwerk door Uw magt,
Waar uit die benden mij bespringen:
Gij, Gij kunt haar 't geweer ontwringen;
Sla op mijn weereloosheid acht.

V.

Mijn JESUS! 'k wil voor U niet veinzen:
Zoo gij in zulk een zielgevaar,
Mij niet verstrekt ten beukelaar;
'k Zal eerlang uit het strijdperk deinzen.
'k Hoor peezen gonzen, schicht op schicht
Van kromgespannen boogen jaagen:
'k Val in onmijdb're hinderlaagen;
Zoo Gij niet zelf mijn gangen rigt.

VI.

O zag ik Uw genadestraalen,
Uw licht en waarheid, die ge uw volk
Belooft, door zulk een dichte wolk
Van vuur'ge pijlen nederdaalen!
'k Zou dan den vijand tegenstaan,
En nooit in stilte laaten rusten;
Een woedend heir van dolle lusten,
Manmoedig uit dit hart verslaan.

DE VOORBIJGAANDE WAERELD,

EN HET DUURZAAM BESTAAN VAN HEM DIE GODS WIL VOLBRENGT.

OF AANDACHT OP 1 JOH. II: 17.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *Heil'ge JESUS hemelſch voorbeeld.* Lodeſt.

I.

WAereldſche begeerlijkheden,
Die zin, en oog, en hart,
Hield verſtrikt door dart'le zeden:
'k Ben uit uw' ſtrik ontward.
Of gij ſtrookt, en ſtreelt, en vleit;
't Is verdwijnende ijdelheid.
Goël leeft, Goël leeft,
Die 't beſtendig wezen geeft.

II.

Zoudt gij gunſt van mij verwerven,
Begeerlijkheid van 't vleeſch?
Goël wilde aan 't kruishout ſterven,
't Kruis dat uw vonnis wees.
't Kruis is Goëls zegevaan;
Goël hecht er 't handſchrift aan.
Goël leeft, Goël leeft,
Voor die 't vleeſch gekruiſigd heeft.

III.

Wijk begeerlijkheid der oogen,
O flikk'rend geld, en goed:
Raſch zijt gij ons oog ontvloogen,
Dan knaagtge ons bang gemoed.
Al uw ſchoon, waar 't oog op ſpeelt;
Is een dor, en doodig beeld.
Goël leeft, Goël leeft,
Die uw ſchoon te boven ſtreeft.

IV.

Grootsheid van dit ſtervend leven,
Wat luiſter, ſtaat, en pracht,
Of wat roem kan eere geeven,
Wanneer ons God veracht?
Goël wien 'k mijn' Koning noem,
Goëls kruis is al mijn roem.
Goël leeft, Goël leeft.
Dat 's een eer, die hooger zweeft.

V.

Ik veracht al 't ſchoon beneden:
De waereld gaat voorbij,
Met all' haar begeerlijkheden,
Die 'k niemand ooit benij.
's Vaders wil te doen, bereidt
Ons den ſtand der eeuwigheid.

Goël leeft, Goël leeft,
Daar het kruisgeloof aan kleeft.

VI.

'k Zal mijn breede vlerken fnuiken,
O weelde, ſchat, en eer.
'k Zal de waereld zoo gebruiken,
Dat mij geen misbruik deer'.
Wie dien wil van God verkoos,
Kan niet ſterven, leeft altoos.
Goël leeft, Goël leeft,
Dat, en dood, en afgrond beeft.

VII.

Vlugt dan ſnoô begeerlijkheden,
Uit zin, en oog, en hart;
Aanzien, rijkdom, dart'le zeden,
'k Ben uit uw' ſtrik ontward.
Of gij ſtrookt, en ſtreelt, en vleit;
't Is verdwijnende ijdelheid.
Goël leeft, Goël leeft,
Die 't beſtendig wezen geeft.

DE EIGENMIN, IN 'T PARADIJS GETEELD EN GEDOEMD.

OF AANDACHT OP GEN. III: 8, 9.

OP EENE NIEUWGEMAAKTE ZANGWIJZE.

OF: *O Hemelliefde, o zuiv're vlam.* Bl. 152.

I.

Doorluchte Dag! het onweêr broeit!
Met d'avond huilt de wind! * 'k hoor felle ratelſlagen!
Wat oog kan't ſchitt'rend licht van't blikſemvuur verdraagen?
Tans daalt de Majeſteit, terwijl de donder loeit.
God roept: „ Zal de Eigenmin mij tergen?
„ Waar zijt ge o ſterveling? Waar zult gij u verbergen?

II.

O Edens Luſthof, Paradijs,
Uw jeugd zag de Eigenmin dat grouwlijk monſter teelen!

Zij

* *Met d'avond huilt de Wind.*] Ik vertaal de Hebr. woorden. Gen. III: 8. *En zij hoorden de ſtem*, (te weten de donderſtem verg. Pſal. XXIX: 3-9) *des HEEREN Gods, wandelende in den hof, tegen den avondwind van dien dag.* Zoo wordt לרוח היום, van de LXX griekſche overzetters vertaald πρὸ δειλινοῦ. van Hieronymus, *Poſt meridiem* „ Na den middag", en de Syrier heeft לפניה דיומא, *Wanneer de dag daalde*, of „Naar den ondergang haaſtede". Ook betekent het wortelwoord רוח *Ademen, waaien*: bij de Arabiers, *Iets verrichten tegen den avond, of den ondergang der zonne.* De Heer A. Schultens heeft dit, mijns oordeels, gegrond over onze plaats aangemerkt. Ik verſta door היום *dien Dag*, den zelfden DAG die Gen. II: 4 gemeld was; want anders leeſt men in dit gedenkſtuk van geenen DAG, waar op met zulk eene vingerwijzing kan gedoeld worden. En deeze was, zoo als uit Gen. II: 2, 3 ſchijnt te blijken, de ZEVENDE DAG.

Zij wiſt zich door het ooft, in 's menſchen hart te ſteelen.
Sint ſtelt hij op geen deugd maar op zich zelven prijs.
De Hofſlang leert het kunſtig liegen,
En, daar door eerſt zich zelv' dan anderen bedriegen.

III.

't Verbooden ooft dat hem verleidt,
Verraſcht den fijnen ſmaak zijn glans nieuwsgierige Oogen:
De naam van Kennis houdt den aandacht opgetoogen.
Straks vloeit uit deeze bron de Hoofdbegeerlijkheid.
Zij ſtort dit gif in de eerſte beeten,
Zij mag de moeder van onze Eigenliefde heeten.

IV.

Geen ſteenuil mint de duiſternis,
Geen vledermuis den nacht, zoo zeer; als de Eigenliefde
Gods laſt ten ſchaduw zoekt voor 't geen de luſt geriefde.
Zij zegt: „Wagt hier geen dood, daar heilzaam voedſel is".
En zweert de Draak, het kan gebeuren,
Dat zich 't zelfminnend hart, durft met Gods min bekleuren.

V.

Door wat verſchoning, weet men 't kwaad
Wanneer 't geweten zich, door 't godlijk licht voelt wekken,
Voor 't aangezicht van God, met vijgeblaân te dekken?
Zoo dekt zich 't eerſte paar, dat voor de Vuurſchaar ſtaat.
Zij pleiten, ſchoonze traanen huilen,
Daarze onder 't zwaar geboomt in Edens hof verſchuilen.

VI. Zwijg,

VI.

Zwijg, zwijg, mijn ziel, pleit gij niet meer.
Wat baat afrekening? * Wat zult ge uw' Maker zeggen?
Zoek nooit de ſchuld op God, of anderen te leggen;
Belijdze oprecht voor Hem, en geef uw' Richter de eer.
Zoo moogtge tot den Borge treeden;
Zoo zal u 't rein gewaad van 't offervel bekleeden.

VII.

Gods Zoon die licht in 't harte zendt,
Gelijkt gij dan op 't nieuw, om tot zijn beeld te ſtrekken,
Die u door 't kleed van recht, en heiligheid wil dekken.
Zijn wijsheid is in u, die 't goede en 't kwaade kent.
De oprechtheid zal u dan beſtieren,
En zal'ge hemelmin op zelfmin zegevieren.

VIII.

O Zelfmin, zoudtge uw ſnoode hand

Ook

* *Wat baat afrekening.*] 'k Heb het oog op Pred. VII: 29, welk ℣. ik dus overzette, *Alleenlijk zie dit heb ik gevonden: dat God den menſch recht gemaakt heeft, maar zij hebben veele afrekeningen gezocht*, wanneer de een namelijk de ſchuld op den anderen zocht te leggen, en Adam zelf op God; om daar door de ſchuld af te rekenen, en met God te vereffenen. 't Grondwoord חשב beteekent niet alleen *ſijfferen, rekenen, afrekenen* Lev. XXV: 50, 52. Maar een naamwoord daar van afſtammende, dat naar 't onze zeer gelijkt, beteekent nog bij de Arabiers, een *voldoende zaak*, die men geeft ter *afdoening van ſchuld.* of *een genoegzaamen Borge*; en een ander naamwoord zegt bij hun *Een ſom* die van iemands goed geteld wordt, ter voldoening en afbetaling. חשבון is dan *Een afrekening, met de voldoening van de ſchuld.* En zoo wordt het van Salomo ook genoomen in 't evenvoorgaande 25 & 27 ℣. zijnde de beteekenis van *ſluitreden* daar onverſtaanbaar.

Ook haar den Levensboom vol heiligſchennis ſteeken?
Dit zouden, 't vlammend zwaerd en Cherubijnen wreeken.
De Levensboom is nu voor u geen onderpand.
De Schechina die u wil weeren,
Zal bij haar godlijk licht de zelfverloch'ning leeren.

IX.

Mijn God, die mij Uw Eng'len zendt,
'k Zal naar den Levensboom in 't Paradijs niet treeden.
Ik heb voor U mijn ſchuld, in 's Heilands bloed beleden;
Uw waarheid ſchenkt ge in't hart, dat zich aan U gewent.
Kon CHRISTUS kruis Uw gunſt verwerven;
Dit is mijn Levensboom, die de Eigenmin doet ſterven.

VERBETERINGEN.

In het I. Deel.

Voorrede.

Bladz. 12. r. 3 van onderen. Den Cither. *lees*, De Cither.

Gezangen.

Bl. 31. ℣. IV: r. 3. Door haar kooken. *lees*, Door het kooken.

Bl. 42. ℣. II: r. 3. Zilv're. *lees*, Zilv'ren.

Bl. 70. ℣. II. r. 3. 'k Was in die onzalige uuren. *lees om de muziek*, 'k Was in all' die treurige uuren.

In het II. Deel.

In de Gezangen.

Lees om de Muziek.

Bladz. 11. ℣. VII. r. 5.

't Anker zal het Schip bewaaren,

Bladz. 12. ℣. IX. r. 1-4.

Zoo we al 't zelfde niet gevoelen,
Goël zij de waarheidsbron.

Bladz. 13-15. *Moeten de lange regels uit, en de korte in-springen.*

Bladz. 14. *is na* r. 11. En van haar magt beroofd. *uitgevallen*, Nu is de hel geflooten;

Bladz. 20. ℣. VIII: r. 1-6.

Wijs ons, goddelijke Liefde,
Die ons hart vernoegen kunt;

Wat

Wat ons aftrok, wat ons griefde,
Steeds het waare middelpunt.
Leer ons ziel en zin vereenen,
En door 't waare heilgenot,

Bladz. 58. ℣. I. r. 1-5.

't Luſt mij de Godstent te beſchouwen.
Aholiab moeſt met Bezaleël,
Die naar 't beſtek van Horeb bouwen,
't Geen Moſes gaf naar 't hemelſche bevel.
Die bouwſchets mag vernuft en kunſt vertoonen:

Bladz. 61. ℣. V. r. 3-6.

'k Zal van Gods Geeſt het reukwerk haalen;
Hier traant de myrrh', hier druipt de nagelgom.
Ja Galbans lucht, hoe zwaar bij ſpeſerijen,
Kan in den druk verblijen;

Bladz. 63. ℣. IX. r. 4, 5.

Met vuur en licht, zoo word ik nooit verward.
Zal ik den weg in dees woeſtijne treffen.

Bladz. 63. ℣. X. r. 1-5.

Aholiab kan met Bezaleël.
Voor God geen tent in 't harte bouwen:
Hier werkt Gods Geeſt naar 't goddelijk bevel.
Dees bouſchets zal vernuft en kunſt vertoonen.

Bladz. 153. r. 4. *ſtaat* N. II. lees I.

In

In de Aanteekeningen.

Bladz. 79. r. 12. Hunne *lees* Haare.
Bladz. 81. r. 15. Hunne *lees* Haare.
Bladz. 110. r. 9. Jom. C. 5. *lees* Jom. C. 1.
Bladz. 117. r. 2. עֲרָגֶיךָ *lees* עֲרָגֶיךָ
Bladz. 139. r. 22. Altoaren *lees* Altaaren.
——— r. 25. Haaren *lees* Haare.
Bladz. 171. r. 2. Zinnprent *lees* Zinneprent.

ZANGWYZEN
VAN
STICHTELYKE GEZANGEN
By verſcheiden gelegenheden gedicht
door
RUTGER SCHUTTE
Predikant te Amſterdam
Na
de beste Italiaanſche smaak
in Musiek gebragt voor de
Zang, Clavecimbael enz.
Door L. FRISCHMUTH
II. DEEL
Te AMSTERDAM
by JOHANNES CÓVENS Junior
Met Privilegie.

Opwekking
Tot Heilig Zingen.

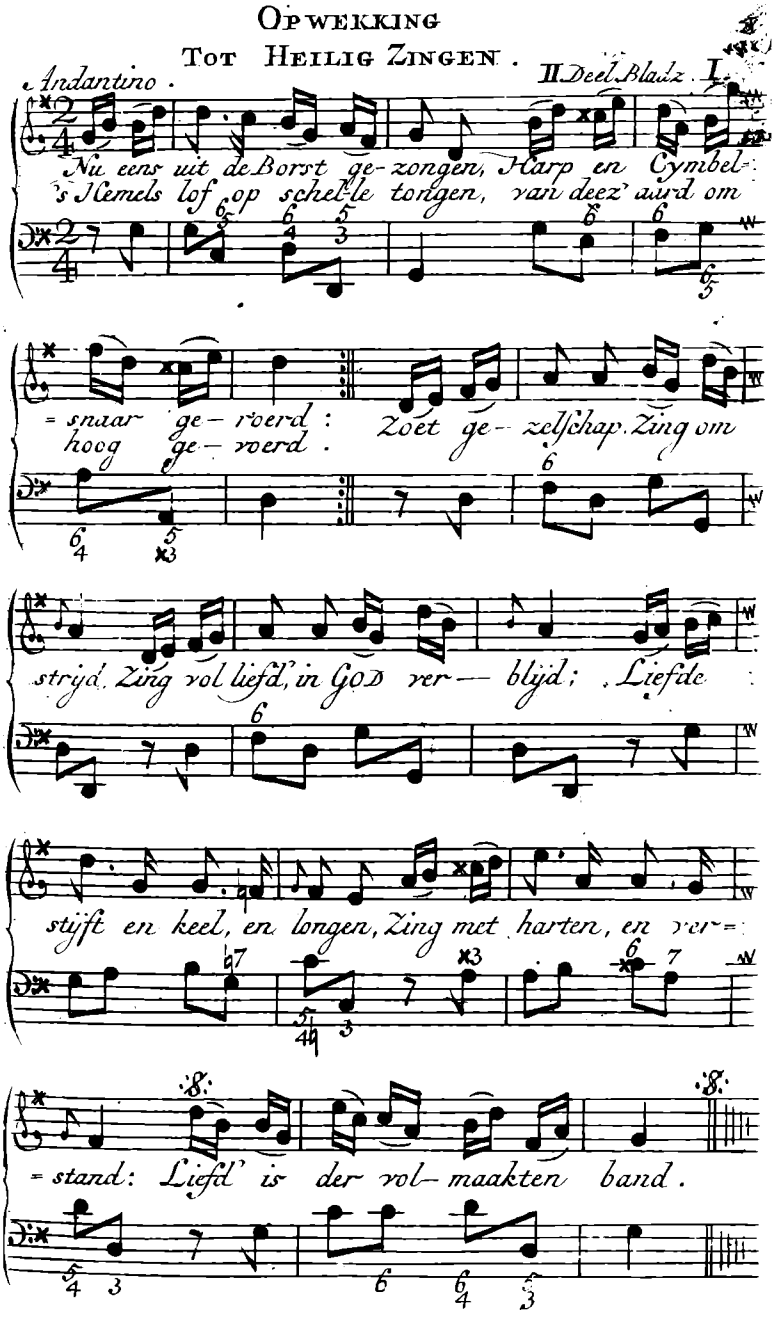

CHRISTUS

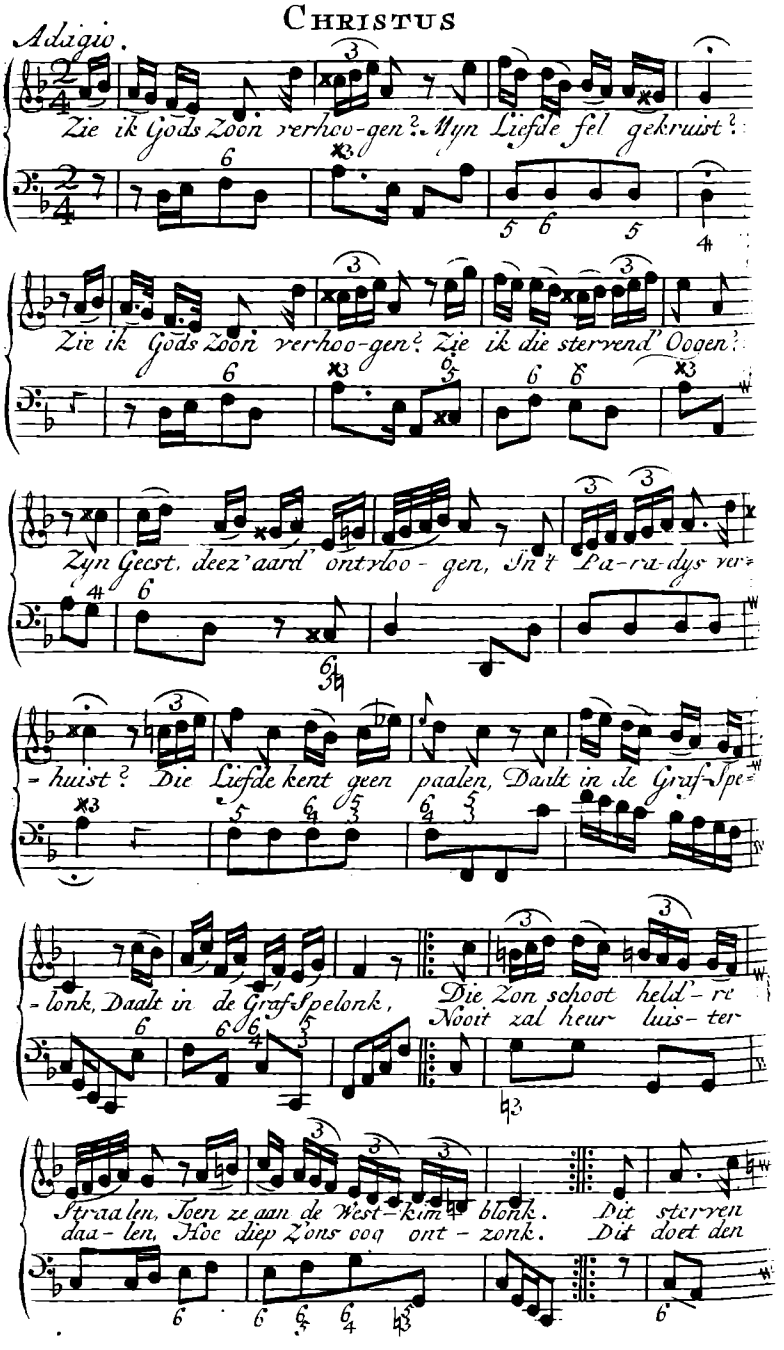
Adagio.
Zie ik Gods Zoon verhoo-gen? Myn Liefde fel gekruist?
Zie ik Gods Zoon verhoo-gen? Zie ik die sterrend' Oogen?
Zyn Geest, deez' aard' ontvloo - gen, In 't Pa-ra-dys ver-
- huist? Die Liefde kent geen paalen, Daalt in de Graf-Spe-
- lonk, Daalt in de Graf-Spelonk, Die Zon schoot held're
Straa-len, Toen ze aan de West-kim blonk. Dit sterven
daa - len, Hoe diep Zons oog ont - zonk. Dit doet den

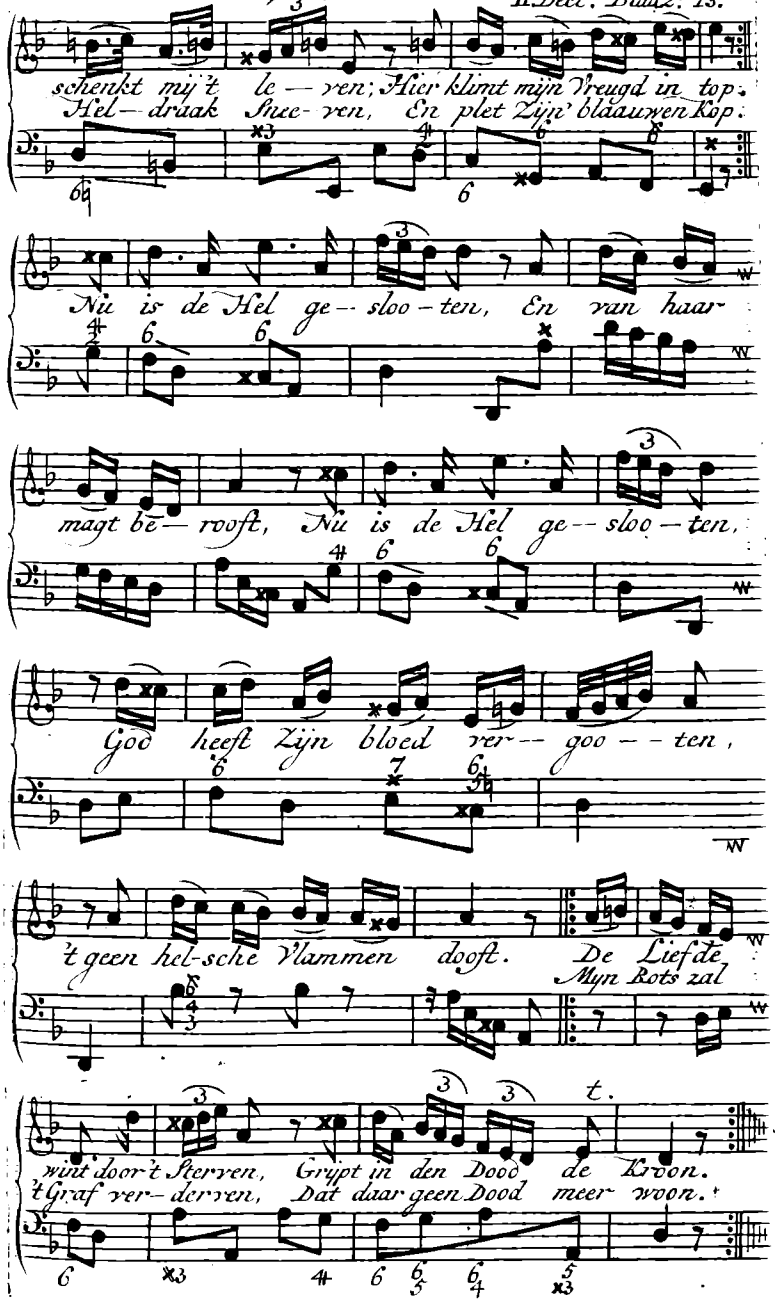
schenkt mij't le — ven; Hier klimt mijn Vreugd in top.
Hel-draak Snee-ven, En plet Zijn' blaauwen Kop.
Nu is de Hel ge-sloo-ten, En van haar-
magt be-rooft, Nu is de Hel ge-sloo-ten,
God heeft Zijn bloed ver-goo-ten,
't geen hel-sche Vlammen dooft. De Liefde
Myn Rots zal
wint door't Sterven, Grypt in den Dood de Kroon.
't Graf ver-derven, Dat daar geen Dood meer woon.

't GEESTLYK JAWOORD.

Duo. II. Deel: Bladz: 22.

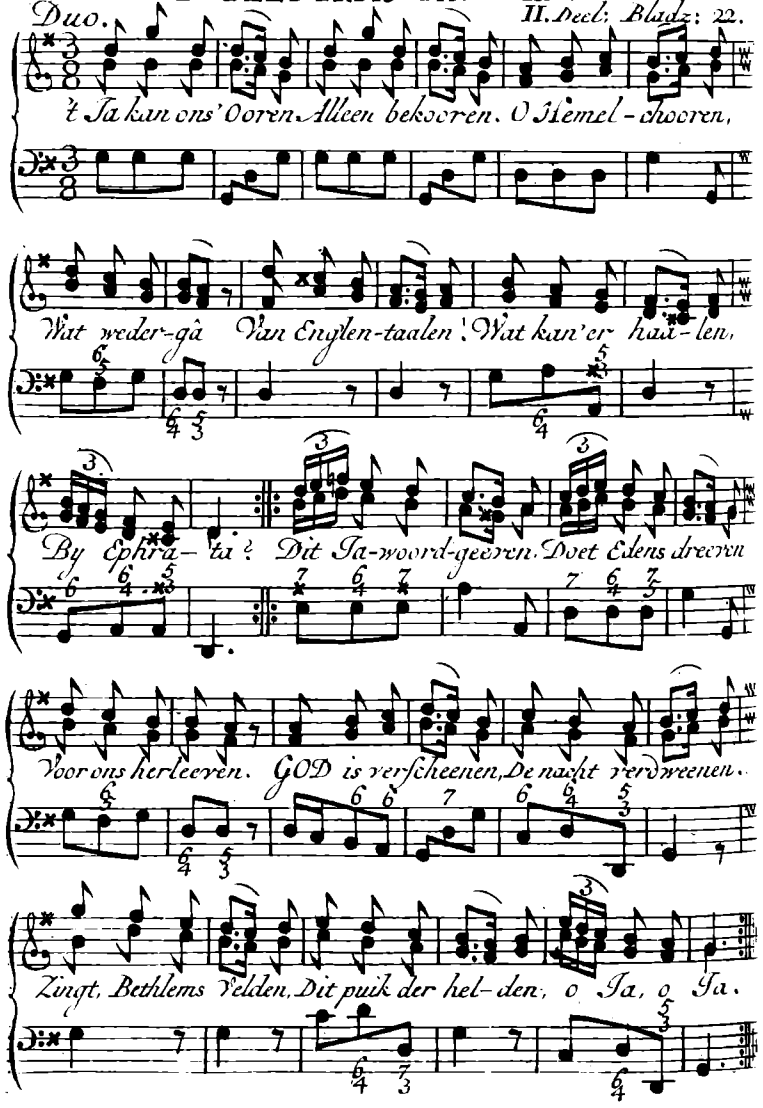

CHRISTUS VERBORGEN LEVEN IN GOD.

Moderato. II. Deel. Bladz: 29.

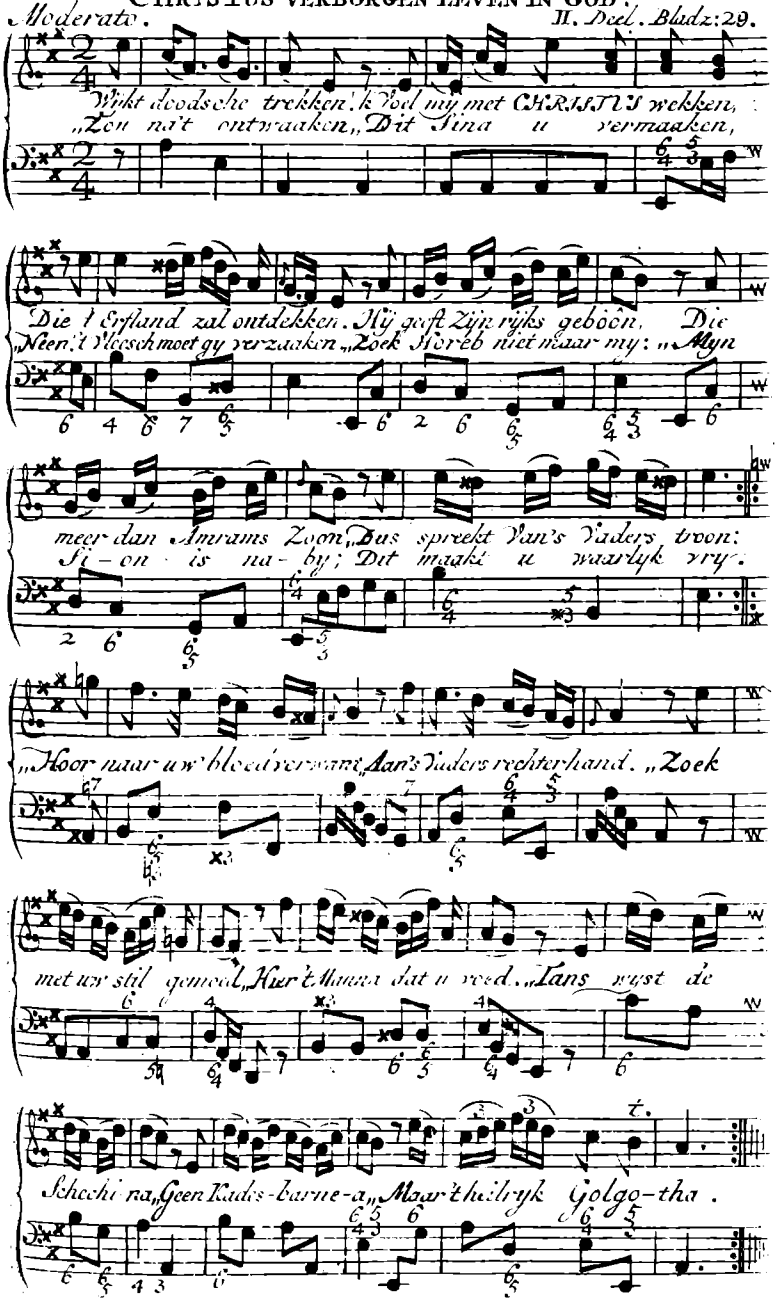

Larghetto.

II. Deel. Bladz. 35.

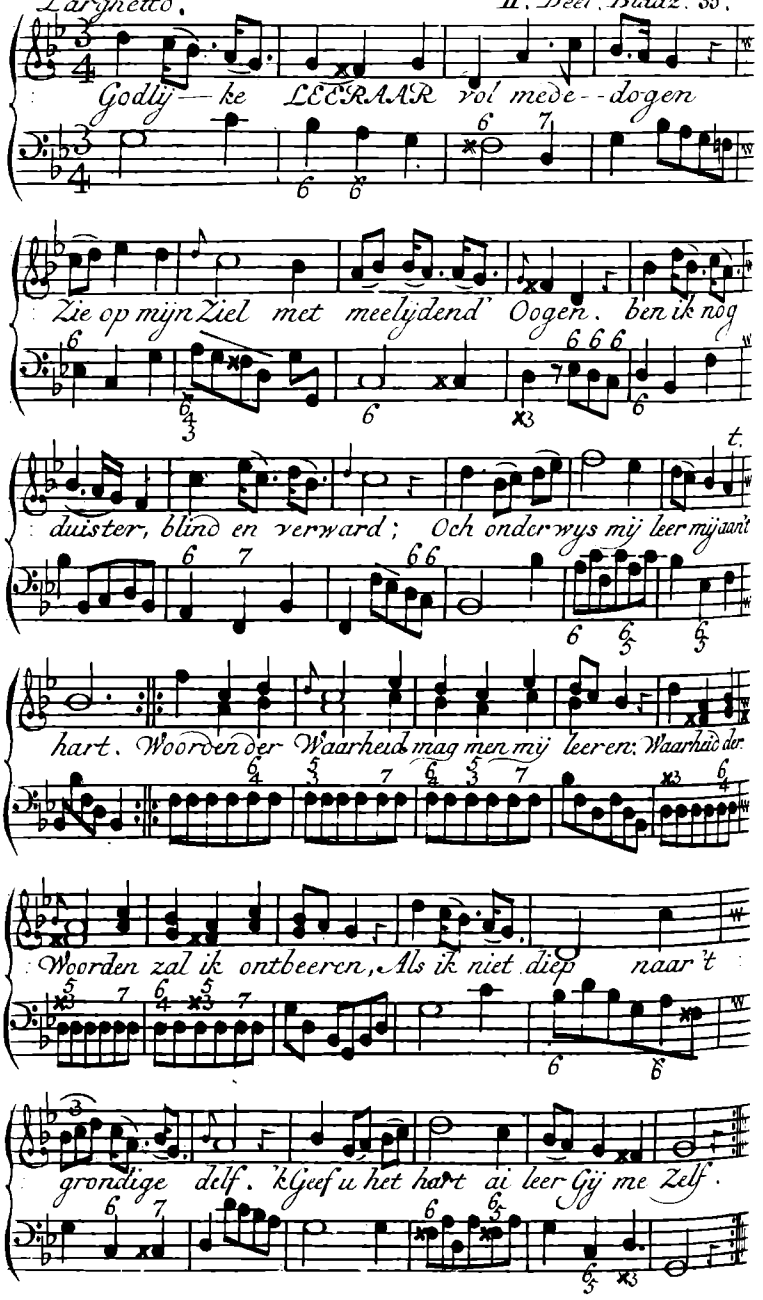

GOËLS LIEFDEDWANG.

Grazioso. II. Deel. Bladz. 38.

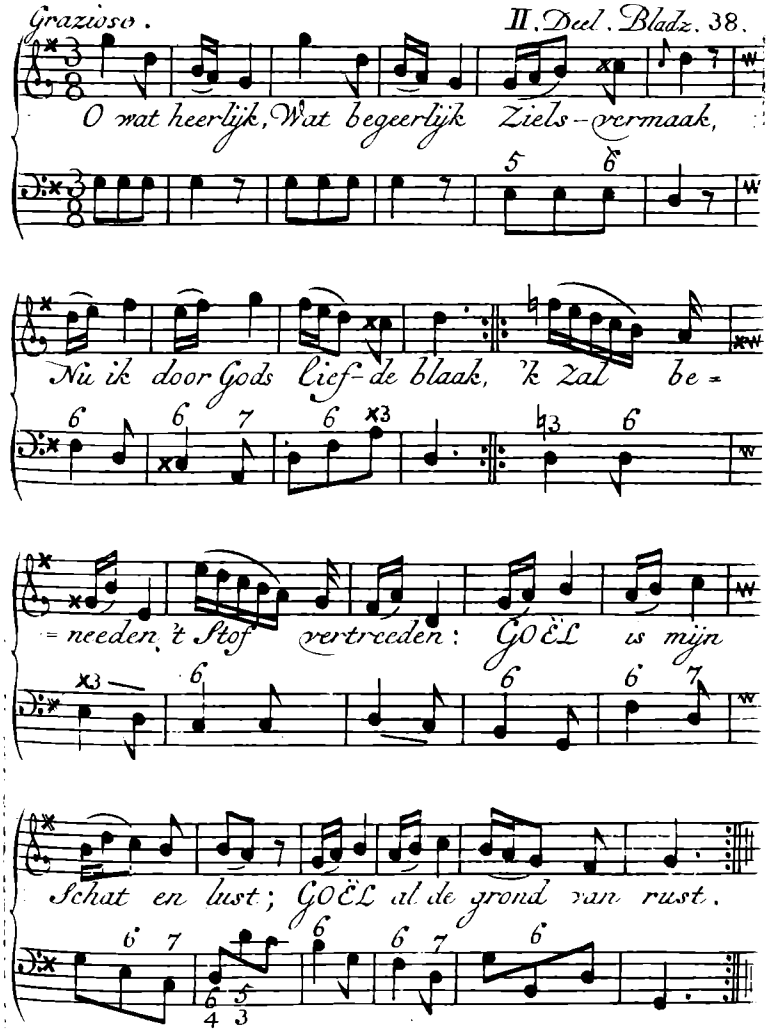

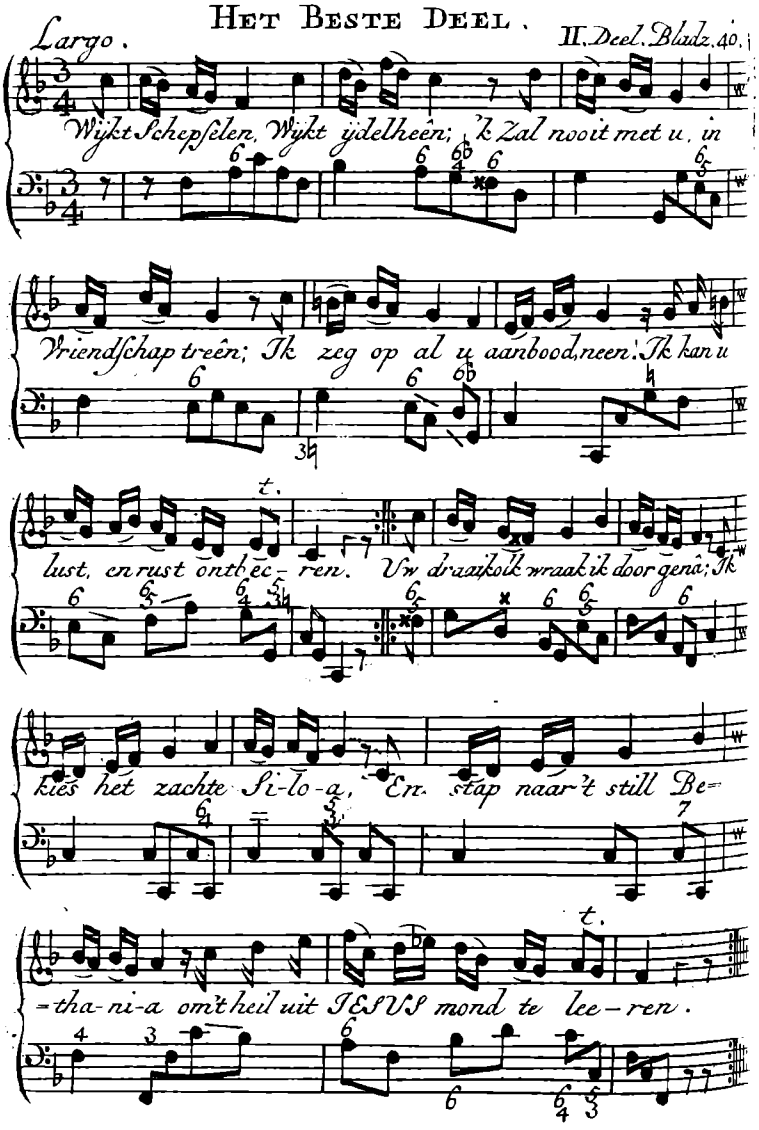
Largo.
Wijkt Schepselen, Wijkt ijdelheên; 'k Zal nooit met u, in
Vriendschap treên; Ik zeg op al u aanbood, neen! Ik kan u
lust, en rust ontbee- ren. Uw draaikolk wraak ik door gená; Ik
kies het zachte Si-lo-a, En stáp naar 't still Be-
-tha-ni-a om 't heil uit JESUS mond te lee-ren.

Grazioso.

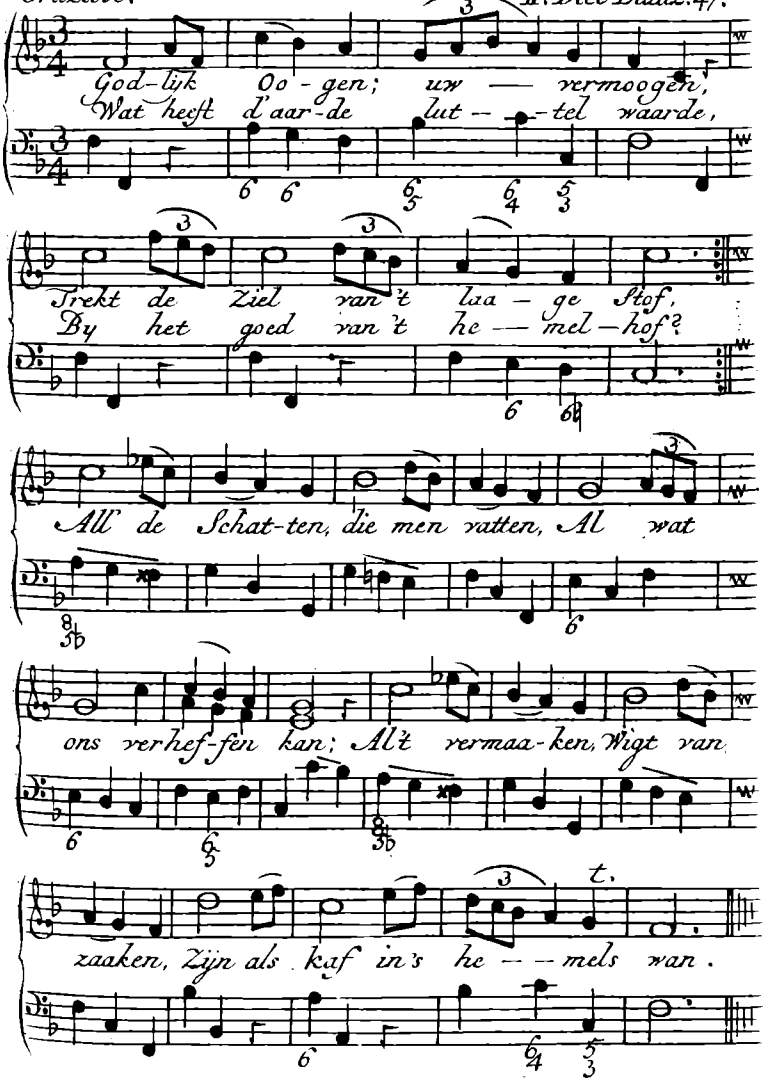
God-lijk Oo-gen; uw — vermoogen,
Wat heeft d'aar-de lut-tel waarde,
Strekt de Ziel van 't laa-ge Stof,
By het goed van 't he-mel-hof?
All' de Schat-ten, die men vatten, Al wat
ons verhef-fen kan; Al't vermaa-ken, Wigt van
zaaken, Zijn als kaf in's he-mels wan.

ZUGT NAAR HEMELWERK.

II. Deel Bladz. 50.

Allegretto.

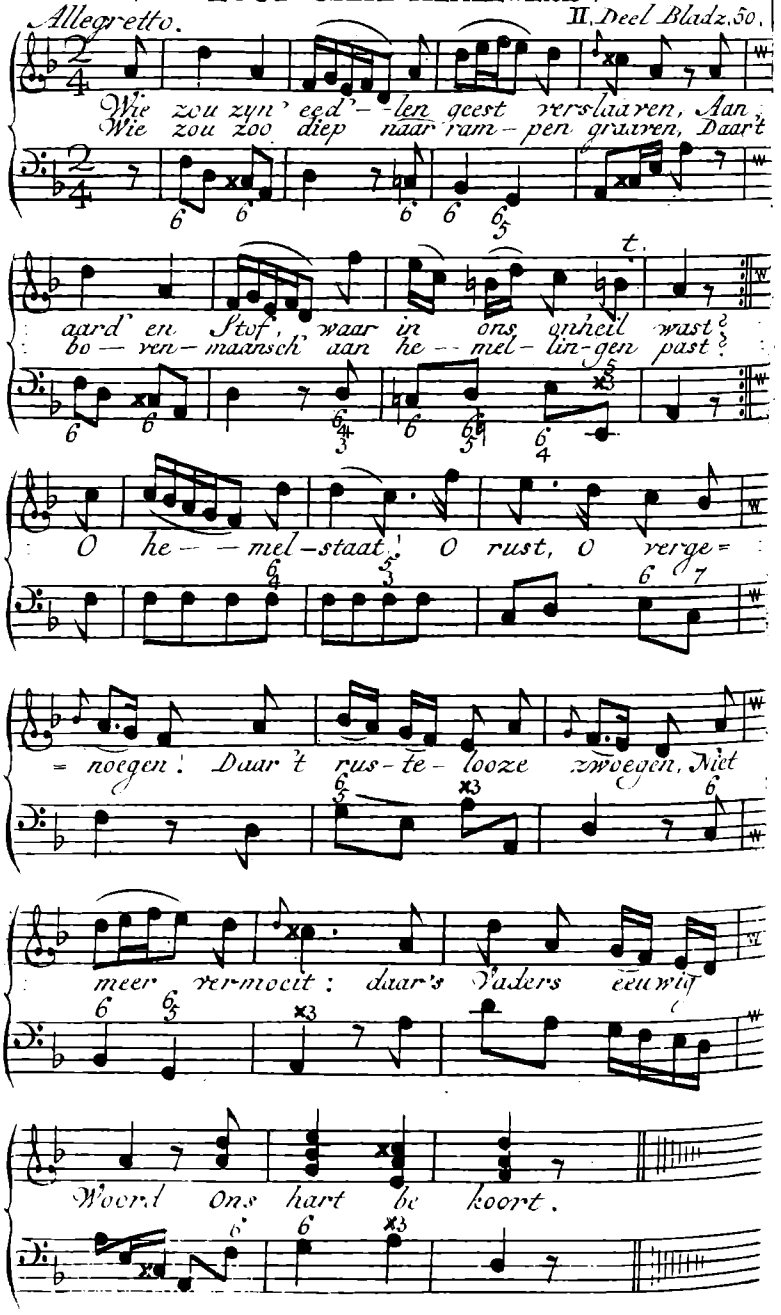

Reize uit Egypte.

Adagio. *II. Deel. Bladz. 52.*

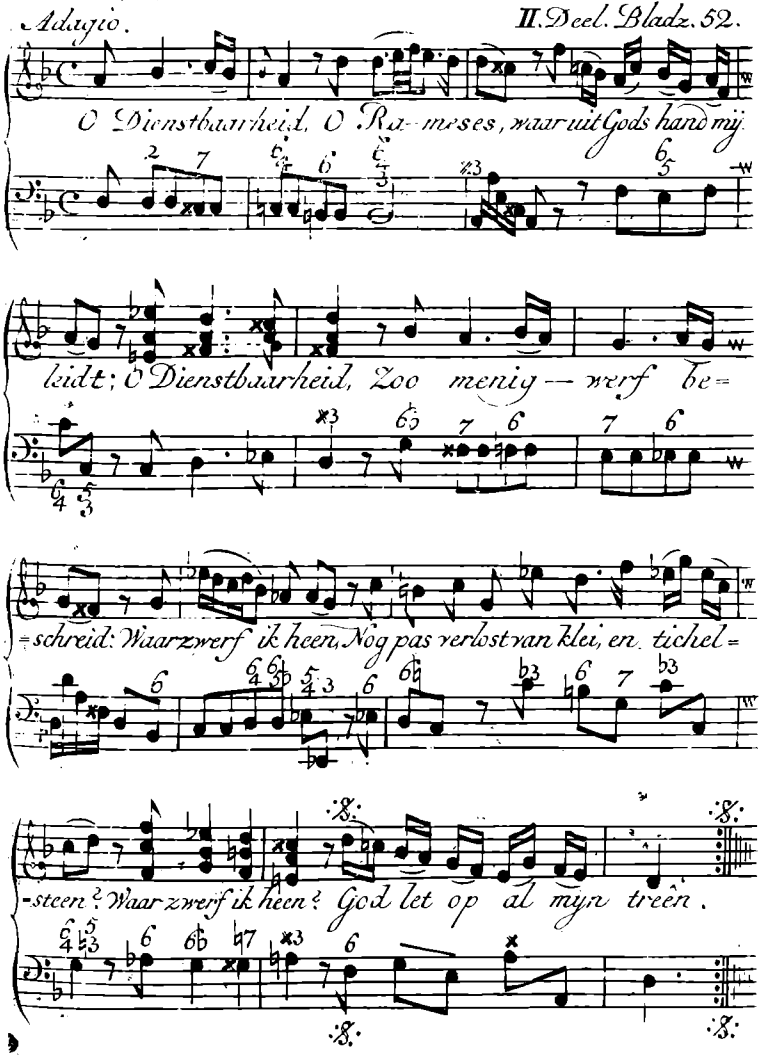

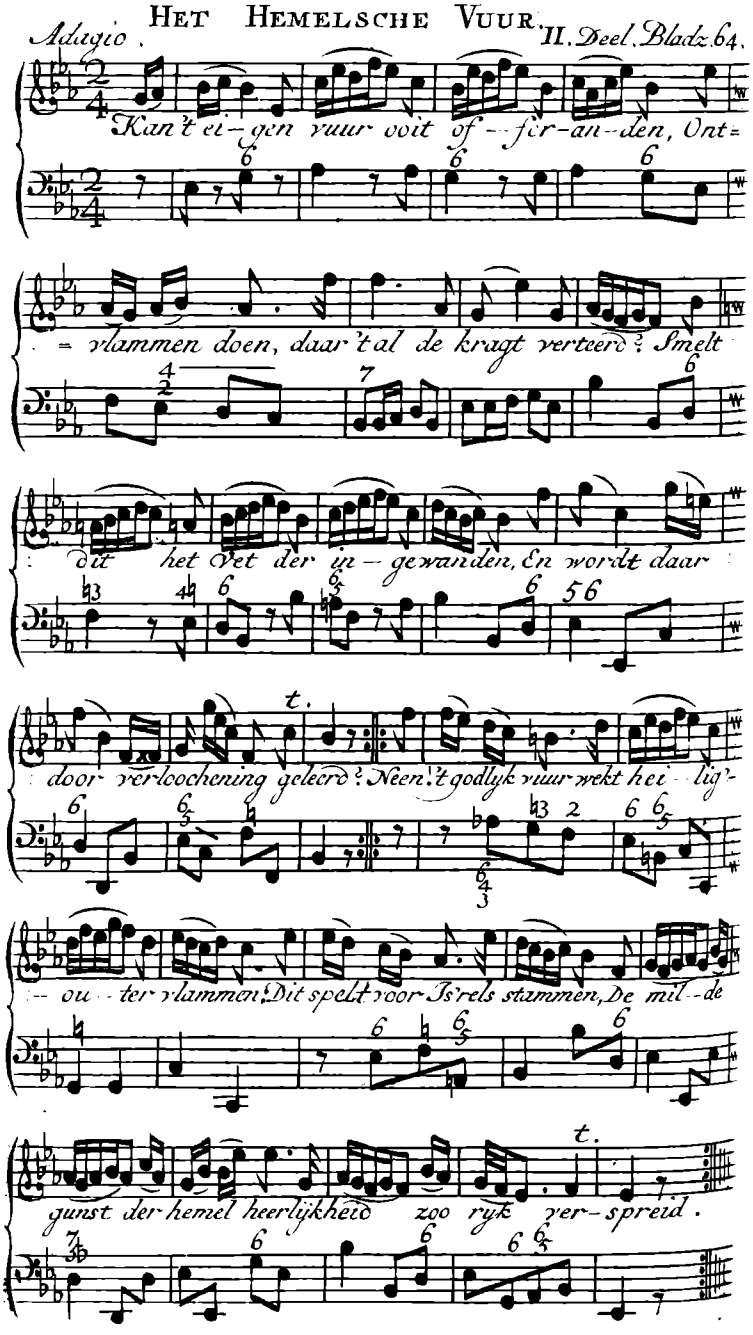
Adagio.
Kan 't ei-gen vuur ooit of-fer-an-den, Ont-
= vlammen doen, daar 't al de kragt verteerd? Smelt
dit het Vet der in-gewanden, En wordt daar
door ver-loochening geleerd? Neen! 't godlyk vuur wekt hei-lig'-
-ou-ter vlammen! Dit spelt voor Is'rels stammen, De mil-de
gunst der hemel heerlijkheid zoo ryk ver-spreid.

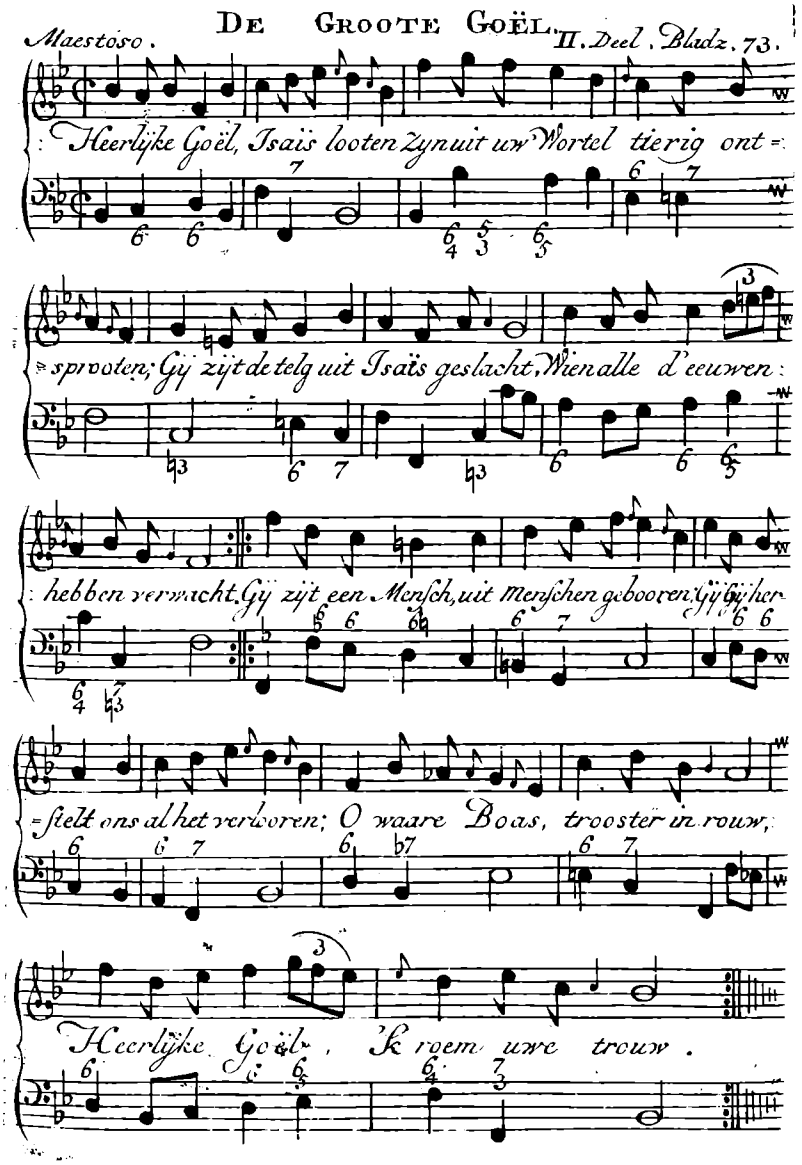
Maestoso.
: Heerlijke Goël, Isais looten zyn uit uw Wortel tierig ont =
= sproten; Gij zijt de telg uit Isais geslacht, Wien alle d'eeuwen :
: hebben verwacht. Gij zijt een Mensch, uit Menschen geboren. Gij Gij her =
= stelt ons al het verloren; O waare Boas, trooster in rouw,
Heerlijke Goël, Ik roem uwe trouw.

Grazioso.

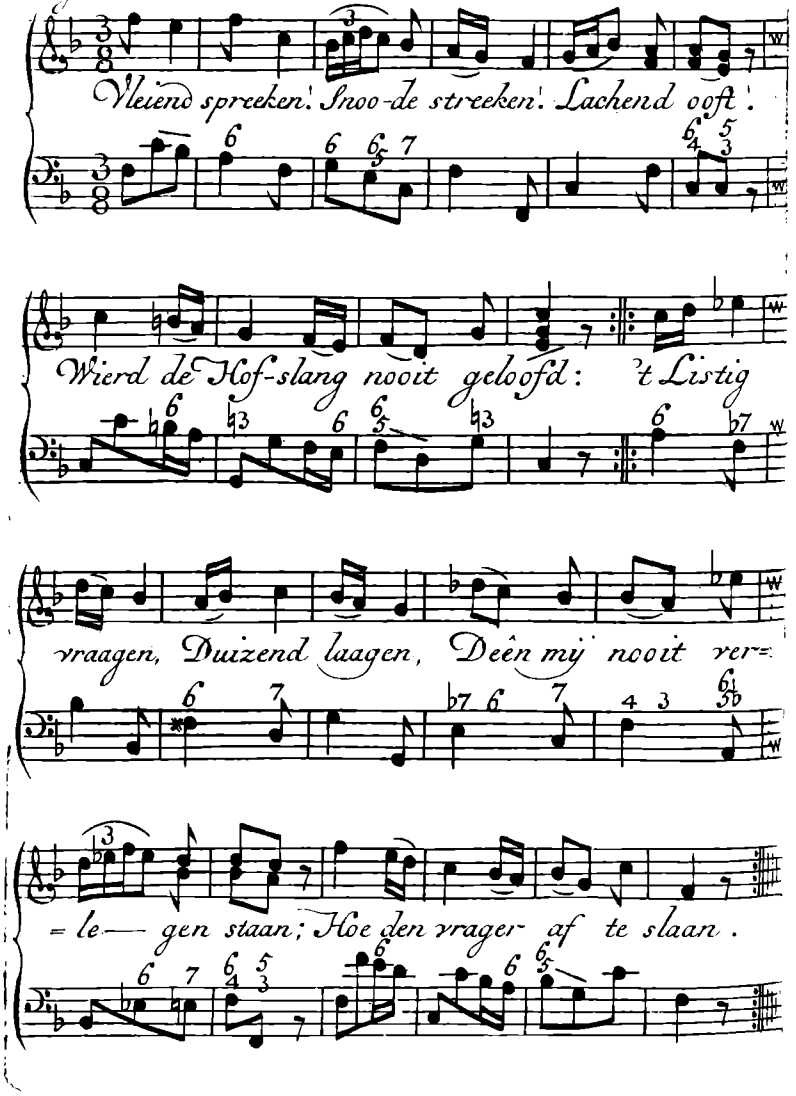
Vleiend spreeken! Snoo-de streeken! Lachend ooft!
Wierd de Hof-slang nooit geloofd: 't Listig
vraagen, Duizend laagen, Deên mij nooit ver=
= le— gen staan; Hoe den vrager af te slaan.

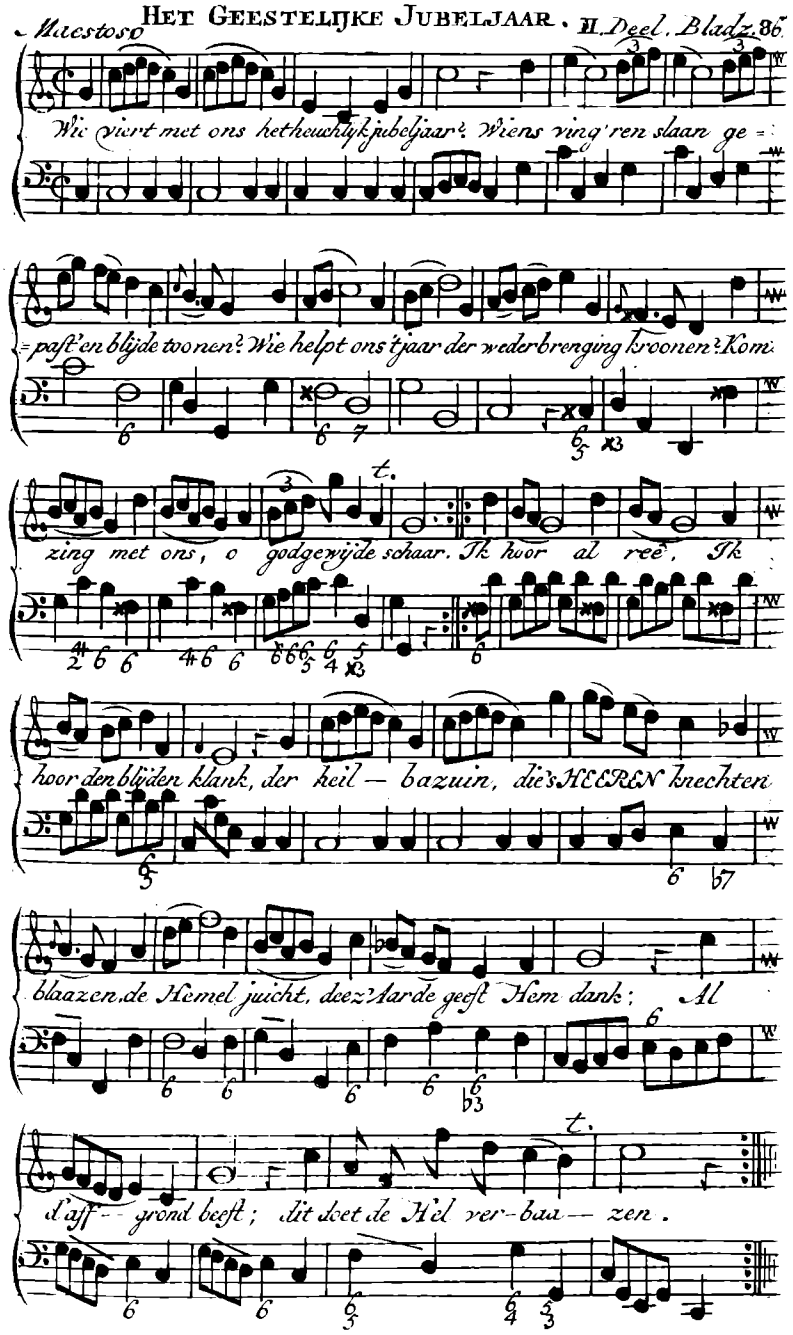

Wie viert met ons het heuchlijk jubeljaar? Wiens ving'ren slaan ge=

=past'en blijde toonen? Wie helpt ons 't jaar der wederbrenging kroonen? Kom

zing met ons, o godgewijde schaar. Ik hoor al reê, Ik

hoor den blijden klank, der heil — bazuin, die's HEEREN knechten

blaazen, de Hemel juicht, deez' Aarde geest Hem dank; Al

d'aff-- grond beest; dit doet de Hel ver-baa-- zen.

Largo. 't OFFER VAN 't HART. II. Deel. Bladz: 92.

Ik schond, o God, uw beeld, — naar 't welk ik was her-scha=
=pen, en dorst m'aant lachend ooft vergaa — pen. Schep mij een zuiver hart,
het geen zich rein bewaar: Vernieuw een' vasten Geest — in 't
binnenst: laat mijn schre-den, gevestigd zijn, om naar uw tent te tree=
=den: Dan breng ik U dit hart, ten offer op 't al-taar.

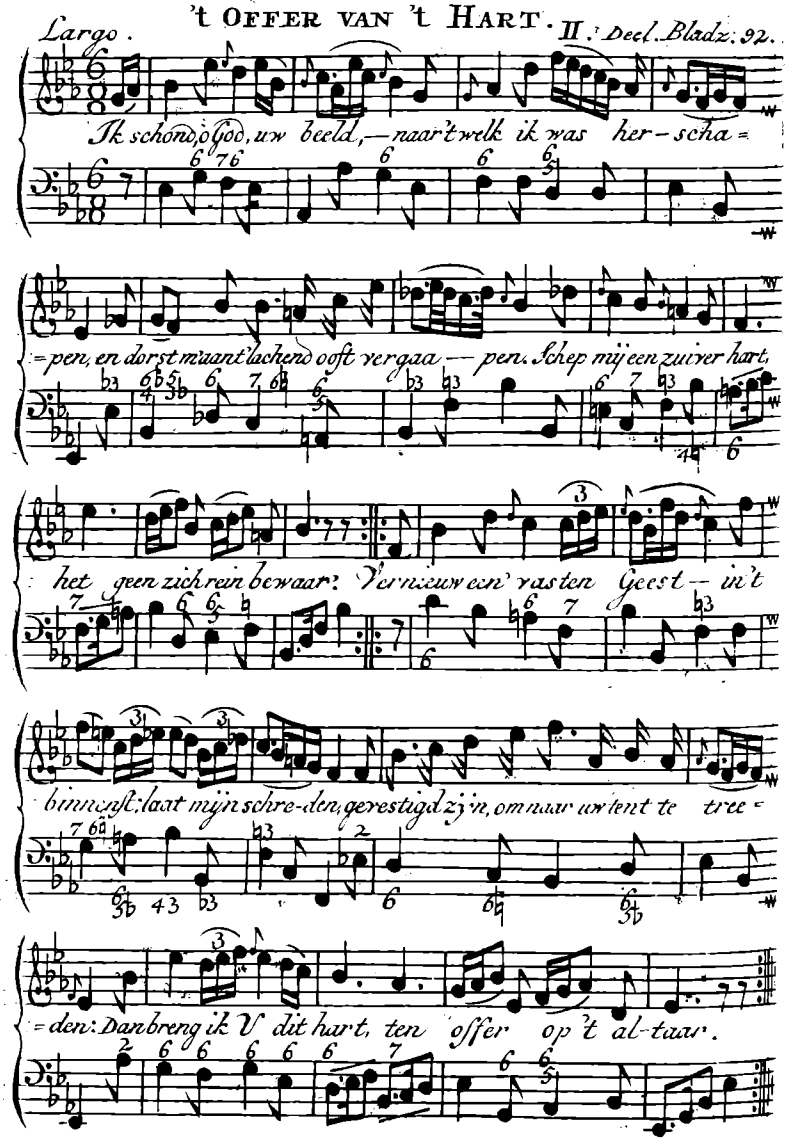

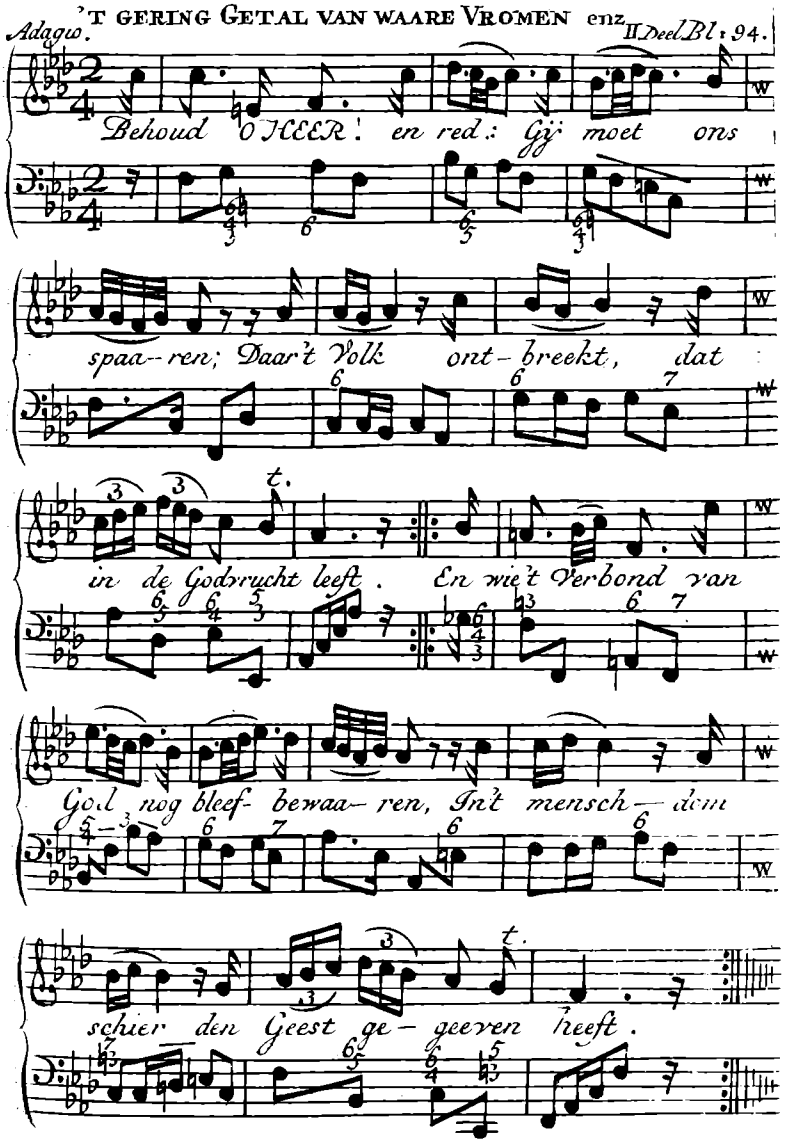
Adagio.
Behoud O HEER! en red: Gij moet ons
spaa-ren; Daar't Volk ont-breekt, dat
in de Godvrucht leeft. En wie't Verbond van
God nog bleef- bewaa-ren, In't mensch-dom
schier den Geest ge-geeven heeft.

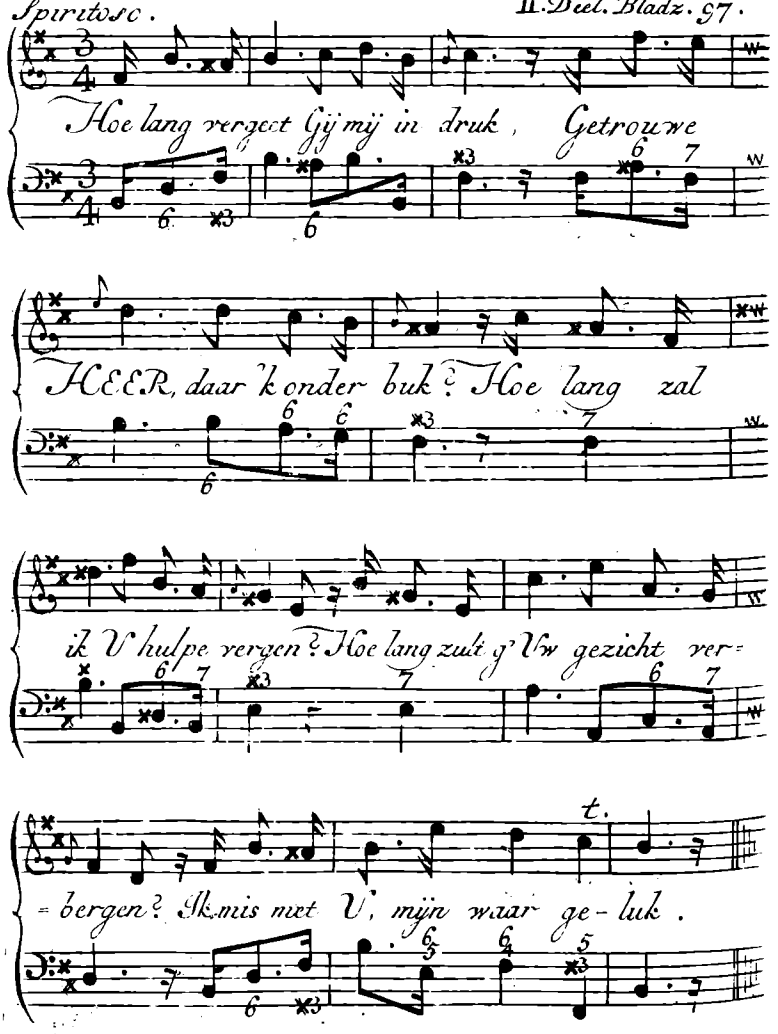
Spiritoso.
Hoe lang vergeet Gij mij in druk, Getrouwe
HEER, daar 'k onder buk? Hoe lang zal
ik U hulpe vergen? Hoe lang zult g' Uw gezicht ver-
= bergen? Ik mis met U, mijn waar ge-luk.

De Snoodheid der Godlochenende Waereld.

Moderato. *II. Deel. Bladz. 99.*

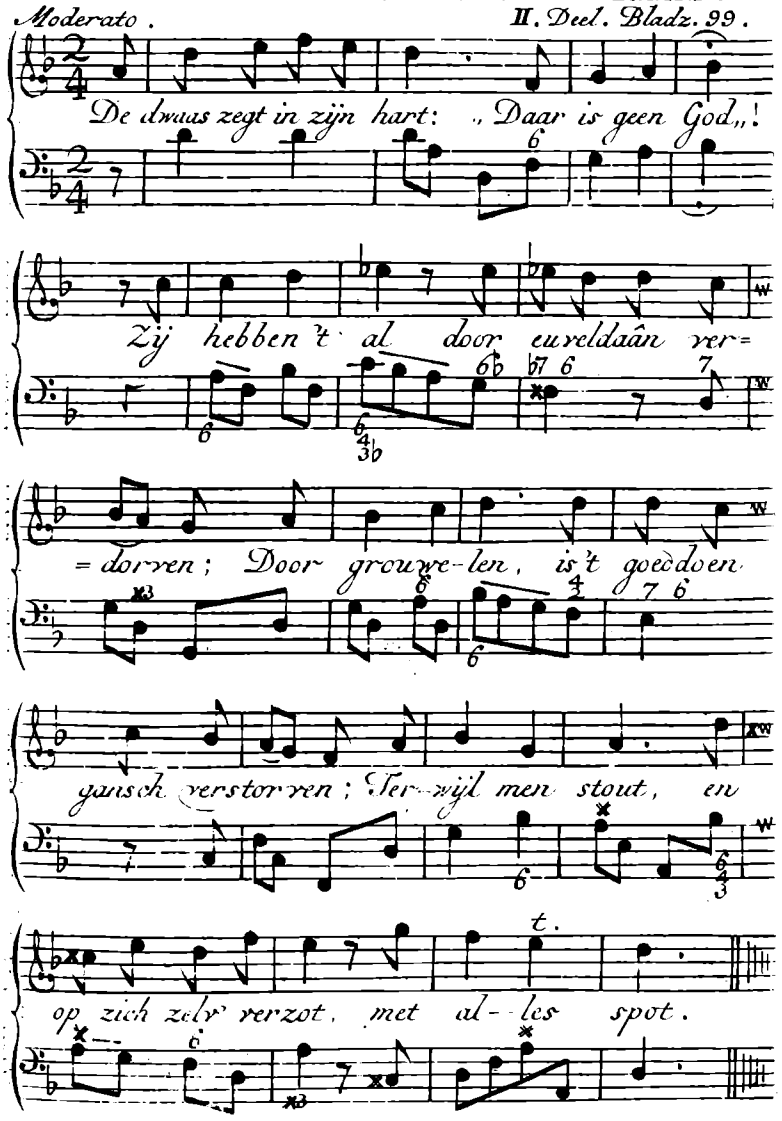

DE HEILIGHEID VAN 'T GEESTELIJKE PRIESTERDOM.

II. Deel. Bladz. 102.

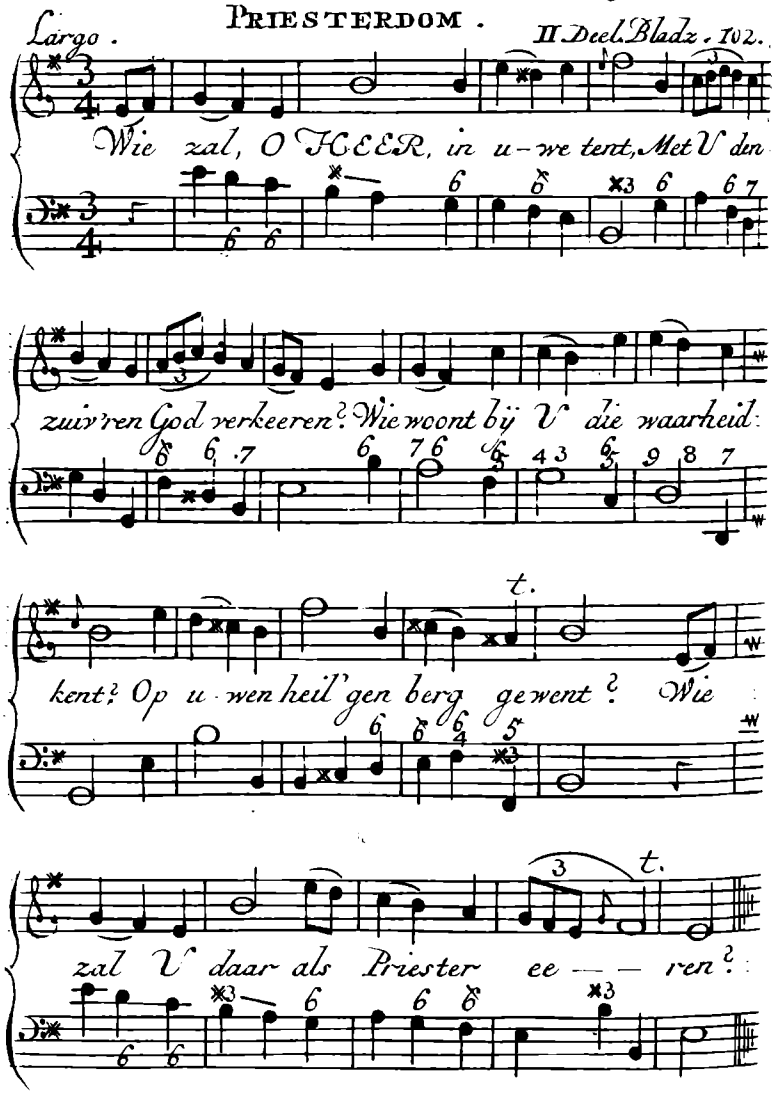

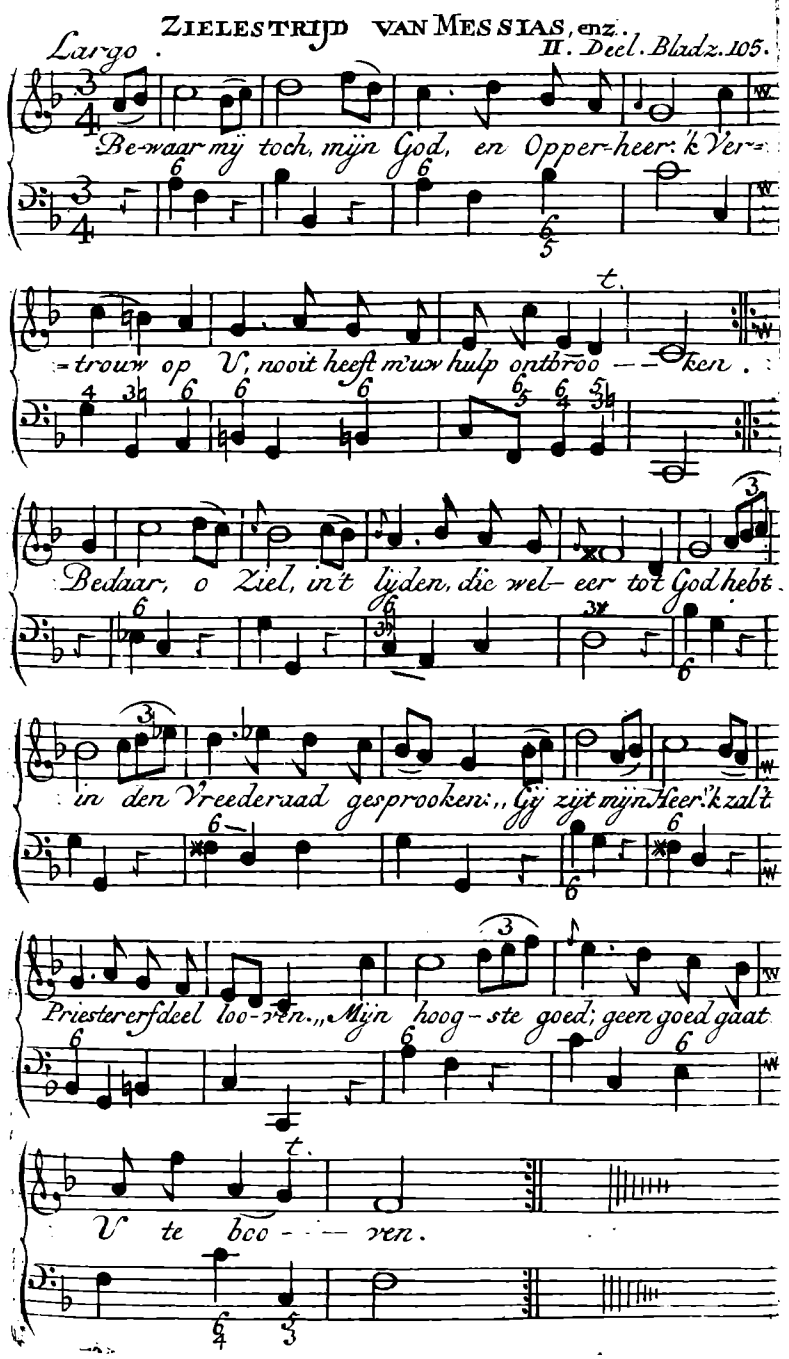
Largo.
Be-waar mij toch, mijn God, en Opper-heer: 'k Ver-
-trouw op U, nooit heeft m'uw hulp ontbroo - - ken.
Bedaar, o Ziel, in't lijden, die wel- eer tot God hebt
in den Vreederaad gesprooken: „ Gij zijt mijn Heer: 'k zal't
Priestererfdeel loo-ren. „ Mijn hoog-ste goed; geen goed gaat
U te boo - - - ren.

Pastorelle.

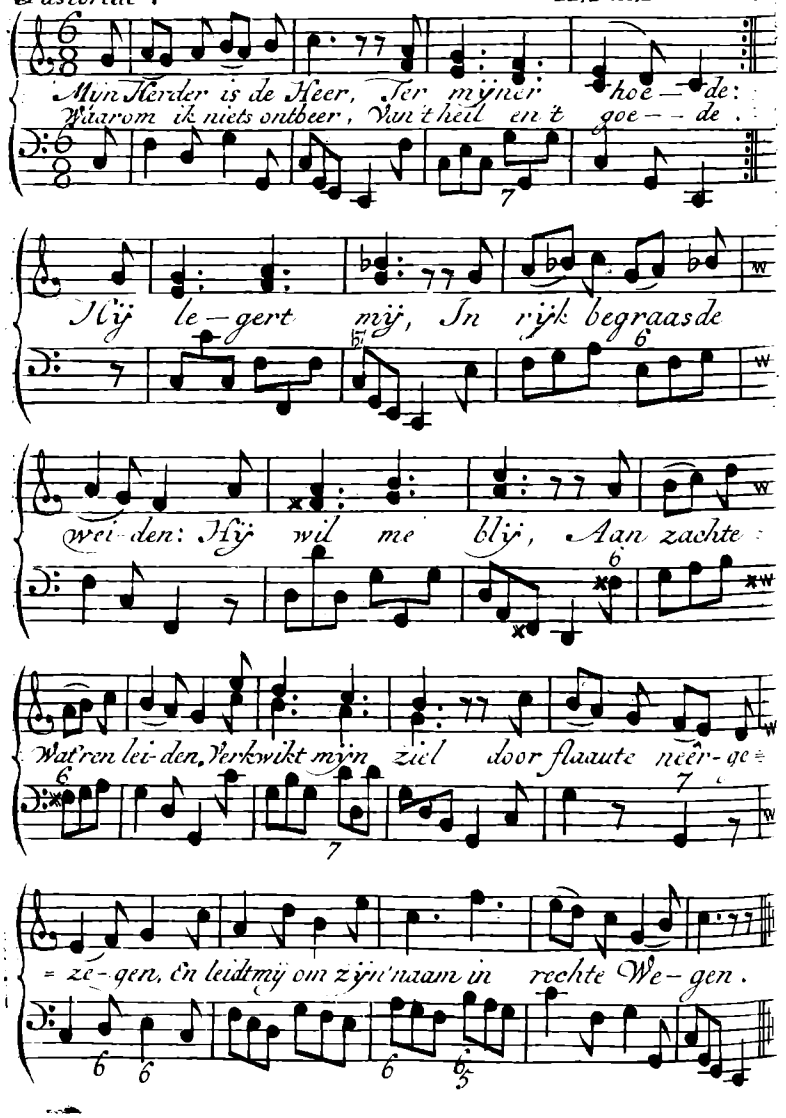
Myn Herder is de Heer, Ter myner hoe – de:
Waarom ik niets ontbeer, Van't heil en 't goe – – de.
Hy le – gert my, In rijk begraasde
wei – den: Hy wil me bly, Aan zachte
Waat'ren lei – den, Verkwikt myn ziel door flaaute neêr – ge –
= ze – gen, En leidt my om zyn naam in rechte We – gen.

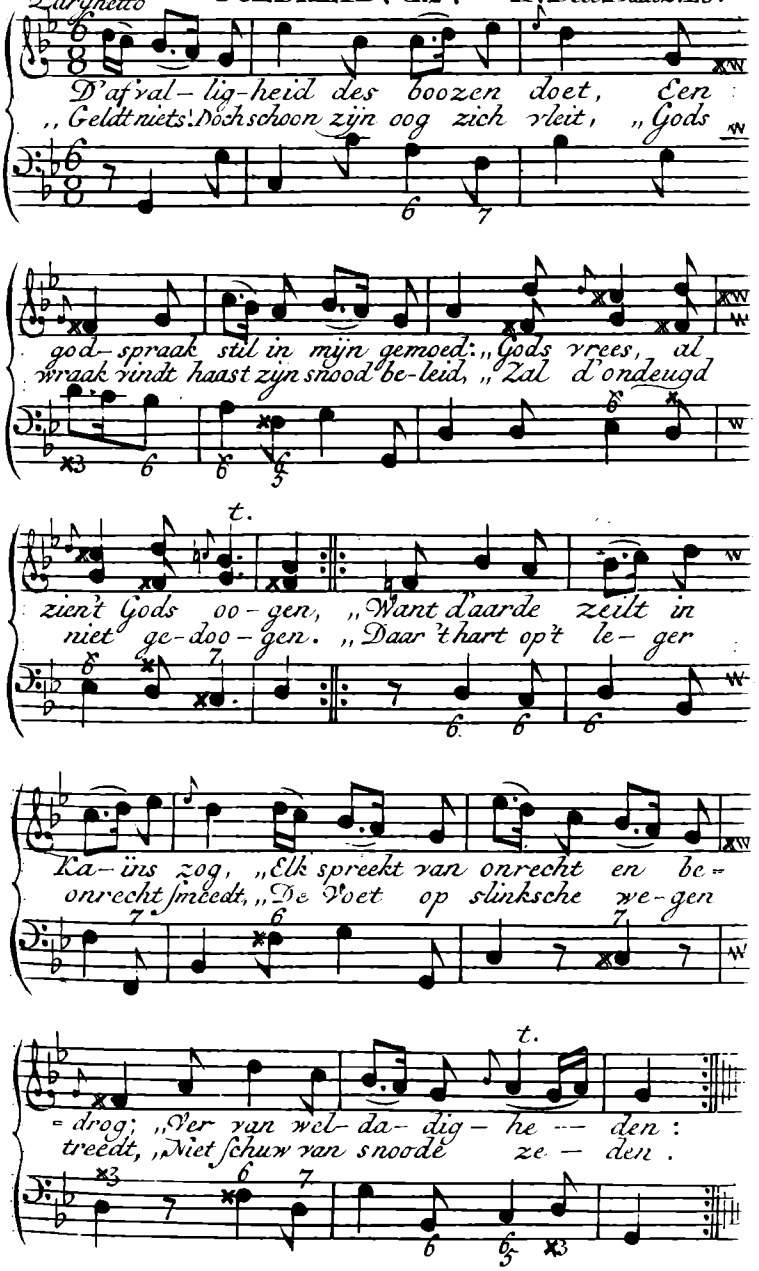
Larghetto
D'af val- lig-heid des boozen doet, Een
,, Geldt niets! Hoe schoon zijn oog zich vleit, ,, Gods
god- spraak stil in mijn gemoed: ,, Gods vrees, al
wraak vindt haast zijn snood be-leid, ,, Zal d'ondeugd
t.
zien't Gods oo- gen, ,, Want d'aarde zeilt in
niet ge-doo- gen. ,, Daar 't hart op't le- ger
Ka- ïns zog, ,, Elk spreekt van onrecht en be-
onrecht smeedt, ,, De Voet op slinksche we-gen
t.
-drog; ,, Ver van wel- da- dig- he --- den:
treedt, ,, Niet schuw van snoode ze- den.

DE ZIELEN DORSTENDE NAAR CHRISTUS EN ZIJN HEIL.

II. Deel, Bladz. 119.

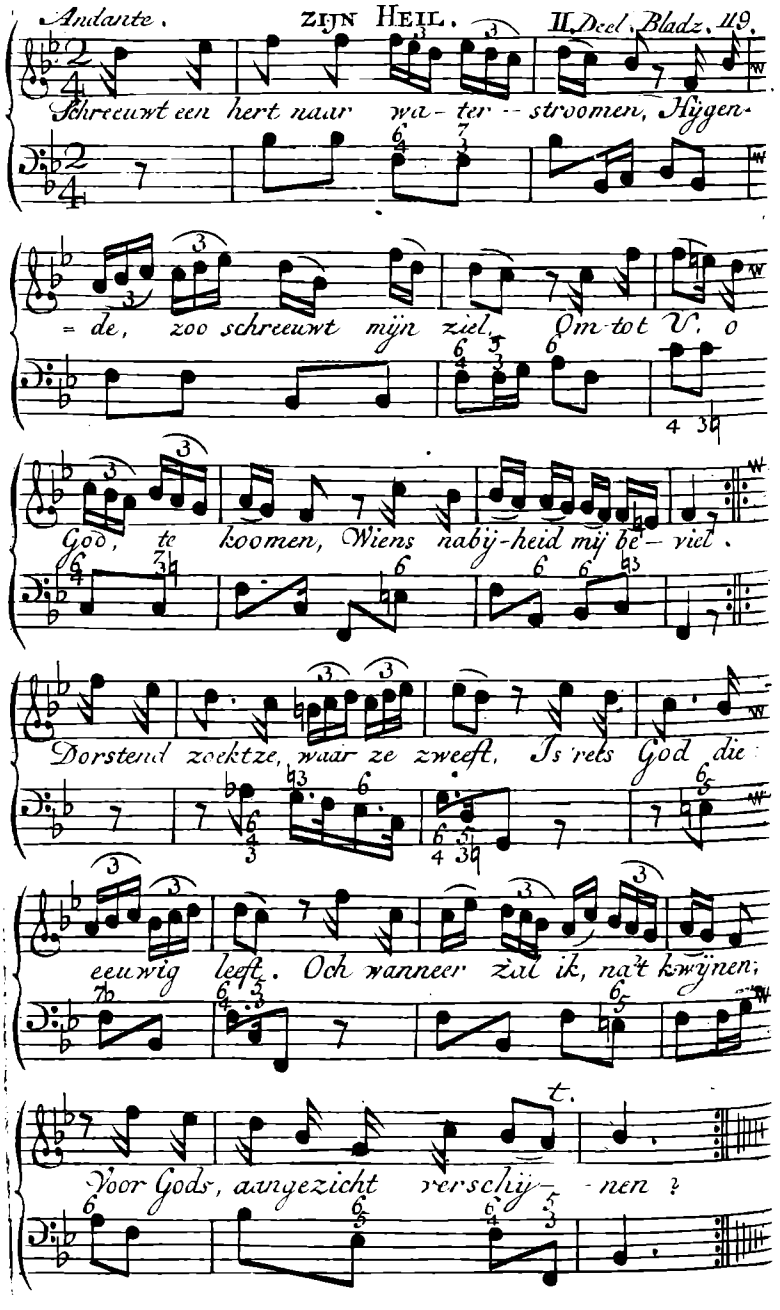

Largo.

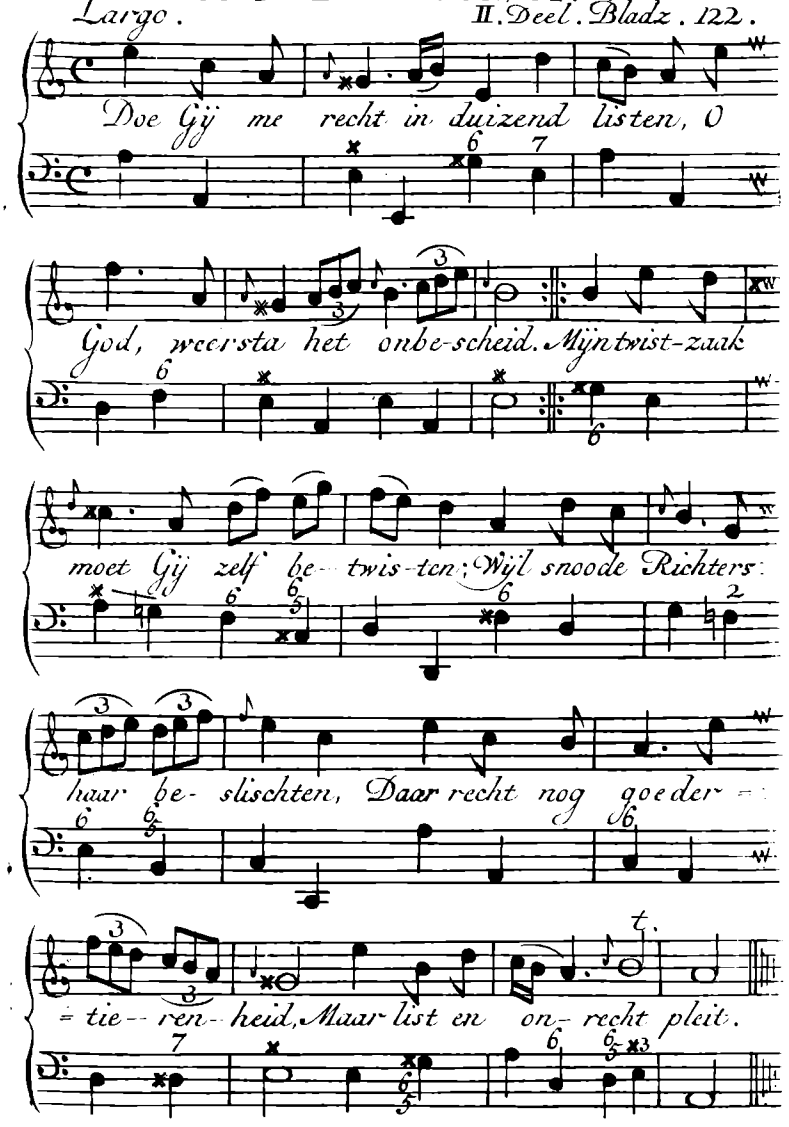
Doe Gij me recht in duizend listen, O
God, weersta het onbe-scheid. Mijn twist-zaak
moet Gij zelf be- twis-ten; Wijl snoode Richters
haar be- slischten, Daar recht nog goeder-
= tie- ren- heid, Maar list en on- recht pleit.

Allabreve. GEMEENEBEST, enz. II. Deel. Bladz. 124.

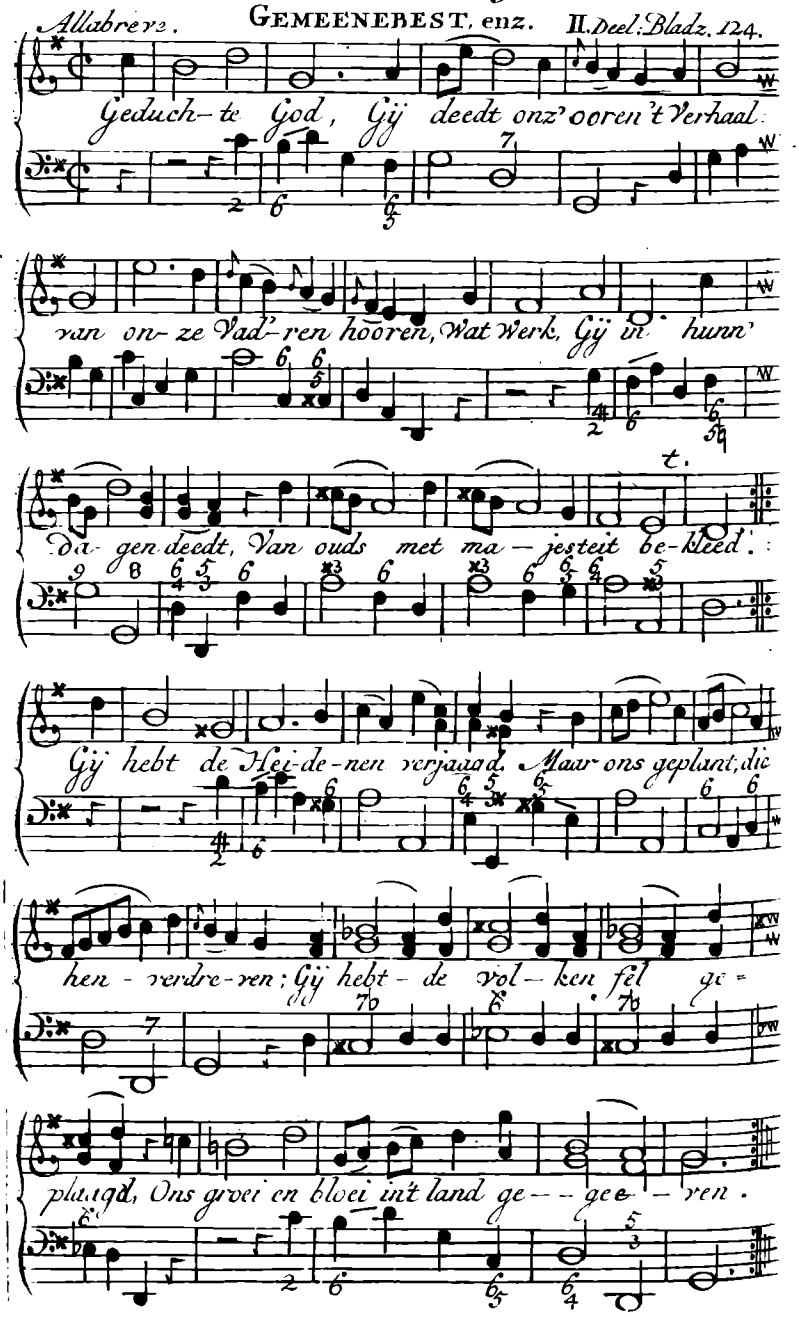

ECHTZANG OP HET BRUILOFTFEEST

Andante. VAN VORST MESSIAS. II. Deel. Bladz 132.

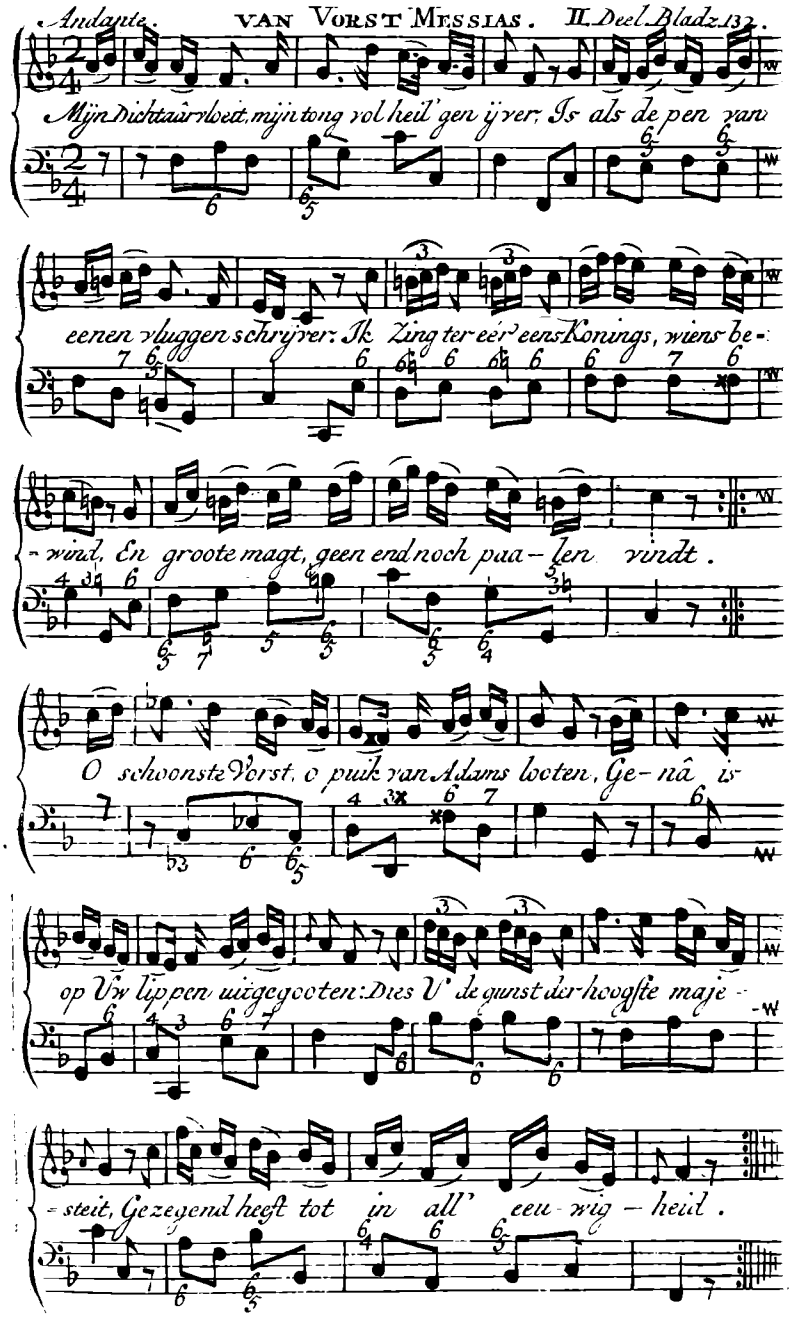

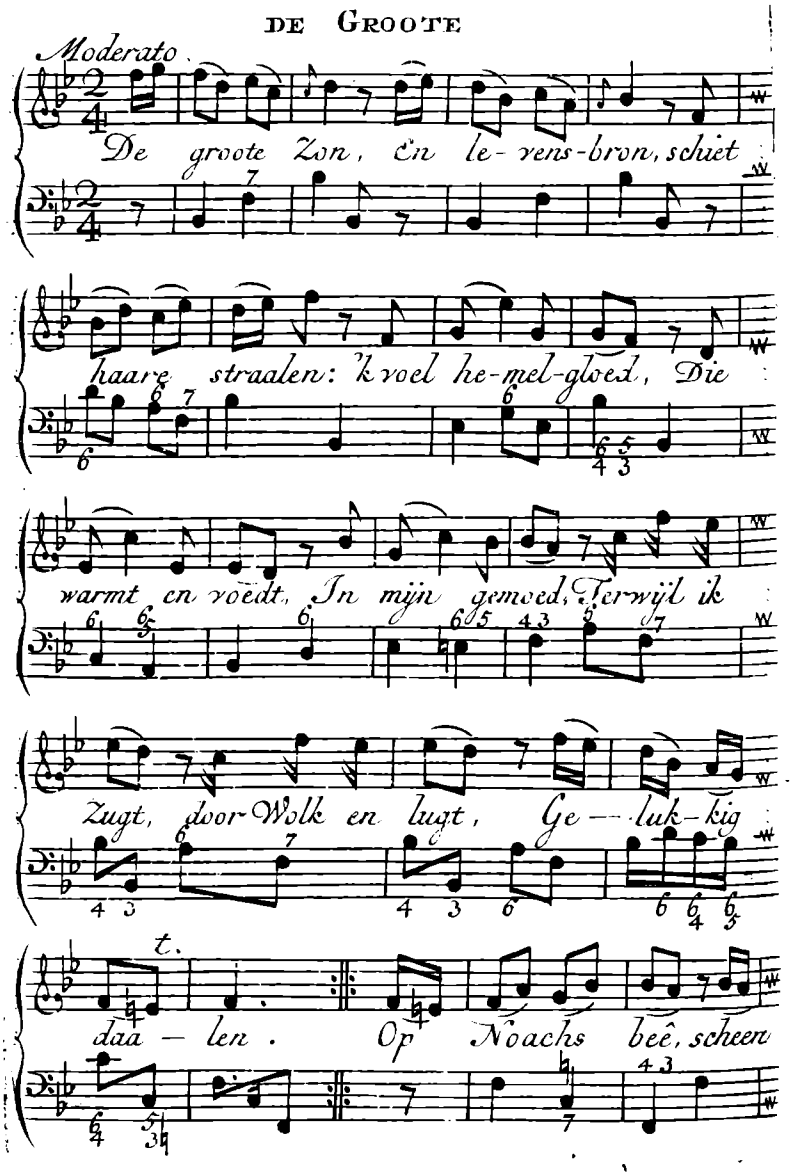
Moderato
De groote Zon, en le- vens-bron, schiet
haare straalen: 'k voel he-mel-gloed, Die
warmt en voedt, In mijn gemoed, Terwijl ik
Zugt, door Wolk en lugt, Ge-luk-kig
t.
daa-len. Op Noachs beê, scheen

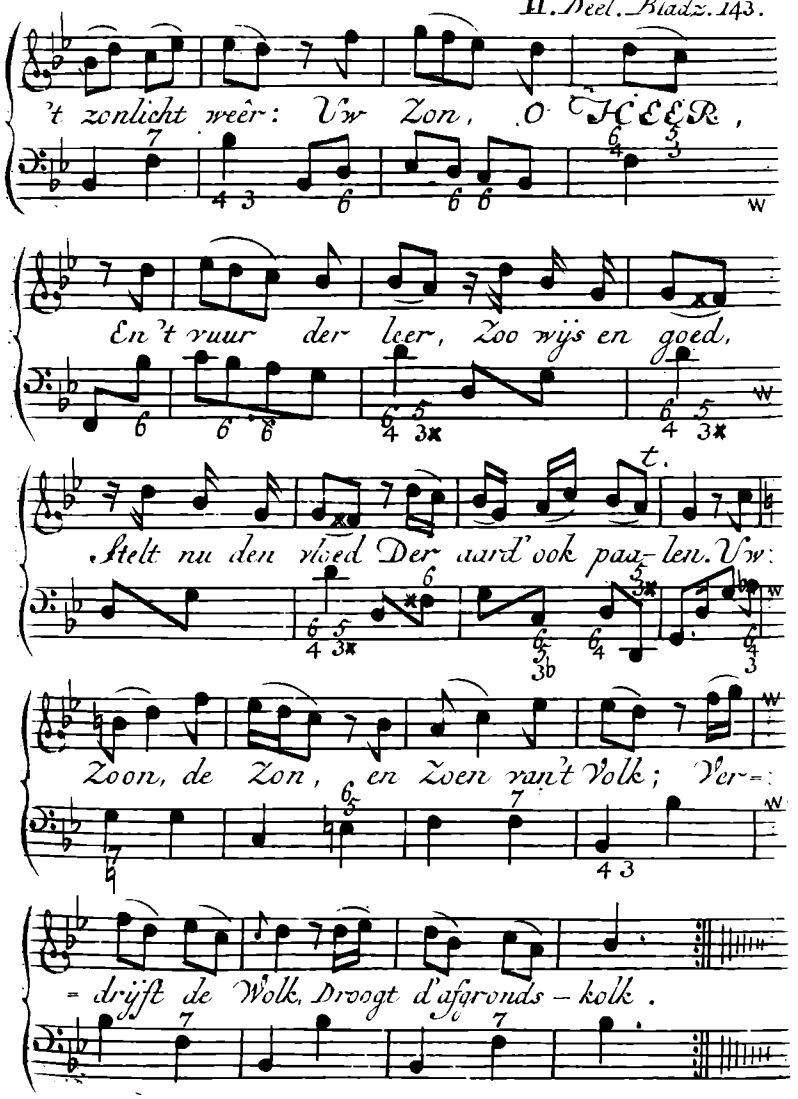
't zonlicht weêr: Uw Zon, O HEER,
En 't vuur der leer, Zoo wijs en goed,
Stelt nu den vloed Der aard' ook paa- len. Uw:
Zoon, de Zon, en Zoen van't Volk; Ver-
= drijft de Wolk, Droogt d'afgronds - kolk.

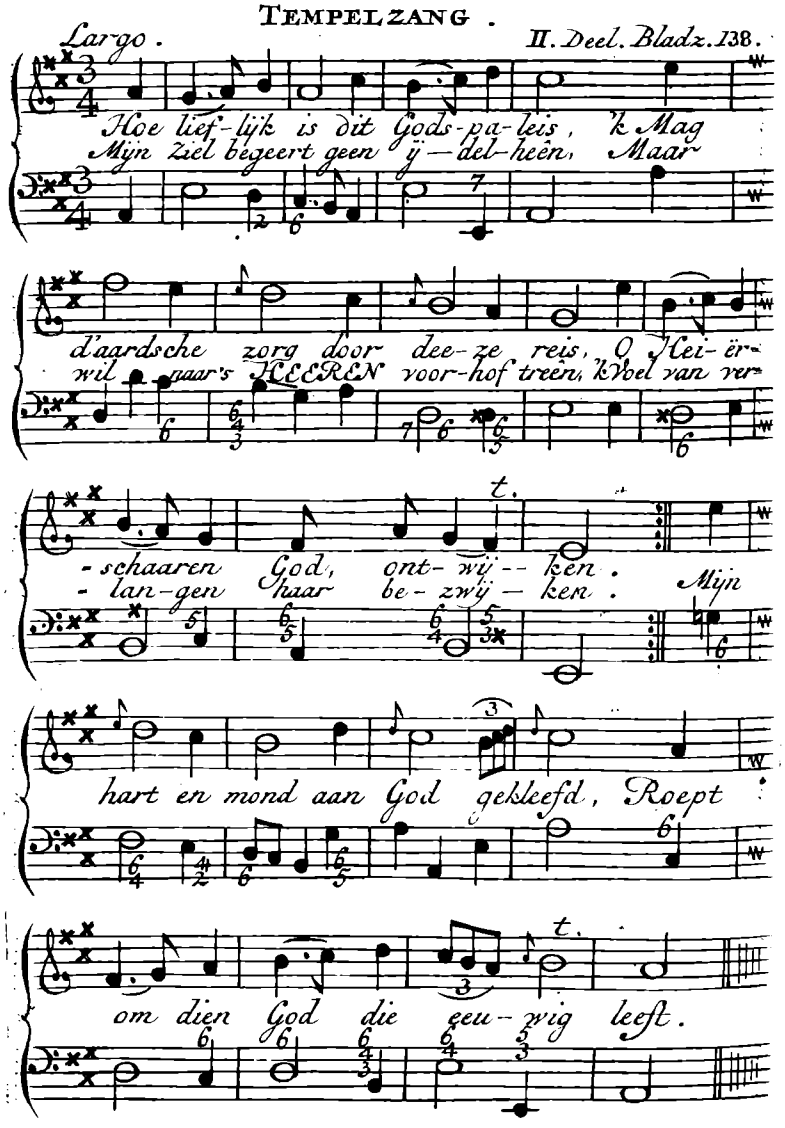
Largo.
Hoe lief-lijk is dit Gods-pa-leis, 'k Mag
Mijn Ziel begeert geen ij — del-heên, Maar
d'aardsche zorg door dee-ze reis, O Hei-ër-
wil gaar's HEEREN voor-hof treên, kbel van ver-
- schaaren God, ont- wij -- ken.
- lan-gen haar be- zwij — ken.
Mijn
hart en mond aan God gekleefd, Roept
om dien God die eeu-wig leeft.

Largo.

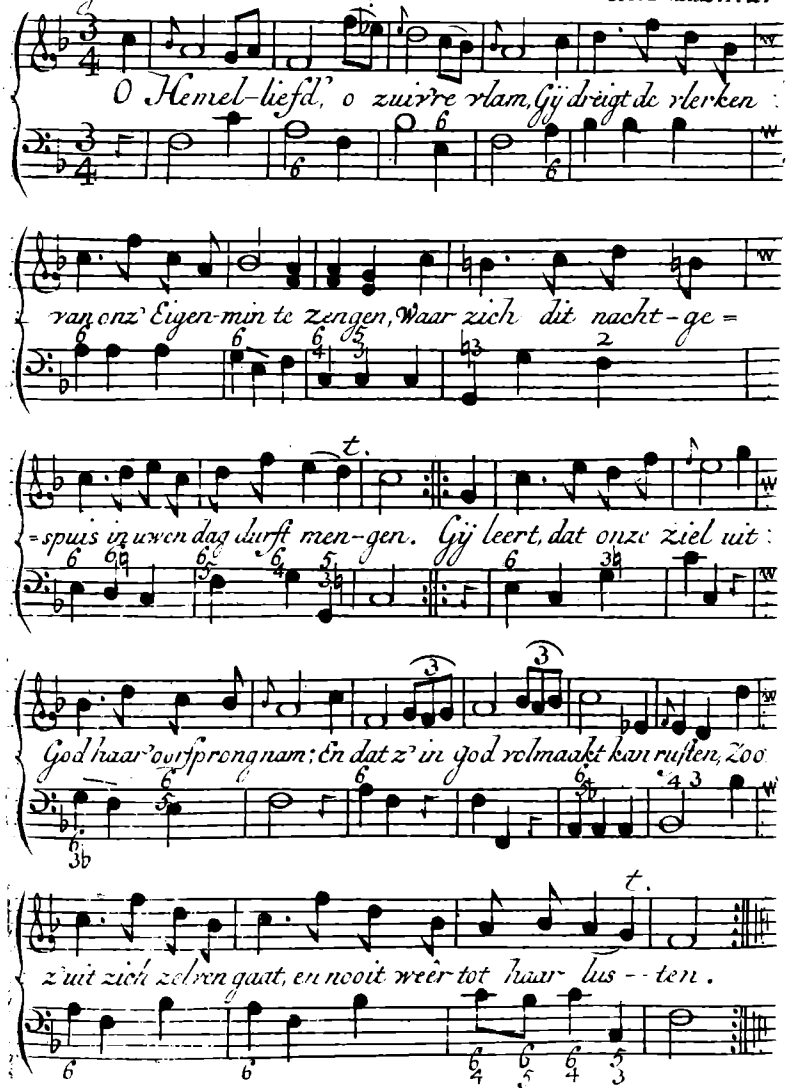
O Hemel-liefd', o zuivre vlam, Gij dringt de vlerken
van onz' Eigen-min te zengen, Waar zich dit nacht-ge=
=spuis in uwen dag durft men-gen. Gij leert, dat onze ziel uit
God haar' oorsprong nam; En dat z' in god volmaakt kan rusten, zoo
z'uit zich zelven gaat, en nooit weêr tot haar' lus--ten.

JESUS ALLES VOOR ZIJN BRUID.

Moderato. II. Deel. Bladz. 153.

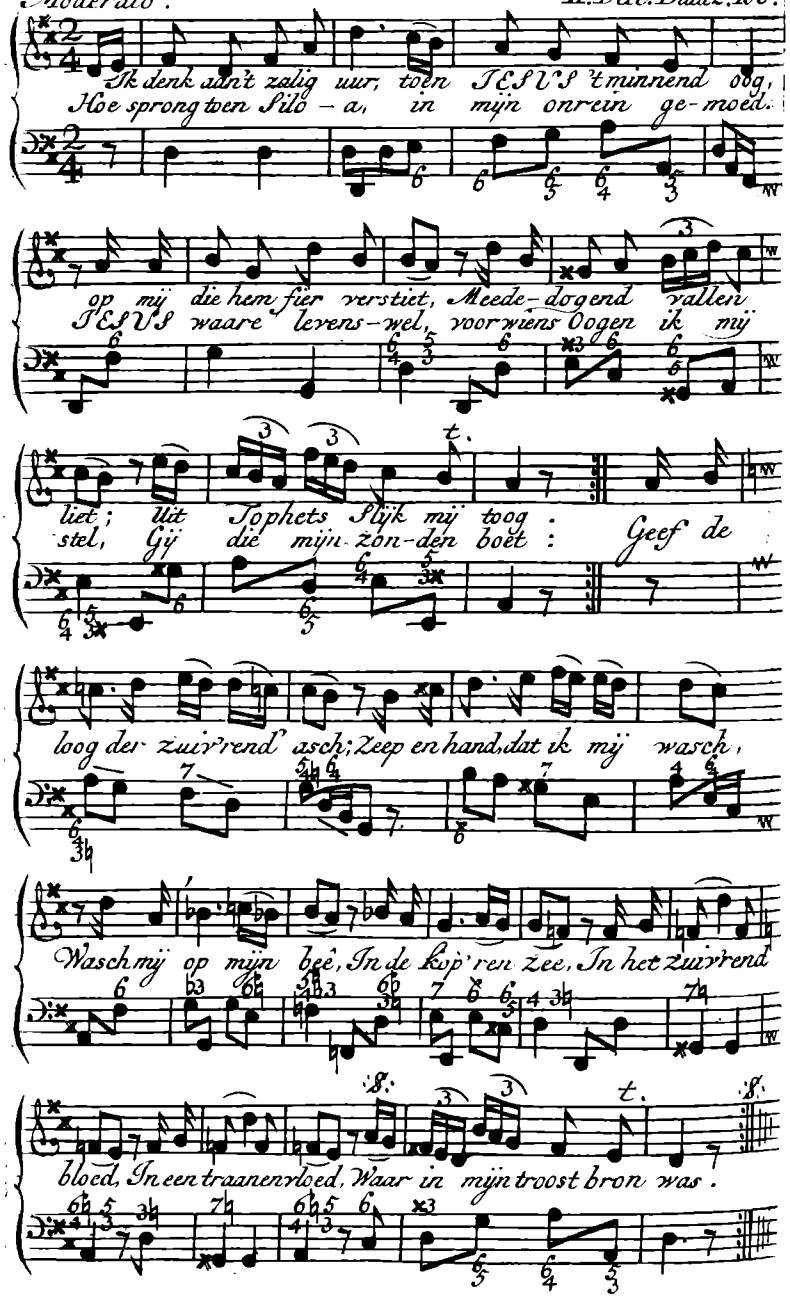

Grazioso. II. Deel. Bladz. 161.

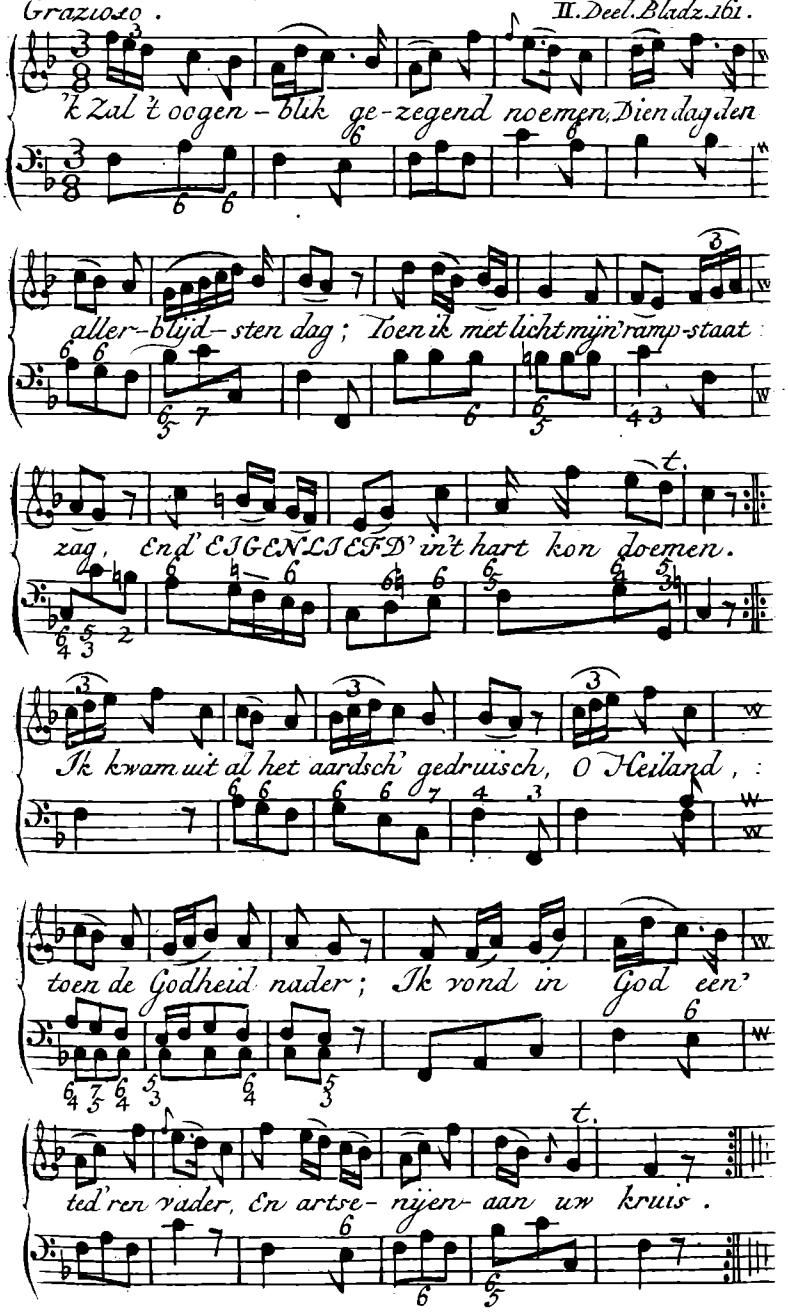

CHRISTUS DOOD, DE DOOD DER EIGENMIN.

Allegro. II. Deel. Bladz. 163.

Hoe dieper ik delf; Hoe meer ik mij zelv' Be-gin te ver-

-veelen, Aan't vriendelijk streelen Van't harte verkleefd. Waar

zal ik mij bergen? Wien't kruisigen vergen, Van d'adder die leeft?

Foei vleiend gemoed, 't Geen't leven bevoordeelt, schoon Goël veroordeelt, Wat koestert en voedt. O

heuchelijk oort, Van Eden, bekoort Hier zelfmin de zielen, Die jammerlijk vielen! Daar

zijn we vermoord! Uw vruchten zijn wrang! Gij morzelt de hielen, Vergif-tige slang!

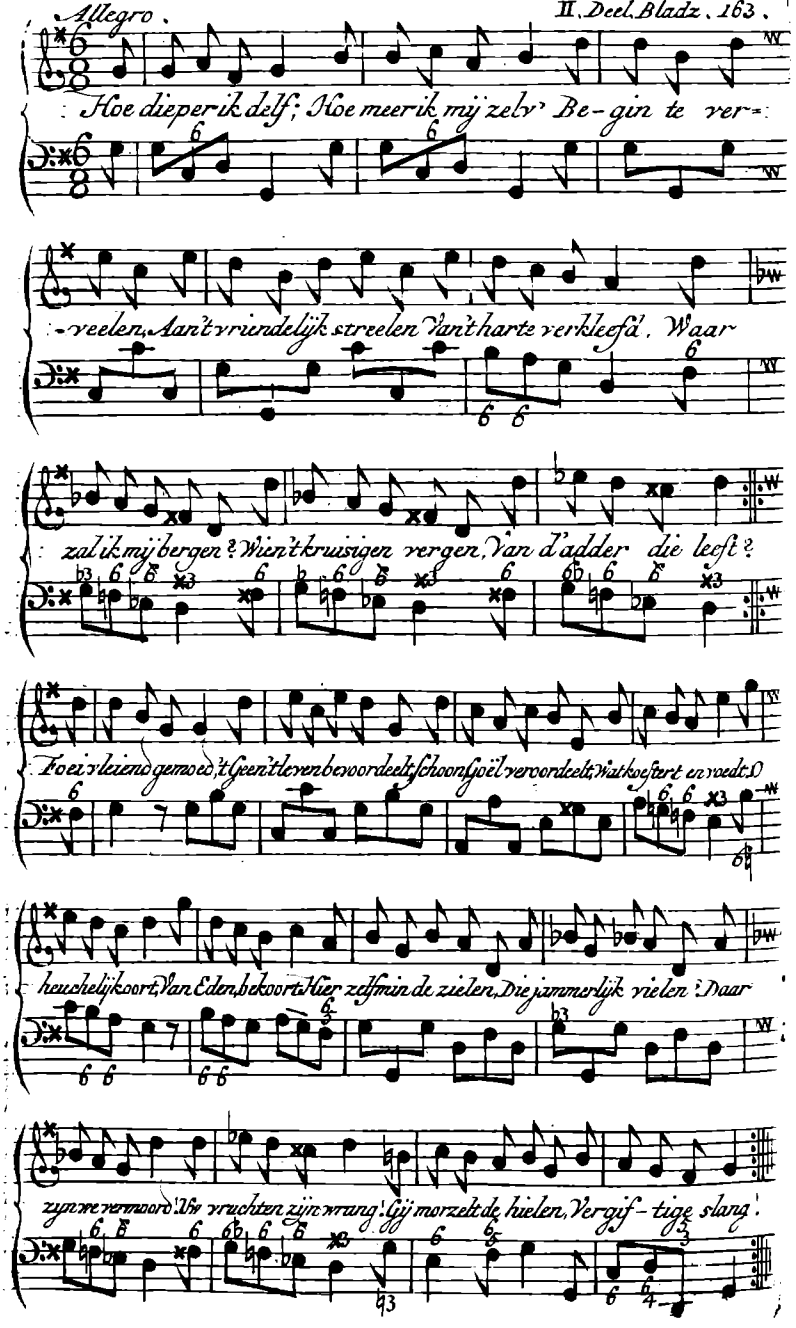

KLAGT OVER VERVREEMDING.

Grazioso. *II. Deel. Bladz. 165.*

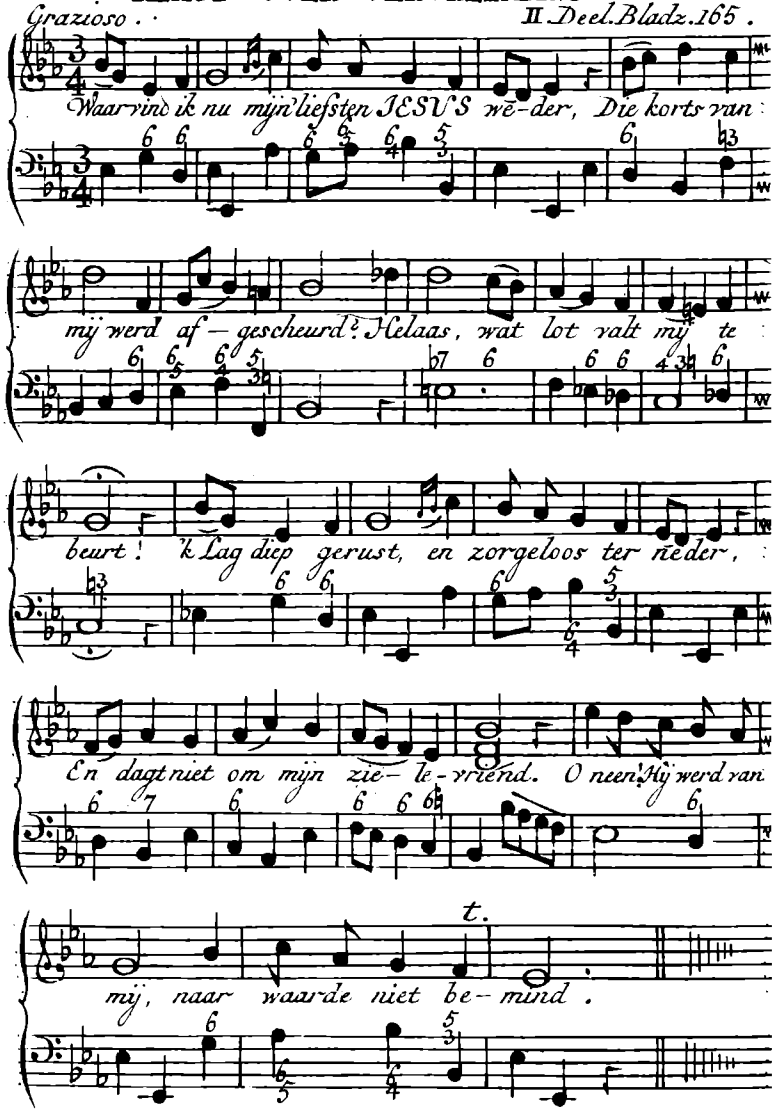

Allabreve.

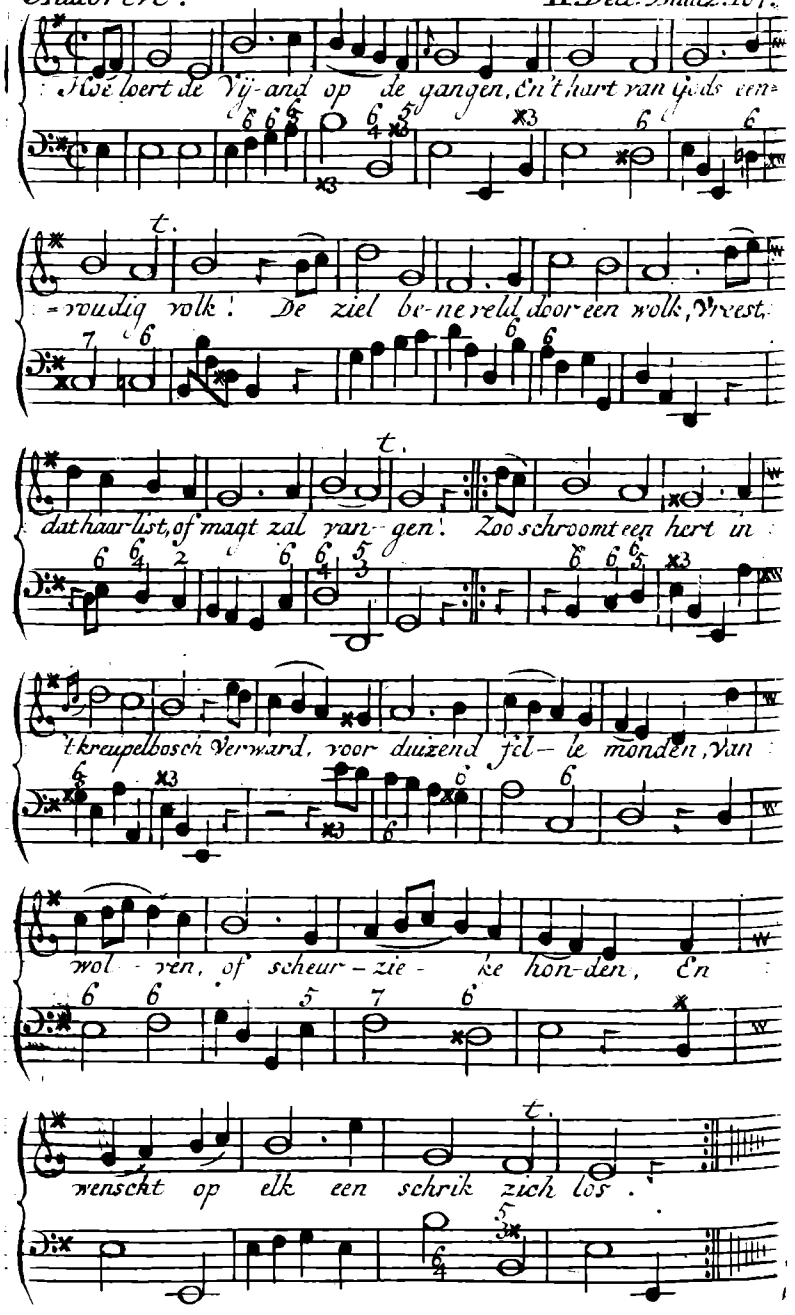
Hoe loert de Vij-and op de gangen, En 't hart van Gods een-
-voudig volk! De ziel be-neveld door een wolk, Vreest
dat haar list, of maqt zal van-gen. Zoo schroomt een hert in
't kreupelbosch verward, voor duizend fel-le monden, van
wol-ven, of scheur-zie-ke hon-den, En
wenscht op elk een schrik zich los.

Largo . *II. Deel. Bladz. 169 .*

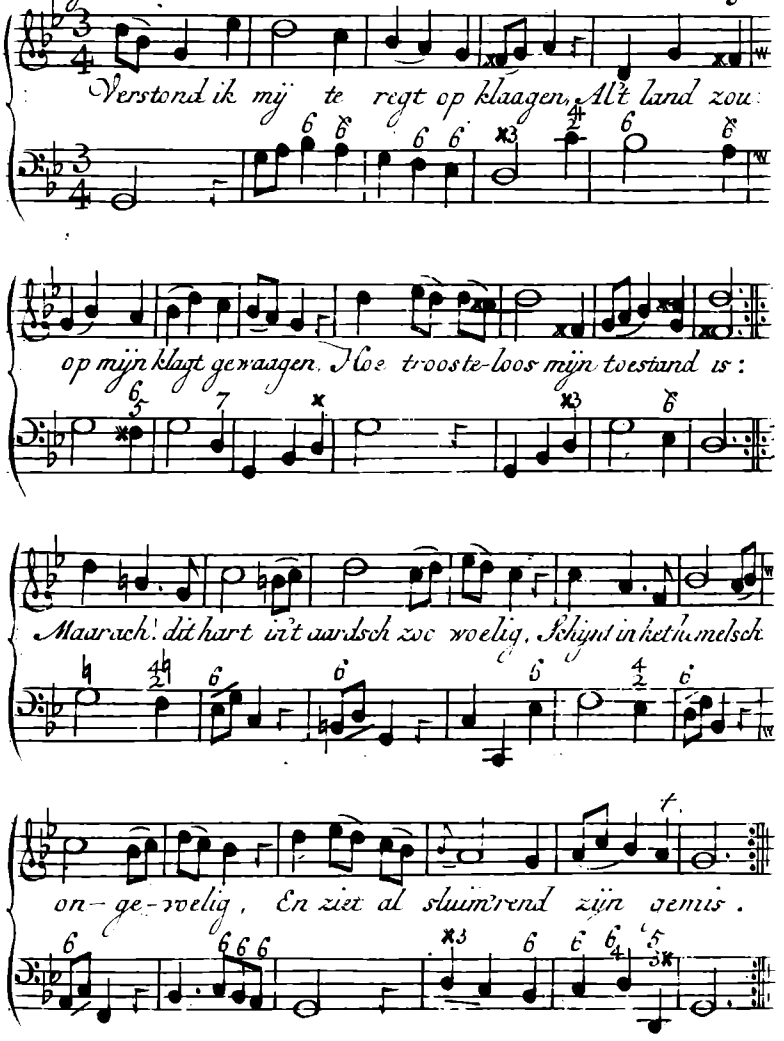

KLAGTE OVER AFGODERIJ EN ZONDENDIENST.

II. Deel. Bladz. 176.

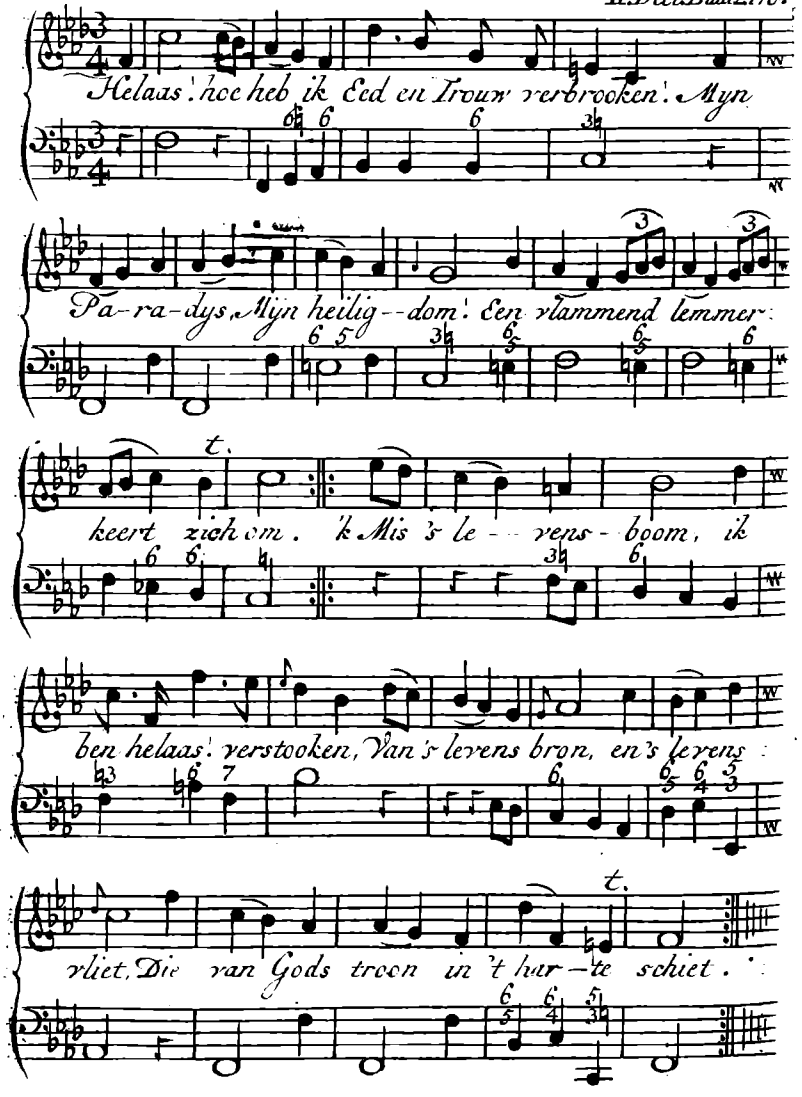

WEDERKERING DER ZIEL

Adagio. II. Deel. Bladz. 181.

Was 's Va-ders wil, mijn wet en wit: 'k Zou. wat ik

denk, of spreek. of werk, of bid; Hem ganschlijk

wij - en. Och wierd al d'ei - - gen -

min ge - bluscht! Och vond mijn

hart in's Va-ders wil de rust! dan:

zou mij's Va - ders Oog ver - blij - en.

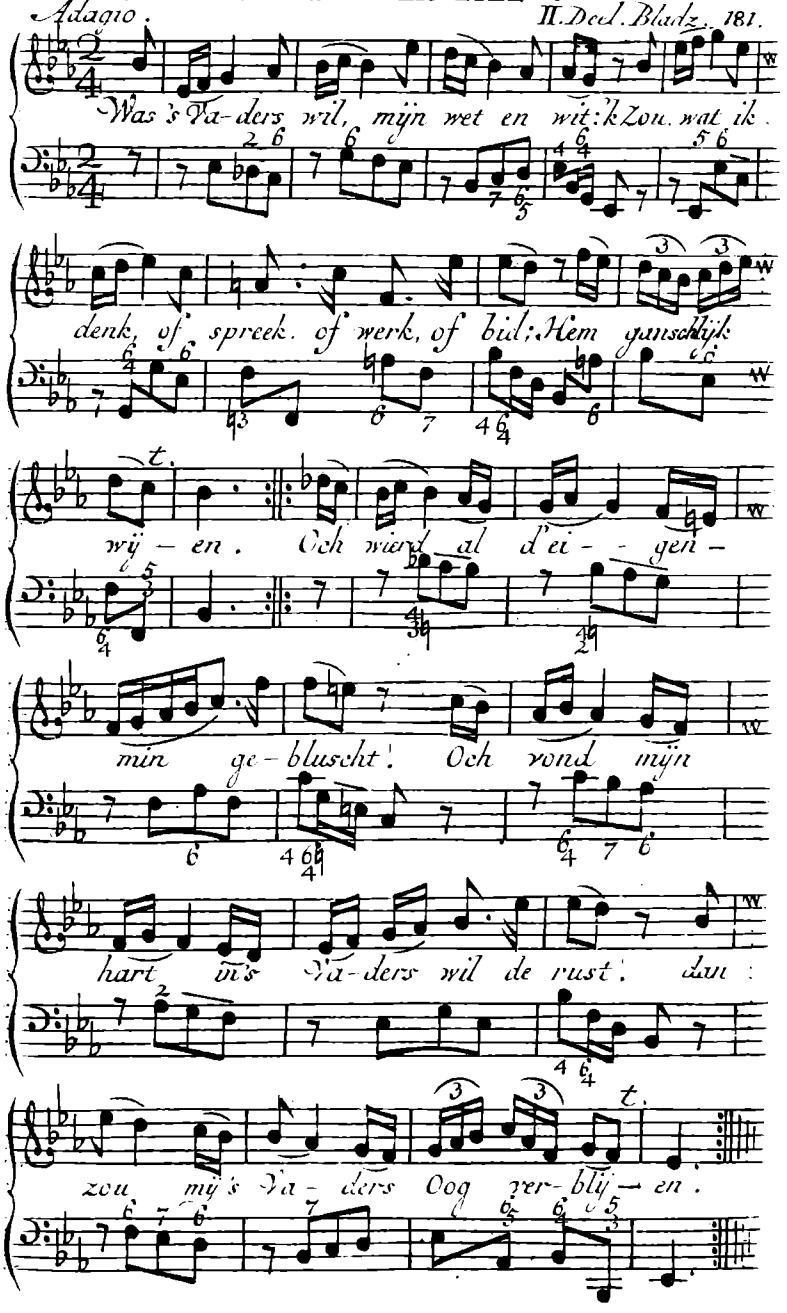

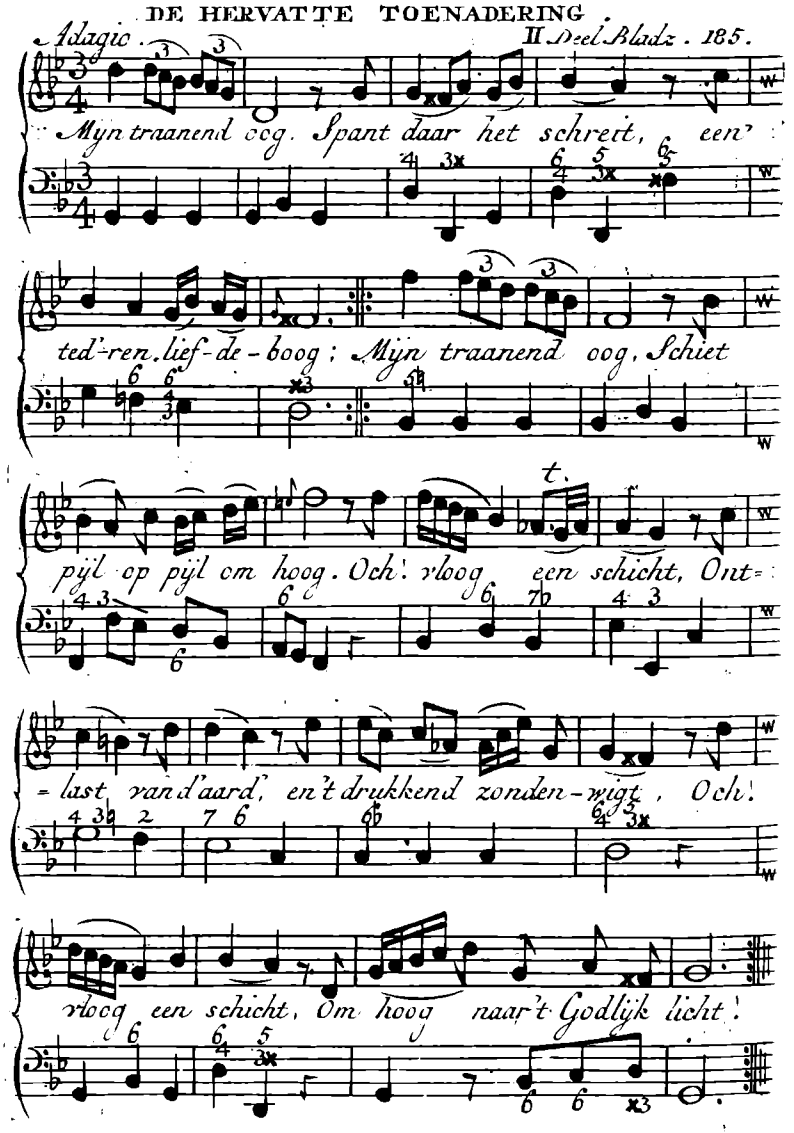
Adagio.
Myn traanend oog. Spant daar het schreit, een'
ted'-ren. lief-de-boog; Myn traanend oog, Schiet
pijl op pijl om hoog. Och! vloog een schicht, Ont=
= last van d'aard', en't drukkend zonden-wigt, Och!
vloog een schicht, Om hoog naar't Godlijk licht!

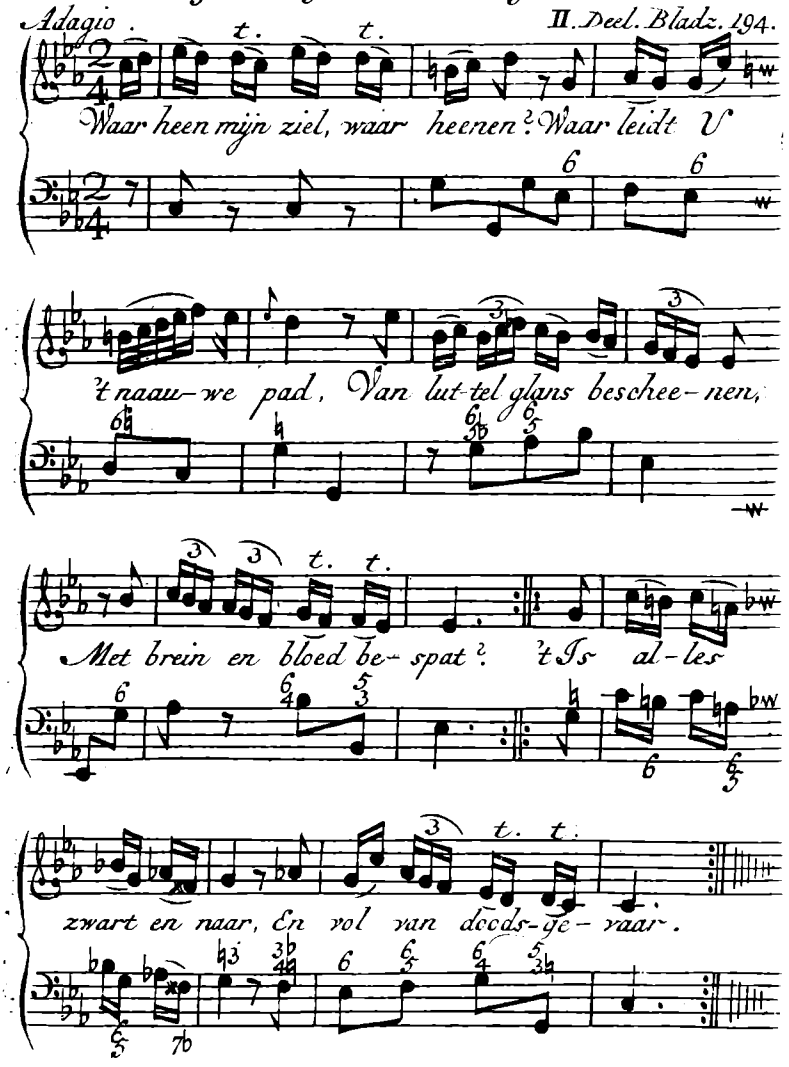
Adagio .
Waar heen mijn ziel, waar heenen? Waar leidt U
't naauw-we pad, Van lut-tel glans beschee-nen,
Met brein en bloed be-spat? 't Is al-les
zwart en naar, En vol van dood's-ge-waar.

DE VOORBIJGAANDE WAERELD.

Allegro moderato. *II. Deel. Bladz. 199.*

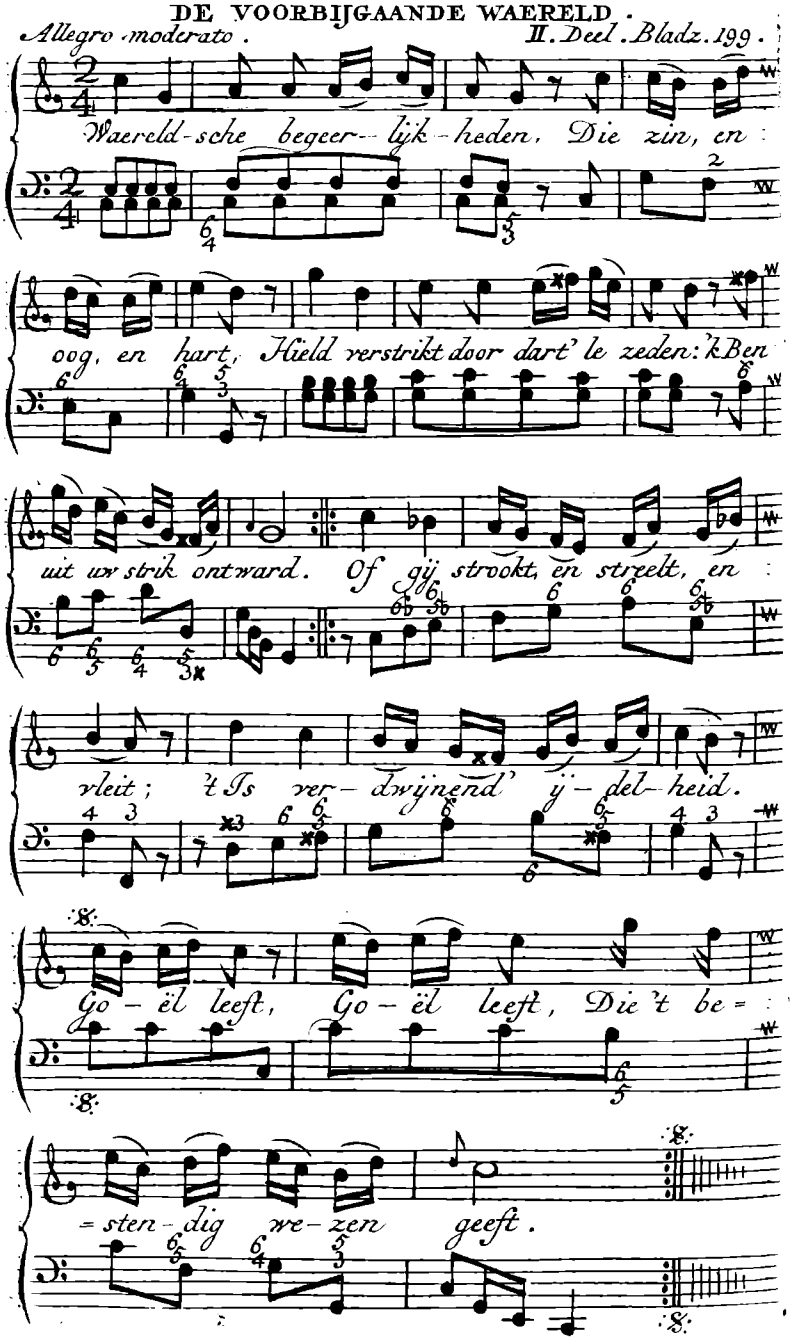
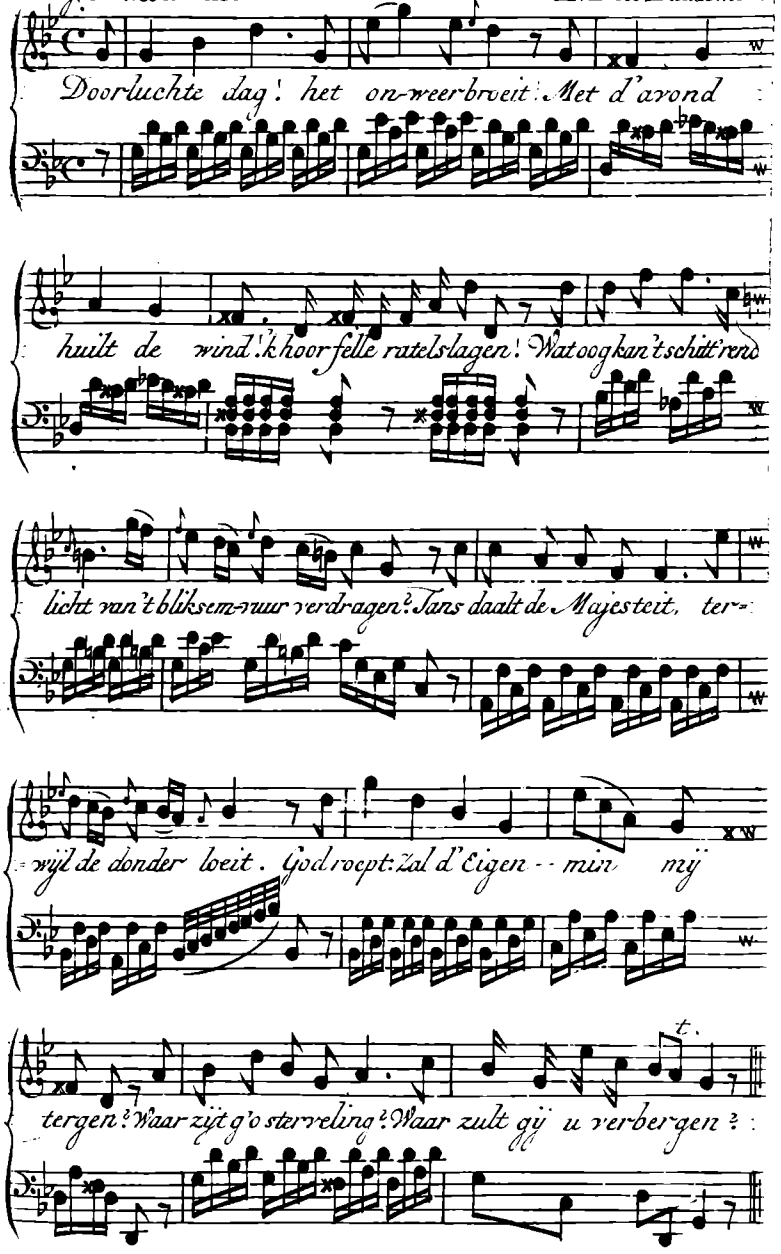
Allegro moderato GEDOEMD. II. Deel Bladz. 202.